

BERÄTTELSE

till 1965 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 4 januari 1965

En ingående redogörelse för de förhållanden som sammanhänger med den ekonomiska utvecklingen lämnas vid anmälan av finansplanen och nationalbudgeten i 1965 års statsverksproposition, till vilken torde få hänvisas.

Arbetsmarknadsläget har under 1964 präglats av den högkonjunktur som råder sedan försommaren 1963. Inom industrien synes bristen på arbetskraft ha blivit alltmera utbredd under årets lopp. På arbetsmarknaden för byggnadsindustrien har dock, som följd av bl. a. gynnsamma väderleksförhållanden under vintern 1963/64, rått en något bättre balans än året innan.

Tidigare rådande regionala skillnader beträffande sysselsättningsförhållandena har kvarstått. Bristen på arbetskraft har sålunda huvudsakligen återfunnits i södra och mellersta Sverige, medan arbetskraftsoverskott föreläggat i de nordligare belägna skogsbygderna. Arbetsmarknadspolitiken har därför under året i hög grad varit inriktad på att underlätta övergång av arbetskraft till underskottsområdena samtidigt som växande insatser gjorts för att förstärka näringslivet i landets nordligare delar.

Bostadsbyggandet har fortsatt att öka under år 1964. Tillskottet av nya lägenheter beräknas ha uppgått till ca 87 000. Den registrerade bostadsbristen är dock alltjämt omfattande, särskilt i rikets största städer med omgivande kommuner.

Reformarbetet på socialpolitikens samt hälso- och sjukvårdens områden har fortsatt. Folkpensioner och allmänna barnbidrag har höjts väsentligt. Barn- och invaliditetsförmånerna inom folkpensioneringen har förbättrats. En ny bidragsförskottsplan har trätt i kraft. Inom åldringsvården har åtgärder vidtagits i syfte att förbättra bostäder, bygga ut åldringssjukvården och öka hemhjälpverksamheten. Tekniska hjälpmedel för handikappade bar gjorts kostnadsfria. Särskilda medel har anvisats för rationaliseringsverksamhet inom sjukvården.

Anslagen till kulturell verksamhet har ytterligare ökats.

Principbeslut har fattats om reformering av gymnasiet och om en definitiv utformning av fackskolan. Beslutens realiserande kommer att leda till en kraftig ökning av utbildningsmöjligheterna på den gymnasiala nivån.

Beslut har fattats om en enhetlig central ledning av skolväsendet.

De beslut som fattats under året rörande universitets- och högskoleväsendet innebär att resurserna för högre utbildning och forskning kraftigt utökats. Principbeslut har vidare fattats om odontologisk utbildning och forskning i Göteborg. Universitetens och högskolornas organisation har blivit föremål för en genomgripande översyn och i samband därmed har universitetens och högskolornas centrala och lokala förvaltning förstärkts.

Beslut har fattats om förstatligande av de kommunala domstolarna, rådhusrätterna, fr. o. m. den 1 januari 1965, samtidigt som magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna avvecklas. Ny organisation har beslutats för det förstatligade polis-, åklagar- och exekutionsväsendet.

Olika åtgärder har vidtagits under året enligt de nya riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken, bl. a. har tillsatts en delegation för uppföljning av det trafikpolitiska reformprogrammet. Vidare har arbetet med en översiktlig och principiell plan för fortsatt upprustning av det allmänna vägnätet påbörjats. En statlig förhandlings- och utredningsman har arbetat för samordning av den kollektiva närtrafiken i storstockholmsområdet. På sjöfartens område har utredningar tillsatts rörande sjömans- och sjöarbetstidslagarna.

Beslut har fattats om ny naturvårdslag.

Antalet arbetsanmälda utlänningar uppgick den 1 oktober 1964 till ca 140 200 mot ca 134 600 vid samma tid 1963. Härav var ca 91 300 respektive 86 200 nordbor. Vidare uppgick antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd den 1 oktober 1964 till ca 54 200 mot ca 52 900 den 1 oktober 1963. Till svenska medborgare har under tiden januari—oktober 1964 upptagits ca 8 000 personer.

Ombud för Sverige deltog i FN:s generalförsamlings nittonde möte som efter två uppskov öppnades i New York den 1 december 1964.

Sverige var representerat i FN:s fackorgans möten samt även i exekutivkommittén för FN:s flyktingkommissaries verksamhet av landshövdingen E. Westerlind (fr. o. m. 1959), i styrelsen för FN:s barnfond av direktören N. Thedin (1959—66) och i Särskilda fondens styrelse av generaldirektören R. Sterner (1961—65). Dessutom var professorn H. Eek ledamot av UNESCO:s styrelse (1962—66) samt generaldirektören A. Nyberg ordförande i Meteorologiska världsorganisationens verkställande utskott (fr. o. m. 1963).

Ministerrådet i Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) har under år 1964 hållit tre möten, nämligen den 13 och 14 februari i Genève, den 9 juli i Edinburgh samt den 19 och 20 november i Genève. Överläggningarna vid dessa möten har syftat till att stärka och utveckla EFTA-samarbetet. Vid novembermötet behandlades den allvarliga situation som uppstod i EFTA genom den brittiska regeringens beslut att införa en importavgift om

Överenskommelser med främmande makter m. m.

15 procent. Ministermötena har vidare ägnats åt samråd inför handelsförhandlingarna inom ramen för allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) samt åt utbyte av information om de enskilda EFTA-ländernas kontakter med den Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC). Vid årets slut har den interna tullavvecklingen inom EFTA uppnått 70 procent.

Det enligt överenskommelsen om Finlands association till frihandels-sammanslutningen (FINEFTA) tillsatta ministerrådet har under året också sammanträtt tre gånger, nämligen den 14 februari i Genève, den 9 och 10 juli i Edinburgh samt den 19 och 20 november i Genève.

Sverige har under år 1964 deltagit i arbetet inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Liksom under föregående år har särskilt behandlats frågor som berör samordningen av medlemsländernas ekonomiska politik och anpassningsproblem beträffande jordbruk, industri och arbetskraft. Vidare har uppmärksamhet ägnats åt förberedelserna för FN:s konferens för handel och utveckling, den s. k. världshandelskonferensen, samt uppföljning av dess resultat liksom andra frågor av gemensamt intresse på bl. a. den internationella handels område. Ministerrådsmöte hölls den 2 och 3 december 1964. Särskilt möte på ministernivå med OECD:s jordbrukskommitté ägde rum den 26 och 27 februari 1964.

Den handelsförhandlingskommitté som tillsatts inom GATT sammanträdde på ministernivå under tiden 4—6 maj 1964. Vid mötet inleddes de omfattande handelsförhandlingar som ministrarna i maj 1963 beslutat anordna inom GATT:s ram och som sedan dess varit under förberedelse i olika GATT-organ. Särskild uppmärksamhet har vidare ägnats problem, som hänger samman med u-ländernas utrikeshandel.

Sverige deltog under tiden 23 mars—16 juni i FN:s världshandelskonferens i Genève. Vid denna antogs ett antal rekommendationer, syftande till förbättringar i u-ländernas ekonomiska situation.

Europarådets ministerkommitté har under året sammanträtt en gång i Strasbourg och en gång i Paris, varvid Sverige var representerat. I samband med Parismötet samlades ministerkommittén och företrädare för Europarådets rådgivande församling till ett s. k. colloquium. Sista delen av församlingens femtonde ordinarie möte ägde rum i januari, medan första och andra delarna av det sextonde ordinarie mötet ägde rum i april och november. Vid sistnämnda tillfälle avhölls även det elfte gemensamma mötet mellan församlingen och den europeiska ekonomiska gemenskapens s. k. Europaparlament.

Nordiska rådet höll sin tolfte session i Stockholm under tiden 15—21 februari 1964. Redogörelse för de frågor som avhandlades har lämnats i skrivelse till riksdagen (1964: 84).

Sveriges uppdrag att vara medlem i kommissionen för övervakande av vapenstilleståndet i Korea består alltjämt. Svenska officerare ingår i FN:s

övervakningskommissioner i Palestina-området och i Kashmir. Sverige deltar fortfarande med en frivillig-bataljon i FN:s vaktstyrka i Främre Orienten. Den svenska FN-bataljonen i Kongo har hemförlovats, sedan FN:s militära verksamhet där upphörde med utgången av juni 1964. Sverige deltar sedan mars 1964 i FN:s fredsstyrka på Cypern. Sveriges militära kontingent där uppgår till en bataljon omfattande omkring 1 000 man frivillig personal. Därjämte tjänstgör en svensk civil polisgrupp om 40 man på Cypern.

Härefter följer

en förteckning över de överenskommelser med främmande makter m. m. som slutits under tiden december 1963—november 1964,

en redogörelse för de garantier för exportkrediter som meddelats av exportkreditnämnden på statens vägnar,

sammanställningar angående de bidrag, som beviljats från lotterimedelsfonden och ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål samt från fonderna för idrottens och friluftslivets främjande, jaktvårdsfonden och statens lappfond,

en sammanställning angående utbetalningar från handels- och sjöfartsfonden,

en sammanställning angående understöd ur allmänna arvsfonden samt

en redogörelse för kommittéernas och de sakkunnigas samt de centrala krisorganens verksamhet.

Såsom bilaga till berättelsen fogas förteckningar över kommittékostnader samt betänkanden, som utkommit från trycket eller avlämnats i stencilerat skick under år 1964.

Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden december 1963—november 1964

Den 1 december 1963 undertecknades i Helsingfors ett protokoll med Finland rörande ett multilateralt varuutbytes- och betalningsarrangemang.

Den 2 december 1963 undertecknades i Ankara ett avtal med Turkiet om svensk utvecklingskredit. Kungl. Maj:t beslöt den 30 december att ratificera avtalet. En notväxling med ömsesidig bekräftelse av ratifikationer skedde i Ankara den 15 januari 1964.

Den 3 december 1963 utväxlades i Stockholm ratifikationsinstrumenten till konventionen med Amerikas Förenta Stater den 24 oktober 1961 om utlämning.

Den 6 december 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera tilläggsavtalet den

Överenskommelser med främmande makter m. m.

1 juli 1963 till avtalet med Frankrike den 24 december 1936 för undvikande av dubbelskattning och fastställande av bestämmelser angående handräckning beträffande arvsskatt. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 2 oktober 1964.

Den 13 december 1963 undertecknades i Rom ett avtal med Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) rörande upprättande av en undervisningsanstalt för kvinnor och flickor i Musoma, Tanganyika, inom ramen för »frihet från hunger-kampanjen».

Den 13 december 1963 deponerades i Rom ratifikationsinstrumentet till stadgan för Europeiska kommissionen för bekämpande av mul- och klövsjuka av den 11 december 1953.

Den 13 december 1963 framlades i Paris för undertecknande fjärde protokollet med förlängning av överenskommelsen av den 1 december 1960 angående upprättande av en förberedande kommission för att studera möjligheterna för europeiskt samarbete avseende rymdforskning. Protokollet undertecknades av Sverige den 30 december.

Den 13 december 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalen med Spanien den 25 april 1963 för undvikande av dubbelskattning och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet med tilläggsprotokoll respektive beträffande skatter å kvarlåtenskap. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 30 december.

Den 28 november och 13 december 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Förbundsrepubliken Tyskland rörande dispositionen av vissa restbelopp från avvecklingen av överenskommelsen den 22 mars 1956 rörande tyska tillgångar i Sverige.

Den 17 december 1963 avlämnade Sverige i Washington en ministeriell note med uppsägning av internationella konventionen den 2 december 1946 för reglering av valfångsten. Konventionen trädde ur kraft för Sveriges vidkommande den 30 juni 1964.

Den 19 december 1963 undertecknades i Bukarest ett handelsavtal med Rumänien.

Den 20 december 1963 undertecknades i Bangkok en överenskommelse med Burma rörande ett svenskt bidrag för framställning av läroböcker för burmanska skolor.

Den 21 december 1963 växlades i Stockholm ministeriella noter med Storbritannien rörande tillämpning av 1949 års dubbelskattningssavtal i Sydrhodesia, Nordrhodesia och Nyasaland.

Den 28 december 1963 undertecknades i Karachi en överenskommelse med Pakistan rörande ett svenskt bidrag för framställning av läroböcker för skolor i Pakistan.

Riksdagsberättelsen år 1965

Den 30 december 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera tullkonventionerna i Bryssel den 8 juni 1961 angående tillfällig införsel av varor och artiklar, avsedda att visas eller användas vid utställningar, mäsor, möten eller liknande evenemang samt tullkonventionen den 6 december 1961 om ATA-carnet för tillfällig införsel av varor. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Bryssel den 19 mars 1964.

Den 30 december 1963 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Danmark den 12 september 1963 angående samhandeln med jordbruksprodukter inom Europeiska frihandelssammanslutningen. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 25 januari 1964.

Den 3 januari 1964 växlades i Genève ministeriella noter med Internationella arbetsorganisationen (ILO) angående svenska biståndsinsatser för främjande av visserligen yrkesutbildning i Afrika.

Den 7 januari 1964 undertecknades i Köpenhamn ett protokoll rörande upphävande av konventionen den 8 mars 1948 mellan Sverige, Danmark, och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål.

Den 17 januari 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med De Socialistiska Rådrepublikernas Union rörande varuutbytet under år 1964.

Den 20 januari 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med Ungern rörande varuutbytet.

Den 23 januari 1964 undertecknades i Reykjavik ett avtal med Island för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet. Kungl. Maj:t beslöt den 6 maj att ratificera avtalet. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 15 juni.

Den 28 januari 1964 undertecknades i Paris ett tilläggsprotokoll till tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till konventionen i Paris den 29 juli om ansvarighet gentemot tredje man på atomenergiens område.

Den 14 februari 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med Storbritannien med tillägg till överenskommelsen den 20 september 1957 om samarbete rörande atomenergiens användning för fredliga ändamål.

Den 21 februari 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Portugal den 18 november 1963 angående samhandeln med jordbruksprodukter inom Europeiska frihandelssammanslutningen. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 2 juni.

Den 22 februari 1964 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike jämte vissa andra medlemmar av franc-zonen rörande varuutbytet.

Den 27 februari 1964 växlades i Moskva ministeriella noter med De

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Socialistiska Rådsrepublikernas Union med tillägg till överenskommelsen den 27 mars 1958 om utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm.

Den 28 februari 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera dels konventionen i Paris den 14 juni 1962 angående upprättande av Organisationen för europeisk rymdforskning jämte ett finansprotokoll, dels ett budgetprotokoll av samma dag angående Organisationen för europeisk rymdforskning under dess första åttaårsperiod, dels protokollet i Paris den 31 oktober 1963 rörande privilegier och immunitet för Organisationen för europeisk rymdforskning. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 7 mars.

Den 5 mars 1964 framlades för undertecknade i Genève en deklaration om Islands provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet. Sveriges undertecknade deklarationen den 13 april.

Den 9 mars 1964 framlades i London för undertecknande en fiskerikonvention samt ett protokoll om provisorisk tillämpning av fiskerikonventionen. Sverige undertecknade konventionen med förbehåll för ratifikation samt protokollet den 8 april.

Den 17 mars 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med Finland rörande upphävande av överenskommelsen den 18 december 1935 angående utbyte av meddelanden om straffdomar.

Den 5, 24 och 25 mars 1964 växlades i Köpenhamn ministeriella noter med Danmark rörande upphävande av notväxlingen den 27 januari 1930 angående sjukvård åt och hemsändande av sjömän.

Den 26 mars 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med Finland rörande ändring av bilagan till 1949 års luftfartsöverenskommelse.

Den 31 mars 1964 växlades i Kapstaden ministeriella noter med Sydafrika rörande luftfartsförbindelserna.

Den 10 april 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera internationella konventionen i Bryssel den 10 oktober 1957 angående begränsningen av ansvarigheten för ägare av fartyg som användas till fart i öppen sjö. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Bryssel den 4 juni.

Den 10 april 1964 undertecknades i Sofia ett protokoll med Bulgarien med tillägg till handelsavtalet av med 10 maj 1963.

Den 15 april 1964 undertecknades i Tokio med förbehåll för ratifikation ett protokoll med Japan med ändring och tillägg till avtalet den 12 december 1956 för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter.

Den 13 och 15 april 1964 växlades i Karachi ministeriella noter med Pakistan rörande ändring av artikel XIV i överenskommelsen den 5 november 1962 rörande tekniskt bistånd för yrkesundervisning i Kap tai, Östpakistan.

Riksdagsberättelsen år 1965

Den 16 april 1964 undertecknades i Strasbourg med förbehåll för ratifikation europeiska balken för social trygghet jämte ett tilläggsprotokoll.

Den 23 april 1964 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Finland om tillägg till den genom överenskommelsen den 17 februari 1949 antagna stadgan angående flottningen i Torne och Muonio gränsälvars flottled.

Den 24 april 1964 växlades i Rabat ministeriella noter med Marocko rörande förlängning av tredje tilläggsprotokollet den 21 mars 1963 till handelsöverenskommelsen av den 8 februari 1960.

Den 29 april 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera Förenta Nationernas konvention den 10 december 1962 om samtycke till, minimiålder för samt registrering av äktenskap. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 16 juni.

Den 29 april 1964 undertecknades i Bern protokoll A och protokoll B upprättade av den diplomatkonferens, som sammankallats i syfte att sätta i kraft internationella fördragen av den 25 februari 1961 angående godsbefordran å järnväg (CIM) och angående befordran å järnväg av resande och resgods (CIV).

Den 29 april 1964 avgav Argentina en ministeriell note i Buenos Aires med uppsägning av överenskommelsen den 12 juni 1959 rörande ett svenskt-argentinskt filmavtal.

Den 29 april 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med Polen rörande varuutbytet.

Den 6 maj 1964 undertecknades i Belgrad en överenskommelse med Jugoslavien rörande avskaffande av passviseringstvånget.

Den 11 maj 1964 undertecknades i Moskva en överenskommelse med Den Socialistiska Rådsrepublikens Union angående reglering av ömsesidiga ekonomiska anspråk avseende Litauiska, Lettiska och Estniska Socialistiska Rådsrepublikerna.

Den 12 maj 1964 undertecknades i Havana ett protokoll med Cuba rörande förlängning av handelsavtalet av den 12 december 1957.

Den 12 maj 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med Danmark rörande upphävande av överenskommelsen den 4 mars 1935 rörande utbyte av meddelanden om straffdomar m. m.

Den 14 maj 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera protokoll nr 2 och nr 3 av den 6 maj 1963 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna avseende behörighet för den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att avgiva rådgivande yttranden respektive avseende ändring av artiklarna 29, 30 och 34 i konventionen samt protokoll nr 4 av den 16 september 1963 till samma konvention avseende erkännande av vissa andra rättigheter och

Överenskommelser med främmande makter m. m.

friheter än dem som redan inskrivits i konventionen och dess första tilläggsprotokoll. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Strasbourg den 13 juni.

Den 14 maj 1964 undertecknades i Bangkok en överenskommelse om biståndsinsats i Mekongområdet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige samt Cambodja, Laos, Thailand, Republiken Vietnam och E C A F E.

Den 4 juni 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera tilläggsavtalet den 22 oktober 1963 till avtalet med A m e r i k a s F ö r e n t a S t a t e r den 23 mars 1939 för undvikande av d u b b e l b e s k a t t n i n g och fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning beträffande inkomst- och andra skatter. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Washington den 11 september.

Den 19 juni 1964 undertecknades i Söul en tilläggsöverenskommelse till överenskommelsen den 13 mars 1956 mellan Danmark, Norge och Sverige samt R e p u b l i k e n K o r e a och Förenta Nationerna rörande upprättandet och driften av ett s k a n d i n a v i s k t u n d e r v i s n i n g s s j u k h u s i K o r e a.

Den 29 juni 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen i Haag den 15 juni 1955 om tillämplig lag beträffande k ö p a v l ö s a s a k e r. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Haag den 8 juli.

Den 29 juni 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med J u g o s l a v i e n rörande v a r u t b y t e t.

Den 30 juni 1964 växlades i Addis Abeba ministeriella noter med E t i o p i e n med förlängning av överenskommelsen den 10 december 1962 rörande tekniskt samarbete på h ä l s o v å r d e n s område.

Den 30 juni 1964 växlades i London ministeriella noter med S t o r b r i t a n n i e n rörande reglering av s p a n n m å l s i m p o r t e n till den brittiska marknaden.

Den 6 juli 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med A m e r i k a s F ö r e n t a S t a t e r rörande besök av n / s S a v a n n a h.

Den 29 juli 1964 undertecknades i Paris ett avtal med O r g a n i s a t i o n e n för europeisk rymdforskning (ESRO) angående ett raketfält i Kiruna.

Den 3 augusti 1964 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med F ö r b u n d s r e p u b l i k e n T y s k l a n d rörande ersättning till svenska medborgare som utsatts för n a t i o n a l s o c i a l i s t i s k förföljelse.

Den 13 augusti 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med J a p a n rörande v a r u t b y t e t.

Den 20 augusti 1964 framlades i New York för undertecknande en överenskommelse rörande provisoriska arrangemang för ett världsomspän-

Riksdagsberättelsen år 1965

nande kommersiellt telesatellit-samarbete. Sverige under-tecknade överenskommelsen med förbehåll för ratifikation den 28 septem-ber.

Den 21 augusti 1964 växlades i Oslo ministeriella noter med N o r g e rörande r e n b e t e s f r å g a n.

Den 9 september 1964 växlades i Stockholm ministeriella noter med F i n l a n d rörande avskaffande av kravet på h e m l a n d s r e g i s t r e -ring av v a r u m ä r k e n.

Den 12 september 1964 framlades i Köpenhamn för undertecknande en konvention om i n t e r n a t i o n e l l a h a v s f o r s k n i n g s r å d e t. Sve-rige undertecknade konventionen den 30 november. Kungl. Maj:t beslöt den 13 november att ratificera konventionen. Ratifikationsinstrumentet depone-rades i Köpenhamn den 30 november.

Den 21 september 1964 växlades i Quito ministeriella noter med E c u a -dor rörande avskaffande av p a s s v i s e r i n g s t v å n g e t.

Den 29 september 1964 undertecknades i Stockholm ett avtal med I n -dien rörande f i n a n s i e l l u t v e c k l i n g s h j ä l p, en tilläggsöver-enskommelse om en pappersgåva för framställning av läroböcker, en till-äggsöverenskommelse om leverans av utrustning för mejeriprojekt, en till-äggsöverenskommelse om leverans av utrustning för elkraftprojekt och en tilläggsöverenskommelse om leverans av utrustning för tillverkning av hård-metallverktyg.

Den 14 oktober 1964 undertecknades i Stockholm med förbehåll för rati-fikation ett avtal med S t o r b r i t a n n i e n för undvikande av d u b -b e l b e s k a t t n i n g och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter å k v a r l å t e n s k a p.

Den 16 oktober 1964 undertecknades i Stockholm ett tilläggsprotokoll med T j e c k o s l o v a k i e n till handelsavtalet den 25 oktober 1963.

Den 20 oktober 1964 undertecknades i Reykjavik ett protokoll över l u f t f a r t s f ö r h a n d l i n g a r mellan Sverige, Danmark och Norge samt I s l a n d.

Den 24 oktober 1964 undertecknades i Moskva ett protokoll med D e S o -cialistiska Rådsrepublikernas Union rörande tillämpningen av överenskommelsen den 27 mars 1958 om utförande av b e s k i c k -n i n g s a n l ä g g n i n g a r i Moskva och Stockholm.

Den 29 oktober 1964 undertecknades i Rom ett avtal med I t a l i e n om utbyte av p r a k t i k a n t e r.

Den 29 oktober 1964 undertecknades i Warszawa med förbehåll för rati-fikation ett tilläggsprotokoll till avtalet med P o l e n den 16 november 1949 rörande e r s ä t t n i n g f ö r s v e n s k a f o r d r i n g a r.

Den 11 november 1964 undertecknades i Addis Abeba en överenskommelse

Överenskommelser med främmande makter m. m.

med Etiopien rörande tekniskt bistånd på hälsovårdens område.

Den 30 oktober och 17 november 1964 växlades i Washington ministeriella noter med Amerikas förenta stater med tillämpningbestämmelser till 1962 års skriftväxling rörande skydd för patenthavare m. fl. vid inköp av försvarsmateriel m. m.

Redogörelse för de av exportkreditnämnden på statens vägnar meddelade garantierna

Kungl. Maj:t har under budgetåret 1963/64 inom ramen för det av riksdagen beslutade högsta betalningsansvaret för exportkreditnämnden (prop. 1963: 93; SU 58; rskr. 167 och prop. 1964: 137; SU 104; rskr. 224) medgivit en höjning av det belopp, över vilket nämnden disponerar, från 1 800 till 2 400 milj. kr., varav 500 milj. kr. (mot 200 milj. kr.) för garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling (u-garantier).

Under budgetåret har nämnden utfärdat statsgarantier för exportkredit (garantiförbindelser) för ett belopp av 417 milj. kr., mot 405 milj. kr. föregående budgetår, d. v. s. en ökning med 3 %. Därutöver har garantier ställts i utsikt (garantiutfästelser) för ett belopp av 2 088 milj. kr., vilket innebär en ökning sedan föregående budgetår med 509 milj. kr., d. v. s. 32 %. Nämndens totalengagemang uppgick den 30 juni 1964 till 1 728 milj. kr., innebärande en ökning sedan utgången av den förra perioden med ca 28 %. Ökningen under budgetåret 1963/64 faller i stor utsträckning på u-garantierna, vilka ökat från 100 milj. kr. närmast föregående budgetår till 266 milj. kr.

Nämndens sammanlagda engagemang i fråga om garantier för export till u-länderna uppgick till 679 milj. kr., för export till öststaterna till 845 milj. kr. och för export till övriga länder till 204 milj. kr.

Antalet avgjorda garantiärenden var under budgetåret 1963/64 2 095, mot 1 138 under förra budgetåret. Under det sist gångna budgetåret har genomförts en omläggning av exportkreditnämndens statistiska beräkningsmetoder. Tidigare räknade man i vad avser engagemangen med garantiförbindelsernas ursprungliga belopp, medan dessa numera räknas ned med de efter hand vidtagna avbetalningarna. Härigenom möjliggörs en noggrannare beräkning av det faktiska affärsresultatet. Vid beloppsmässiga jämförelser med engagemang under tidigare år måste dessa förhållanden beaktas.

Nämndens inkomster under budgetåret 1963/64 uppgick till 6,4 milj. kr., d. v. s. en ökning sedan föregående budgetår med 0,7 milj. kr. Härav ut-

gjordes 4,2 milj. kr. av premier, 1,9 milj. kr. av räntor och 0,3 milj. kr. av återbäring av skador.

Med anledning av skadefall har under budgetåret utbetalats ersättningar med sammanlagt 0,7 milj. kr. Omkostnaderna för nämndens administration belöpte sig till 1,2 milj. kr. Av det sista budgetårets överskott på 4,6 milj. kr. har ca 0,4 milj. kr. förts över till pensionsfonden och resten till reservfonden. Denna uppgår nu till ca 43 milj. kr., mot 39,5 milj. kr. vid utgången av föregående budgetår.

En mer ingående redogörelse för exportkreditnämndens verksamhet under budgetåret återfinns i nämndens verksamhetsberättelse, som lämnats till riksdagens ledamöter.

Enligt riksdagens beslut vid riksdagen den 17 februari 1965 har riksdagen beslutat att riksdagen skall utse en utredning för att undersöka de förhållanden som föreligger i fråga om exportkreditnämndens verksamhet under budgetåret 1964 och för att utredningen skall rapportera till riksdagen senast den 1 oktober 1965.

Enligt riksdagens beslut vid riksdagen den 17 februari 1965 har riksdagen beslutat att riksdagen skall utse en utredning för att undersöka de förhållanden som föreligger i fråga om exportkreditnämndens verksamhet under budgetåret 1964 och för att utredningen skall rapportera till riksdagen senast den 1 oktober 1965.

Bidrag av lotterimedel

Under tiden den 1 januari—den 30 juni 1964 beviljade bidrag från lotterimedelsfonden

I. Översikt

Ändamålsgrupp	Beviljade bidrag		Summa kronor
	Landsbygds-ändamål kronor	Stads- o. blandade ändamål kronor	
A. Teaterverksamhet	203 000	3 010 906	3 213 906
B. Orkesterverksamhet	17 500	165 000	182 500
C. Övriga ändamål	168 000	689 616	857 616
Summa kr	388 500	3 865 522	4 254 022

Anm. 1. I och med utgången av budgetåret 1963/64 upphörde lotterimedelsfonden. Bidragsgivningen till de kungl. teatrarna, huvuddelen av annan fast statsunderstödd teaterverksamhet samt till skådespelarutbildningen tillgodoses fr. o. m. budgetåret 1964/65 genom särskilda anslag för dessa ändamål på riksstaten. Bidrag till andra ändamål, som tidigare understötts med medel från lotterimedelsfonden, utgår från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Till detta anslag har den vid utgången av budgetåret 1963/64 kvarstående behållningen i lotterimedelsfonden överförs.

Anm. 2. Med bidrag för *landsbygdsändamål* avses i tabellredovisningen belopp, som helt eller i övervägande grad kommit landsbygd eller mindre städer tillgodo. Till mindre städer har räknats sådana med högst 60 000 innevånare. Bidrag, som ej synts böra hänföras till nu nämnda grupp, har sammanfattats under beteckningen *stads- och blandade ändamål*.

II. Specifikation

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
A. Teaterverksamhet			
1) Landsbygdsändamål			
Riksteatern	23/4	153 000	203 000
»	29/6	50 000	
Summa kr			203 000
2) Stads- och blandade ändamål			
Operan	29/4	1 040 000	1 840 472
»	29/4	400 000	
»	23/4	400 472	
Dramatiska teatern	29/4	360 000	648 164
»	23/4	288 164	
Stockholms stadsteater	23/4		375 000
Göteborgs lyriska teater	21/5	59 400	130 100
»	21/5	70 700	
Göteborgs stadsteater	24/1		17 170
Summa kr			3 010 906

Riksdagsberättelsen år 1965

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor
B. Orkesterverksamhet		
1) Landsbygdsändamål		
Gävleborgs läns orkesterförening (för 1963/64)	25/6	17 500
Summa kr		17 500
2) Stads- och blandade ändamål		
Konsertföreningen i Stockholm (för 1963/64)	25/6	36 000
Göteborgs orkesterförening (för 1963/64)	25/6	46 300
Stiftelsen Malmö konserthus (för 1963/64)	25/6	18 700
Norrköpings orkesterförening (för 1963/64)	25/6	53 600
Nordvästra Skånes orkesterförening, Häl- singborg (för 1963/64)	25/6	10 400
Summa kr		165 000
C. Övriga ändamål		
1) Landsbygdsändamål		
Folkets Husföreningarnas Riksorganisa- tion (inköp av konstverk)	23/4	20 000
Lunds studentsångförening	21/5	5 000
Norrbottnens museum (utställningsverksamhet m. m.)	24/1	40 000
Rikskören Pro Musica (kurs)	23/4	5 000
» » » (sångarresa)	21/5	5 000
Samarbetskommittén för Sveriges kyrko- sångsförbund, Sällskapet kyrkosångens vänner och kyrkomusikernas riksförbund, Stockholm (för 1964)	23/4	10 000
Sundsvalls ungdomskör	21/5	3 000
Svenska sångarförbundet	23/4	20 000
Sveriges körförbund (för 1963)	23/4	20 000
» » (för 1964)	23/4	40 000
Summa kr		168 000
2) Stads- och blandade ändamål		
Akademien för de fria konsterna	23/4	30 000
Andelsföreningen Skådebanan u.p.a.	21/5	20 000
Arbetsgruppen för film	21/5	3 000
Byggnadsarbetarkören, Stockholm	23/4	5 000
Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum	21/5	15 000
Internationella bokklubben	23/4	3 000
Kammarkören	24/1	3 000
Lagercrantz, B., museilektor (för resa)	3/4	1 616
Malmö stadsteater (för skolan för scenisk utbildning i Malmö)	3/4	26 600
Musikaliska akademien (för försöksverksam- het med rikskonserter) (1963/64)	14/2	300 000
— » — (1963/64)	21/5	40 000
Nordiska teaterunionen (för regissörsutbildning)	3/4	10 000
Skolan för scenisk utbildning i Göteborg	3/4	22 000
Stiftelsen Stockholms festspel	21/5	40 000
Stockholms gosskör	23/4	2 000
Stockholms studentsångarförbund	23/4	5 000
Stockholms studentteater	23/4	700

Bidrag av lotterimedel

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
Svenska danspedagogförbundet, Stockholm	21/5		22 000
Svenska institutet (för Sveriges bidrag till ett Shakespeare Centre)	10/4	7 500	
» » (för gjutning av skulpturer vid utställningar utomlands)	23/4	50 000	57 500
Svenska kommittén av internationella musikrådet	21/5		2 500
Svenska sektionen av International Society for Contemporary Music (världsmusikfest i Köpenhamn)	21/5	3 500	
D:o d:o (framförande av svenska verk vid världsmusikfest i Amsterdam)	24/1	3 300	6 800
Svenska slöjdföreningen	24/1		20 000
Svenskt visarkiv, Stockholm	24/1		20 000
Teaterns utbildningsråd (för lärarutbildning)	3/4	25 000	
» » (för regissörsutbildning)	3/4	4 000	
» » (för resa)	3/4	4 000	33 000
Wallin, N., rektor (för resa)	6/5		900
Summa kr			689 616

Under år 1964 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
Dramatiska teatern (för ombyggnadsarbeten)	4/6	625 000	
Falu stad (för teater- och konserthusbyggnad)	20/11	600 000	
Federationen Sveriges allmänna folkskolläraryrskommitté (flyttning av äldre skolhus till Skansen)	24/1	75 000	
Föreningen Malmö stadsteater u.p.a. (för anordnande av en tredje scen)	20/11	400 000	
Inköp av fotografisamling från Storbritannien	9/7	97 278	
Nationalmuseet (för inköp av konst)	28/2	5 000 000	
Skövde stad (för teater och konsthall)	20/11	700 000	
Smålands museum (för anordnandet av Glasmuseet i Växjö)	20/11	70 000	
Uppsala universitet (för förvärv av de s. k. Ängsöhandskrifterna)	29/4	125 000	7 692 278
Summa kr			7 692 278

Riksdagsberättelsen år 1965

Under år 1964 beviljade bidrag ur fonden för idrottens främjande

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kronor	
I. Skolöverstyrelsen			
Kursverksamhet	4/6	185 000	185 000
II. Sveriges riksidsrottsförbund, Stockholm			
Ungdomsidrott	20/3	455 000	
Riksidrottsförbundets centrala förvaltning och administrativa verksamhet	4/6	280 000	
Riksidrottsförbundets centrala idrottsliga verksamhet	4/6	1 190 000	
Specialförbundens verksamhet	4/6	5 500 000	
	11/6	700 000	
Distriktsförbundens verksamhet	4/6	680 000	
Föreningars verksamhet	4/6	510 000	
Idrottsplatskommittén	4/6	263 500	
Poliklinikkommittén	4/6	165 000	
Simbadsdelegationen	4/6	95 000	
Riksidrottsförbundets idrottsinstitut (Bosön m.fl.)	4/6	142 000	
Övriga ändamål	4/6	346 000	10 326 500
III. Sveriges olympiska kommitté, Stockholm			
Olympiska förberedelser under budgetåret 1964/65	27/7	300 000	
Bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i de olympiska sommarspelen 1964 i Tokyo	27/7	900 000	1 200 000
IV. Svenska korporationsidsrottsförbundet, Stockholm			
Ungdomsidrott	4/6	54 000	
Korporationsidsrottsförbundets centrala förvaltning	4/6	555 000	
Lokalförbundens förvaltning	4/6	210 000	
Kursverksamhet	4/6	115 000	
Företagsgymnastik	4/6	20 000	
Propaganda	4/6	65 000	
Idrottsmateriel	4/6	60 000	
Motionsverksamhet för pensionärer	4/6	40 000	
Anslag till korporationerna	4/6	10 000	
Internationella kontakter	4/6	5 000	1 134 000
V. Föreningen för skidloppningens och friluftslivets främjande i Sverige, Stockholm			
Kursverksamhet	21/2	7 500	
Ungdomsidrott	4/6	67 000	
Kursverksamhet m. m.	4/6	137 500	212 000
VI. Div. andra organisationer			
a) <i>Bidrag till ungdomsidrott</i>			
Förbundet Vi unga, Södertälje	4/6	10 000	
KFUM:s och KFUK:s riksförbund, Stockholm	4/6	6 000	
Nationaltemplarordens ungdomsförbund, Kristinehamn	4/6	11 000	
Riksförbundet Sveriges 4 H, Stockholm	4/6	44 000	
Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar, Stockholm	4/6	12 000	

Bidrag ur fonden för friluftslivets främjande

Ändamål	Beslu- tets dag	Belopp kronor	
Svenska frisksportförbundet, Stockholm	4/6	4 000	
Svenska missionsförbundets ungdom, Stockholm	4/6	19 000	
Svenska scoutförbundet, Stockholm	4/6	9 000	
Sveriges storloge av IOGT, Stockholm	4/6	17 000	
Unga örnamars riksförbund, Stockholm	4/6	67 000	199 000
b) <i>Bidrag till organisationernas allmänna verksamhet m. m.</i>			
Centralkommittén för fältспорт	4/6	15 000	
De vanföras riksförbund, Stockholm (idrott för handikappade)	4/6	90 000	
Organisationskommittén för skolungdomens fjällfärder, Stockholm	18/9	26 000	
Riksföreningen för simningens främjande, Stockholm	4/6	45 000	
Svenska gymnastikförbundets gymnastikfolk-högskola å Lillsved	4/6	40 000	
Svenska livräddningssällskapet, Stockholm	4/6	15 000	
Sveriges akademiska idrottsförbund, Uppsala . .	4/6	50 000	
Sveriges dövas idrottsorganisation, Stockholm . .	4/6	18 000	299 000
VII. Idrottsanläggningar			
Större och medelstora anläggningar (bidragen fördelade av Kungl. Maj:t)	23/10	2 509 000	
Mindre anläggningar m. m. (bidragen fördelade av RF)	4/6	1 600 000	
Bastuanläggningar (bidragen fördelade av RF) . .	4/6	100 000	
Stadionstyrelsen, Stockholm	6/5	150 000	
» » »	29/6	85 000	4 444 500
Summa kr			18 000 000

Under år 1964 beviljade bidrag ur fonden för friluftslivets främjande

Ändamål	Beslu- tets dag	Belopp kronor	
I. Anläggningar m. m.			
Arboga stad	16/10	40 000	
Borlänge stad	16/10	8 500	
Borås gymnastik- och idrottsförening	29/5	15 000	
Borås stad	16/10	50 000	
Dalstuga idrottsklubb	16/10	5 000	
Degerfors köping	29/5	46 000	
Dörby kommun	29/5	29 000	
Filipstads stad	29/5	3 500	
Fjällsjö kommun	16/10	12 000	
Färösunds kommun	29/5	42 000	
» » »	29/5	8 400	
Grums köping	16/10	10 000	
Hällefors köping	16/10	30 000	

Riksdagsberättelsen år 1965

Ändamål	Besluts- dags dag	Belopp kronor
Idre kommun	29/5	15 000
Idrottsklubben Ymer, Borås	29/5	15 000
Junsele kommun	29/5	50 000
Karlshamns stad	29/5	30 000
Karlskoga stad	29/5	50 000
Karlstads stad	16/10	40 000
Klöverträsk by	16/10	1 000
Kolsnäsuddens folkparkförening u.p.a., Sunne	29/5	65 000
Latikbergs idrottsklubb	29/5	3 500
Lekvattnets skidklubb	29/5	12 000
Ljungby stad	29/5	42 000
Länsstyrelsen i Jämtlands län	29/5	41 500
Länsstyrelsen i Kopparbergs län	29/5	7 500
Mariefreds stad	29/5	10 500
Misterhults kommun	16/10	15 000
Målilla kommun	29/5	15 000
Mörbylånga kommun	16/10	6 000
Nyköpings segelsällskap	29/5	2 500
Orsa kommun	29/5	24 000
»	29/5	7 500
Piteå landskommun	29/5	72 000
Reso	29/5	75 000
Ronneby stad	16/10	14 000
Simfrämjandet	29/5	25 000
Skara stad	16/10	30 000
Skellefteå stad	16/10	30 000
Skid- och friluftsförbundet	29/5	15 000
Skid- och friluftsförbundets lokalavdelning i Bollnäs	29/5	13 000
Skänninge stad	29/5	15 000
Skärstads kommun	16/10	5 000
Skönvik-Sunds idrottsförening	16/10	4 000
Slite köping	16/10	24 000
Staffanstorps kommun	29/5	30 000
Stiftelsen Hagaparks semesterby	29/5	18 000
Stiftelsen Stockholms skärgård	16/10	10 000
Stockholms fackliga centralorganisation	29/5	10 000
Storfors köping	29/5	10 000
Ströms kommun	29/5	12 000
Svenska naturskyddsföreningen	16/10	7 000
Svenska turistföreningen	29/5	300 000
»	16/10	84 000
Södra Mo kommun	16/10	10 000
Tingsryds köping	16/10	40 000
Torps turistförening	16/10	30 000
Trosa stad	29/5	2 900
Upplands-Bro kommun	29/5	8 000
Upplands Väsby kommun	29/5	25 000
Uppsala stad	29/5	36 000
»	29/5	40 000
Urshultsbygdens turisttrafikförening	29/5	7 500
Vadstena stad	29/5	30 000
»	16/10	8 000
Virserums köping	29/5	30 000
»	16/10	8 000
Vä kommun	16/10	2 000
Vänersborgs stad	29/5	35 000
Västerås stad	16/10	75 000
Ålems kommun	16/10	9 000

Beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Ändamål	Besluts- dags	Belopp kronor	
Åre kommun	29/5	36 000	
Älvdalens kommun	16/10	7 000	
Öregrunds stad	29/5	8 360	2 078 160
II. Lägerverksamhet			
Frälsningsarmén, Stockholm	29/6	8 000	
KFUK:s riksförbund, Stockholm	29/6	1 000	
KFUM:s triangelpojkförbund, Stockholm	29/6	3 000	
Svenska scoutrådet, Stockholm	29/6	26 500	
Sveriges flickscoutråd, Stockholm	29/6	21 000	
Unga örnamars riksförbund, Stockholm	29/6	14 000	73 500
III. Kursverksamhet			
Föreningen för skidlöpnings och friluftslivets främjande i Sverige, Stockholm	29/5	45 000	
Reso, folkrörelsernas rese- och semesterorganisa- tion, ekonomisk förening, Stockholm	16/10	15 000	60 000
IV. Administration m. m.			
Föreningen för skidlöpnings och friluftslivets främjande i Sverige, Stockholm	29/5	20 000	
D:o d:o	29/5	30 000	
Riksorganisationernas campingkommitté, Stock- holm	29/5	55 000	
Svenska naturskyddsföreningen, Stockholm	16/10	35 000	
Svenska scoutförbundet, Stockholm	29/5	10 000	150 000
Summa kr			2 361 660

Under budgetåret 1963/64 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden

Ändamål	Belopp kronor ¹
Bidrag till svenska jägareförbundets verksamhet	2 423 600
» » länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet	1 053 900
» » viltforskningsrådets verksamhet	265 000
» » svenska naturskyddsföreningens verksamhet	150 000
Ersättning för skador å motorfordon vid sammanstötning med älg	104 200
Diverse	77 500
Summa kr	4 074 200

¹ Avrundade tal.

Under budgetåret 1963/64 influtna inkomster till och beviljade bidrag ur statens lappfond

Inkomster:	Belopp kronor
A. Räntemedel	243 621
B. Försäljningsmedel	249
C. I anledning av markförsäljningar influtna engångsersättningar för förlust av renbetesland	15 740
D. I anledning av vattenregleringar influtna engångsersättningar för förlust av renbetesland	201 077
E. I anledning av vattenregleringar influtna ersättningar, avsedda för vissa ändamål (inklusive räntor)	165 963
F. Arrendemedel	671 419
G. Avkastning av lappfondsskogarna, m. m.	369 003
H. Diverse	119 646
	Summa kr 1 786 718

Beviljade bidrag:

A. Direkta åtgärder för renskötselns främjande:	
1. Jämtlands län	178 094
2. Västerbottens län	85 400
3. Norrbottens län	282 000
B. Åtgärder till främjande av jakt och fiske	45 000
C. Åtgärder för underlättande av bostadsbyggen m. m.	14 465
D. Renforskning m. m.	342 000
E. Särskilda åtgärder för understödjande av organisationsarbete m. m.	124 000
	Summa kr 1 070 959

Anm. På grund av tekniska skäl ha vissa poster avseende såväl hela kalenderåret 1963 som hela kalenderåret 1964 upptagits i redovisningen.

Utbetalningar för skilda ändamål från handels- och sjöfartsfonden under budgetåret 1963/64

	Kronor
Kostnader för den s. k. Sverige-manifestationen i Amerikas förenta stater	600 000
	Summa kr 600 000

Under budgetåret 1963/64 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Under budgetåret 1963/64 har 213 understöd om tillhopa i runt tal 6,7 milj. kr. delats ut ur arvsfonden. Hur understöden fördelats på olika ändamål framgår av nedanstående tablå.

Ändamål	Belopp kronor
Anstalter för halvöppen barnvård	962 500
Barnkolonier	140 000
Ungdomslokaler	5 154 700
Studier	27 800
Invalidfordon	9 000
Diverse	420 000
	Summa kr 6 714 000

Bihang ur fonden för friluftslivets främjande

Understöd om 50 000: — kr eller däröver har tilldelats följande

Bidragsmottagare	Belopp kronor	Ändamål
Skatbostiftelsen	80 000	friluftsgård för scouter
Tranås stad	50 000	ungdomsgård
Nässjö missionsförsamling	70 000	»
Kortedala scoutkår och Stiftelsen Kortedala scoutgård	85 000	scoutgård
Kinna köping	52 000	lekskola
KFUM:s riksförbund	80 000	friluftsgård
Tjurkö luth. ungdoms- och missionförening	60 000	ungdomsgård
Svenska kyrkans lekmannaskola, Sigtuna	100 000	elevhem för ungdom
Skellefteå KFUM	96 000	ungdomsgård
Sunne församling	65 000	»
Stiftelsen Sollentunahem och Sollentuna köping	155 000	»
Örebro stad	100 000	ungdomsgårdar
Emanuels metodistförsamling i Östersund	78 500	daghem
Norrköpings stad	55 000	ungdomsgård
Majornas missionsförsamling, Göteborg	60 000	»
Köpings missionsförsamling	60 000	»
Falköpings missionsförsamling	85 000	»
Härnösands missionsförsamling	50 000	»
Föreningen för Utvecklingsstörda Barn (FUB) i Stockholms län	81 000	barnkoloni
AB Stockholmsbyggen	65 000	ungdomsgård
AB Stockholmshem	75 000	»
AB Familjebostäder	60 000	»
Svenska scoutförbundet	150 000	ledarinstitut
NTO:s scoutförbund	100 000	kurs- och lägergård för ungdom
AB Svenska Bostäder	70 000	ungdomsgård
Dals Eds missionsförsamling	65 000	»
Stiftelsen Höganäs scoutgård	75 000	scoutgård
Lunds stads fastighetsaktiebolag och Lunds stad	55 500	barnstuga
Landskrona missionsförsamling	70 000	ungdomsgård
Sandvikens missionsförsamling	80 000	»
Almtuna scoutkår	64 000	scoutgård
Föreningen Lycksjöhagens scoutstugor, Stockholm	100 000	scoutstugor
Göteborgs diakoniss-sällskap	250 000	vissa förläggningsslokal er m. m. vid hem för handikappade
Örebro första baptistförsamling	70 000	ungdomsgård
Trelleborgs scoutkår	50 000	scoutgård
Täby köping	70 000	ungdomsgård
Tranås missionsförsamling	60 000	lekskola och ungdoms- gård
Västra Frölunda frikyrkoförsamling, Göteborg	70 000	ungdomsgård
Åmåls missionsförsamling	60 000	»
Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Ångermanlands- förbund	50 000	»
Malmö stad	150 000	fritidsgård
Stiftelsen bostadshus i Jönköping	150 000	ungdomsgård

Kommittéer och sakkunniga samt centrala krisorgan

I. Kommittéer och sakkunniga

Justitiedepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964

1. *Besvärssakkunniga* (1962: I 6; 1963: I 7; 1964: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 för att verkställa fortsatt utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949 och den 18 januari 1958):

Åkesson, N. O., f. d. landssekreterare, *ordförande*;

Lundberg, N. R. W., generaldirektör;

Petrén, B. E. G., hovrättsråd, kanslichef.

Sekreterare:

Wennergren, C. B. O., kammarrättsassessor.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I Ju 29 och 1959: I Ju 7.

De sakkunniga har under tiden november 1963—juni 1964 hållit 17 sammanträden.

De sakkunniga har den 15 juni 1964 avgivit slutbetänkande, benämnt »Lag om förvaltningsförfarandet» (SOU 1964: 27).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *1955 års valutredning* (1962: I 15; 1963: I 16; 1964: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 27 maj 1955 och den 29 augusti 1958 för att verkställa en teknisk översyn av bestämmelserna rörande allmänna val (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1955 och den 15 september 1958):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Braconier, J., f. d. riksdagsman;

Brolin, C. H., organisationschef;

Lundgren, S. H. E., sekreterare;

Moberg, C. E. R., förbundssekreterare.

Experter:

Linde, P. G. A. G., uppborädsintendent;
von Otter, S. F., kammarrättsråd;
Sandell, G. E., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Kleberg, J. L. M., regeringsrättssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1956: I Ju 39, 1959: I Ju 23 och 1962: I Ju 15. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1963: I Ju 16.

Utredningen har under tiden november 1963—februari 1964 hållit 2 sammanträden.

Utredningen har den 27 februari 1964 avgivit utlåtande över vissa delar av författningsutredningens förslag till regeringsform (SOU 1963: 16, 17).

Utredningsarbetet är därmed slutfört.

3. *Utredning för översyn av brottsregistreringen* (1962: I 18; 1963: I 18; 1964: I 15)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1956 för att verkställa översyn av brottsregistreringen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 april 1956):

Heuman, C. H. M., hovrättspresident.

Experter:

Edstrand, K. I., byrådirektör;
Hult, B. V., f. d. justitieråd, ordf. i arbetsdomstolen;
Olsson, K. G., länsåklagare, tillika *sekreterare*;
Rengby, S. F. N., byrådirektör;
von Sydow, E. G., f. d. överdirektör.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 38.

Genom beslut den 20 november 1964 har utredningen befriats från återstående uppdrag.

4. *Utredningen angående försöksverksamhet mot ungdomsbrottsligheten* (1962: I 21; 1963: I 21; 1964: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 november 1956 för överläggningar om samordning av åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten:

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident, *ordförande*;
Ljungberg, Blenda, läroverksadjunkt, led. av II kamm.;
Möller, Y. A., chefredaktör, led. av I kamm.;
Nilsson, Margret, fru, f. d. riksdagsledamot;
Wallentheim, Annie, E. E., fru, led. av I kamm.;
Wiklund, S. A. D., byrådirektör, led. av II kamm.

Experter:

Aspelin, L. B. E., hovrättsfiskal;

Carlsson, N. G., professor;

Curman, H., överläkare;

Larsson, S. O., psykolog;

Lithner, K. O., länsåklagare;

Persson-Blegvad, Britt-Mari, jur. kand.;

Sveri, K. O., docent.

Sekreterare:

Larsson, Ulla, förste aktuarie.

Angående utredningens uppdrag, se 1961: I Ju 25.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har utredningen hållit 9 sammanträden. Därjämte har utredningens arbetsutskott hållit 17 överläggningar.

Utredningen har den 16 december 1964 avgivit betänkande, benämnt »Aktion mot ungdomsbrott — En modell till försöksverksamhet» (SOU 1964:58).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Översyn av lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar* (1962: I 28; 1963: I 27; 1964: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1958 för att verkställa en översyn av 1949 års lag om rätten till arbetstagares uppfinningar (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1958):

Edling, S. Å., justitieråd.

Experter:

Angert, S.-E. A., civilingenjör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Grundin, I. W., byrådirektör;

Jacobaeus, C., tekn. dr;

Nilsson, C. E., krigsråd;

Pehrsson, W. P., advokat;

Romanus, H. A. R., civilingenjör.

Sekreterare:

Mogård, E. P. B., f. hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 44.

Utredningen har i oktober 1964 avgivit betänkande med förslag till lag om rätten till arbetstagares uppfinningar (SOU 1964: 49).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. 1959 års förlagsinteckningskommitté (1962: I 29; 1963: I 28; 1964: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1959 för att verkställa en översyn av lagstiftningen om förlagsinteckning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 oktober 1959):

Nordström, T., justitieråd, *ordförande*;

Lindstedt, A., kommerseråd;

Lögberg, B. Å. A., professor.

Experter:

Andersson, K. O., direktör;

Bergqvist, E. G., direktör;

Fjelkner, A. W., direktör;

Fosselius, L.-E., direktör;

Olson, G., bandirektör;

Rosenquist, B. F., direktör;

Sjöholm, S. J. E., bruksdisponent.

Sekreterare:

Mollstedt, S. R. B., hovrättsråd.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Ju 43.

Kommittén har under tiden november 1963—april 1964 hållit 4 sammanträden; vid två av dessa har experter deltagit.

Kommittén har den 23 april 1964 avgivit betänkande, benämnt »Företagsinteckning» (SOU 1964: 10).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Utredningen angående vissa skadeståndsrättsliga frågor (1962: I 31; 1963: I 30; 1964: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 november 1959 för att utreda vissa skadeståndsrättsliga frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1959):

Walín, A. G., f. d. justitieråd, ordf. i lagberedningen;

Hellner, J. E., professor;

Weslien, P.-A., advokat.

Experter:

Forstadius, E. L. W., bitr. direktör;

Sandberg, E. A., ombudsman;

Åkerman, F. M., direktör;

Sundström, O., ombudsman.

Sekreterare:

Nordenson, U. K., hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1959 I Ju: 45.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har hållits 10 sammanträden med de sakkunniga. Utredningens experter eller vissa av dem har deltagit i 4 av dessa sammanträden. Därjämte har överläggningar ägt rum mellan enskilda sakkunniga och experter.

Utredningen har den 15 juni 1964 avgivit betänkande, benämnt »Lag med vissa bestämmelser om arbetsgivares och arbetstagares skadeståndsansvar» (SOU 1964: 31).

Efter remiss har utredningen avgivit utlåtande över ett inom Nordiska rådet väckt medlemsförslag om samarbete rörande nordisk skadeståndsrätt.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. 1962 års släktnamnskommitté (1963: I 55; 1964: I 49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att utarbeta en förteckning över lämpliga nya släktnamn samt utreda de språkliga och namnrättsliga frågor som kan äga samband därmed (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juli 1962):

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör, *ordförande*;

Bergman, N. G., professor;

Gehlin, J. H. M., assessor;

Ståhle, C. I., professor;

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Expert:

Hiljding, S. G. O., byrådirektör.

Sekreterare:

Molde, F. B., docent.

Direktiven för kommittén, se 1963: I Ju 55.

Utredningen har under tiden november 1963—15 maj 1964 hållit 8 sammanträden.

Utredningen har den 15 maj 1964 avgivit en förteckning med förslag till omkring 56 000 nya släktnamn, benämnd »Svensk namnbok 1964» (SOU 1964: 14).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Utredningen rörande vattendomstolarnas personalbehov m. m. (1964: I 57)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 maj 1963 för att företa översyn av vattendomstolarnas personalbehov och därmed sammanhängande frågor:

Bergsten, P. G., justitieråd.

Expert:

Dyrssen, G. P. T., hovrättsassessor, ledamot i lagberedningen.

Sekreterare:

Svahn, H. L., hovrättsfiskal.

Utredningen har den 10 juni 1964 avgivit promemoria angående vattendomstolarnas personalbehov och därmed sammanhängande frågor (stencilerad Ju 1964: A 2).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1963 års undersökningskommission (1964: I 59)

Förordnad av Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 för att, så snart lämpligen kan ske, *dels* utreda orsakerna till att den spioneriverksamhet, vartill översten S. E. C. Wennerström erkänt sig skyldig, kunnat fortgå under en lång följd av år, *dels* undersöka, huruvida vad som därvid förekommit giver anledning till särskilda åtgärder i syfte att förebygga riskerna för brottslig verksamhet av dylik art:

Lännergren, E. B., lagman, *ordförande*;

Berglund, N. E., häradshövding;

Wallenberg, I. O., hovrättsråd.

Sekreterare:

Litzén, A. G., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Nordenfalk, S. R. E. J., förste kanslissekreterare (fr. o. m. den 1 januari 1964).

Kommissionen har under tiden november 1963—20 april 1964 hållit 97 sammanträden.

Kommissionen har den 20 april 1964 avgivit utlåtande (stencilerat), senare i huvudsakliga delar offentliggjort (SOU 1964: 15).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

11. Firmautredningen (1962: I 7; 1963: I 8; 1964: I 8)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949). De sakkunniga, som antagit namnet varumärkes- och firmautredningen, har den 9 januari 1958 avgivit betänkande med förslag till varumärkeslag (SOU 1958: 10). Sedan utredningens återstående uppdrag utvidgats till att även omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens (se 1960: I Ju 11) beslöt departementschefen den 31 mars 1960 att utredningen i fortsättningen skulle arbeta såsom två särskilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal

konkurrens. Den förstnämnda kommittén har antagit namnet *firmautredningen*:

Eberstein, G. A., professor emeritus, *ordförande*;

Glimstedt, G., ombudsman;

Jacobsson, G., direktör, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Uggla, C. A., patenträttsråd;

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Experter:

Markman, Kiddi C., byråassistent;

Sandegren, E. O. E., f. d. byråchef;

Svanström, B. E. G., förste länsassessor.

Sekreterare:

Åhberg, B. E. B., hovrättsråd.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr, Stockholm Sv; tel. 41 60 81.

Direktiven för varumärkes- och firmautredningen, se 1950: I Ju 31.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden.

Efter remiss har utredningen avgivit utlåtande över domstolskommitténs betänkande rörande rådhusrätternas förstatligande (SOU 1963:56) i de delar av betänkandet som berör utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

12. Utredningen om illojal konkurrens (1962: I 8; 1963: I 9; 1964: I 9)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949). Chefen för justitiedepartementet beslöt den 31 mars 1960 att utredningen, som antagit namnet *varumärkes- och firmautredningen*, i fortsättningen skulle arbeta som två skilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den sistnämnda kommittén har antagit namnet *utredningen om illojal konkurrens*:

Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande*;

Bohman, C., direktör;

Härnqvist, Margareta, fru, civilekonom;

Jacobsson, G., direktör, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Experter:

Gillberg, K. E., direktör;

Söderberg, J., direktör;
Tengelin, S., direktör;
af Trolle, U., professor.

Sekreterare:

Bergqvist, H. A., hovrättsassessor.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm Sv; tel. 41 43 60.

Direktiven för varumärkes- och firmautredningen, se 1950: I Ju 31.

Sedermera har utredningens uppdrag i anslutning till två riksdagskrivelser, 1957: 270 och 1958: 144, utvidgats till att omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 9 sammanträden. Därutöver har ett arbetsutskott inom utredningen haft talrika överläggningar.

Överläggningar med representanter för de i Danmark, Finland och Norge arbetande kommittéerna för översyn av lagstiftningen om illojal konkurrens har ägt rum den 25—27 november 1963 i Stockholm.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

13. *Svenska representanter hos Förenta Nationerna och hos Europarådet i frågor angående förebyggande av brott och behandling av brottslingar*
(1962: I 9; 1963: I 10; 1964: I 10)

Korrespondenter till Förenta Nationernas Social Defence Section förordnade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1951 och den 26 september 1958:

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident;

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Göransson, H. P., f. d. överdirektör.

Representant i Europarådets European Committee on Crime Problems enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 juni 1958:

Eriksson, G. T., generaldirektör.

Eriksson har enligt uppdrag av FN:s generalsekreterare utrett frågan om en organisation av FN:s verksamhet beträffande förebyggande av brott och behandling av brottslingar samt avlämnat förslag i ämnet, vilket generalsekreteraren den 28 april 1964 överlämnat till the Social Commission för studium. Förslaget gick ut på att ett internationellt FN-institut för dessa frågor skulle upprättas i Genève samt att FN:s Social Defence Section skulle anslutas till detta institut. Förslaget har även diskuterats av de nordiska ländernas FN-korrespondenter i kriminalpolitiska frågor den 3 april 1964 och vid det nordiska justitieministermötet i Helsingfors den 8—9 maj 1964. Något definitivt beslut har ej fattats.

The European Committee on Crime Problems har under 1964 samman-

trätt den 8—12 juni och den 30 november—den 4 december i Strasbourg. Svenska deltagare var Eriksson och lagbyråchefen Holger Romander. Bl. a. har behandlats förslag till konvention om övervakning av villkorligt dömda och villkorligt frigivna, straffdomars internationella giltighet och frågor som sammanhänger med det internationella samarbetet inom den kriminologiska forskningen. Ett andra möte för ledare av kriminologiska forskningsinstitut i Europa har anordnats den 26—28 november 1964 med docenten K. Sveri som svensk representant. Vidare har fil. kand. L. Furhammar varit expert i ett forskarmöte om film och kriminalitet.

14. 1954 års fastighetsbildningskommitté (1962: I 11; 1963: I 12; 1964: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1953):

Fallenius, B. A., landshövding, *ordförande*;
 Jansson, B. F., hemmansägare, f. d. riksdagsman;
 Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;
 Levin, H. S., fiskare, led. av II kamm.;
 Löfroth, J. G., bokhållare, f. d. riksdagsman;
 Ohlsson, O. E. M., lantbrukare, led. av I kamm.

Experter:

Borg, E. L., f. d. länsarkitekt (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Dahlin, P. G. A., stadsingenjör (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Hamrin, M. T. P., distriktslantmätare, led. av II kamm.;
 Larsson, A. E., lantbruksdirektör (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Larsson, F. G., professor (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Magnusson, R. E., överingenjör (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Prawitz, G. H., jur. dr (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Sander, T. A. O., överlantmätare;
 Tillander, T., f. d. länsjägmästare (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Wetterhall, H. C. B., överdirektör (t. o. m. den 31 januari 1964);
 Öjborn, L. E., generaldirektör (t. o. m. den 31 januari 1964).

Särskilda experter, utsedda att biträda vid fullgörandet av det tilläggsuppdrag som den 19 december 1958 anförtrotts åt kommittén:

Carlsson Mared, H. S., stadsingenjör;
 Romson, R., förste sekreterare;
 Thyreen, E., civilingenjör;
 Wannfors, E. G., avdelningsdirektör;
 Westman, E. G., stadsjurist;
 Öjborn, se ovan.

Sekreterare:

Gyllensvärd, K. J. G., justitieråd (t. o. m. den 31 januari 1964);

Wallner, H., överingenjör (t. o. m. den 31 januari 1964);

Nordström, S. O., hovrättsassessor (fr. o. m. den 15 oktober 1964).

Biträdande sekreterare:

Falk, J. A., lantmätare (t. o. m. den 31 januari 1964);

Hedström, A., hovrättsassessor (t. o. m. den 31 januari 1964).

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 060/15 72 50.

Direktiven: för kommittén, se 1954: I Ju 34 och 1958: I Ju 17. Angående det den 19 december 1958 meddelade tilläggsuppdraget, se 1960: I Ju 16.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt i plenum 4 dagar.

Kommittén har avgivit ett den 5 december 1963 dagtecknat betänkande, benämnt »Nya medel för plangenomförande» (SOU 1963: 78). Det den 19 december 1958 meddelade tilläggsuppdraget är därmed slutfört.

I anledning av kommitténs huvuduppdrag återstår att avsluta behandlingen av övergångsbestämmelser till den föreslagna lagen om fastighetsbildning och därmed sammanhängande lagstiftningsfrågor ävensom spörsmål om ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

15. Utredning angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning (1962: I 14; 1963: I 15; 1964: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 och den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande pensionsstiftelsernas civilrättsliga och skatterättsliga ställning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 februari 1955, den 24 september 1959 och den 12 januari 1960):

Schmidt, F., professor, *ordförande*;

Bolin, A. B., direktör;

von Feilitzen, S., direktör;

Helmers, D., docent;

Hydén, S. O., direktör;

Lundell, S. V., lagbyråchef;

Löfstedt, G., landskamrerare;

Wahlberg, A., förbundsjurist.

Experter:

Ericsson, G. M., direktör;

Hahr, E. O., fil. lic.;

Hamdahl, B. O., rättsavdelningschef;

Huss, K. J. L., kammarrättsassessor;

Johansson, S.-E., professor;

Rydin, B. C. K. A., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Ekström, A., hovrättsassessor.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1956: I Ju 35. *Tilläggsdirektiv*, se 1960: I Ju 20 och 1961: I Ju 18.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit sammanträden under sammanlagt 9 dagar. Särskilda arbetsutskott har därjämte sammanträtt vid upprepade tillfällen.

Med anledning av att försäkringsinspektionen den 29 januari 1964 fastställt nya försäkringstekniska grunder för beräkning av pensionsreserv, har utredningen den 18 juni 1964 avlämnat en ny tabellsamling, avsedd att tillämpas vid beräkning av pensionsreserv i pensionsstiftelse per den 1 mars 1964 eller senare tidpunkt (SOU 1964: 28).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under våren 1965.

16. Utredning rörande specialstraffrätten (1962: I 16; 1963: I 17; 1964: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 för att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Thornstedt, H. G., professor.

Experter:

Danelius, H. C. Y., hovrättsfiskal;

Wetterberg, S. A. Ö., hovrättsassessor (avliden den 1 februari 1964).

Sekreterare:

Holgersson, K. J., jur. kand. (fr. o. m. den 18 september 1964).

Lokal: Stockholms universitet, Norrtullsg. 2; tel 34 08 60 ankn. 139 eller 37 24 43.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 34.

Utredningsmannen har efter remiss avgivit utlåtanden, den 8 april 1964 över motionen II: 96 vid 1964 års riksdag och den 7 augusti 1964 över 1957 års trafiknykterhetskommittés betänkande, benämnt »Nykterhet i trafik. I. Vägtrafiken» (SOU 1963: 72). Vidare har utredningen utarbetat en den 20 november 1964 dagtecknad promemoria angående utformningen av specialstraffrättsliga stadganden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1965.

17. Fångvårdens byggnadskommitté (1962: I 19; 1963: I 19; 1964: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1956 för att handha nybyggnadsverksamheten inom fångvården (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1956):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, *ordförande*;
Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;
Bergh, K. R., f. d. folkskoleinspektör, f. d. riksdagsman;
Bunner, T. Å. G., byggnadsråd;
Ericsson, C. H., byråchef;
Eriksson, G. T., generaldirektör;
Pettersson, E. G. A., ombudsman;
Pålsson, P. O., f. d. häradssdomare, f. d. riksdagsman;
Rinman, O. A. F., byggnadschef;
Serenander, E. F. B., kriminalvårdsdirektör;
Tammelin, P. A. V., överdirektör;
Åmark, C. E., överläkare.

Experter:

Andersson, H. E., byrådirektör;
Andersson, R. A., byrådirektör;
Carlsson, A., skyddsassistent (fr. o. m. den 24 oktober 1964);
Fornander, J. N.-U., byråchef;
Hall-Mikaelsson, Barbro, anstaltsdirektör;
Karlström, K. F., kriminalvårdsdirektör;
Lindberg, E. G., kriminalvårdsdirektör;
Lundvik, C. U. V., hovrättsråd;
Marnell, K. G., kriminalvårdsdirektör;
Olsson, C. I., byrådirektör;
Ringius, G., t.f. kriminalvårdsdirektör;
Rudstedt, K. G., kriminalvårdsdirektör;
Schiöld, K. G. A., bevakningsinspektör (fr. o. m. den 24 oktober 1964);
Thurén, G. C. O., kriminalvårdsdirektör;
Traung, Brita, assistent.

Sekreterare:

Johnsson, N. O., t. f. byråchef.

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No; tel. 61 96 39 (sekreteraren), 61 96 19, 61 97 44, 61 98 66 (kansliet).

Direktiven för kommittén, se 1957: I Ju 39.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 17 protokollförda sammanträden, därav 7 plenarsammanträden.

Med skrivelse den 10 december 1963 har kommittén till Kungl. Maj:t

överlämnat bygghandlingar avseende andra byggnadsetappen vid centralanstalten i Kumla. Till Kungl. Maj:t har kommittén vidare med skrivelser den 10 januari och den 25 mars 1964 överlämnat huvudhandlingar avseende köksbyggnad och administrationsbyggnad med specialavdelningar vid centralanstalten Hall samt den 5 juni 1964 förslag till lokalförteckning för samlingssalsbyggnad vid sistnämnda anstalt ävensom den 22 juli 1964 förslag till lokalförteckning för andra och tredje byggnadsetapperna vid centralanstalten i Skogome. Därutöver har kommittén till Kungl. Maj:t avgivit yttranden och förslag i ett flertal ärenden.

På grundval av Kungl. Maj:ts uppdrag har kommittén, på sätt närmare framgår av prop. 1965: 1 bil. 4, bedrivit ny- och ombyggnadsverksamhet inom fångvården ävensom ombesörjt utrustning av nya anstalter.

Kommittéarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

18. 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar (1962: I 20; 1963: I 20; 1964: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1956 för en undersökning av ungdomsbrottsklientelet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1956):

Bergsten, P. G., justitieråd, *ordförande*;

Ahnsjö, S. O. R., professor;

Blomberg, R. A., rektor;

Carlsson, N. G., professor;

Gerle, B. O., docent, överläkare;

Husén, T., professor;

Jonsson, G., chefläkare;

Malmquist, S. G., professor.

Experter:

Bolin, L. A., byråchef;

Brandt-Humble, Kristina, fil. kand.;

Elmhorn, Kerstin, fil. kand.;

Kinell, E., socialinspektör;

Kirstein, L., docent, överläkare;

Lövegren, Marianne, bitr. psykolog;

Mattsson, S. F. I. H., stadsfiskal;

Ramfalk, C. W., docent (t. o. m. den 17 mars 1964);

Settergren, Gitte, fil. kand.;

Svahn, Iba, socionom.

Sekreterare:

Hellberg, O. A. O:son, byrådirektör.

Lokal: Justitiedepartementets kommittélokaler, St. Nygatan 2 B, Stock-

holm C; tel. växel 23 66 60 (sekreteraren); Norrbackagatan 80, Stockholm Va; tel. linjeväljare 31 59 34, 31 59 37, 31 59 39, 31 59 84 (experter).

Direktiven för undersökningen, se 1957: I Ju 40.

De sakkunniga har sammanträtt den 17—19 augusti 1964 varjämte arbetsutskott med skiftande sammansättning sammanträtt för behandling av frågor rörande pågående bearbetning av undersökningsmaterialet. De sakkunniga har efter remiss den 15 september 1964 avgivit utlåtande över betänkande av kommittén för behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna (SOU 1964: 24). Undersökningen av de tidigare försökspersonernas eventuella återfall i brott har fortsatt i samarbete med de militära inskrivningsmyndigheterna.

Undersökningen beräknas pågå under hela år 1965.

19. Familjerättskommittén (1962: I 22; 1963: I 22; 1964: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1956 för att verkställa översyn av äktenskapslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1957):

Walin, A. G., f. d. justitieråd, ordf. i lagberedningen, *ordförande*;

Beckman, Sigrid, advokat;

Hamrin-Thorell, Ruth, redaktör, led. av I kamm.;

Hesser, S. C. E. T., lagbyråchef;

Svedberg, E. D., hemmansägare, led. av I kamm.;

Wallin, Eivor, fru, f. d. riksdagsledamot.

Experter:

Ernulf, M., direktör (t. o. m. den 26 november 1964);

Fischler, J., advokat (fr. o. m. den 26 november 1964);

Hellner, J. E., professor (t. o. m. den 26 november 1964);

Hellners, K. V., förste sekreterare (t. o. m. den 26 november 1964);

Larsson, T. K. L., försäkringsdirektör (t. o. m. den 26 november 1964);

Malmström, P. F. Å., professor;

Myrsten, J. L., byrådirektör (fr. o. m. den 26 november 1964).

Sekreterare:

Höglund, O. A., t. f. lagbyråchef (t. o. m. den 9 september 1964);

Vängby, S. O. S., hovrättsassessor (fr. o. m. den 10 september 1964, tidigare biträdande sekr. fr. o. m. den 1 april 1964).

Kanslirådet dr jur. G. Simson har biträtt kommittén med vissa undersökningar rörande utländsk rätt.

Lokal: Lagberedningen, St Nygatan 2 A, 3 tr., Stockholm C; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 44 och 1960: I Ju 31.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har hållits 8 sammanträden

med kommittén i dess helhet. Därutöver har överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och experter. I en del frågor har överlagts även med andra sakkunniga.

Representanter för kommittén har deltagit i nordiska överläggningar angående äktenskapsrätten och försäkringsrättsliga frågor i Stockholm den 25—28 november 1963 samt överlagt med en norsk sakkunnig angående försäkringsrättsliga frågor i Stockholm den 12 november 1963.

Med skrivelse den 30 juni 1964 har kommittén till justitiedepartementet överlämnat en promemoria angående frågan om uppräknig av familjerättsliga underhållsbidrag med hänsyn till allmän välståndsökning (stencilerad Ju 1964: A 4).

Efter remiss har kommittén till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden *dels* över 1953 års skatteflyktskommittés betänkande om åtgärder mot skatteflykt (SOU 1963: 52), *dels* över vissa delar av domstolskommitténs betänkande om rådhusrätternas förststatligande (SOU 1963: 56), *dels* över socialpolitiska kommitténs förslag »Trygghet för barns underhåll». Kommittén har efter remiss även avgivit utlåtande till första lagutskottet över motionen II: 256 om skydd för makes giftorätt vid ingående av borgensförbindelse samt över motionerna I: 645 och II: 769 angående makes säkerhet vid förmånstagarförordnande avseende kapitalförsäkring.

Den 1 september 1964 har kommittén avgivit sitt huvudbetänkande, benämnt »Äktenskapsrätt», i två delar (SOU 1964: 34 och 35).

Efter avlämnande av betänkandet har kommittén fortsatt sin utredning rörande den internationella familjerätten.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

20. Utredning angående bekantgörande av folkrättens regler för krig (1962: I 23; 1963: I 23; 1964: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1948 för att utarbeta en handbok angående folkrättsliga regler för krig: Jägerskiöld, S. A. F., professor.

Utredningens adress: Floragatan 6; tel. 20 18 25.

Direktiven för utredningen, se 1958: I Ju 1.

Ett andra avsnitt av handboken berörande olika plikter och rättigheter, som folkrätten innebär för soldater m. fl., föreligger i koncept.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

21. Sjölagskommittén (1962: I 24; 1963: I 24; 1964: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1958 för att verkställa översyn av sjölagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1958):

Hagbergh, C. E., justitieråd, *ordförande*;

Bååw, Hj., redaktör;

Grenander, N., direktör, jur. dr;

Hedborg, P. E., direktör;

Lindencrona, G., sjöfartsråd;

Thore, J. S., förbundsordförande.

Experter:

Hagberg, L., advokat;

Pineus, K., dispaschör.

Sekreterare:

Rune, Chr. L., hovrättsassessor.

Lokal: Högsta domstolen; tel. växel 23 67 20 (ordföranden); Stenkulla-
vägen 6, Stockholm K; tel. 51 90 40 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 39.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har kommittén hållit 4 sammanträden om tillhopa sex sammanträdesdagar, varjämte ordföranden vid olika tillfällen överlagt med enskilda ledamöter och experter i kommittén. Överläggningar har även ägt rum med representanter för 1957 års trafiknykterhetskommitté.

Gemensamt sammanträde med delegerade från de övriga nordiska sjölagskommittéerna har hållits i Göteborg den 25 och 26 augusti 1964.

Kommittén avser att avlämna betänkande med förslag beträffande befälhavare- och haverikapitlena i sjölagen m. m. i början av år 1965. Betänkandet kommer även att behandla frågan om Sveriges ställningstagande till de år 1952 i Bryssel avslutade internationella konventionerna rörande kvarstad å fartyg samt civil- och straffrättslig domsrätt i kollisionsmål.

Över vissa delar av domstolskommitténs betänkande angående rådhusrätternas förstatligande (SOU 1963: 56) har kommittén avgivit remissytt-rande den 13 januari 1964.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

22. Mönsterskyddsutredningen (1962: I 25; 1963: I 25; 1964: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1958 för att verkställa en översyn av mönsterskyddslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1958):

Ljungman, K. S. B., professor, *ordförande*;

Leffler, J., direktör;

Löfgren, N. S. J., disponent, f. d. riksdagsman;

Renström-Ingénäs, N. H. Lena, fru, led. av II kamm.;

Skawonius, S. E., konstnär;

Sternner, E. G. E., e. rådman, tillika *sekreterare*;

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Expert:

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Lokal: Rålambsvägen 8, Stockholm K; tel. 53 60 07 eller 52 31 42.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 40 och 1962: I Ju 25.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden. Därjämte har hållits ett sammanträde med det särskilda arbetsutskott, som tillsatts av de nordiska ländernas mönsterrättskommittéer, och ett sammanträde med kommittéernas sekreterare.

Utredningen har avgivit yttrande till chefen för handelsdepartementet över det betänkande angående nordisk patentlagstiftning (NU 1963: 6), som framlagts av samarbetande danska, finska, norska och svenska kommittéer.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1965.

23. Utredning angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal
(1962: I 30; 1963: I 29; 1964: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att utreda frågan angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande:

Wihlborg, H. H., byråchef.

Experter:

Grönberg, A. R. A., fångvårdsinspektör;

Brytting, O. E., förste byråsekreterare.

Lokal: Medicinalstyrelsen, Wallingatan 2, Stockholm; tel. 11 86 34.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har utredningsmannen efter kompletterande undersökningar och överläggningar biträtt av fångvårdsstyrelsen gjorda framställningar angående förstärkning av tillsynspersonalen. Därjämte har utredningsmannen till styrelsen den 25 november 1963 avgivit yttrande och förslag angående behovet av tillsynspersonal vid vissa häkten.

Förslag har avgivits den 17 december 1963 om normer och ersättning för jourtjänstgöring samt den 2 oktober 1964 om personalökning vid vissa kolonier.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1965.

24. Aktiebolagsutredningen (1962: I 33; 1963: I 31; 1964: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 februari 1960 och den 2 november 1962 för att i samråd med motsvarande utredningar i de övriga nordiska länderna utarbeta en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1960 och den 10 december 1962):

Nial, S. H., professor, rektor vid Stockholms universitet.

Särskilda sakkunniga att på kallelse av utredningsmannen biträda vid utredningen:

Bergius, E. V., byråchef;

Bolin, A. B., direktör;

Borgström, C., direktör;

Hanner, P. V. A., ekon. lic., auktoriserad revisor;

Gabrielson, L., direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Pehrsson, W. P., advokat.

Sekreterare:

Loheman, A., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Hemström, C. J. F., jur. kand.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 39. *Tilläggsdirektiv*, se 1963: I Ju 31.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har med de övriga nordiska ländernas delegerade hållits 3 sammanträden rörande samnordisk aktiebolagslagstiftning, nämligen i Oslo den 4—7 november 1963, i Stockholm den 12—14 mars 1964 och i Köpenhamn den 22—27 juni 1964. Vidare har revisorn Hanner deltagit i ett sammanträde i Oslo den 28 september—1 oktober 1964 med sakkunniga från de övriga nordiska länderna beträffande redovisning och revision. Med de svenska sakkunniga har utredningsmannen sammanträtt i maj 1964. Han har dessutom vid skilda tillfällen hållit överläggningar med revisorn Hanner.

Efter remiss har utredningsmannen avgivit yttranden över motionerna I: 132 och II: 161 till 1964 års riksdag om viss ändring i 107 § aktiebolagslagen samt över ett av en expertkommitté inom Europarådet den 16 december 1963 framlagt förslag till konvention om etablering av bolag.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

25. *Utredningen rörande reglerna om godtrosvärfvärv av lös egendom*
(1962: I 34; 1963: I 32; 1964: I 28)

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 februari 1960 för att verkställa en översyn av reglerna om vindikationsrätt vid godtrosvärfvärv av lös egendom (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1960):

Hessler, H., professor.

Sekreterare:

Strömholm, S., jur. lic., hovrättsfiskal.

Utredningens adress: c/o Hessler, Artillerigatan 24, Uppsala; tel. 018/14 57 64.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 40.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit ett sammanträde med de i övriga nordiska länder utsedda utredningsmännen.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av år 1965.

26. *Utredning angående upplysning till militära myndigheter om ådömda straff m. m.* (1962: I 35; 1963: I 33; 1964: I 29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1960 för att utreda frågan angående upplysning till militära myndigheter om ådömda straff m. m. beträffande personal som beordrats att fullgöra militärtjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1960):

Thyresson, G., hovrättsråd.

Sekreterare:

Sterner, S. F. R., stabskonsulent.

Lokal: Västra Trädgårdsgatan 4, 1 tr, Stockholm C; tel. 20 56 43.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 41.

Utredningen beräknas bli slutförd under första halvåret 1965.

27. *Offentlighetskommittén* (1962: I 37; 1963: I 34; 1964: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för översyn av lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1960):

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident, *ordförande*;

Elmgren, B. F., rektor, led. av I kamm.;

Eriksson, G. L., generaldirektör;

Pers, A. Y., redaktör;

Stjernquist, N. Nilsson-, professor.

Experter:

Borggård, G. R., expeditionschef;

Kromnow, E. Å., byråchef;
Ryman, S.-H. G. byråchef;
Wadén, I. P. J., förste arkivarie.

Sekreterare:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor.

Lokal: Adelgatan 6, Malmö C; tel. 040/73 430 (ordföranden), 040/11 13 23 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 43 och 1962: I Ju 37.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har kommittén sammanträtt 7 dagar.

Efter remiss har kommittén avgivit yttrande över författningsutredningens förslag till riksdagsordning (SOU 1963: 16 och 18; vissa delar).

Under våren 1964 offentliggjorde kommittén en tryckt diskussionspromemoria, benämnd »Offentlighet och sekretess». Promemorian ligger till grund för en serie överläggningar med företrädare för ett flertal myndigheter och organisationer. Dessa överläggningar pågår.

Kommittén har den 30 oktober 1964 till chefen för justitiedepartementet avgivit en promemoria med utkast till bestämmelse om sekretess kring förhandlingarna om offentliga arbetstagares löner m. m. (stencilerad Ju 1964: A 5).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

28. *Utredningen angående fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg* (1962: I 41; 1963: I 36; 1964: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 för att utreda frågan om lagstiftning i anledning av svensk anslutning till konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 november 1960):

Sidenbladh, K. J. E., hovrättspresident, *ordförande*;

Andersson, T. C., direktör;

Nordström, C. G., byråchef.

Expert:

Thorell, K. A. B., direktör.

Sekreterare:

Weidstam, Å., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten, Umeå; tel. 090/182 70.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 47.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt 4 dagar, varav 2 dagar för överläggningar med motsvarande kommittéer i Danmark, Finland och Norge.

Efter remiss har utredningen avgivit yttranden dels över innehållet i vissa inom Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) upprättade handlingar i frågan om jämkning av transporträttsliga konventioner såvitt avser atomskador, dels rörande utformningen av ett av den internationella vägtransportunionen (IRU) utarbetat formulär till fraktsedel, avsedd att användas vid transporter enligt konventionen den 19 maj 1956 om fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg (CMR).

I fråga om internationell godsbefordran torde utredningsarbetet kunna slutföras under första halvåret 1965. Arbetet på en lagreglering av det inhemska fraktavtalet beräknas pågå under hela år 1965.

29. *Utredning av frågan om verkställighet av utländsk dom i tvistemål*
(1962: I 42; 1963: I 37; 1964: I 32)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 för att utreda frågan om verkställighet här i riket av utländsk dom i tvistemål och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 14 december 1960):

Welamson, L. T., professor.

Experter:

Dennemark, S., justitieråd;

Eek, H., professor.

Sekreterare:

Wersén, D., jur. kand.

Lokal: Stockholms universitet, Nortullsgatan 2; tel. 34 08 60.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 48.

Utredningsmannen har den 16—20 december 1963 deltagit i sammanträde i Haag med en expertkommitté, som tillsatts för att förbereda en konvention rörande avtalat forum m. m. och som därvid utarbetat förslag till dylik konvention. Enligt kommitténs uppdrag har utredningsmannen utarbetat den officiella rapporten över kommitténs arbete. Konventionsförslaget och det i föregående berättelse angivna förslaget till haagkonvention rörande erkännande och verkställighet av domar i förmögenhetsrättsliga mål har utsänts på remiss till ett antal myndigheter och organisationer i Sverige. För detta ändamål har utredningsmannen utarbetat promemorior över förslagen, dagtecknade den 25 februari och den 31 mars 1964. Utredningsmannen har vid ett flertal tillfällen hållit överläggningar med utredningens expert justitierådet Dennemark och samrått med representanter för justitiedepartementet och med lagberedningen. Utredningsmannen har — liksom justitierådet Dennemark — ingått i den svenska delegationen vid Haagkonferensens tionde session den 7—28 oktober 1964.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

30. Expropriationsutredningen (1962: I 43; 1963: I 38; 1964: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1960 för att verkställa översyn av expropriationslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 januari 1961):

Körlof, A. H. V., regeringsråd, *ordförande*;
Garpe, D. A. J., f. d. borgarråd;
Grebäck, E. H., agronom, led. av II kamm.;
Hansson, G. H., civilingenjör, led. av I kamm.;
Johansson, K. B. M., förbundsordförande, led. av I kamm.;
Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.;
Wiklund, O. W., kommunaldirektör, f. d. riksdagsman.

Experter:

Hernmarck, A. G. M., advokat;
Lindh, Å. H., andre förbundsordförande;
Westin, J. O., civilingenjör (fr. o. m. den 29 juni 1964);
Westman, E. G., stadsjurist.

Sekreterare:

Landh, L. V., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Sterzel, G. F., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 1 december 1964).

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm Sv; tel. 41 60 03 (Landh).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 49.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningen har den 16 juni 1964 avgivit delbetänkande, benämnt »Förtida tillträde, expropriationskostnad m. m.» (SOU 1964: 32).

Efter remiss har utredningen avgivit yttranden över 2 kap. 3 § i författningsutredningens förslag till regeringsform (SOU 1963: 16, 17) och 1954 års fastighetsbildningskommittés betänkande »Nya medel för plangenomförande» (SOU 1963: 78).

Bland de frågor, som f. n. behandlas inom utredningen må särskilt nämnas expropriationsändamålen, principerna för värdering vid expropriation samt organisatoriska frågor med avseende på expropriationsförfarandet.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

31. 1961 års utredning om översyn av medborgarskapslagstiftningen
(1962: I 44; 1963: I 39; 1964: I 34)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för översyn av medborgarskapslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1961):

Wahlbäck, J. M., landshövding.

Sekreterare:

Nyman, E. O., lagbyråchef.

Lokal: Länsstyrelsen, Visby; tel. 158 00 (utredningsmannen) och Kriminalvårdsstyrelsen, Kungsholmsgatan 66, Stockholm 12; tel. 23 84 60, 51 75 96 (sekreteraren).

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1962: I Ju 44. *Tilläggsdirektiv*, se 1963: I Ju 39.

Arbetet har bedrivits under fortsatt samarbete med de sakkunniga som utsetts i Danmark, Finland och Norge.

Till de nordiska sakkunniga överlämnades i början av år 1964 ett svenskt förslag till gemensamt nordiskt betänkande i frågan om underlättande för nordiska medborgare att vinna medborgarskap i annat nordiskt land samt i frågan om FN-konventionen angående begränsning av statslöshet. Överläggningar rörande betänkandet har ägt rum den 22 och 23 oktober 1964 i Köpenhamn.

I frågan om en decentralisering av avgöranden i medborgarskapsfrågor har utredningsmannen hållit överläggningar med olika svenska myndigheter.

Utredningen beräknas bli slutförd under första halvåret 1965.

32. Domstolskommittén (1962: I 45; 1963: I 40; 1964: I 35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars och den 29 december 1961 för översyn av domstolväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 april 1961 och den 22 februari 1962):

Elliot, K. E., f. d. hovrättspresident, *ordförande*;

Brandt, H. B. D., rådmän;

Engqvist, C. O., lagman;

Hult, B. V., f. d. justitieråd, ordförande i arbetsdomstolen (fr. o. m. den 6 mars 1964);

Stangenberg, E. G., häradshövding;

Stangenberg, Harriet, S. T., t.f. expeditjonschef;

Tammelin, P. A. V., överdirektör.

Experter:

Brundin, S. A. T. (Leif), t.f. lagbyråchef;

Henkow, K. G. I., hovrättsråd;
Kilander, B. I., hovrättsråd;
Lyberg, F., byråchef;
Sandström, B. G. T., lagman;
Tiby, K. I., byrådirektör.

Rådgivande nämnden:

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;
Bergh, K. R., f. d. folkskoleinspektör, f. d. riksdagsman;
Kristensson, Astrid M., ombudsman, led. av II kamm.;
Larsson, E., hemmansägare, led. av II kamm.;
Nelander, E. M., expeditionsföreståndare, led. av II kamm.;
Nyberg, J. O., redaktör, led. av II kamm.;
Svedberg, E. D., hemmansägare, led. av I kamm.;
Svensson, G. L., hemmansägare, led. av II kamm.;
Ekelöf, P. O., professor;
von Feilitzen, S., direktör;
Gamstedt, E. V., överåklagare;
Wiklund, H. D. E., advokat, generalsekreterare.

Sekreterare:

Olsgren, L., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Malmström, B. G. V., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 1 januari 1965).

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm Sv; tel. 41 23 52.

Direktiven för kommittén, se 1962: I Ju 45 och 1963: I Ju 40.

Under tiden november 1963—15 november 1964 har kommittén hållit 11 sammanträden om tillhoppa 12 sammanträdesdagar. Därjämte har hållits överläggningar i Stockholm under 2 dagar med det danska Retsplejerådet samt representanter för de norska och finska justitiedepartementen.

Kommitténs arbete har varit inriktat på frågor rörande instansordningen.

Kommittén har avgivit utlåtanden angående Alingsås, Härnösands, Kristinehamns och Söderhamns förenande i judiciellt avseende med domsaga, ifrågasatt sammanföring av Härjedalens domsaga med Jämtlands västra domsaga, tingshusfrågor berörande Flundre, Väne och Bjärke samt Sunnerbo domsagor ävensom ifrågasatt ändring i stadgan för rådhusrätten och magistraten i Malmö.

Utlåtanden har också avgivits över femte kapitlet i författningsutredningens förslag till regeringsform (SOU 1963: 16 och 17), trafiknykterhetskommitténs betänkande »Nykterhet i trafik» (SOU 1963: 72) såvitt avser handläggning av frågor om körkortsåterkallelse, lagberedningens förslag till jordabalk m. m. (SOU 1960: 24—26) i dess av särskild utredningsman reviderade skick (SOU 1963: 55) såvitt angår inskrivningsväsendets organisation, fastighetsbildningskommitténs förslag till lag om fastighetsbild-

ning (SOU 1963: 68) såvitt angår sjätte avdelningen om domstolar och rättegång i jordmål och militieombudsmannens framställning den 11 mars 1963 i fråga om införande av möjlighet för domstol att till annan domstol överflytta mål angående klagan över beslut i disciplinmål eller avsättningsmål (militieombudsmannens ämbetsberättelse 1964 s. 218—232) ävensom polisberedningens betänkanden nr 10 angående kommuns skyldigheter i samband med statens övertagande av huvudmannskapet för polisväsendet m. m., nr 11 angående ansvaret för förvaring av häktade efter förstatlignandet av polis- och åklagarväsendet, nr 15 angående dispensfrågor m. m. inom åklagar- och exekutionsväsendet, nr 16 angående organisationen av åklagarmyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö m. m. samt nr 17 angående ändring av rättegångsbalkens bestämmelser om åklagare m. m. Kommittén har härutöver på begäran av Svea hovrätt utlåtit sig angående ifrågasatt sammanföring av Sundbyberg stad med Solna domsaga.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

33. Trafikmålskommittén (1962: I 46; 1963: I 41; 1964: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1961 för att undersöka möjligheterna att förenkla handläggningen av trafiköverträdelser och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1961):

Kristensson, A. Y. S., borgmästare, *ordförande*;

Agvald, S. R., advokat;

Fröding, N. G. O., häradshövding, f. d. riksdagsman;

Lindstrand, E. L., direktör, jur. kand.;

Lundqvist, C. M., överåklagare.

Experter:

Boalt, H. G. R., professor;

Elwing, C. M., docent;

Husén, T., professor;

Johansson, K. G. E., professor;

Settergren, E. H., poliskommissarie;

Sveri, K. O., docent.

Sekreterare:

Cosmo, C.-J. O., hovrättsassessor.

Kanslirådet dr jur. G. Simson har biträtt kommittén med vissa undersökningar rörande utländsk rätt.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr., Stockholm C; tel. 21 42 89, 11 60 28 eller 10 43 85.

Direktiven för kommittén, se 1962: I Ju 46.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit sammanträden under tillhoppa 12 dagar.

Kommittén har under tiden september—november 1964 bedrivit försöksverksamhet i Stockholm, Göteborg, Malmö och Örebro samt i Enköping, Hök, Kungsbacka, Mölndal och Svartlösa landsfiskalsdistrikt angående bl. a. förundersökningen i trafikmål.

Kommittén avser att under andra halvåret 1965 framlägga ett delbetänkande om bl. a. förundersökningen i brottmål.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

34. Svenska sakkunniga i finsk-svenska gränsälvskommittén
(1962: I 47; 1963: I 42; 1964: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1961 för att i samråd med en av Finlands handels- och industriministerium tillsatt kommitté utarbeta förslag till en allmän vattenrättslig konvention mellan Finland och Sverige beträffande nyttjandet av gränsvattendragen:

Schirén, G. U., vattenrättsdomare, *ordförande*;

Bergström, I., byråchef;

Nilsson, K. V. T., teknisk direktör.

Experter:

Hult, N. E. J., överdirektör;

Sörensen, S. I. K., byråchef.

Sekreterare:

Herner, S. G., hovrättsassessor.

Lokal: Österbygdens vattendomstol, Vasagatan 52, Stockholm; tel 10 60 11.

Skriftliga direktiv har icke meddelats.

De sakkunniga har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 6 sammanträden. Av dessa har 5 ägt rum med gränsälvskommittén i dess helhet.

Kungl. Maj:t uppdrog den 14 februari 1964 åt de sakkunniga att överse ett av finsk-svenska laxfiskekommissionen framlagt förslag till bestämmelser rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde (NU 1963: 2). I samarbete med de finska sakkunniga i kommittén, vilka i Finland erhållit motsvarande uppdrag, har utarbetats ett den 19 oktober 1964 avlämnat utlåtande, benämnt »Fisket i gränsvattnen. Överarbetat förslag avgivet av finsk-svenska gränsälvskommittén» (stencilerat Ju 1964: A 6).

Arbetet beräknas pågå under hela år 1965.

35. *Utredning angående rikets vapen och flagga m. m.* (1963: I 44; 1964: I 38)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att verkställa utredning angående rikets vapen och flagga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1962):

Wijnbladh, C. M. E., f. d. hovrättspresident.

Experter (fr. o. m. den 23 januari 1964):

Engzell, G., ambassadör;

af Klint, E., konteramiral;

Ohlon, R., överingenjör;

Rasmusson, N. L., förste antikvarie;

Scheffer, C. G. U., statsheraldiker;

Seitz, F. H., docent;

Svärdström, S.-E., intendent;

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 44.

Utredningsmannen har under året sammanställt en promemoria angående de ämnen, som angivits i direktiven, och vissa därmed sammanhängande spørsmål. Sedan utredningens experter förordnats, har hållits 5 sammanträden med dessa och ledamöterna i statens heraldiska nämnd, varvid berörda promemoria legat till grund för överläggningarna. Ett utkast till betänkande jämte författningstexter har utarbetats. Därvid har utredningsmannen under hand samrått med vissa av experterna.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

36. *Militärstraffsakkunniga* (1963: I 45; 1964: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för utredning av frågan rörande straff- och disciplinmedel mot krigsmän m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1962):

Thyresson, G., hovrättsråd, *ordförande*;

Jacobsson, P., socialvårdsassistent, led. av I kamm.;

Lundkvist, K. S., förste postiljon, led. av II kamm.

Experter:

Friberg, H. C., förvaltare;

Magnusson, E. I., rustmästare;

Marcus, S., rättsavdelningschef;

Virgin, F.-I. C., överste.

Sekreterare:

Boström, F. V. E., sekreterare (fr. o. m. den 10 mars 1964).

Lokal: Västra Trädgårdsgatan 4, 1 tr., Stockholm C; tel 20 56 43.

Direktiven för utredningen, se 1963:I 45.

De sakkunniga och experterna har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt 3 dagar.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

37. *Bostadsrättskommittén* (1963:I 46; 1964:I 40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1962 för att verkställa översyn av bostadsrättslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1962):

Heuman, C. H. M., hovrättspresident, *ordförande* (t. o. m. den 28 juni 1964);

Ringdén, H.-F., regeringsråd, *ordförande* (fr. o. m. den 29 juni 1964);

Blomqvist, N. G., direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Källenius, S. I. R., direktör, jur. kand., f. d. riksdagsman;

Leo, P. G., direktör, jur. kand.;

Nyquist, F., lagman.

Expert:

Rosén, J. A., avdelningschef (fr. o. m. den 10 oktober 1964).

Sekreterare:

Jagander, J.-E., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten för Västra Sverige, Göteborg; tel. växel 031/18 70 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963:I Ju 46.

Kommittén har under tiden september—december 1964 hållit 4 sammanträden. Därjämte har överläggningar ägt rum inom kommitténs arbetsutskott bestående av regeringsrådet Ringdén, lagmannen Nyquist och avdelningschefen Rosén med hovrättsassessorn Jagander som sekreterare.

Efter remiss har kommittén avgivit utlåtande den 25 september 1964 över en framställning till chefen för justitiedepartementet av Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a. angående sådan lagändring att fusion av bostadsrättsföreningar blir praktiskt genomförbar.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

38. *Förvaltningsdomstolskommittén* (1963:I 47; 1964:I 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att verkställa utredning av frågan om den administrativa rättskipningens omfattning och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1962):

Holmgren, H. K. H., regeringsråd, *ordförande*;

Andersson, G. I., byråchef, f. d. riksdagsman;

Bohman, B. G., direktör, led av II kamm.;
Fredlund, L. S., avdelningschef;
Johansson, G. R., lantbrukare, led. av II kamm.;
Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;
Petré, B. E. G., hovrättsråd, kanslichef;
Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef.

Expert:

Vogel, L. W., byråchef.

Sekreterare:

Hermanson, E. W., bitr. taxeringsintendent.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm Sv; tel 41 56 56 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1963: I Ju 47.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 10 sammanträden.

Efter remisser har kommittén avgivit utlåtanden över 4 och 5 kap. av författningsutredningens förslag till ny regeringsform (SOU 1963: 16, 17), en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag om ändrade bestämmelser rörande lagrådets sammansättning och tjänstgöring (stencilerad Ju 1963: B 4), ett inom civildepartementet utarbetat betänkande med förslag rörande de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt (SOU 1963: 51), 1957 års trafiknykterhetskommittés betänkande »Nykterhet i trafik» (SOU 1963: 72), av utredningen om administrativa frihetsberövanden framlagt betänkande »Nordisk verkställighet av administrativa frihetsberövanden» (SOU 1963: 79) och ett i nordiskt samarbete utarbetat betänkande rörande enhetlig nordisk patentlagstiftning (NU 1963: 6) ävensom över förslag till lag om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning m. m.

Vidare har kommittén efter remiss avgivit yttrande till riksdagens första lagutskott över motionerna I: 432 och II: 521 vid 1964 års riksdag angående översynen av den administrativa rättskipningen.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

39. *Etableringsutredningen* (1963: I 48; 1964: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa en allmän översyn av de frågor som sammanhänger med rätt att förvärva egendom och driva näring här i riket (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1962):

Nordlander, M. I. C.-H., bankdirektör, *ordförande*;

Lundell, S. V., lagbyråchef;

Odhner, C.-E. T., agr. lic.;

Pihlgren, K. Å. M., bruksdisponent;

Önnesjö, K. E. A., direktör.

Experter:

Lundberg, S. G. J., avdelningschef;

Rainer, A. O., t. f. expeditionschef.

Sekreterare:

Åhström, N. Å. A., hovrättsråd.

Lokal: Slottsbacken 6, 4 tr., Stockholm C; tel. växel 22 59 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 48.

Under tiden november 1963—oktober 1964 har hållits 3 sammanträden med de sakkunniga. Därjämte har överläggningar ägt rum med gruvrättsutredningen och expeditionschefen G. Borggård.

Utredningen har efter remisser avgivit utlåtanden över Europarådskonventionen rörande etablering av bolag. Utredningen har vidare den 15 juni 1964 till chefen för handelsdepartementet avgivit ett yttrande över 1958 års näringsrättssakkunniges förslag till allmän näringslagstiftning (SOU 1962: 15). Samråd har ägt rum mellan kommerskollegium och utredningen i samband med att kollegium haft att avgiva remissyttrande över ett inom EFTA:s arbetsgrupp för etableringsfrågor utarbetat frågeformulär. I anledning av inom OECD framlagda förslag till liberalisering av kapitalrörelser har samråd förekommit mellan utredningen samt berörda departement och myndigheter.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

40. *Utredningen om rättegångshjälp* (1963: I 49; 1964: I 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa utredning rörande revision av lagstiftningen om rättshjälp i rättegång och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1962):

Eriksson, G. A. V., f. d. häradshövding, *ordförande*;

Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef.

Expert:

Groth, G. S., f. d. byrådirektör (fr. o. m. den 1 januari 1964).

Lokal: Skogsvägen 2, Skälderviken; tel. 0431/20 797.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 49.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 10 sammanträden. Ordföranden har inhämtat upplysningar i danska justitsministeriet om pågående utredning rörande revision av bestämmelserna om vederlagsfri rättshjälp. Betänkande med reviderat förslag om rättegångshjälp har utarbetats och föreligger i väsentliga delar i slutligt koncept.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av år 1965.

41. Utredningen angående vattenlagens torrläggningsbestämmelser

(1963: I 50; 1964: I 44)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa en översyn av vattenlagens bestämmelser rörande torrläggning av mark (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Wikner, A. Å., tingsdomare.

Experter:

von Heideken, P. G., vattenrättsråd;

Hygstedt, T., avdelningsdirektör.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 50.

Utredningsmannen har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt med experterna 6 dagar. Efter remisser har utredningen avgivit utlåtanden över synförrättningsakkunnigas betänkanden »Organisationen av torrläggningsverksamheten» (stencilerat Jo 1963: 6) och »Metodiken vid synförrättningar rörande torrläggningsföretag» (stencilerat Jo 1964: 4).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

42. Sakkunniga rörande lagstiftning om köp av lös egendom

(1963: I 51; 1964: I 45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom, samt att, under beaktande även av pågående arbete att åstadkomma en internationell köplag, överväga huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Karlgren, G. Hj. T., f. d. justitieråd;

Hellner, J. E., professor.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal.

Lokal: Styrmansgatan 17, Stockholm Ö; tel. 60 62 88 (Karlgren) och Arbetsdomstolen, St. Nygatan 2 A, Stockholm C; tel. 23 66 60 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 51.

De sakkunniga har deltagit i nordiska överläggningar i Stockholm den 18—21 november 1963 angående de förslag till lagstiftning om internationella köp av lös egendom som sedan behandlats vid Haagkonferensen i april 1964. Vid denna konferens har professor Hellner deltagit som svensk delegat.

De sakkunniga har vidare deltagit i nordiska överläggningar i Helsingfors

den 15—17 juni 1964 rörande en av den finska kommittén utarbetad memororia beträffande köplagen.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

43. *Sakkunniga rörande lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande* (1963: I 52; 1964: I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande, samt att, med uppmärksamhet på vissa inom Nordiska rådet framförda önskemål, överväga huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska kommissionslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Karlgren, G. Hj. T., f. d. justitieråd;
Hellner, J. E., professor.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal.

Lokal: Styrmansgatan 17, Stockholm Ö; tel. 60 62 88 (Karlgren) och Arbetsdomstolen, St. Nygatan 2 A, Stockholm C; tel. 23 66 60 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 52.

De sakkunniga har deltagit i nordiska överläggningar i Helsingfors den 9 och 10 oktober 1964 angående ett av den finska kommittén utarbetat utkast till lag om handelsrepresentanter.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

44. *Sakkunniga rörande lagstiftning om skiljedom* (1963: I 53; 1964: I 47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa det arbete, som bedrivs av en i Danmark tillsatt kommitté för utredning om lagstiftning om skiljedom, samt att, under beaktande jämväl av viss internationell reglering, överväga huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen om skiljedom (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Brundin, S. A. T. (Leif), t. f. lagbyråchef;
Hellners, K. V., förste sekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. 11 60 18.

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 53.

De sakkunniga har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit sammanträden under tillhoppa 10 dagar. Kontakt har ägt rum med ledamöter i den danska skiljedomskommittén ävensom med sakkunniga med motsvarande uppdrag i Finland och Norge. Vidare har de sakkunniga innehaft

förordnande såsom ledamöter i den av Europarådet tillsatta expertkommittén för skiljedomsfrågor och deltagit i kommitténs sammanträden i Strasbourg den 9—13 december 1963 samt den 2—14 mars 1964. Vid sistnämnda sammanträde har färdigställts ett utkast till europakonvention om enhetlig lagstiftning om skiljedom. Härutöver har de sakkunniga bl. a. varit svenska delegater vid sammanträde i Genève den 17—22 februari 1964 vid en av Världsbanken sammankallad regional (europeisk) juridisk expertkonferens för behandling av ett förslag till konvention om slitande av tvister i investeringsfrågor mellan stat samt enskild tillhörande annan stat.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

45. *Sakkunniga för utarbetande av handledning för tillämpning av tryckfrihets- och sekretesslagstiftningen* (1963: I 54; 1964: I 48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 att i samverkan med sakkunniga utsedda av Stockholms stad utarbeta en handledning för tillämpning av tryckfrihets- och sekretesslagstiftningen:

Utsedda av statsrådet och chefen för justitiedepartementet:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor;

Ryman, S.-H. G., byråchef.

Utsedda av Stockholms stad:

Eek, H., professor;

Elsin, P. E., f. d. stadsjurist, *ordförande*.

Lokal: Karlavägen 68, Stockholm Ö; tel. 61 02 80 (ordföranden).

En handledning med karaktär av handbok och en mera kortfattad informationsbroschyr föreligger i manuskript.

De sakkunnigas arbete beräknas bli slutfört i början av år 1965.

46. *Utredningen för översyn av bokföringslagen* (1963: I 56; 1964: I 50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa översyn av bokföringslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1962):

Wallenberg, I. O., hovrättsråd, *ordförande* (t. o. m. den 31 augusti 1964);

Wijnbladh, C. M. E., f. d. hovrättspresident, *ordförande* (fr. o. m. den 1 september 1964);

Johansson, A. E. M., taxeringsintendent;

Löfgren, Å. S., auktoriserad revisor.

Expert:

Kedner, G., civilekonom.

Sekreterare:

Ytterbrink, I., jur. kand., civilekonom.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No; tel. växel 63 57 60 (ordföranden), Göteborgs köpmannaförbund, Sten Sturegatan 38, Göteborg S; tel. 16 90 74 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 2 sammanträden. Efter remiss har utredningen den 6 oktober 1964 avgivit utlåtande över förlagsinteckningskommitténs betänkande om företagsinteckning (SOU 1964: 10).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1965.

47. Kommittén för förberedande av Förenta Nationernas kongress i Stockholm år 1965 angående förhindrande av brott och behandling av brottslingar
(1963: I 57; 1964: I 51)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 augusti 1962 med uppgift att biträda vid förberedelserna till Förenta Nationernas kongress i Stockholm år 1965 angående förhindrande av brott och behandling av brottslingar:

Kling, E. H., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Beckman, N. A. T., justitieråd;

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Holmberg, C. V., statssekreterare;

Mehr, H. L., borgarråd;

Petrén, B. A. S., hovrättspresident;

Åström, L.-Å. E., statssekreterare.

Sekreterare:

Amilon, C. O., byrådirektör.

Lokal: Kriminalvårdsstyrelsen; tel. växel 23 84 60.

Kommittén har hållit ett sammanträde under året, varvid bl. a. kongressens kostnadsram fastställts. Arbetsutskottet har sammanträtt ett flertal gånger.

Kommitténs arbete kommer att avslutas under år 1965.

48. Sakkunniga för deltagande i nordiskt samarbetsutskott rörande den nordiska rättsgemenskapen (1963: I 58; 1964: I 52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1962 för att i nordiskt samråd utreda förutsättningarna för att bevara och utveckla den nordiska rättsgemenskapen för den händelse ett eller flera av de nordiska länderna blir medlemmar av eller på annat sätt tillträder EEC (se Post- och Inrikes tidn. den 17 december 1962):

Myrsten, J. L., byrådirektör;

Rainer, A. O., t.f. expeditiöschef.

Lokal: Kanslihuset; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 58.

De sakkunniga följer fortlöpande lagstiftningsarbetet inom den europeiska ekonomiska gemenskapen i de ämnen som kan tänkas komma att vara av intresse för den samnordiska lagstiftningen.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1965.

49. *Utredningen om utlandssvenskars folkbokföring* (1964: I 53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1963 för att undersöka möjligheterna att i vidgad utsträckning upptaga utlandssvenskar i folkbokföringen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1963):
von Otter, S. F., kammarrättsråd.

Experter:

Kellberg, L. G. A., utrikesråd;

Pehrson, H., bitr. taxeringsintendent.

Sekreterare:

Aspegren, L. L. S. I., sekreterare (fr. o. m. den 23 september 1964);

Laurell, S. A., byrådirektör.

Lokal: Regeringsgatan 50, 2 tr., Box 40 142, Stockholm 40; tel. växel 22 89 60.

Utredningsmannen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden med experterna.

Efter remiss har utredningen den 20 februari 1964 avgivit utlåtande till riksdagens konstitutionsutskott över motionerna vid 1964 års riksdag I: 3 och II: 2 angående utlandssvenskars rösträtt, I: 261 och II: 307 om rösträtt vid 1964 års riksdagsval för vissa utlandssvenskar samt II: 74 angående utlandssvenskars upptagande i röstlängd.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

50. *Hyreslagstiftnings-sakkunniga* (1964: I 54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 för att utreda frågor om förenkling av hyreskontrollen och utformning av besittningsskyddet för hyresgäst i den allmänna hyreslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1963):

Granqvist, L. M., president i försäkringsdomstolen, *ordförande*;

Breitholtz, C. J. E. C:son, direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Gustafsson, G. H., f. d. kommunalarbetare, led. av II kamm.;

Svensson, S. E., ordförande i Hyresgästernas riksförbund.

Experter (fr. o. m. den 6 mars 1964):

Näverfelt, A., aktuarie;
Wittrock, J., byrådirektör.

Sekreterare:

von Koch, N. M., revisionssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Gad, U. H. H:son, hovrättsassessor (fr. o. m. den 18 november 1964).

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm No;
tel. växel 63 57 60.

Direktiven för de sakkunniga, se 1964: I Ju 54.

De sakkunniga har t. o. m. oktober 1964 sammanträtt 8 dagar.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

51. Immissionssakkunniga (1964: I 55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 för utredning angående utformningen av en koncessionslagstiftning beträffande grannskapsstörande verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juli 1963). Genom beslut den 9 september 1964 har Kungl. Maj:t utvidgat de sakkunnigas uppdrag till att avse en allmän utredning angående utformningen av en lagstiftning om immissioner (se Post- och Inrikes tidn. den 30 september 1964):

Ulveson, H. N. I., hovrättsråd, f. d. ledamot i lagberedningen, *ordförande*;

Aronson, S. A., direktör;

Bratt, U.-C., direktör;

Esping, L.-E., byråchef;

Grönfors, K. G. W., professor;

Lang, S., avdelningsdirektör;

Ronge, H. E., professor.

Experter:

Friberg, L. T., professor;

Persson, J. L., vattenrättsdomare.

Sekreterare:

Lind, J. A. L., hovrättsfiskal.

Lokal: St. Nygatan 2 A, 3 tr., Stockholm C; tel. växel 23 66 60 (ordföranden och sekreteraren).

De ursprungliga direktiven för de sakkunniga, se 1964: I 55. *Tilläggsdirektiven* (anförande till statsrådsprotokollet den 9 september 1964 av chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling):

Den allmänna utveckling som yttrar sig i alltmer ökad industrialisering och urbanisering och i kommunikationsapparaternas fortlöpande utbyggnad har lett till att immissionsfrågorna kommit att bli viktiga samhällsproblem. Jag vill särskilt er-

inra om den uppmärksamhet som under senare år ägnats åt luftförorenings- och bullerspörsmål i allmänhet.

I flera yttranden över lagberedningens förslag har kommit till uttryck, att det numera till övervägande del framstår som en samhällsuppgift att vaka över att immissioner icke förekommer som medför allmänna skadeverkningar av betydelse och att det därför icke kan anses tillfredsställande att i enlighet med lagberedningens intentioner begränsa en lagstiftning om immissioner till att i huvudsak avse en reglering enskilda emellan. Denna uppfattning synes ha fog för sig.

Det kan vidare med skäl ifrågasättas, om en reglering av innebörd att enskild, när han utsätts för immission, själv skall bevaka sina intressen är tillräckligt effektiv för att komma till rätta med immissionsproblemen. Speciella svårigheter möter den enskilde i fråga om s. k. storimmissioner, som berör icke blott honom själv utan en vid krets av sakägare. I städer och andra tätbebyggda områden med många mindre immissionskällor kan även möta en svårighet av annat slag, nämligen den att avgöra mot vilken eller vilka en talan över huvud skulle kunna föras med utsikt till framgång. Särskilt i fråga om luftföroreningar uppkommer ofta olägenheter genom den sammanlagda effekten från många källor.

Men saken måste också ses ur motsatt synvinkel. Särskilt för industrier och andra större anläggningar, som kan ge upphov till immissioner, bör det bl. a. vid bedömandet av lokaliseringsfrågan vara av beaktansvärt intresse att kunna få till stånd en prövning, om och under vilka förutsättningar deras verksamhet skall få drivas. För att icke utvecklingen skall hämmas bör anläggningarna därigenom kunna vinna ett skäligenomgående mått av trygghet och undgå risken att sedermera utsättas för åtgärder eller ålägganden, som väsentligt ändrar deras villkor. En förutsättning för att prövningen skall förenas med sådana verkningar måste rimligen vara att den omfattar icke blott berörda enskilda intressen utan också allmänna intressen som gör sig gällande. Även i detta hänseende ger sig särskilda svårigheter till känna, när det gäller storimmissioner.

De till sin typ allmänna intressen som framträder i immissionsfallen är av mångskiftande slag. En grundläggande roll spelar de omgivningshygieniska synpunkterna och intresset att över huvud tillförsäkra befolkningen goda levnadsförhållanden. Här kommer exempelvis även naturvårdssynpunkter in. Av stor betydelse är också immissionernas ekonomiska verkningar. Immissionerna orsakar utom personskador och andra former av sanitära olägenheter även saksador och s. k. allmän förmögenhetsskada. Tillhoppa kan dessa skador skattas till avsevärda belopp. Samtidigt måste åtgärder för att förekomma immissioner ofta draga avsevärda kostnader; i detta sammanhang är särskilt anledning att beakta de samhällsekonomiska konsekvenserna i fråga om industrins investeringar och konkurrensförmåga. Understundom kan det vara av starkt allmänt intresse att en verksamhet får bedrivas, trots att den orsakar immissioner av viss betydelse. Immissionsfrågorna innefattar sålunda i icke oväsentlig mån samhällsekonomiska avvägningsproblem.

Samhällssynpunkter avseende immissionsproblemen har kommit till uttryck på åtskilliga håll i gällande lagstiftning. Viktiga och effektiva medel att förekomma immissioner finns på planlagstiftningens område, alltså väsentligen i byggnadslagens och byggnadsstadgans regler om bebyggelseplanering. I anslutning härtill förtjänar också naturvårdslagstiftningen att nämnas. Genom hälsovårdsstadgans bestämmelser om åtgärder mot sanitär olägenhet har hälsovårdsmyndigheterna fått vidsträckt möjligheter att ingripa mot immissioner av flera slag. Vissa politiskt rättsliga regler finns som kan få tillämpning, t. ex. inom ordningslagstiftningen.

Ett speciellt och särskilt farligt slag av immission — den joniserande strålningen — har gjorts till föremål för utförlig reglering i atomenergi- och strålskyddslagstiftningen. Till immissioner i vidsträckt mening kan, om man så vill, även vattenföroreningarna hänföras; deras problem behandlas utförligt i vattenlagstiftningen.

Utöver den reglering som innefattas i dessa särskilda bestämmelser på olika områden synes påkallat att utforma en mera allmän lagstiftning om immissioner. Möjligen kan här vissa samordningsproblem uppkomma.

Immissionssakkunniga har, enligt vad som anförs i de sakkunnigas och luftvårdsnämndens gemensamma utlåtande till andra lagutskottet, funnit sig oförhindrade att till behandling upptaga spörsmålen om införande av ett system med koncessionstvång och kontroll i fråga om immissioner av väsentlig betydelse från allmän synpunkt. Dessa överväganden har emellertid lett till att de sakkunniga kommit att ställa flera av de grundläggande immissionsreglerna i 3 kap. jordabalksförslaget under debatt. De sakkunniga har sammanfattningsvis uttalat, att det för dem skulle innebära ökade möjligheter att bidra till en önskvärd lösning av immissionsproblemen — och då särskilt frågorna om luftföroreningar och buller från industrier och andra större anläggningar — om de är helt obundna av lagberedningens jordabalksförslag och kan ta upp problemen till förutsättningslös prövning. Slutligen har de sakkunniga framhållit, att de funnit det ligga nära till hands att i anslutning till spörsmålet, vilken myndighet som bör bli koncessionsmyndighet, även behandla det större problemet, hur man över huvud skall kunna åstadkomma en rationell ordning för prövning av frågor om immissioner.

Med hänsyn till vad som framkommit vid detta lagstiftningsärendes hittillsvarande behandling och till de synpunkter jag själv nyss anfört finner jag lämpligt att immissionssakkunnigas uppdrag vidgas till att avse en allmän utredning angående utformningen av en lagstiftning om immissioner. Även om de sakkunniga därvid blir obundna av de i 3 kap. 2—6 §§ jordabalksförslaget upptagna immissionsreglerna, kommer dessa helt naturligt att vara en väsentlig utgångspunkt för de sakkunnigas överväganden. Vid förberedandet inom justitiedepartementet av remiss till lagrådet av förslag till jordabalk bör detta avsnitt åtminstone tills vidare utgå.

En begränsning, som kommer att gälla även ett sålunda vidgat uppdrag, ligger i själva immissionsbegreppet. Även om detta begrepp icke är fullt utbildat, står dock klart att det skall vara fråga om sådana störningar som uppkommer genom användning av fast egendom. Därav följer, att viktiga sidor av luftförorening- och bullerproblemen faller utanför uppdraget, t. ex. frågor om motorfordons konstruktion och användning.

Särskild uppmärksamhet påkallar storimmissionerna och de besvärliga intresseavvägningar som dessa medför icke minst från samhällsekonomisk synpunkt. En huvudfråga för de sakkunniga kommer alltså att vara utformningen av regler om förhandsprövning och koncession. Den av de sakkunniga upptagna tanken om införande av ett system med koncessionstvång synes innefatta en lösning, som har åtskilliga skäl för sig, och den bör noggrant prövas. Ledning bör därvid hämtas både i exempel, som utländsk rätt erbjuder, och i de erfarenheter som i vårt land föreligger av motsvarande problem på vattenföroreningarnas område. Givetvis bör de sakkunniga alltså beakta lagberedningens utkast till koncessionslagstiftning samt flygbullerutredningens undersökningar och rekommendationer i fråga om flygplatsimmissioner.

Spörsmålen om hur själva lagstiftningen bör utformas och om hur man skall

kunna åstadkomma en rationell ordning för prövning av immissionsfrågor har så nära samband med varandra att de uppenbarligen bör upptagas i ett sammanhang. Även i det senare hänseendet möter svårlösta problem. Oavsett vilken myndighet som blir koncessionsmyndighet gäller det bl. a. att åstadkomma en lämplig samordning mellan denna och ett flertal andra myndigheter, som har intressen att bevaka. Särskild uppmärksamhet torde böra ägnas åt hälsovårdsmyndigheternas befogenheter.

Under tiden december 1963—oktober 1964 har de sakkunniga hållit 8 sammanträden, varvid även experterna deltagit. Därjämte har grupper inom utredningen sammanträtt vid flera tillfällen, bl. a. för överläggningar med statens luftvårdsnämnd, kammarkollegiet, statens vatteninspektion, flygstaben, luftfartsstyrelsen m. fl.

Efter remiss har de sakkunniga den 4 maj 1964 gemensamt med statens luftvårdsnämnd avgivit utlåtande till riksdagens andra lagutskott över de vid 1964 års riksdag väckta motionerna I: 134 och II: 163 om lagstiftning mot luftföroreningar.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

52. 1963 års JO-utredning (1964: I 56)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 för att verkställa den av riksdagen i skrivelse den 5 april 1963, nr 132, begärda utredningen angående riksdagens ombudsmannaämbetens framtida organisation och verksamhetsformer (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1963):

Lindell, I. A., landshövding, *ordförande*;

Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;

Andersson, G. I., byråchef, f. d. riksdagsman;

Hilding, P., redaktör, led. av I kamm.;

Lundkvist, K. S., förste postiljon, led. av II kamm.;

Svanström, K. I. H., lantbrukare, led. av I kamm.;

Sveningsson, N. R., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Börjesson, C. O. A., hovrättsassessor.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 november 1963 med komplettering den 15 januari 1964 har utredningen hemställt att förslag måtte framläggas för 1964 års vårriksdag om sådana ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen att möjlighet öppnas för riksdagen att fatta beslut under andra-

kammarvalperioden 1965—1968 om en utökning av antalet riksdagens ombudsmän eller en omfördelning av arbetsuppgifterna mellan dem. Framställningen upptogs till behandling i prop. 1964: 140.

Efter remiss har utredningen avgivit yttrande till riksdagens bevillningsutskott över de vid 1964 års riksdag väckta motionerna I: 16 och II: 19 samt I: 453 och II: 545 om åtgärder till stärkande av den enskildes rättsskydd i skatteärenden.

Utredningen beräknas bli slutförd under första halvåret 1965.

53. *Departementsutredningen* (1964: I 58)

Genom beslut den 5 juni 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statsrådet Hermansson att utreda statsdepartementens — med undantag för utrikesdepartementet — organisation och arbetsformer:

Hermansson, R., statsråd.

Experter:

a) *decentralisering av ärenden.*

Berggren, E. G. C., byråchef (fr. o. m. den 1 februari 1964).

Experten biträdades av:

Rundqvist, D. E., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 26 oktober 1964).

Ravelin, S. P., amanuens (fr. o. m. den 1 juni 1964);

Sanmark, P. A. L., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 1 augusti 1964).

b) *statsdepartementens administrativa organisation.*

Lindström, T. B. O., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 juni 1964);

Måhl, S., sekreterare (fr. o. m. den 1 juni t. o. m. den 31 oktober 1964).

Sekreterare:

Magnander, E. E. A., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Thelander, N. E., byrådirektör.

Lokal: Kanslihuset; tel. växel 22 45 00; decentraliseringsgruppen: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm; tel. 10 28 06.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 58.

Utredningsmannen har under tiden den 7 november 1963—oktober 1964 hållit 6 sammanträden.

Utredningen om statsdepartementens administration och organisation beräknas bli slutförd under år 1965. I fråga om decentralisering av ärenden väntas utredning pågå under hela år 1965.

54. *Utredningen för översyn av reglerna om fastställande av faderskap till barn utom äktenskap och därmed sammanhängande frågor* (1964: I 60)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Nyquist, F., lagman.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 60.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av år 1965.

55. 1963 års markvärdekommitté (1964: I 61)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av frågan om åtgärder i syfte att, annorledes än genom expropriation, motverka prisstegring å mark och förhindra oförtjänta jordvärdestegringsvinster (se Post- och Inrikes tidn. den 13 augusti 1963):

Walberg, S. S., regeringsråd, *ordförande*;

Bengtsson, G. T. E., ombudsman, led. av II kamm. (avliden den 20 november 1964);

Hamrin, M. T. P., distriktslantmätare, led. av II kamm.;

Hermansson, H. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Holmberg, Y., jur. kand., led. av I kamm.;

Hörlén, S. I., kanslichef;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.

Wärnberg, E. G., trävaruhandlare, led. av I kamm. (fr. o. m. den 28 december 1964).

Experter:

Edlund, C. B., byrådirektör (fr. o. m. den 26 november 1964);

Follin, C. B., advokat;

Leo, P. G., direktör;

Ljungerger, T., f. d. fastighetsdirektör;

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef;

Steneborn, H. A., förste länsassessor;

Wallin, F. H., advokat (fr. o. m. den 29 februari 1964);

Wallmark, L. J., försäkringsdirektör.

Sekreterare:

Lekman, J. I., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Carlsson, C.-G., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 29 februari 1964).

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62, Stockholm No; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 61.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 20 plennarsammanträden, av vilka 4 haft formen av studiebesök i Stockholm, Halmstad och Köpenhamn. Vidare har arbetsgrupper inom kommittén hållit 11 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

56. Gruvrättsutredningen (1964: I 62)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppdrag att verkställa en allmän översyn av gruvlagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1963):

af Geijerstam, S. O., landshövding, *ordförande*;

Bolding, L. E., ombudsman;

Lindbergson, K. A., generaldirektör;

Lindell, N., ombudsman;

Nordmark, H. A., direktör;

Swarting, S. E. V., byråchef.

Expert:

Fröman, K. G. L., f. d. bergmästare.

Sekreterare:

Delin, L. A., revisionssekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 62.

Under tiden januari—oktober 1964 har utredningen hållit 6 sammanträden. Utredningen har den 30 augusti—5 september 1964 företagit studiebesök vid gruvor i övre Norrland.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

57. Fylleristrafutredningen (1964: I 63)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1963 för att verkställa en utredning om formerna för samhällets åtgärder vid omhändertagande av berusade personer på allmän plats (se Post- och Inrikes tidn. den 18 oktober 1963):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Hillbo, A. O., byråchef;

Larnstedt, A. O. G., kansliråd;

Lindroth, K. J. H., överdirektör;

Myhrman, G. C., överläkare;

Petersson, G. Å. B., ombudsman, led. av I kamm.;

Wiklund, S. A. D., byrådirektör, led. av II kamm.

Expert:

Collett, J., byrådirektör (fr. o. m. den 1 juni 1964).

Sekreterare:

Johansson, T. L., byrådirektör.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr.; tel. 41 16 67.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 63.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 14 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

58. Pressutredningen (1964: I 64)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1963 för att utföra en undersökning av tidningspressens ekonomiska förutsättningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1963):

Lindell, I. A., landshövding, *ordförande*;

Ander, G., direktör;

Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;

Hansson, N. G., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.

Sekreterare:

Feldt, K.-O., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Sandlund, Maj-Britt, fil. kand.

Lokal: Finansdepartementet; tel. 22 45 00 (sekreteraren); Inrikesdepartementet; tel. 22 45 00 (biträdande sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 64.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 5 sammanträden.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

59. Parlamentariska nämnden i Wennerströmaffären (1964: I 65)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 13 december 1963 för att *dels* företaga en allsidig granskning av det genom juristkommissionens i Wennerströmaffären försorg samlade utredningsmaterialet, såvitt avser statsrådets handläggning i Wennerströmaffären, *dels* överväga de principiella riktlinjerna för handläggningen av säkerhetsfrågor:

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, förste vice talman i I kamm., *ordförande*;

Andersson, T., redaktör, led. av I kamm.;

Hernelius, J. A., chefredaktör, led. av I kamm.;

Johansson, K. H., fil. dr, led. av II kamm.;

Pettersson, A. G., skyddskonsulent, led. av I kamm.;

Wedén, S. M., disponent, led. av II kamm.

Sekreterare:

Tillinger, L.-E., hovrättsråd.

Lokal: Svea hovrätt, Birger Jarls torg 16, Stockholm C; tel. växel 23 68 00.

Nämnden har t. o. m. oktober 1964 hållit 20 sammanträden.

Den 23 april 1964 har nämnden avgivit rapport (stencilerad), senare i huvudsakliga delar offentliggjord (SOU 1964: 17), rörande granskningen av juristkommissionens utredningsmaterial. Uppdraget är därmed i denna del slutfört.

Nämnden har på därom gjord hemställan den 27 juli 1964 bemyndigats att från ämbetsverk och övriga myndigheter infordra de uppgifter och yttranden som må erfordras för det fortsatta utredningsarbetet.

Efter remiss den 17 augusti 1964 har nämnden avgivit utlåtande i anledning av två särskilda betänkanden av militära säkerhetsutredningen.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

60. Fastighetsregisterutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att verkställa översyn av reglerna om fastighetsregister (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1964):

Wallner, H., byråchef.

Experter:

Engwall, U. C., stadsarkitekt (fr. o. m. den 9 oktober 1964);

Hygstedt, T., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 9 oktober 1964);

Jörbeck, B. A., överingenjör (fr. o. m. den 9 oktober 1964);

Larsson, E. E., byrådirektör (fr. o. m. den 10 april 1964);

Lindskog, T., lantmätare (fr. o. m. den 1 januari 1965);

Wilhelmsson, L. E. O., byråchef (fr. o. m. den 10 april 1964);

Yregård, R., byrådirektör (fr. o. m. den 10 april 1964);

Åkesson, Å., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 10 april 1964);

Örtegren, G. H., distriktslantmätare (fr. o. m. den 9 oktober 1964).

Sekreterare:

Falk, J. A., lantmätare;

Millgård, E. O., lantmätare.

Lokal: Birger Jarlsgatan 20, 2 tr. Stockholm Ö; tel. 10 63 78.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 17 januari 1964):

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 17 november 1953 sakkunniga för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spørsmål. De sakkunniga, vilka påbörjade sitt arbete i januari 1954, antog benämningen 1954 års fastighetsbildningskommitté. Genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t har kommittén sedermera erhållit vissa tilläggsupdrag.

Fastighetsbildningskommittén har i december 1963 avlämnat sitt huvudbetänkande med förslag till bl. a. lag om fastighetsbildning (SOU 1963: 68), vilket för närvarande undergår remissbehandling. I detta förslag har upptagits även vissa huvudregler om fastighetsregistreringen. Övriga föreskrifter rörande fastighets-

redovisningen har förutsetts böra utfärdas i administrativ ordning. Tilläggsuppgifterna har slutredovisats genom ett i januari 1964 avlämnat betänkande angående nya medel för plangenomförande (SOU 1963:78). I enlighet med de år 1953 givna direktiven återstår för kommittén att behandla vissa av riksdagen väckta frågor om ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område (ensittarlagen). Vidare återstår uppgiften att utarbeta förslag till erforderliga följdförfattningar i anledning av förslaget till ny lag om fastighetsbildning och att slutföra översynen av reglerna om fastighetsregister.

Bland nysnämnda arbetsuppgifter intager översynen av reglerna om fastighetsregister en särställning. Uppgiften är i många hänseenden av utpräglat teknisk natur, bl. a. med hänsyn till behovet att på lämpligt sätt tillhandahålla data av olika slag till grund för samhällsplaneringen. Frågan om fastighetsregistreringens framtida utformning äger också ett påtagligt samband med folkbokförings- och uppbördsväsendet. Bl. a. med hänsyn till sistnämnda omständighet är det angeläget att registreringsfrågan behandlas med största möjliga skyndsamhet.

Även bland följdförfattningarna finns ett frågekomplex av speciell natur, nämligen spörsmålet om legalisering av sämjedelningar; med sämjedelning avses här alla former av privata jorddelningar, vilka äger civilrättslig giltighet. En begränsad lösning av denna fråga, som länge varit aktuell, genomfördes år 1953 genom lagen om verkan som laga skifte av sämjedelning m. m. I syfte att underlätta en allmän lösning av legaliseringsfrågan tillkom vidare 1962, efter förslag av 1954 års fastighetsbildningskommitté, lagen angående förbud mot sämjedelning av fast egendom. Det är önskvärt, att legaliseringsfrågan, som också äger visst samband med arbetet på en ny jordabalk, så snart som möjligt erhåller en slutgiltig lösning. Arbetet på att lösa legaliseringsfrågan behöver ej på något avgörande sätt påverkas av hur fastighetsbildningskommitténs förslag till lag om fastighetsbildning slutligen kommer att behandlas. Att märka är även att legaliseringsfrågan är av speciell natur också så till vida som den är i övervägande grad en juridisk-teknisk fråga. Jordpolitiska eller liknande synpunkter kan här — i motsats till fastighetsbildningslagstiftningen i allmänhet — ej i nämnvärd mån göra sig gällande.

De nu anförda synpunkterna synes böra föranleda, att det utredningsuppdrag, som för närvarande åvilar 1954 års fastighetsbildningskommitté, i fortsättningen uppdelas så att frågorna om en översyn av reglerna rörande fastighetsregistrering och om legalisering av sämjedelningar utbrytes till särskilda utredningar.

Uppgiften att slutföra översynen av reglerna om fastighetsregistrering torde böra uppdragas åt en särskild utredningsman, som i mån av behov biträdes av experter och sekreterare. Vid utredningens bedrivande bör hänsyn givetvis tagas till hur förslaget till lag om fastighetsbildning i fortsättningen kommer att behandlas. Behovet av nya regler om fastighetsregister torde emellertid kvarstå även om detta förslag ej genomföres. Utredningen bör ske under beaktande även av det reformarbete som bedrivs inom folkbokförings- och uppbördsväsendet och under medverkan av expertis från de myndigheter som beröres av utredningen.

Även uppgiften att utreda legaliseringsfrågan torde böra uppdragas åt en särskild utredningsman, som i mån av behov biträdes av experter och sekreterare.

Utredningen har t. o. m. oktober 1964 hållit 9 sammanträden och har avgivit utlåtande över uppborädsorganisationskommitténs betänkande »Förslag till organisation för länsstyrelsernas datakontor».

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1965.

61. Utredningen av frågan om legalisering av sämjedelningar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att utreda frågan om legalisering av sämjedelningar (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1964):

Gyllensvärd, K. J. G., justitieråd.

Lokal: Högsta domstolen, Riddarhustorget 8, Box 2066, Stockholm 2; tel. växel 23 67 20.

Direktiven för utredningen, se I Ju 60.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

62. Sakkunnig rörande lagstiftningen om skifte av dödsbo

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att följa arbetet i en i Danmark tillsatt kommitté för revision av den danska lagstiftningen om skifte av dödsbo samt att lämna upplysningar om svensk rätt på området och vidare överväga, huruvida anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1964):

Höglund, O. A., t.f. lagbyråchef.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 17 januari 1964):

Den i de nordiska länderna gällande lagstiftningen om skifte av dödsbo har, i motsats till de flesta andra delar av familjerätten, icke varit föremål för nordiskt samarbete. I Danmark gäller en lag om skifte från 1874, vilken efter ändring år 1925 även omfattar skifte av makars bo vid skilsmässa m. m. I Norge regleras ämnet av en lag om skifte från 1930. I Finland gäller alltså hithörande bestämmelser i ärvdabalken i 1734 års lag, i vissa delar gäller dock i stället en förordning från 1868. I Sverige infördes modern lagstiftning på området genom 1933 års lag om boutredning och arvskifte, vars bestämmelser sedermera i huvudsak oförändrade överförts till nya ärvdabalken.

Vid det nordiska justitieministermötet i Oslo den 18 januari 1962 meddelades, att man i Danmark ämnade upptaga arbete på en revision av den där gällande skifteslagstiftningen. Från övriga länders sida konstaterades att några förutsättningar för ett allmänt lagsamarbete i frågan icke förelåg. Det beslöts emellertid att, sedan en dansk kommitté för ändamålet tillsatts, i övriga nordiska länder skulle tillsättas sakkunniga för att följa arbetet i den danska kommittén och lämna upplysningar om gällande rätt på området i de andra länderna. De sakkunni-

ga skulle vidare överväga huruvida anledning förelåg att föreslå ändringar i den i de övriga länderna gällande lagstiftningen.

I Danmark har sedermera den 30 september 1963 tillsatts en kommitté för det planerade lagstiftningsarbetet.

Den sakkunnige har den 28 maj 1964 i Malmö deltagit i överläggningar med representanter för den danska kommittén och representanter för det praktiska rättslivet i Sverige.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

63. 1964 års vatten- och avloppsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1964 för att överse lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juni 1964):

Fürst, P.-E., hovrättsråd.

Experter:

Petrelius, B., direktör;

Westman, E. G., stadsjurist.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm Sv; tel. 41 21 46.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 14 maj 1964):

De erfarenheter som vunnits vid tillämpningen av va-lagen har föranlett framställningar om översyn av lagen i skilda hänseenden. Sålunda har Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska kommunaltekniska föreningens va-avdelning i en gemensam framställning anfört, att oklarhet råder beträffande den omfattning i vilken reglementariska föreskrifter, som huvudman utfärdar för va-anläggnings brukare, för sin giltighet kräver fastställelse av länsstyrelsen. I praxis har enligt vad som anföres i framställningen fastställelse vägrats beträffande va-reglementen, vilka utformats i väsentlig överensstämmelse med ett normalreglemente, som upprättats inom kommunal-tekniska föreningen. Avgörandena har motiverats med att reglementena innehåller föreskrifter som icke hänför sig till brukandet av anläggningarna och som därför icke enligt va-lagen är av beskaffenhet att skola fastställas av länsstyrelsen. Då enligt denna praxis endast föreskrifter rörande själva brukandet av en va-anläggning synes kunna fastställas av länsstyrelsen, är det, enligt den mening som kommit till uttryck i framställningen, ovisst hur tekniska och administrativa bestämmelser inefattande villkor för anslutning skall få giltighet mot brukare, om denne vägrar att godkänna dem såsom avtalsvillkor eller att respektera dem såsom av huvudmannen ensidigt föreskrivna villkor. Vidare har framhållits, att va-lagen ej klart ger vid handen vilken myndighet som vid tvist har att pröva sådana av huvudmannen beslutade villkor för anslutning och föreskrifter om brukandet av anläggning, vilka ej är att hänföra till taxebestämmelser.

Även i andra hänseenden har ändringar i va-lagen ansetts önskvärda. Svenska landskommunernas förbund har i en särskild framställning till Kungl. Maj:t hävdad, att det kommunala intresset bör bättre än för närvarande tillgodoses genom lagens avgiftsbestämmelser. Förbundet har påpekat, att det vid sanering av

äldre villaområden har visat sig, att outnyttjad tomtmark i icke ringa omfattning beröres av allmänna anläggningar för vatten och avlopp, men att ägaren av sådan mark med lagens nuvarande utformning ej kan tvingas att deltaga i kostnaderna för anläggningarna. Förbundet har också framhållit, att tillämpning av lagens avgiftsbestämmelser i övrigt kan föranleda, att en kommun vid fortskridande bebyggelse och därav betingad utbyggnad av kommunens va-anläggningar för en ort icke kan erhålla full kompensation för kostnader som nedlagts å anläggningarna till den del dessa kostnader icke uttagits av tidigare anslutna fastigheter.

Härjämte har Svenska vatten- och avloppsverksföreningen begärt sådan komplettering av va-lagens bestämmelser om servisledningar, att två eller flera fastigheter kan utnyttja gemensam servis utan att kostnaden och ansvaret för densamma därmed överföres på den allmänna anläggningen. Föreningen har i detta hänseende påpekat, att bestämmelserna ansetts skola tolkas så, att servisledning som är gemensam för två eller flera fastigheter, skall inräknas i va-anläggningens ledningsnät, en tolkning som enligt föreningens mening icke är motiverad och som medför olägenheter i vissa fall. En olägenhet är också att den allmänna anläggningen därmed kommer att sträcka sig in på tomtmark. Vidare har föreningen funnit det föga tilltalande om huvudmannen, för att undvika dylika komplikationer, nödgas föreskriva separata servisledningar för samtliga fastigheter.

Vad som anförts i berörda framställningar och i andra sammanhang (se bl. a. JO:s ämbetsberättelser 1958 s. 324 ff och 1959 s. 471) utvisar enligt min mening att det nu föreligger anledning att se över va-lagen. Bland de frågor som särskilt bör beaktas vid översynen vill jag nämna följande.

Såsom framgått av vad jag tidigare anfört råder delade meningar om räckvidden av det bemyndigande lagen ger huvudmannen att meddela närmare föreskrifter om brukandet av en allmän va-anläggning. Det är angeläget att rättsläget i denna fråga klarlägges. Därvid bör särskilt uppmärksammas huruvida bemyndigandet omfattar även betalnings- och mättningsbestämmelser. Utredningen får taga ställning till frågan hur förhållandet mellan huvudmannen och anläggningens brukare bör vara ordnat i dessa hänseenden och hur den rättsliga regleringen lämpligen bör utformas. Av stor betydelse är även spörsmålet i vad mån huvudmannens föreskrifter för att bli giltiga förutsätter fastställelse i administrativ ordning. Ett icke oväsentligt utrymme torde finnas för en avtalsmässig reglering av rättsförhållandet mellan huvudmannen och brukarna vid sidan av den offentlighetsrättsliga. Den närmare omfattningen av rätten att träffa sådana avtal och frågan huruvida denna rätt bör lagfästas torde också böra utredas.

Det bör vidare ankomma på utredningen att granska va-lagens bestämmelser angående huvudmans befogenhet att meddela reglementariska föreskrifter från den synpunkten, att bestämmelserna ej skall lägga formella hinder i vägen för strävanden att göra vissa byggnormer enhetliga för riket. Här kommer närmast i fråga sådana normer, som avser anordningar för vatten och avlopp i byggnader, där anordningarnas beskaffenhet är av betydelse för anslutning till allmän va-anläggning.

Vid tvister angående rättsförhållanden enligt va-lagen mellan allmän anläggningens huvudman och dess brukare torde kunna förekomma, att olika myndigheter — länsstyrelse och allmän domstol — har att avgöra samma eller likartade frågor. Under utredningen bör undersökas om och i så fall hur ett enhetligt förfarande i ärenden av angivet slag bör komma till stånd.

Utredningen bör vidare undersöka om va-lagens avgiftsregler behöver jämkas. Härvid bör uppmärksammas frågan huruvida icke avgifter för obebyggda fastig-

heter kan uttagas i större omfattning än som för närvarande är möjligt. Det bör även övervägas i vad mån huvudman för va-anläggning skall vara bunden vid en från början uppgjord va-taxa.

En uppgift för utredningen blir att klarlägga innebörden av begreppet servisledning. I samband därmed bör övervägas huruvida va-lagens regler behöver omarbetas och fullständigas för att en tekniskt och ekonomiskt tillfredsställande ordning beträffande servisledningar skall åvägbringas.

Utöver de här berörda frågorna torde flera spörsmål som äger samband med dem eller eljest uppkommit vid va-lagens tillämpning komma att aktualiseras under utredningsarbetets gång.

Utredningen har t. o. m. oktober 1964 hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

64. 1964 års utredning av frågan om radions juridiska ansvarighet

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 maj 1964 (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juni 1964):

Björling, J. E., häradshövding.

Expert:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor.

Lokal: Frosta och Eslövs domsagas kansli, Eslöv; tel. 0413/10307.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 21 maj 1964):

I gällande rätt finnes icke några särskilda regler om vem som ansvarar för innehållet i radiosändningar (med radio avses här även television). Var och en som medverkar i en utsändning är ansvarig enligt allmänna straffrättsliga och skadeståndsrättsliga regler. Eftersom en radiosändning nästan alltid är resultatet av ett stort antal personers gemensamma arbete, kan det ofta vara vanskligt att på grundval av allmänna regler avgöra, vem eller vilka som skall svara för inträffade rättskränkningar och hur ansvaret skall fördelas. Den rådande ansvarsordningen torde visserligen hittills icke ha medfört några större praktiska olägenheter. Emellertid har den starkt ökade omfattningen och betydelsen av radioverksamheten under senare år aktualiserat behovet av en särskild lagstiftning om radions juridiska ansvar.

Frågan om ansvaret för radioutsändningar var föremål för uppmärksamhet vid 1960 års riksdag. Efter hemställan av riksdagen (rskr 218) föranstaltade Kungl. Maj:t samma år om utredning av hithörande spörsmål. Enligt direktiven borde förutsättningslöst övervägas, vilka grunder som borde gälla för ansvarigheten i såväl straffrättsligt som skadeståndsrättsligt hänseende. Resultatet av utredningen har redovisats i ett betänkande om radions juridiska ansvar (SOU 1962: 27). I betänkandet framhålles att det på grund av likheterna mellan tidningar och radiosändningar är nödvändigt att vid utformningen av en ansvarsordning för radion taga hänsyn till tryckfrihetsförordningens ansvarighetssystem. Enligt ett till betänkandet fogat lagförslag skall det i princip finnas en ansvarig programledare för varje sändning. Han skall kunna dömas till straff och skadestånd för en sändning, även om han icke före sändningen faktiskt kände till dess brottsliga innehåll. Hans ansvar begränsas på liknande sätt som an-

svarigheten för utgivaren av en periodisk skrift är inskränkt till tryckfrihetsbrott. Vidare skall den som enligt allmänna rättsregler ansvarar för ett brottsligt yttrande, exempelvis den som fällt detta eller författaren, normalt behålla sitt ansvar oförändrat. Lagförslaget innehåller även stadgande om skadeståndsansvar för radioföretaget. Dessutom har upptagits bestämmelser om ansvarsfrihet och anonymitet för den som meddelar uppgifter för offentliggörande i radio. Slutligen finnes en föreskrift om förbud mot censur.

Vid remissbehandlingen av betänkandet vitsordades i allmänhet behovet av lagstiftning om radions skadeståndsrättsliga ansvar. Angående behovet av att närmare reglera det straffrättsliga ansvaret rådde delade meningar. Själva utformningen av det framlagda lagförslaget blev i stort sett positivt bedömd av remissinstanserna, ehuru detaljanmärkningar förekom.

I början av år 1963 beslöt Nordiska rådet att rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en i princip enhetlig nordisk lagstiftning om radions juridiska ansvar. En sådan undersökning företogs därefter av särskilt utsedda sakkunniga; i avvaktan på resultatet av undersökningen fick den fortsatta behandlingen av 1962 års betänkande tills vidare anstå. De sakkunniga framhåller i avgivet utlåtande att reglerna om pressens straffrättsliga och skadeståndsrättsliga ansvar bör tjäna som utgångspunkt vid prövningen av frågan om en för de nordiska länderna gemensam lagstiftning på radions område. Beträffande reglerna om ansvaret för tryckt skrift råder emellertid betydande olikheter mellan de nordiska länderna. Även radioföretagens rättsliga ställning, administrativa uppbyggnad och programverksamhet företer skiljaktigheter. Enligt de sakkunnigas åsikt ställer det sig därför svårt att nå helt överensstämmande regler om radions ansvar, om man icke i något eller några av de nordiska länderna är beredd att göra väsentliga avsteg från vad som anses vara grundläggande rättsprinciper eller att vidtaga genomgripande ändringar i radioföretagens organisation.

Å andra sidan, påpekar de sakkunniga, måste beaktas att de nordiska radioföretagen är organiserade enligt vissa gemensamma principer och att de har i stort sett samma ändamål. Trots de svårigheter, som följer av olikheterna i fråga om presslagstiftningen och radioföretagens status, bör bestämmelser om ansvar för radiosändningar enligt åtminstone i huvudsak likartade principer och riktlinjer därför kunna införas i varje enskilt land. Enligt de sakkunnigas mening bör därvid följande grundsatser väsentligen gälla: Utanför radioföretaget bör ingen myndighet eller annat offentligt organ normalt medges möjlighet att förhandsgranska radioprogram eller att utfärda förbud mot sändning. I radioföretaget bör finnas en eller flera personer, som är ansvariga för programverksamheten, och en högsta ledning med särskild instruktions- och tillsynsplikt. Av reglerna bör framgå, vilka tjänstemän eller andra medverkande som har ansvaret samt när och i vilken omfattning radioföretaget såsom juridisk person är ansvarigt. Såväl det straffrättsliga som det civilrättsliga ansvaret bör regleras; härvidlag bör tills vidare i viss utsträckning eftersträvas en samordning med presslagstiftningen i varje särskilt land. Beträffande rätt till anonymitet och skydd för upplysningskälla bör finnas regler, som i varje land beaktar önskemålet om likhet mellan förhållandena i pressen och i radion. I fråga om beriktiganden och genmälen i radio anses föreliggande behov av regler härom svårigen kunna tillgodoses med lagregler på det sätt som skett med avseende på pressen i vissa nordiska länder. Med hänsyn till det nära nordiska samarbetet i fråga om radiosändningar anser de sakkunniga det angeläget att de nordiska länderna under ett fortsatt lagstiftningsarbete i hithörande frågor upprätthåller nära kontakt med varandra.

Sedan de nordiska justitieministrarna förklarat sig instämma i de sakkunnigas utlåtande, upptogs frågan om radions ansvar på nytt vid innevarande års session med Nordiska rådet. Därvid beslöts att spørsmålet skulle anses vara slutbehandlat för rådets del.

Den gjorda undersökningen ger vid handen att det skulle möta betydande svårigheter att inom Norden genomföra en enhetlig lagreglering i fråga om ansvaret för radiosändningar. Förutsättningar synes dock föreligga att i vissa av de nordiska länderna åstadkomma bestämmelser, grundade på åtminstone i huvudsak likartade principer och riktlinjer. Under sådana förhållanden bör lagstiftningsarbetet på svensk sida nu återupptagas och frågan om radions juridiska ansvarighet bringas till en lösning. Efter framläggandet av 1962 års betänkande har tillkommit nytt material, som kan tjäna till vägledning för en ändamålsenlig reglering av rättsområdet; som exempel må nämnas remissyttrandena över betänkandet samt den berörda sakkunnigundersökningen. Av betydelse för skadeståndsfrågans bedömande blir också det betänkande angående principalansvaret och anställds skadeståndsskyldighet, som är att vänta inom kort. Vidare må erinras om sambandet mellan radioverksamheten och de spørsmål, vilka för närvarande utredes av den under år 1963 tillsatta konsumentupplysningskommittén.

Det fortsatta arbetet med en lagstiftning om radions ansvar synes lämpligen böra anförtros åt en särskild utredningsman. Såsom närmare riktlinjer för utredningen bör gälla de förenämnda av särskilda sakkunniga framlagda och av de nordiska justitieministrarna godkända grundsatserna. I enlighet med vad de sakkunniga uttalat bör under utredningen nära kontakt upprätthållas med företrädare för de nordiska grannländerna.

Utredningsmannen och experten har t. o. m. oktober 1964 sammanträtt 8 dagar. Samråd har ägt rum med företrädare för 1963 års konsumentupplysningskommitté och arbetsgruppen för konsumentupplysning inom 1960 års radioutredning.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

65. Arvsfondsutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att göra en översyn av lagen om allmänna arvsfonden (se Post- och Inrikes tidn. den 29 september 1964):

Hamdahl, B. O., rättsavdelningschef.

Experter:

Fjellander, N. E. B., expeditionschef;

Larnstedt, A. O. G., kansliråd.

Sekreterare:

Wallén, A. O. A., hovrättsassessor.

Lokal: Socialdepartementet; tel. växel 22 45 00, ankn. 11 45.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 9 september 1964):

Allmänna arvsfonden inrättades enligt beslut av 1928 års riksdag i samband med att kusiner och avlägsnare släktingar genom införandet av arvslagen ute-

slöts från arvsrätt. Numera motsvaras arvslagen av regler i ärvdabalken. Enligt huvudregeln i 5 kap. 1 § skall kvarlåtenskap, till vilken annan arvinge saknas, tillfalla allmänna arvsfonden. Kungl. Maj:t kan på fondens vägnar besluta, att testamente ej skall klandras, och kan även, med riksdagens samtycke, helt eller delvis avstå från arv, som tillfallit fonden, till förmån för släkting eller annan som stått den avlidne nära.

Enligt lagen den 8 juni 1928 om allmänna arvsfonden skall de medel, som i arv, gåva eller testamente tillfaller fonden, utan sammanblandning med andra medel förvaltas av statskontoret som en särskild fond för främjande av barns och ungdoms vård och fostran. Av medel, som under ett räkenskapsår inflyter till fonden, skall en tredjedel läggas till fonden, medan återstoden jämte årets avkastning är tillgängligt för utdelning.

Understöd ur fonden utdelas av Kungl. Maj:t och får inte lämnas för åtgärd, vars bekostande åligger stat eller kommun.

Fondens rätt till egendom bevakas av kammaradvokatfiskalsämbetet, som för talan i mål rörande fonden. Behörig att mottaga delgivning av testamente är även länsstyrelsen i det län där den döde senast haft sitt hemvist.

Testamente till annan än fonden kan på fondens vägnar godkännas av kammaradvokatfiskalsämbetet. Anser sig ämbetet icke kunna godkänna testamentet skall ämbetet underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Innehåller testamente eller gåva till fonden villkor, ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta, om testamentet eller gåvan skall mottagas.

Lagen om allmänna arvsfonden innehåller härutöver bestämmelser om förfarandet, då fråga uppkommer om avstående av arv som tillfallit fonden, om utseende av god man för fonden samt om gode mannens och kammaradvokatfiskalsämbetets uppgifter i samband med förvaltning av egendom som tillfallit fonden.

Den främsta anledningen till ändamålsbestämningen i lagen angavs vid dess tillkomst vara, att man i den då nyligen införda lagen om samhällets barnavård förutsatt inrättandet av olika slag av anstalter för barns vård och fostran, främst barnhem. Enligt föredragande departementschefen borde bidrag kunna utgå för sådan verksamhet. Även annan verksamhet till barns och ungdoms välfärd, som avsågs i barnavårdslagen, borde kunna stödjas med fondmedel. Hinder borde emellertid inte möta mot att använda fondens medel till åtgärder utanför den sociala barnavården, exempelvis till utdelande av studiebidrag.

De vid tillkomsten av arvsfondslagen gjorda uttalandena har i praktiken följts på sådant sätt, att bidrag ur fonden beviljats till inrättande av barnhem, barnstugor, barnkolonier och ungdomslokaler för fritidsverksamhet samt till studiestipendier, till inköp av invalidfordon och — i mycket begränsad omfattning — till stöd åt barnrika familjer. Den sociala verksamhetens utveckling inom samhället har emellertid successivt medfört en begränsning av de områden, för vilka understöd från arvsfonden kan ifrågakomma. Detta har främst berott på att stat eller kommun övertagit ansvaret för viss verksamhet, såsom fallet är med barnhemmen och studiefinansieringen. Tyngdpunkten inom bidragsverksamheten har som en följd av den nu antydda utvecklingen sedan flera år kommit att ligga på inrättandet av ungdomslokaler. Av 24 miljoner kr., som under åren 1958—1963 beviljats i understöd ur fonden har betydligt mer än hälften avsett anordnandet av sådana lokaler.

Såsom framgår av det anförda var det väsentliga syftet med allmänna arvsfonden vid dess tillkomst att stödja de åtgärder inom barna- och ungdomsvårdens ram som 1924 års barnavårdslag krävde. Den ovan antydda utvecklingen

har emellertid medfört, att möjligheterna till insatser är begränsade inom det verksamhetsområde för vilket stöd ur fonden enligt nu gällande regler kan beviljas. Även om behov av fondmedel för vissa av de ursprungligen angivna ändamålen alltjämt föreligger, torde man kunna ifrågasätta, om inte lika stort eller måhända ännu större behov av fondens stöd framkommit på vissa andra områden inom socialvården, där det allmännas hjälpåtgärder ännu inte avancerat så långt som beträffande barna- och ungdomsvård samt studiefinansiering. I sammanhanget må påpekas att, redan när riksdagen år 1928 behandlade förslaget till lag om allmänna arvsfonden, majoriteten inom första lagutskottet uttalade sig för en sådan utvidgning av fondens ändamål, att bidrag skulle kunna beviljas även för vård av behövande kroniskt sjuka och åldringar. Enligt min uppfattning får tiden nu anses vara mogen för en omprövning av allmänna arvsfondens syften.

På grund av vad nu anförts föreslår jag, att en utredning tillsättes med uppgift att ompröva de ändamål allmänna arvsfonden skall tillgodose. Utredningen bör uppmärksamma de gränsdragningsproblem som kan uppstå dels i förhållande till det allmännas verksamhet, exempelvis inom olika vårdområden, dels i förhållandet mellan arvsfonden och vissa andra fonder, som skall tillgodose näraliggande ändamål. Under arbetet bör utredningen samråda med 1962 års ungdomsutredning.

I samband med en omprövning av arvsfondens syften bör den gällande lagstiftningen underkastas en allmän översyn. Utredningen bör härvid pröva formerna för ärendenas handläggning och överväga möjligheterna av att beslutanderätten delegeras.

Utredningsmannen har hållit ett sammanträde med experterna.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

66. Röstlängsutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa utredning rörande upprättande av röstlängd (se Post- och Inrikes tidn. den 12 oktober 1964):

Petrén, B. E. G., hovrättsråd, kanslichef.

Experter:

Bolin, Å. E. I., byrådirektör (fr. o. m. den 24 november 1964);

Wennergren, C. B. O., kammarrättsassessor (fr. o. m. den 24 november 1964).

Lokal: Nordiska rådets sekretariat, Riksdagshuset, Stockholm; tel. 11 84 99.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 9 september 1964):

Rösträtt vid andrakammarval tillkommer enligt § 16 första stycket riksdagsordningen envar man och kvinna, som är svensk undersåte och senast under nästföregående kalenderår uppnått 21 år. I andra stycket av nyssnämnda lagrum stadgas dock, att rösträtt ej må utövas av den som står under förmynderskap. Såväl första som andra stycket i § 16 riksdagsordningen modifieras av paragrafens tredje stycke. Däri föreskrives att till efterrättelse vid val skall finnas röstlängd

och att rösträtten, på sätt i vallagen närmare bestämts, skall grundas på förhållandena vid tiden för röstlängdens tillkomst, även om förändring inträffar före valet. Röstlängderna blir därför avgörande för vilka som äger deltaga i andra kammarval. Samma betydelse har röstlängderna då det gäller rätten att deltaga i kommunalt val.

Bestämmelser, som reglerar upprättandet av röstlängder, är meddelade i 37—53 §§ lagen om val till riksdagen, 6—10 §§ kommunala vallagen och kungörelsen den 18 april 1947 (nr 186) om upprättande av röstlängder för val till riksdagens **andra kammare samt av kommunal röstlängd**. Enligt dessa bestämmelser skall röstlängd för andrakammarval och kommunal röstlängd som en gemensam handling upprättas varje år av lokal skattemyndighet och valnämnden i samverkan. Huvudregeln är att röstlängd upprättas särskilt för varje valdistrikt.

Ett i detalj bestämt handlings- och tidsschema gäller för upprättandet av röstlängd. På den lokala skattemyndigheten ankommer att med utgångspunkt från mantalslängden upprätta röstlängd och senast den 30 juni avlämna den till valnämndens ordförande. Från och med den 6 till och med den 12 juli skall röstlängden vara framlagd för granskning. Om tid och ställe för framläggandet utfärdar länsstyrelsen kungörelse senast den 30 juni. Valnämndens ordförande har att ofördröjligen efter röstlängdens mottagande till envar i röstlängden upptagen person, som däri antecknats såsom icke röstberättigad, med posten sända under rättelse härom med angivande av skälet för att vederbörande uteslutits från rösträtt; underrättelse behöver dock icke sändas till den som saknar stadigt hemvist. Såväl den av länsstyrelsen utfärdade kungörelsen som de särskilda underrättelserna skall innehålla upplysning om tid och sätt för framställande av anmärkning mot röstlängden. Anmärkning mot framlagd röstlängd kan framställas hos valnämnden senast den 18 juli. Den skall göras skriftligen. Anmärkningsrätt tillkommer dels den som anser sig oriktigt utesluten från rösträtt, dels den som anser att annan oriktigt upptagits som röstberättigad. Valnämnden skall vid offentligt sammanträde den 25 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, nästa söckendag pröva de mot röstlängden framställda anmärkningarna. Anmärkning, som ej ingivits inom föreskriven tid, kan icke upptagas till prövning. Valnämnden skall omedelbart eller senast dagen efter slutad förhandling meddela beslut beträffande varje i behörig tid framställd anmärkning och i röstlängden införa de rättelser, som föranledes av nämndens beslut. Den sålunda rättade röstlängden skall därefter underskrivas av valnämnden och är därmed i princip i slutgiltigt skick. För den, som är missnöjd med något valnämndens beslut, finnes emellertid möjlighet att anföra besvär hos länsstyrelsen inom viss kortare tid. Över länsstyrelsens beslut kan klagan icke föras särskilt utan allenast i samband med besvär över valförrättning, vid vilken beslutet tjänat till efterrättelse. Den justerade röstlängden skall med de ändringar, som beslutats efter besvär, lända till ovillkorlig efterrättelse intill dess ny röstlängd kommit till stånd.

Det innehåll, som gällande bestämmelser om röstlängdens upprättande och justering samt om längdens bindande verkan sålunda erhållit, medför att rättelse av felaktighet i framlagd röstlängd kan ske endast när anmärkningsförfarandet, eventuellt i förening med det därtill knutna besvärsförfarandet, i vederbörlig ordning utnyttjas för att få felaktigheten undanröjd. Har fel begåtts vid röstlängdens upprättande, så att någon oriktigt icke upptagits såsom röstberättigad i längden, men denne ej anmärkt häremot inom föreskriven tid, står felet kvar och vederbörande blir till följd härav berövad möjlighet att utöva rösträtt under den tid, som röstlängden gäller.

Erfarenheterna torde ha utvisat att röstlängderna, trots den noggrannhet med

vilken de upprättas, icke alltid är helt fria från felaktigheter. Senast vid upprättandet av årets röstlängder har inträffat att ett icke alldeles ringa antal röstberättigade personer i dessa längder oriktigt antecknats såsom icke röstberättigade. I den mån felaktigheter förekommer har man att räkna med att dessa endast till viss del blir föremål för i behörig ordning gjorda anmärkningar och på så sätt rättade. Även riktigheten av det sist sagda bestyrkes av vad som förekommit vid tillkomsten av årets röstlängder. Frågan om att vidga rättelsemöjligheterna har uppmärksamrats i tidigare sammanhang. Sålunda väcktes vid 1955 års riksdag motioner, i vilka framfördes förslag, att valnämnd skulle medges rätt att vid sitt justeringssammanträde rätta felaktigheter i röstlängd, även om formell anmärkning om felaktigheterna icke framställts inom laga tid. I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955:12 uttalade konstitutionsutskottet med anledning av motionerna, att någon befogenhet icke borde tillerkännas valnämnd att, utan att anmärkning framställts, företaga sådana rättelser i röstlängd att den, som enligt längden skulle vara röstberättigad, avfördes ur längden eller där antecknades såsom icke röstberättigad. En dylik befogenhet skulle enligt utskottet föranleda, att samtliga röstberättigade skulle behöva bevaka sin rätt vid det sammanträde, där frågor om rättelse i längden behandlades. Ett stadgande om rättighet eller skyldighet för valnämnd att företaga rättelse i fråga om personer, vilka icke upptagits såsom röstberättigade i den av lokal skattemyndighet upprättade röstlängden, fann utskottet också ägnat att inge betänkligheter. Oavsett huru bestämmelserna härom utformades, skulle det enligt utskottets uppfattning bland allmänheten kunna uppkomma misstankar om bristande objektivitet hos valnämnd.

Reglerna bör givetvis, såsom riksdagen funnit, vara så utformade, att ingen misstanke om bristande objektivitet vid röstlängdens fastställande kan uppkomma. Även andra skäl kan tala för att man framgår med en viss försiktighet, när det gäller att ändra nuvarande system. Principen om röstlängdens bindande verkan, som syftar till att åstadkomma en fast grundval för rösträtten och att möjliggöra valets snabba förrättande ävensom att i största utsträckning undanröja anledningar till valets överklagande med ty åtföljande risk för omval, är av stor betydelse. Jämväl andra intressen kräver emellertid beaktande. Det mycket angelägna intresset att i görligaste mån förebygga, att någon genom fel vid röstlängdens upprättande berövas möjlighet att utöva sin rösträtt, träder givetvis här i förgrunden. Icke minst med hänsyn till de fel, som i sådant hänseende förekommit i några av årets röstlängder, framstår det som påkallat att undersöka hur vidgade möjligheter att före valtillfället rätta dylika fel lämpligen skall kunna åvägbringas. Med hänsyn till sakens vikt bör en sådan undersökning snarast komma till stånd. I samband med denna undersökning bör också prövas om möjlighet finnes att upprätta röstlängd tidigare än som nu sker, så att tiden för framställande av anmärkningar icke sammanfaller med den vanligaste semesterperioden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under sista halvåret 1965.

67. Utredningen rörande undersökning och bearbetning av naturtillgångar på den svenska kontinentalsockeln

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1964 för att framlägga förslag till lagstiftning rörande undersökning och bearbetning av naturtillgångar på den svenska kontinentalsockeln m. m.:
Holmberg, C. V., statssekreterare, *ordförande*;

Delin, L. A., revisionssekreterare;

Swarting, S. E. V., byråchef.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 6 november 1964):

Med kontinentalsockeln avses den förhållandevis långsamt sluttande delen av havsbotten mellan stranden och början av den s. k. kontinentalsluttningen, där bottenprofilen övergår i en brantare sluttning ned mot de stora havsdjupen. Denna övergång torde flerstädes ske på ett djup av omkring 200 meter. Kontinentalsockeln anses innehålla betydande naturtillgångar, särskilt mineral, olja och naturgas. Möjligheten att exploatera dessa tillgångar har ökats genom vetenskapens och teknikens snabba framsteg. Undersökningsarbeten bedrivs också sedan åtskillig tid på kontinentalsockeln i olika delar av världen. Under senare år har även i fråga om havsområden utanför Sveriges kuster framträtt intresse för undersökningar rörande förekomsten av olja och naturgas.

För att få till stånd en reglering av de olika staternas anspråk i fråga om kontinentalsockeln upptog Förenta Nationernas kommission för internationell rätt frågan om kontinentalsockeln på sitt arbetsprogram. Efter flera års förberedelsearbeten antogs vid 1958 års konferens i Genève om kodifieringen av de folkrättsliga reglerna om havet bl. a. en konvention om kontinentalsockeln, dagtecknad den 29 april 1958. Sedan föreskrivet antal ratifikations- och anslutningsinstrument deponerats, trädde konventionen i kraft den 10 juni 1964. Kungl. Maj:t föreslår genom proposition denna dag riksdagen att godkänna konventionen. Denna träder för Sveriges del i kraft den trettionde dagen efter det att anslutningsinstrument deponerats.

Konventionens innehåll är i huvudsak följande. Med kontinentalsockeln förstås i konventionen havsbotten och dess underlag i de områden under vatten som gränsar till kusterna men är belägna utanför territorialgränsen intill ett djup av 200 meter eller, därutån, på sådant vattendjup som medger tillgodogörande av naturtillgångar inom områdena. Konventionen omfattar även motsvarande områden runt öar. För Sveriges del blir konventionen tillämplig överallt utanför den svenska territorialgränsen i de hav som omger Sverige. I de fall då kontinentalsockeln gränsar till två eller flera, mittemot varandra liggande staters territorier eller till två angränsande staters territorier skall sockelns gräns mellan staterna i första hand bestämmas genom avtal. I brist på avtal gäller som huvudregel, att uppdelningen skall ske efter en mittlinje mellan baslinjerna för berörda staters territorialvatten, om staterna ligger mittemot varandra, och efter principen om lika avstånd från dessa baslinjer, om staterna gränsar till varandra i sidled. Enligt konventionen utövar strandstaten suveräna rättigheter över kontinentalsockeln, såvitt avser dennas utforskande och tillgodogörandet av dess naturtillgångar. Strandstaten äger på kontinentalsockeln uppföra, underhålla och driva de anläggningar och andra inrättningar som erfordras för sådan verksamhet samt upprätta säkerhetszoner kring inrättningarna. Dessa är underkastade strandstatens jurisdiktion men är ej att betrakta som öar. Strandstatens rättigheter med avseende på kontinentalsockeln får ej inverka på det ovanförliggande vattnets egenskap av fritt hav. Ej heller får utforskandet av kontinentalsockeln eller tillgodogörandet av dess naturtillgångar i vidare mån än som kan anses berättigat lända till intrång i sjöfarten, fisket eller bevarandet av havets biologiska tillgångar. Även vissa andra intressen skyddas.

Anslutning från svensk sida till konventionen kräver en intern reglering av

villkoren för undersökning och bearbetning av naturtillgångarna inom den svenska delen av kontinentalsockeln. Om denna fråga bör en särskild utredning ske.

Nationell lagstiftning i ett flertal andra länder rörande naturtillgångarna på kontinentalsockeln innehåller, att rätten att tillgodogöra sig tillgångarna förbehålles staten. Även i vårt land bör en lagstiftning på området utgå från att staten äger det bestämmande inflytandet över ifrågavarande tillgångar. Reglerna för undersökning och bearbetning av dessa tillgångar synes böra bygga på ett koncessionssystem, som ger möjligheter för det allmänna att tillse att såväl undersökningsarbeten som exploatering bedrivs på ett med hänsyn till landets intressen lämpligt sätt. I fråga om annan än statlig verksamhet bör det allmännas intresse kunna tillgodoses bl. a. genom rätt för staten att deltaga i ifrågakommande företag eller att uppbära en rimlig avgift. I övrigt måste självfallet tillses, att den interna regleringen kommer i överensstämmelse med konventionen och andra folkrättens regler.

Vid sidan av bestämmelser för själva undersökningen och bearbetningen av naturtillgångarna måste uppmärksammas frågan om jurisdiktion i övrigt inom ifrågavarande område, t. ex. beträffande strafflagstiftning och sociallagstiftning.

Skulle under utredningsarbetet visa sig föreligga behov av särskild reglering även för områden som är belägna innanför territorialgränsen, bör utredningen vara oförhindrad att lägga fram förslag även i denna del. Därvid bör beaktas förhållandet till gällande gruvlagstiftning, stenkolslagen däri inbegripen. Av hänsyn till den allmänna översyn av gruvlagstiftningen som för närvarande pågår genom den år 1963 tillkallade gruvrättsutredningen bör emellertid utredningsarbetet i denna del begränsas till att avse andra naturtillgångar än inmutningsbara mineralfyndigheter. Samråd bör äga rum med gruvrättsutredningen.

Under utredningsarbetet torde uppmärksamhet böra ägnas åt motsvarande lagstiftningsarbete i övriga nordiska länder.

Den nu förordade utredningen bör bedrivas skyndsamt och om möjligt slutföras inom sådan tid att en lagstiftning rörande kontinentalsockeln kan träda i kraft samtidigt med att konventionen om kontinentalsockeln träder i kraft för Sverige.

Statsrådsberedningen

68. Forskningsberedningen (1963: I 59; 1964: I 66)

Inrättad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 december 1962 för samråd om den långsiktiga inriktningen av den svenska forskningspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 31 december 1962):

Alfvén, H. O. G., professor;
Bergström, K. S. D., professor;
Brising, L. H., direktör;
Brohult, S. F. A., professor;
Brynielsson, H. A. B., direktör;
Fehrm, E. M., generaldirektör;
Fornander, S., direktör;
Gustafson, T. V., professor;

Gustafsson, Å., professor;
Gårding, L., professor;
Hjelm, K. G. L., professor;
Holm, C. L., docent;
Husén, T., professor;
Kärrholm, M., docent;
Larsson, L.-G., professor;
Liander, N. H., direktör;
Lönnroth, N. E. M., professor;
Müntzing, A., professor;
Norberg, D. L., professor;
Olson, Hj., direktör;
Petri, B., landshövding;
Rexed, B. A., professor, *sekreterare*;
Rosén, N. G. K. G., universitetskansler;
Svennilson, S. I., professor;
Tiselius, A. W. K., professor;
Ulfsparre, S., direktör;
Waldenström, J. G., professor.

I beredningen, som leds av statsministern, ingår därjämte de medlemmar av regeringen som berörs av de frågor som behandlas.

Enligt beslutet den 14 december 1962 har upprättats en särskild arbetsgrupp för att inom statsrådsberedningen förberedande behandla frågor av betydelse för regeringen vid utformningen av forskningspolitiken. I arbetsgruppen, som jämväl står under statsministerns ledning ingår:

Alfvén (se ovan);
Brohult (se ovan);
Rexed (se ovan), *sekreterare*;
Svennilson (se ovan);
Tiselius (se ovan);
Håkansson, H. E. V., avdelningschef;
Moberg, S. T., statssekreterare.

Lokal: Statsrådsberedningen; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för beredningen, se 1963: I Ju 59.

Forskningsberedningen in pleno har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 3 sammanträden.

Arbetsgruppen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden.

Utrikesdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964

1. Utrikesförvaltningens lönenämnd, utlandslöneöversynen (1962: I 8; 1963: I 4; 1964: I 6)

Genom beslut den 26 augusti 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utrikesförvaltningens lönenämnd (tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1948, den 22 december 1949 och den 17 november 1950 för att inom utrikesdepartementet biträda vid beredning av frågor rörande avlöningar till tjänstemän vid beskickningar och konsulat) att verkställa översyn av avlöningsförmånerna till utomlands stationerade diplomatiska och konsulära tjänstemän m. fl (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1960):

Kabinettssekreteraren, *ordförande*;

Statssekreteraren i finansdepartementet;

Statssekreteraren i civildepartementet;

Chefen för utrikesdepartementets administrativa avdelning;

Przybyszewski Westrup, Z. S., f. d. envoyé;

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm;

Åberg, S. T. civilingenjör, direktör.

Sekreterare:

Lannefjord, S. E. U., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Forshell, P. O. V., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1961: I U 9.

Nämnden har för detta utredningsuppdrag under tiden den 1 november 1963—den 13 januari 1964 hållit ett sammanträde och ett inom nämnden för uppdraget utsett arbetsutskott nio sammanträden.

Nämnden har den 13 januari 1964 till Kungl. Maj:t avgivit en promemoria med författningsförslag avseende »Avlöningssystemet för tjänstemän inom utrikesrepresentationen m. fl.» (stencilerad, UD 1964: 1).

Härmed är nämndens utredningsuppdrag slutfört.

2. Baslinjeutredningen (1963: I 7; 1964: 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1961 för att företaga en översyn av baslinjerna för territorialvattnets beräkning utmed den svenska kusten och därmed sammanhängande frågor:

Fagerholm, P. O., sjöfartsråa, *ordförande*;
Gihl, K. S. T. N., professor emeritus;
Gottfridsson, E. H. R., kommandör;
Gullnäs, S. I., t. f. lagbyråchef;
Hedström, L. E., utrikesråd;
Holm, N. E., gränschef;
Hult, N. E. J., överdirektör;
Sahlin, S., byråchef (ersättare för Hult).

Expert:

Hegfeldt, A., sjökapten.

Sekreterare:

Lidgard, C. S. H., förste ambassadsekreterare.

Utredningen har under tiden november 1963—december 1964 hållit 9 sammanträden.

Utredningen har avgivit ett den 16 december 1964 dagtecknat betänkande, benämnt »Sveriges sjöterritorium».

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Utredning om svenska u-landslag

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1963 för att förut-sättningslöst utreda frågan om svenska u-landslag:

Björnberg, B. A., generalsekreterare i Nämnden för internationellt bistånd.

Utredningsmannen har företagit tjänsteresor till Danmark, Norge, För-enta Staterna och Salvador.

Utredningsmannen har avgivit ett den 25 mars 1964 dagtecknat betän-kande, benämnt »U-landslag». Utredning och förslag angående s. k. frivil-ligtjänst inom svensk biståndsverksamhet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

4. Nordiska samfärdselkommittén (1962: I 5; 1963: I 1; 1964: I 5)

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1957:

Cassel, L. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av I kamm.

Sekreterare:

Edelstam, E. A., byrådirektör.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00, ankn. 1888.

Direktiven för utredningen, se 1958: I U 6.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit fyra

sammanträden, den 2—3 december 1963 i Oslo, den 9 januari i Köpenhamn, den 13—14 april i Köpenhamn och Malmö samt den 28—29 september i Köpenhamn och Flensburg. Sekreterarmöten har föregått två av de nämnda sammanträdena.

Utöver de ärenden som tidigare förekommit på kommitténs dagordning, har kommittén ägnat speciell uppmärksamhet åt bl. a. trafiksäkerhetsforskningen i Norden samt kommunikationerna med den europeiska kontinenten, särskilt i samband med de ifrågasatta fasta förbindelserna över Öresund och Stora Bält.

Sedan kommittén under en övergångsperiod provisoriskt tjänstgjort som s. k. niomannakommitté inom Nordiska rådet med uppgift att mellan sessionerna förbereda de inom Nordiska rådet aktuella ärendena inom kommitténs arbetsområde, har Nordiska rådets trafikutskott numera inom ramen för Nordiska rådets nya försöksvis tillämpade arbetsformer börjat sammanträda mellan sessionerna. Under dessa omständigheter har Nordiska samfärdselkommittén i dess nuvarande sammansättning kommit att framstå som överflödig. Kommittén väntas därför avgiva en slutrapport inom kort.

5. *Beredningen för internationella biståndsfrågor (U-beredningen)*
(1962: I 9; 1963: I 5; 1964: I 7)

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 februari 1961 för att stå till regeringens förfogande för rådplägningsfrågor av principiell karaktär rörande den svenska biståndsverksamhetens utformning, avvägning och koordination:

Erlander, T. F., statsminister, led. av II kamm., ordförande;

Sträng, G. G. E., statsråd, led. av I kamm.;

Lindström, Ulla G., statsråd, led. av I kamm.;

Lange, N. G., statsråd, led. av I kamm.;

Andersson, M. A., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;

Carlson, S. L., professor;

Curtman, C. W., verkst. direktör i Sveriges lantbruksförbund;

Frykholm, A. Y., kyrkoherde;

Hermansson, N. T., jur. kand.;

Höjer, T. Signe, ordförande i svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet;

Iveroth, C. A., verkst. direktör i Sveriges industriförbund;

Kaijser, R. G. S., med. dr, överläkare, led. av I kamm.;

Michanek, E. N., generalsekreterare i Nämnden för internationellt bistånd;

Fockstedt, S., sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation;

Nordenson, J. W., verkst. direktör i Sveriges allm. exportförening, led. av

I kamm.;

Odhner, C. E. T., agr. lic.;

Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II kamm.;

Stroh, O., major, generalsekreterare i Svenska röda korset;

Thunholm, L.-E., bankdirektör;

Wieslander-Kristensen, Anna, fil. mag.;

Aman, O. V., landshövding, f. d. riksdagsman.

Sekreterare:

Lundström, H. O., byråchef.

Lokal: Finansdepartementet; tel. växel 22 45 00/13 34 (sekreteraren).

Beredningen har under tiden november 1963—november 1964 hållit ett sammanträde.

Beredningen beräknas fortbestå tills vidare under år 1965.

6. Utredning angående informationsverksamheten i Sverige rörande För- enta Nationerna

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1964 för att verkställa översyn rörande informationsverksamheten i Sverige om För-
enta Nationerna:

Leifland, L., byrådirektör.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00/19 00 eller 21 48 11.

I två motioner till 1964 års riksdag (I: 458 och II: 548) hemställdes bl. a. att frågan om samordning och utökning av informationsverksamheten rörande Förenta Nationernas syfte, organisation och verksamhet måtte utredas. Statsutskottet anförde i sitt utlåtande (nr 3/1964) att det vore uppenbart att den nuvarande uppdelningen av upplysningsverksamheten på olika myndigheter och organisationer samt kontaktorgan för internationella organisationer ävensom avsaknaden av en dokumentationscentral, som kunde ge fakta om det pågående skeendet på det internationella området, i hög grad försvårade möjligheterna till en samlad överblick av förefintliga informationsmaterial. Vidare kunde under dessa förhållanden risken för dubbelarbete icke uteslutas. Det vore därför enligt utskottets mening önskvärt att så långt möjligt samordna upplysningsverksamheten. Utskottet fann sig böra hemställa att Kungl. Maj:t måtte låta föranstalta om en undersökning beträffande frågan om samordning av informationsverksamheten på här ifrågavarande område. Med anledning av detta utskottets utlåtande beslöt Kungl. Maj:t den 28 april 1964 att en översyn skall verkställas rörande samordning av informationsverksamheten i Sverige rörande Förenta Nationernas syfte, organisation och verksamhet, utmynnande i förslag ägnade att på ett ändamålsenligt sätt tillvarataga före-

fintliga resurser för att skänka upplysningsverksamheten ökad effekt, bl. a. genom koordinering av de insatser, som av olika organ nu göres för att sprida kännedom om och förståelse för FN.

Utredningen beräknas vara avslutad före den 1 september 1965.

7. Utredning rörande utrikesförvaltningens kamerala organisation

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1964 för att verkställa utredning av medelsförvaltningen vid Sveriges lönade representation i utlandet m. m.:

Thorson, T. A. R., byråchef, *ordförande*;

Bothén, P. R., byråchef;

Grübb, E. O., avdelningsdirektör;

Westin, G. V. A., byrådirektör, tillika *sekreterare*;

Larsson, K.-Å., byrådirektör.

Expert:

Hoving, W. V., byrådirektör.

Lokal: Utrikesdepartementet, Strömgatan 24; tel. växel 22 45 00/20 89 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av ministern för utrikes ärendena Nilsson till statsrådsprotokollet den 29 maj 1964):

Den 1 april 1961 trädde nya bestämmelser i kraft för utrikesrepresentationens medelsförvaltning. Dessa bestämmelser är:

Kungl. Maj:ts reglemente den 30 december 1960 för medelsförvaltningen vid Sveriges lönade representation i utlandet (MRU),

2. Ministerns för utrikes ärendena föreskrifter den 30 januari 1961 för tillämpningen av nämnda reglemente (TMRU), samt

3. Byggnadsstyrelsens anvisningar den 7 februari 1961 för utlandsmyndigheternas redovisning av deras medelsförvaltning beträffande medel som slutligt tillhandahålles av styrelsen (BMRU).

Kungl. Maj:t har vidare den 11 maj 1962 med verkan fr. o. m. den 1 juli 1962 utfärdat reglementen för medelsförvaltningen vid Sveriges lönade representation i utlandet avseende viss försöksverksamhet vid s. k. central, respektive ansluten utlandsmyndighet.

Från skilda utlandsmyndigheter har under senare tid erinringar inkommit mot nämnda bestämmelser för medelsförvaltningen under framhållande av den stora arbetsinsats som erfordras enbart för fullgörande av de åtgärder som måste iakttagas vid bokföring och redovisning till departementet av myndigheternas utgifter och inkomster. Särskilt kraftigt hade arbetsbördan ökat i och med att staten fr. o. m. den 1 juli 1962 övertagit ansvaret för utlandstjänstemännens bostadskostnader.

Inom departementet har vidare den erfarenheten gjorts, att de nuvarande bestämmelserna ställer stora krav på utlandsmyndigheterna i formellt avseende, som det torde vara önskvärt att minska på.

Med anledning härav synes det mig vara angeläget att frågan om medelsförvaltningen vid den lönade utrikesrepresentationen göres till föremål för allsidig utredning av sakkunniga.

De sakkunniga bör bland annat pröva möjligheterna att underlätta utlandsmyndigheternas medelsförvaltning och -redovisning genom att förlägga den egentliga bearbetningen, inklusive granskningen, av utgifts- och inkomstmaterial till departementet samt i samband därmed undersöka de omläggningar inom departementets egen kameralförvaltning, som bleve erforderliga. Möjligheterna att låta bearbeta redovisningsmaterial maskinellt — eventuellt tillsammans med departementets eget bokföringsmaterial — bör utredas.

Jämlikt BMRU skall myndigheternas utgifter och inkomster i fastighets- och inventarieärenden redovisas till byggnadsstyrelsen jämte verifikationer. Det torde böra utredas huruvida dessa redovisningar kan samordnas och eventuellt integreras med myndigheternas redovisningar till utrikesdepartementet.

Utredningen torde jämväl böra ta ställning till frågan om den interna granskning som äger rum i departementet av utlandsmyndigheternas medelsförvaltning ävensom undersöka huruvida en granskning av utgifter och inkomster i fastighets- och inventarieärenden kan ske genom utrikesdepartementets försorg med biträde av personal från byggnadsstyrelsen.

Den förutnämnda försöksverksamheten torde jämväl undersökas och förslag härutinnan avges.

Slutligen bör utredningen lägga fram de organisatoriska förslag, som föranleds av utredningens ställningstaganden i huvudfrågan.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1964 hållit 8 sammanträden.

Med skrivelse den 24 september 1964 till departementschefen har utredningen avgivit förslag till organisation av granskningsverksamheten i utrikesdepartementet avseende utlandsmyndigheternas medelsredovisningar.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

Försvarsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964

1. 1956 års försvarsförvaltningsakkunniga (1962: I 10; 1963: I 3; 1964: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1956 för att inom försvarsdepartementet verkställa viss översyn av de centrala försvarsförvaltningarnas organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1956):

Insulander, E. I., krigsråd, *ordförande*;

Fjellander, N. E. B., *expeditionschef*;

Lyberg, F., *byråchef*;

Resare, A. C. R., t. f. *avdelningschef*.

Expert:

Wijkman, E. G. B., *universitetsråd*.

Sekreterare:

Magnusson, Alice, H. C., *budgetsekreterare*.

Direktiven för översynen, se 1957: I Fö 13, 1959: I Fö 11, 1960: I Fö 10 och 1961: I Fö 10.

Genom beslut den 3 maj 1963 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt de sakkunniga att *dels* utreda frågan rörande den framtida placeringen av centralkontoret för byggnads- och reparationsberedskapen, *dels* ytterligare pröva möjligheterna att samordna handläggningen av kalkylfrågor m. m. inom fortifikationsförvaltningen, *dels ock* ytterligare överväga vissa frågor rörande arbetsfördelningen mellan byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen.

De sakkunniga har under tiden december 1963—november 1964 hållit 9 sammanträden.

Med skrivelse den 15 oktober 1964 har de sakkunniga avgivit betänkande (stencilerat, Fö 1964: 6) med förslag rörande vissa organisationsfrågor m. m. inom fortifikationsförvaltningen.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. 1959 års besparingsutredning för försvaret (1962: I 16; 1963: I 9; 1964: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1959 för att verkställa utredning rörande besparingsmöjligheterna vid försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1959):

Älmeby, H. V. B., överdirektör, *ordförande*;

Engfors, B. G. O., bankdirektör;

Eriksson, G. E., kassör.

Experter:

Hallin, G. E., krigsråd;

Holmgren, J. F:son, civilingenjör, f. d. verkstadsdirektör;

Palm, T., avdelningsdirektör;

Lundberg, K. A. O., direktör (tillika huvudsekreterare).

Biträdande sekreterare:

Erichson, B. L., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fö 22.

Utredningen har ej sammanträtt under 1964.

Den 14 november 1964 beslöt departementschefen att utredningen skulle upphöra.

3. 1963 års militärassistentutredning (1964: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 september 1963 för att pröva behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna:

Åkerman, O. R., generallöjtnant, *ordförande*;

Lindberg, Å. A., landssekreterare.

Expert:

Varenius, B. G. O., överste.

Sekreterare:

Lindgren, C.-I., kapten.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 26.

Utredningen har under november 1963—januari 1964 hållit 12 sammanträden. Utredningen har därjämte besökt överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västmanlands, Stockholms, Göteborgs, Hallands och Gotlands län. Kontakt har hållits med övriga länsstyrelser liksom med överbefälhavaren, chefen för armén, statskontoret och med länsförvaltningsutredningen.

Utredningen har den 21 januari 1964 avlämnat »Betänkande rörande behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna» (stencilerat, Fö 1964: 2).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

4. 1954 års värnpliktsavlöningsutredning (1962: I 8; 1963: I 2, 1964: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1954 för att verkställa utredning rörande ekonomiska och sociala förmåner till värnpliktiga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1954):

Söderberg, G., expeditionschef, *ordförande*;

Gustafsson, M. G., ombudsman, led. av II kamm.;

Rosenblad, U. S., byråchef;

Sundelin, G. V., lantbrukare, f. d. talman i I kamm.

Experter:

Aldestam, N. A., byråchef;

Borgquist, F., byråchef;

Löwenadler, S., kapten;

Nyström, E. P. S., major;

Sörensen, E., ryttmästare (fr. o. m. den 1 september 1964);

Wernstedt, L. G. L:son, överstelöjtnant.

Sekreterare:

Tännérus, L. A., t. f. budgetsekreterare.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 16 och 1959: I Fö 9. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1961: I Fö 8.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 6 sammanträden.

Utredningen har under året avgivit yttranden angående framställningar av civilförsvarsstyrelsen om ändring i värnpliktsavlöningskungörelsens bestämmelser i 9 § angående rätt att använda sovplats och snälltåg vid fri resa och av försvarets civilförvaltning om beredskapsersättning till värnpliktiga vid tjänstgöring i sjöreserv samt angående av civilförsvarsstyrelsen framställda förslag till bestämmelser om ersättning åt civilförsvarspliktig vid flygtjänstgöring och till bestämmelser om inkvarterings- och reseersättning m. m. åt civilförsvarspliktig. Utredningen har den 21 januari 1964 avlämnat sitt åttonde betänkande, Förslag angående ekonomiska och sociala förmåner avsedda att underlätta fast anställt underbefäls övergång till civil verksamhet m. m. (stencilerat, Fö 1964: 3).

För utredningen återstår härfter att slutbehandla frågan om tillgodoräkning i merithänseende av tid för värnpliktstjänstgöring. Under året har beträffande detta spörsmål bl. a. vittgående principiella undersökningar fortsatt och till viss del avslutats genom en särskild arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

5. *Organisationsnämnden för militärmusiken* (1962: I 11; 1963: I 4; 1964: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1956 för handläggning av frågor rörande genomförandet av ny musikorganisation vid försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juli 1956):

Rosenblad, U. S., byråchef, *ordförande*;

Hallin, G. E., krigsråd;

Johansson, K. G., musikdirektör.

Experter:

Karén, H. V., kanslichef;

Skeppstedt, S. H., major;

Wiklander, B. V., militärmusikinspektör.

Sekreterare:

Ogner, S. V., t. f. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Hanström, C. G. L. P., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1767).

Direktiven för nämnden, se 1957: I Fö 17 och 1961: I Fö 12.

Under 1964 har nämndens arbete främst varit inriktat på att fullgöra Kungl. Maj:ts uppdrag den 6 juni 1962 att utarbeta förslag rörande uppgifter och organisation avseende militärmusiken i stockholmsområdet. Förslag har avgivits den 15 september 1964 (stencilerat, Fö 1964: 5).

Genom beslut den 15 februari 1963 bemyndigade Kungl. Maj:t nämnden att under år 1963 medgiva innehavare av beställning vid militärmusiken tjänstledighet med oavkortad lön för deltagande i repetitioner och konserter, utförda av statsunderstödd orkester för kulturell musik. Genom beslut den 6 december 1963 utsträckte Kungl. Maj:t förenämnda bemyndigande den 15 februari 1963 att gälla tills vidare under år 1964. Nämnden har bedrivit viss försöksverksamhet avseende militärmusikers deltagande i civil orkesterverksamhet samt utfärdat anvisningar i anslutning därtill.

Nämnden har den 31 augusti 1964 avgivit remissutlåtande över betänkande med förslag till åtgärder för att främja orkesterverksamheten i Sverige.

Under hösten 1964 har nämnden fortsatt arbetet med ett definitivt militärmusikreglemente med därtill hörande anvisningar.

Nämnden har i övrigt bedrivit rådgivande och vägledande verksamhet.

Nämnden har under tiden den 1 januari—den 23 oktober 1964 hållit 16 protokollförda sammanträden.

Återstående uppgifter beräknas bli slutförda under år 1965.

6. *Kommandoexpeditionsutredningen* (1962: I 12; 1963: I 5; 1964: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 maj och den 6 juni 1958 för att verkställa utredning rörande försvarets kommandoexpeditions ställning, uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1958):

Linden, K. G., generaldirektör, *ordförande*;

Henning, C. H. H., konteramiral;

Resare, A. C. R., t. f. avdelningschef, tillika *sekreterare*.

Expert:

Ringborg, C. J., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1685).

Utredningen har under år 1964 hållit ett sammanträde.

Till 1963 års kommittéberättelse har anmälts, att utredningen avvaktar bl. a. resultatet av författningsutredningens arbete. Efter samråd med departementsutredningen avvaktar kommandoexpeditionsutredningen jämväl resultaten av nämnda utrednings arbete.

7. *Utredningen rörande den framtida användningen av Skeppsholmen m. m.*
(1962: I 15; 1963: I 8; 1964: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande den framtida användningen av de nu av marinens regionala och lokala organ disponerade markområdena, byggnaderna och anläggningarna å Skepps- och Kastellholmarna samt å Djurgården och Beckholmen (se Post- och Inrikes tidn. den 8 oktober 1959):

Sehlstedt, O. A., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör;

Larsson, S., generaldirektör.

Sekreterare:

Berglund, S. F., kansliråd;

Holmström, E. W., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1294).

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fö 21.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 11 sammanträden.

Utredningens arbete har bedrivits fortlöpande. En aktuell redovisning över fastighetsbeståndet på Skepps- och Kastellholmarna samt Galärvarvet har upprättats. Till Kungl. Maj:t (kommunikationsdepartementet) har den 26 mars 1964 avgivits utlåtande över Djurgårdsnämndens förslag till dispositionsplan för Kungl. Djurgården. Vidare har yttranden avgivits, till forti-

fikationsförvaltningen angående förlängd bostadsuthyrning på Beckholmen samt angående vissa provisoriska byggnadsåtgärder vid omlokalisering på Skeppsholmen och till sjöfartsstyrelsen angående disposition av en byggnad på Skeppsholmen för sjöfartsverkets kontrollstation. Fortsatta överläggningar har förekommit med representanter för myndigheter m. fl. rörande lokalfrågor m. m.

Utredningen, som från sjöfartsstyrelsen erhållit visst remissyttrande beträffande Beckholmen, avser att, sedan återstående remissyttranden inkommit, avgiva delbetänkande beträffande Beckholmen.

Sedan begärda principskisser över användningen av Skeppsholmen m. m. framdeles erhållits från anlitad arkitektkonsult, ämnar utredningen under år 1965 framlägga betänkande beträffande Skepps- och Kastellholmarna samt Galärvarvet.

8. 1960 års befälsstatsdelegation (1962: I 18; 1963: I 11; 1964: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 för verkställande av vissa organisatoriska undersökningar rörande behovet av befälspersonal inom arméns krigs- och fredsorganisationer (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1960):

Borgquist, F., byråchef.

Experter:

af Burén, H., överstelöjtnant;

Skeppstedt, S. H., major.

Sekreterare:

Gyllenram, K. Å. G., krigsråd.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, St. Nygatan 1; tel. 21 04 31.

Direktiven för delegationen, se 1961: I Fö 22.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 januari 1964 har delegationen framlagt förslag till dels viss kvalitetsförstärkning av mobiliseringsavdelningarna vid arméns specialtruppslagsförband, dels — i avvaktan på delegationens slutbetänkande — vissa statändringar för officerare och underofficerare vid specialtruppslagen. Ifrågavarande förslag föranledde proposition till 1964 års riksdag (prop. 1964: 110, s. 13—19; SU 97; rskr. 217).

Delegationen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1965.

9. 1960 års värnpliktsutredning (1962: I 19; 1963: I 12; 1964: I 15)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande värnpliktsutbildningen m. m. samt avgiva av utredningen betingade förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1960):

Gustavsson, B. T., ombudsman, led. av I. kamm.

Experter:

Bennegård, E. B. H., major (fr. o. m. den 1 januari 1964);

Bergelin, S.-E. S., byråchef;

Borgquist, F., byråchef;

Brant-Lundin, C. L. W. S., överste;

Hedman, T. K.-E., högbåtsman;

Hörnquist, K. I. E., major;

Jansson, K. E., förvaltare;

Larsson, C.-O., överstelöjtnant;

Lindén, S., kommandörkapten av 1. graden;

Ljunggren, L. R. H., hovrättsassessor;

Lugn, P. E. R., kapten (fr. o. m. den 8 april 1964);

Renberg, H. V., seminarielärare;

Smedler, J.-E. G., överstelöjtnant;

Synnergren, S. G. E., generalmajor.

Sekreterare:

Blomqvist, O. R., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Bjule, R. E. I., överstelöjtnant;

Nystedt, S. H., förste byråsekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Karlavägen 96^{II}, Stockholm No; tel. 61 35 03 (experterna Lugn och Renberg), 61 54 04 (sekreteraren Blomqvist och experten Lindén).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 23.

Arbetet har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 huvudsakligen inriktats på bedömning av hopbragt material och utformning av konkreta förslag. Viss materialinsamling har därjämte skett, bland annat beträffande beredskapsfrågor. Utredningen har under året bland annat haft överläggningar med företrädare för de olika militära personalorganisationerna och, inom ramen för av Centralförbundet Folk och Försvar anordnade konferenser, med företrädare för de fyra stora riksdagspartiernas ungdomsförbund. — Besök har under året gjorts i Storbritannien för studium av militära utbildningsproblem.

Utredningen beräknar att redovisa huvuddelen av sitt utredningsuppdrag under första halvåret 1965. Beträffande därefter återstående delar av uppdraget, avseende bland annat samordningen mellan frivilligutbildningen och värnpliktsutbildningen samt mellan utbildningen inom krigsmakten och inom övriga delar av totalförsvaret, beräknas arbetet fortgå under år 1965.

10. 1960 års intendenturförvaltningsutredning (1962: I 20; 1963: I 13;
1964: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande inrättande av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1960):
Christianson, G. A., f. d. generaldirektör.

Experter:

Bodin, E. A., överstelöjtnant;
Herolf, F. O. R., överstelöjtnant;
Neumüller, J. F. C., ombudsman;
Wallenqvist, O. A., kommandörkapten av 2. graden;
Wärnsund, S. A., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Norrman, Å. S., krigsråd.

Biträdande sekreterare:

Franzén, N. P., kapten.

Lokal: Intendenturkårens expeditiionslokaler, Framnäsbacken 6, Solna 4; tel. 83 04 65.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 24.

Uppdraget utvidgades genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1961 till att omfatta frågan om inrättande av en för försvaret gemensam intendenturkår. Genom beslut den 27 april 1962 föreskrev Kungl. Maj:t, att det fortsätta utredningsarbetet i kårfrågan skall bedrivas med sikte på att en gemensam kår skall inrättas för all intendenturpersonal inom krigsmakten samt att förslag skall framläggas rörande en dylik kår.

Utredningsarbetet har bedrivits fortlöpande under året.

Utredningen beräknar att i början av år 1965 avge förslag till inrättande av en gemensam intendenturkår för officerare på aktiv stat och reservofficerare ävensom förslag till personalförteckning för de aktiva officerarna samt förslag till rekrytering och utbildning av desamma. Uppdraget beräknas vara slutfört under år 1965.

11. Utredning rörande redovisning av försvarets befästningar (1962: I 21;
1963: I 14; 1964: I 17)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande redovisning av försvarets befästningar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1960):
Christianson, G. A., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Hofvander-Insulander, I. L., byrådirektör.

Lokal: Fortifikationsförvaltningen, Sandhamnsgatan 60, Stockholm No; tel. 67 91 00.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 25.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

12. Försvarets lärarutredning (1962: I 22; 1963: I 15; 1964: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 mars och den 20 oktober 1961 för att bl. a. verkställa utredning rörande vissa lärarbefattningar inom försvaret m. m. samt avgiva av utredningen betingade förslag:

Hallin, G. E., krigsråd, *ordförande*;

af Malmborg, N. M., kansliråd;

Andersson, A. E., studierektor.

Experter:

Knutsson-Hall, T. K., överstelöjtnant;

Jardal, C. J.-G., kapten;

Behrns, T. E., kapten.

Lokal: Slottsbacken 6, Stockholm C; tel. 22 59 60 (ankn. 168).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fö 22.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit ett 40-tal sammanträden och företagit ett antal studiebesök.

Utredningen avgav den 18 februari 1964 betänkande »Arbetstid och ersättning vid lärarverksamhet inom krigsmakten» (stencilerat, Fö 1964: 1) samt den 18 september 1964 »Promemoria rörande lärarverksamhet m. m. vid signalskyddsskolan».

Den 6 oktober 1964 avgav utredningen remissutlåtande angående inrättande av lektorstjänster vid sjökrigsskolan och kustartilleriets radarskola.

Det ankommer enligt direktiven på utredningen att — sedan ställning tagits till de förslag utredningen framlagt i betänkandet Arbetstid och ersättning vid lärarverksamhet inom krigsmakten — utarbeta förslag till erforderliga bestämmelser. Av utredningsarbetet kvarstår härutöver vissa överväganden rörande avvägningen mellan antalet lärare — såväl militära och civilmilitära som civila — med heltids- resp. deltidstjänstgöring samt rörande de förutsättningar och former som bör gälla i fråga om civila lärares anställning vid krigsmakten.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

13. Soldathemsutredningen (1962: I 23; 1963: I 16; 1964: I 19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1961 för att verkställa utredning och avge förslag rörande statligt stöd åt soldathemsverksamheten och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 25 november 1961):

Gustafsson, M. G., ombudsman, led. av II kamm.

Expert:

Rosenblad, U. S., byråchef.

Sekreterare:

Nyman, K. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Försvarets civilförvaltning, Stockholm 80; tel. 63 00 60.

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fö 23.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 15 sammanträden. Studiebesök har gjorts vid soldathem och förband i Strängnäs och Karlsborg. Överläggningar har hållits med representanter för enskilda soldathemsorganisationer, myndigheter, styrelserna för Förbundet Soldaternas Vänner samt Soldathemsförestandareföreningen m. fl. i frågor rörande soldathemsverksamheten. Föredragning har hållits av representant för 1962 års ungdomsutredning.

Arbetet med slutlig bedömning av insamlat material och utformning av förslag har pågått under 1964. Ytterligare föredragningar och överväganden återstår.

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under första hälften av 1965.

14. *Försvarets fastighetsförvaltningsutredning* (1963: I 18; 1964: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1962 för översyn av de för försvarets fastighetsförvaltning gällande bestämmelserna: Bertman, H., byggnadsråd.

Experter:

Almqvist, G. C. G., byggnadsdirektör;

Brantberger, P. G., överstelöjtnant;

Castemark, E. O., byrådirektör;

Hallgren, L. O., byrådirektör;

Hasselström, C. G. M., kapten;

Hesselblad, F. E., överdirektör;

Höijer, G., krigsråd;

Lovén, B., kapten;

Montelius, S. C. F., kommendörkapten av 2. graden;

Perslow, G. A., major;

Sellin, F. I., överstelöjtnant;

Alund, J. E., major.

Sekreterare:

Lindwall, K. Å., byrådirektör.

Lokal: Fortifikationsförvaltningen, Tegelbacken 2, Stockholm 16; tel. lokalsamt. växel 22 15 60, rikssamt. växel 22 18 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fö 18.

Inriktningen av utredningsarbetet under verksamhetsåret har påverkats av det förhållandet, att frågan om fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning och organisation i regional instans numera är föremål för särskild utredning. Fastighetsförvaltningsutredningen har sålunda ansett sig böra avvakta i varje fall den principiella lösningen av denna fråga innan slutliga förslag i enlighet med uppdraget utarbetas.

Utredningen har biträtt fortifikationsförvaltningen bl. a. vid utarbetande av nya bestämmelser för fastighetsdriften (bränsle-, el- och vattenförsörjning m. m.) samt krigsförvaltningsplan och krigsförvaltningsbestämmelser. I anslutning härtill har företagits vissa studiebesök vid regionala och lokala myndigheter. Vidare har utredningen efter remiss avgivit yttrande till chefen för försvarsdepartementet över 1960 års försvarsledningsutrednings betänkande III, »Totalförsvarets regionala ledning» (SOU 1963: 65).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

15. 1962 års försvarssjukvårdsutredning (1963: I 20; 1964: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1962 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande översyn av försvarssjukvårdens ledning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 april 1962):

Engström, A. V., professor, *ordförande*;

Gyllenswärd, C. E., professor;

Hasselrot, S. B., överste;

Lundberg, K. U. G., flygöverläkare;

Marcus, S., rättsavdelningschef;

Rexed, B. A., professor;

Troell, L., marinöverläkare;

Urwitz, S. A., fältläkare.

Experter:

Nordström, K. A., överstelöjtnant;

Åberg, B., laborator.

Sekreterare:

Ahlborg, B. O., med. lic. (t. o. m. den 31 augusti 1964);

Bratt, L. O., överstelöjtnant (fr. o. m. den 1 september 1964).

Biträdande sekreterare:

Bratt, L. O., överstelöjtnant (t. o. m. den 31 augusti 1964);

Johannesson, S. G., förvaltare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1319).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fö 20.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden.

Utredningen har den 29 augusti 1964 avgivit betänkandet »Krigsmaktens förbandssjukvård» (SOU 1964: 22).

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

16. *Utredningen rörande arbetsuppgifter m. m. för försvarets radioanstalt*
(1964: I 22)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1963 för att verkställa utredning rörande arbetsuppgifter m. m. för försvarets radioanstalt:

Tham, G. S., f. d. överdirektör.

Expert:

Lindgren, A. T., laborator.

Sekreterare:

Rundqvist, S. E., major.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Karlavägen 96^{II}, Stockholm No; tel. 67 18 08.

Utredningen, som påbörjade arbetet den 1 augusti 1963, har under 1964 i samverkan med berörda verk och myndigheter studerat utvecklingstendenserna inom det teletekniska området. På grundval av analyser i detta hänseende och beträffande utvecklingen främst inom det militära området har utredningen varit sysselsatt med att utarbeta en prognos rörande betingelserna för radioanstaltens verksamhet under tiden fram till omkring 1975. Utredningen har vidare arbetat med utformandet av principförslag med kostnadsberäkningar beträffande radioanstaltens materielanskaffning under den angivna prognosperioden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första hälften av år 1965.

17. *Tjänsteställningsutredningen* (1964: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 maj 1963 för att verkställa översyn av tjänsteställningsförhållandena för militär personal m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juni 1963):

Paulsson, Å. B., expeditionschef, *ordförande*;

Björck, S. G., major;

Borgquist, F., byråchef;

Ljunggren, L. R. H., hovrättsassessor, tillika *sekreterare*;

Resare, A. C. R., t. f. avdelningschef.

Biträdande sekreterare:

Igelstam, R. M., kapten (fr. o. m. den 1 november 1964).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1297).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 23.

Utredningens arbete har bedrivits fortlöpande under året. En omfattande redovisning av sådana krigsorganisatoriska frågor som har betydelse för tjänsteställningsproblemen har skett. Vidare har de internationella förhållandena varit föremål för genomgång. Utredningen har börjat överväga vissa principiella lösningar av tjänsteställningsproblemet.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1965.

18. Krigsmaktens lärlingsutredning (1964: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 maj 1963 för att verkställa utredning rörande krigsmaktens lärlingsskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Gustafsson, M. G., led. av II kamm., *ordförande*;

Edlund, D. R., led. av II kamm.;

Holmström, C.-G. S., byråchef;

Karlson, T., ombudsman.

Expert:

Bohman, F., byråingenjör (fr. o. m. den 1 november 1964).

Sekreterare:

Bohman, F., byråingenjör (t. o. m. den 31 oktober 1964);

Jardal, C. J.-G., kapten (fr. o. m. den 1 november 1964).

Lokal: Slottsbacken 6, Stockholm C; tel. 22 59 60 (ankn. 168 sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 24.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 13 sammanträden.

Utredningen beräknas fortgå under år 1965.

19. Flygträningsutredningen (1964: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att utreda vissa frågor rörande s. k. allmän flygtränning (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1963):

Simonsson, N. V., avdelningschef.

Experter:

Lehander, B. A., överstelöjtnant;

Geijer, S., överstelöjtnant (fr. o. m. den 20 februari 1964);

Flodérus, N. P. M., kommandörkapten (fr. o. m. den 20 februari 1964).

Sekreterare:

Kourtzman, E. P., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1117).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 25.

Utredningen beräknas avgiva betänkande i början av år 1965.

20. 1964 års utredning rörande vapenfria värnpliktiga

Tillkallade den 3 januari 1964 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för att verkställa översyn av tjänstgöringsförhållandena för vapenfria värnpliktiga m. m.:

Nilsson, F., chefredaktör, *ordförande*;

Paulsson, Å. B., expeditiöschef;

Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II kamm.

Expert:

Westrin, C. A., överstelöjtnant (fr. o. m. den 2 december 1964);

Sekreterare:

Nilsson, J. H., t.f. byråchef (t. o. m. den 3 september 1964).

Olofsson, P. S., stabskonsulent (fr. o. m. den 4 september 1964).

Lokal: Försvarsstabens personalvårdsbyrå, Östermalmsgatan 87, Stockholm 90; tel. 67 95 20 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 6 december 1963):

Enligt 1 § värnpliktslagen den 30 december 1941 är svensk man värnpliktig från och med det kalenderår under vilket han fyller aderton år till och med det under vilket han fyller fyrtiosju. I 27 § meddelas föreskrifter om de värnpliktigas tjänstgöring m. m., varjämte beträffande värnpliktiga, som hyser samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, hänvisas till särskild lagstiftning. För värnpliktig, som är inkallad till tjänstgöring, föreskrives i 32 § skyldighet att verkställa den tjänsteförrättning, som anvisas honom av vederbörande befälhavare. I 1 § lagen den 26 mars 1943 om vapenfria värnpliktiga stadgas att värnpliktig, för vilken bruk av vapen mot annan skulle medföra djup samvetsnöd, må fullgöra värnpliktstjänstgöring såsom vapenfri värnpliktig. Den som erhåller tillstånd att fullgöra värnpliktstjänstgöring som vapenfri värnpliktig skall enligt 2 § samma lag uttagas till sjukvårdstjänst vid krigsmakten eller tjänstgöring vid civilförsvaret eller, då omständigheterna sådant påkallar, till expeditiöns-, yrkes- eller handräckningstjänst eller civilt arbete vid krigsmakten eller för civilt bruk utom densamma för statens eller kommuns räkning. Vapenfri värnpliktig skall vara befriad från att övas i vapens bruk och från att bära vapen och ammunition. Enligt 3 § lagen om vapenfria värnpliktiga är vapenfri värnpliktig skyldig att för sin utbildning tjänstgöra en tredjedel längre tid än vad som angives i 27 § 1 mom. A värnpliktslagen. Tjänstgöringen må i omgångar fördelas över hela värnpliktstiden.

Det övervägande antalet vapenfria värnpliktiga uttages till civilförsvartjänst. Ett mindre antal uttages till sjukvårdstjänst inom krigsmakten. Uttagning äger även rum för linjereparationstjänst vid vattenfallsverket och ledningsreparationstjänst vid statens järnvägar. Ett relativt litet antal vapenfria värnpliktiga uttages till arbetstjänst och disponeras i krig av civilförsvarsstyrelsen. Någon uttagning till expeditiöns-, yrkes- eller handräckningstjänst vid krigsmakten förekommer ej numera. Fredsutbildningen äger som regel rum inom det område för vilket uttagning skett; vapenfria värnpliktiga som uttagits för linjereparationstjänst fullgör dock en del av fredstjänstgöringen inom annat område.

I motioner vid 1963 års riksdag (I: 169, II: 203) väcktes fråga om översyn av lagen om vapenfria värnpliktiga i vad angår arten och omfattningen av tjänstgöringen för sådana värnpliktiga. Andra lagutskottet, som inhämtade yttranden av överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, framhöll i utlåtande nr 55 att tjänstgöringsuppgifterna för de vapenfria värnpliktiga måste — såsom överbefälhavaren framhållit — väljas under hänsynstagande till totalförsvarets behov av personal. Vad som framkommit under behandlingen av motionerna gav emellertid anledning till antagande att — även med denna utgångspunkt — tjänstgöring för de vapenfria värnpliktiga skulle kunna anordnas även på andra områden än de som nu ifrågakommer. Utskottet ansåg, att möjligheterna att utvidga tjänstgöringsområdet för dessa värnpliktiga borde undersökas. Beträffande tjänstgöringstiden för ifrågavarande värnpliktiga anförde utskottet, att militär tjänstgöring vanligtvis medförde större påfrestningar och även större risker än vapenfri tjänst. Redan på grund härav var det enligt utskottet motiverat, att de vapenfria ålades längre tjänstgöring än övriga värnpliktiga. Framför allt var det emellertid antagligt, att bestämmelsen om längre tjänstgöringstid hade en återhållande verkan. Det kunde emellertid förtjäna övervägas, om skillnaden i tjänstgöringstid mellan vapenfria och övriga värnpliktiga för närvarande var rätt avvägd. Det kunde vidare enligt utskottet tänkas att tiden för tjänstgöringen borde anpassas efter tjänstgöringens art, så att vapenfria värnpliktiga med mera krävande uppgifter kom i åtnjutande av kortare tjänstgöringstid än övriga vapenfria. Även dessa frågor ansåg utskottet böra prövas, när möjligheterna till nya tjänstgöringsområden för de vapenfria värnpliktiga undersöktes. Under åberopande av det anförda föreslog utskottet, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning av möjligheterna att utvidga området för de vapenfria värnpliktigas tjänstgöring, varvid samtidigt frågan om tjänstgöringstidens längd för dessa värnpliktiga borde övervägas. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I riksdagens år 1962 församlade revisorers berättelse upptogs frågan om fördelning av kostnaderna för vapenfria värnpliktigas tjänstgöring. Revisorerna påtalade att av de myndigheter utanför krigsmakten som tog vapenfria värnpliktiga i anspråk endast domänstyrelsen betalade för denna arbetskraft. De fann detta förhållande otillfredsställande och begärde ett tillrättläggande. Statsutskottet, som inhämtade yttrande av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning och dåvarande arméintendenturförvaltningen, fann i utlåtande nr 124 i likhet med revisorerna och remissmyndigheterna rimligt, att de myndigheter, särskilt affärsdrivande verk, som anlitade vapenfri arbetskraft, i princip belastades med utgifterna för denna. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ge tillkänna vad utskottet anför i anledning av riksdagens revisorers ifrågavarande uttalande. Riksdagen fattade beslut i enlighet med utskottets hemställan.

Jag vill förorda, att förevarande spörsmål upptages till utredning. En dylik utredning bör i första hand undersöka möjligheterna att vidga området för de vapenfria värnpliktigas tjänstgöring och framlägga förslag hur utbildningen för dessa värnpliktiga bör anordnas. Utgångspunkten för utredningen skall därvid vara, att målet för utbildningen är att de vapenfria värnpliktiga skall kunna fylla en uppgift inom totalförsvaret. Vid sina överväganden rörande den förlängda tjänstgöring i förhållande till övriga värnpliktiga, som vapenfria värnpliktiga skall fullgöra, bör utredningen samråda med 1960 års värnpliktsutredning och beakta de förslag som denna utredning kan komma att framlägga om tjänstgöringens längd för skilda värnpliktskategorier och om sättet för tjänstgöringsskyldighetens uttagande. Utredningen bör vidare pröva frågan om bestridande av kostnaderna för de vapenfria värnpliktiga som tages i anspråk av myndighet utanför krigsmakten. Slutligen bör utredningen ha att utarbeta förslag till de ändringar i lagen om vapenfria värnpliktiga, vartill utredningens förslag kan komma att föranleda.

Utredningen har t. o. m. oktober 1964 hållit 3 sammanträden.
Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1965.

21. Skyddsområdesutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för att verkställa översyn av bestämmelserna om skyddsområden för fästningar och motsvarande anläggningar:
af Geijerstam, S. O., landshövding.

Experter:

Andermark, N. A., länspolischef (fr. o. m. den 3 februari 1964);
Sjöström, L. E. W., överstelöjtnant (fr. o. m. den 3 februari 1964);
Varenius, B. G. O., överste (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Sekreterare:

Sundelius, O. R. S., förste länsassessor;
Varenius, B. G. O., överste (t. o. m. den 30 september 1964).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 1771 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 6 december 1963):

Skyddet för viktigare försvarsanläggningar har tillgodosetts genom ett särskilt säkerhetssystem reglerat i olika författningar och andra föreskrifter. Härtill anknyter praktiska åtgärder av skilda slag. För befästning — varmed förstås anläggning med fortifikatoriskt skydd, färdigställd eller under byggnad, vilken helt eller delvis är avsedd för stridsledning, stridsverksamhet eller eljest för stridskrafterna — fastställer Konungen i kommandoväg visst *befästningsområde*. Då fråga är om fästning eller motsvarande försvarsanläggning fastställer Kungl. Maj:t då så finnes erforderligt, *skyddsområden* utanför befästningsområde. Föreskrifter härom har intagits i skyddsområdeskungörelsen den 21 oktober 1955

som är utfärdad med stöd av 14 § utlänningslagen. Skyddsområdeskungörelsen kompletteras av kungörelsen den 29 juni 1956 angående fastställande av skyddsområden. Skyddsområdesinstitutet tillskapades redan före första världskriget och har därefter i princip icke undergått några förändringar. Den grundläggande tanken med skyddsområden är, att befästningsområde skall ges ökat skydd mot främst obehörig insyn genom skärpt utlänningskontroll inom ett område närmast utanför befästningsområdet eller — vid sammanhängande försvarssystem — mellan och omkring flera befästningsområden. För svensk medborgare innebär skyddsområdesföreskrifterna bl. a., att de kan försvåra hans möjligheter att anställa utländsk arbetskraft eller ta emot utländska gäster eller turister.

Fråga har under senare tid vid skilda tillfällen väckts om översyn av gällande bestämmelser om skyddsområden. Sålunda har länsstyrelsen i Blekinge län ansett skäl föreligga för en allsidig och förutsättningslös omprövning av skyddsområdesfrågan i länet. Länsstyrelsen i Gotlands län har hemställt, att en översyn av de nuvarande skyddsområdesbestämmelserna i vad avser såväl bestämmelsernas materiella innebörd som skyddsområdenas geografiska omfattning, borde äga rum. Vidare har Stockholms turisttrafikförbund och Svenska turistföreningen föreslagit en omprövning av skyddsområdesbestämmelserna för Stockholms skärgård. Slutligen har överbefälhavaren hemställt, att Kungl. Maj:t måtte tillätta en utredning med uppgift att överse skyddsområdesinstitutet. Framställning av enahanda innebörd har avgivits av länsstyrelsen i Norrbottens län.

Jag biträder uppfattningen att en översyn av skyddsområdesinstitutet bör komma till stånd. Utgångspunkten för utredningen skall vara att ge viktigare försvarsanläggningar ett så säkert skydd som möjligt mot landsskadlig verksamhet. Utredningen bör först undersöka, vilka försvarsanläggningar som särskilt bör skyddas. *Dessa undersökningar bör gälla hela totalförsvaret*; de nuvarande skyddsområdesbestämmelserna är tillämpliga endast på försvarsanläggningar avsedda för krigsmakten. Beträffande skyddet av totalförsvarets anläggningar måste en avvägning göras mellan säkerhetskravet samt motstridiga allmänna intressen liksom önskemålet att ingreppen i fredstid blir så litet kännbara som möjligt för den enskilde. Utredningen har att ta ställning till om systemet med skyddsområden är det bästa sättet att åstadkomma skydd eller om andra metoder är ändamålsenligare samt framlägga erforderliga förslag i ämnet. Anses systemet med skyddsområden böra behållas bör utredningen överväga avgränsningen av de nuvarande områdena samt möjligheterna att — utan eftersättande av skyddsyftet — förenkla nuvarande kontrollbestämmelser. *Utredningen bör slutligen söka klarlägga statsverkets kostnader för olika ifrågasatta åtgärder.*

I sitt arbete bör utredningen samråda med de sakkunniga för utredning om utformningen av utlänningskontrollen och därmed sammanhängande frågor.

Utredningen har t. o. m. utgången av oktober 1964 i samband med resor studerat flertalet nuvarande skyddsområden och överlagt med företrädare för berörda regionala myndigheter m. fl. Utredningsmannen har hållit 6 sammanträden med experterna.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete under år 1965.

22. Militära tjänstgöringsåldersutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för prövning av vissa frågor rörande användandet av äldre militär och civilmilitär personal (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1963):

Resare, A. C. R., t.f. avdelningschef, *ordförande*;

Borgquist, F., byråchef;

Lundberg, L. H:son, kommandör;

Tiby, K. I., byrådirektör;

Winther, O. W. G., budgetsekreterare.

Experter:

Back, K. G., kapten (fr. o. m. den 14 november 1964);

Jacobsson, F., armédirektör (fr. o. m. den 4 september 1964);

Persson, A. A., överstelöjtnant (fr. o. m. den 26 november 1964);

Runnberg, B. R., major (fr. o. m. den 27 augusti 1964);

Rönnlund, B. A. A., major (fr. o. m. den 26 september 1964);

Wahlstedt, J. H., byrådirektör (fr. o. m. den 10 november 1964).

Sekreterare:

Lindahl, C.-F. H., kapten.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 1366 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 6 december 1963):

För den aktiva och civilmilitära personalen gäller pensionsåldrar som i allmänhet är lägre, i vissa fall avsevärt lägre än de som gäller för flertalet statstjänstemän. Med hänsyn till de sannolika förhållandena i ett framtida krig måste det obetingat ställas höga krav i fysiskt och psykiskt hänseende på dem som skall leda trupp i strid och utbilda den härför under realistiska förhållanden i fred. Detta omdöme synes ha generell tillämpning. I främmande länder tillämpas också låga avgångsåldrar för befälspersoner i de väpnade styrkorna.

De låga pensionsåldrarna medför emellertid att personalkostnaderna för krigsmakten blir förhållandevis högre än för andra delar av statsförvaltningen. Samhällsekonomiskt kan det också inge betänkligheter att, i en tid då knapphet på personal allmänt gör sig gällande, inte utnyttja vissa personalkategorier under mer än en begränsad del av den tid människor normalt är yrkesverksamma. Statsmakterna har också under senare år i samband med omorganisationer prövat möjligheterna att höja pensionsåldrarna för vissa grupper av militär och civilmilitär personal.

Jag anser emellertid tiden nu vara inne att i ett sammanhang förutsättningslöst pröva möjligheterna att utnyttja aktiv militär och civilmilitär personal till högre ålder än för närvarande. En självklar förutsättning härvid måste dock vara att den personella kvaliteten inom vår krigsorganisation inte skall försämrast. Utredningen bör därför i första hand klarlägga vilka möjligheter som finns att använda äldre aktiv militär och civilmilitär personal i sådana befattningar i

vilka för närvarande annan personal — militära arvodister, frivilligt tjänstgörande reservbefäl och värnpliktigt befäl eller civila — utnyttjas. Jag vill i sammanhanget erinra om att jag vid anmälan av frågan om ny befälsordning för armén i propositionen 1960:109 förutskickade ytterligare undersökningar rörande möjligheterna att utnyttja aktivt underbefäl bl. a. för rekrytering av vissa inretjänstbefattningar. Det bör även undersökas om det finns förutsättningar att genom förändringar i utbildningsorganisationen åstadkomma befattningar för äldre personal. En annan fråga som kan vara förtjänt att uppmärksammas är huruvida ett vidgat användande av ett institut motsvarande den nuvarande reservstaten för rekrytering till befattningar i krigsorganisationen kan medverka till vidgade möjligheter att i fred utnyttja det aktiva befälet till högre ålder. Beträffande vissa grupper kan det förtjänas att prövas huruvida sambandet mellan freds- och krigsorganisation motiverar specialregler i fråga om avgångsåldrar. Vid utredningsarbetet bör slutligen uppmärksamhet ägnas åt ifrågavarande åtgärders inverkan på rekryteringen till olika personalgrupper.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningsarbetet påbörjades den 15 januari 1964. Utredningen har intill utgången av oktober 1964 haft 28 sammanträden.

Utredningen har under hösten avlagt studiebesök vid ett tiotal förband.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

23. Marinens befälsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande befälsordningen vid marinen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1964): Borgquist, F., byråchef.

Expert:

Heiroth, U. O., kapten (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Sekreterare:

Heiroth, U. O., kapten (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, St. Nygatan 1; tel. 21 04 31.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 13 december 1963):

Vid 1960 års riksdag (prop. 1960:109) fattades beslut rörande befälsordningen vid armén. Därvid angavs de olika befälskårernas principiella uppbyggnad och deras uppgifter, rekrytering och utbildning. Samtidigt beslöts hur personalstaterna av aktivt befäl vid infanteriet och kavalleriet skulle vara uppbyggda. Där emot ansågs tillräckligt underlag icke föreligga för ställningstagande beträffande personalstaterna vid övriga truppslag inom armén. Denna fråga utredes av en särskild delegation, vars arbete beräknas vara avslutat inom en nära framtid.

Vid anmälan av frågan om befälsordningen vid armén uttalade jag, att befälsförhållandena vid armén givetvis inte kunde ses isolerade från dem vid andra försvarsgrenar.

I yttranden över befälsutredningens betänkande aktualiserades förhållandena vid marinen och flygvapnet. Chefen för marinen anförde sålunda, att genomförandet av en ny befälsordning vid armén syntes nödvändiggöras att de aktiva befälskategoriernas ansvarsförhållanden och löneställning m. m. även vid andra delar av krigsmakten i princip bringades i överensstämmelse härmed. Enligt marinchefens uppfattning kunde en för armén särpräglad befälsordning inte införas utan allvarliga svårigheter för förhållandena vid marinen. Chefen för flygvapnet gav uttryck åt motsvarande synpunkter. Överbefälhavaren erinrade om att utredningens förslag avsett endast armén, främst infanteriet, men framhöll, att den principiella utformningen av arméns befälsordning dock skulle få stor betydelse, i vissa fall vara direkt tillämplig vid utformningen av befälsordningen även för marinen och flygvapnet. Överbefälhavaren ansåg det önskvärt, att befälsordningen inom försvarsgrenarna gavs en så enhetlig utformning som möjligt.

Med anledning av de återgivna remissuttalandena anförde jag följande.

Jag finner de av överbefälhavaren och cheferna för marinen och flygvapnet anmälda synpunkterna beaktansvärda. Enligt min mening är det både önskvärt och nödvändigt att befälssystemen inom de olika delarna av försvarsmakten bringas till så stor överensstämmelse som möjligt ej minst med hänsyn till vikten av att åstadkomma en effektiv integration inom ramen av ett totalt försvar mellan de olika delarna av försvarsmakten. Det torde emellertid med nu föreliggande underlag icke vara möjligt att ställa några förslag beträffande förändringar inom övriga delar av försvarsmakten i vad avser befälssystemens uppbyggnad. Jag har därför för avsikt att låta verkställa en fortsatt översyn rörande befälssystemet vid övriga försvarsgrenar i syfte att allsidigt få belyst möjligheterna att bringa de olika försvarsgrenarnas befälssystem till största möjliga samstämmighet.

Som jag nyss nämnt torde arbetet med utformningen av befälsordningen vid armén nu vara i det närmaste avslutat. Tiden synes därför vara inne för en översyn av befälsordningen vid övriga försvarsgrenar. Vad beträffar flygvapnet har emellertid chefen för flygvapnet i en den 17 juni 1963 dagtecknad utredning föreslagit en genomgripande omändring av personalorganisationen i vad rör den flygande personalen. Denna fråga är alltjämt under beredning inom försvarsdepartementet. Det synes därför lämpligt att låta frågan om den principiella utformningen av befälsordningen vid flygvapnet anstå ännu någon tid. Det fortsatta utredningsarbetet beträffande befälssystemet bör därför tills vidare inriktas uteslutande på marinen.

Utredningsarbetet rörande befälssystemet vid marinen bör enligt min mening bedrivas med samma utgångspunkter som använts i fråga om arméns befälsordning. I enlighet härmed bör först preciseras befälets uppgifter, formade av de krav som i krig och fred ställs på krigsmakten. Med hänsyn till dessa uppgifter bör utarbetas förslag till en ändamålsenlig befälsordning och till befälets inbördes gruppering, rekrytering, utbildning och utnyttjande. Enligt vad jag erfarit framtages inom marininstaben underlag för en noggrann värdering av arbetsuppgifterna för alla befattningar för aktivt befäl, vilket material utredningen bör ta del av.

Vid utredningsarbetet bör, i enlighet med vad jag anförde redan vid anmälan av frågan om befälsordningen vid armén, eftersträvas att ge marinens befälssy-

stem en utformning som i den utsträckning så befinner lämpligt och möjligt ansluter till den beslutade ordningen vid armén.

Utredningen bör ha att utarbeta förslag till sammansättning av marinens befälsstater i fråga om aktiv militär personal vid flottan och kustartilleriet som icke är att hänföra till teknisk personal.

Beträffande sistnämnda personalgrupper väntas förslag av 1954 års utredning rörande vissa personalkårer inom försvaret m. m. Den nya utredningen bör beakta de resultat som kan framkomma till följd av dessa förslag.

Utredningen bör även ha att ange behoven av annan befälspersonal — reserv- och värnpliktig — inom marinens krigsorganisation.

Vid utredningsarbetet bör uppmärksammas hur omdaning av det civila skol-systemet inverkar på rekryteringen och utbildningen av befälspersonalen, i första hand den aktiva.

Utredningen har påbörjat undersökningar rörande befälsuppgifterna inom marinens krigs- och fredsorganisationer och har i anslutning därtill besökt krigsorganiserade förband vid marinen ävensom följt delar av marinens fredsverksamhet.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

24. 1964 års försvarskostnadsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 för att verkställa utredning rörande kostnadsredovisning inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1964):

Henrikson, A., direktör, *ordförande*;

Ivarsson, S.-I., direktör;

Larsson, C., förbundssekreterare;

Murray, C., kanslidirektör;

Nordlöf, G., överste;

Palm, N. S., redaktör, led. av I kamm.

Experter:

Ehrling, I., kapten;

Palm, T., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 29 december 1964);

Sparr, J., kamrer;

Westerström, K.-H., major.

Sekreterare:

Molinder, Barbro, fil. och pol. mag.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Birger Jarlsgatan 26^{II}, Stockholm Ö; tel. 21 69 05 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 13 december 1963):

Alla de insatser som göres för vårt försvar syftar självfallet till att detta skall få så hög effektivitet som möjligt. Innebörden härav är att vi vill uppnå bästa

möjliga resultat av den fredstida försvarsverksamheten och dess olika grenar i förhållande till insatserna. För att effektiviteten skall kunna mätas måste alltså både resultaten och insatserna vara objektivt mätbara. Härvidlag möter emellertid svårigheter. När det gäller verksamheten för det militära försvaret som helhet, kan som ett — visserligen icke alltomfattande — mått på insatserna tagas omfattningen av de statsmedel som årligen anvisas under riksstatens fjärde huvudtitel och försvarets fonder. Det är emellertid icke möjligt att ange något enhetligt ekonomiskt mått på de resultat, som utvinnes av dessa insatser, och följaktligen icke heller på försvarsverksamhetens effektivitet, totalt sett. Det ligger i sakens natur, att det inom vissa till försvaret hörande verksamhetsgrenar över huvud taget icke låter sig göra att kvantitativt bestämma arbetsresultat och därmed effektivitet. Försvaret innefattar emellertid också aktiviteter av sådan natur, att en dylik bestämning är möjlig. I första hand kommer härvid de industriellt präglade verksamhetsgrenarna i åtanke.

Det är enligt min mening angeläget att undersöka i vad mån det för närvarande sker en tillfredsställande redovisning av insatser, resultat och — som följd därav — effektivitet inom olika områden av försvarsverksamheten samt, där så icke är fallet, huruvida nya metoder kan införas som medger en dylik redovisning. Det är därvid naturligt att eftersträva en redovisning i gängse företagsekonomiska termer; man bör inom vissa delar av försvarsverksamheten — liksom inom annan verksamhet i statlig regi — kunna tillgodogöra sig den drivkraft till ökad effektivitet som ligger i beroendet av kostnader och vinst, även om också andra utgångspunkter och värderingar kan behöva komplettera målsättningen för verksamheten.

En rättvisande redovisning av kostnaderna för viss verksamhet gör det möjligt att vid ledningen utnyttja budgetering och på ekonomiska kalkyler baserade överväganden samt att fortlöpande analysera verksamheten från ekonomiska utgångspunkter. Förutsättningarna för decentralisering av beslutanderätt ökas genom möjligheten att precisera ett ökat ansvar i den lägre instansen. Förbättrat underlag erhålles för att bedöma om verksamheten bör fortgå med bibehållen inriktning eller om denna bör ändras. Valet mellan alternativa verksamheten eller objekt underlättas. I vissa fall kan konkurrenssituationer skapas genom att kostnaderna för viss försvarsverksamhet blir direkt jämförbara med kostnaderna för att låta utföra samma verksamhet på annat håll inom försvaret, inom statsförvaltningen i övrigt eller inom det enskilda näringslivet.

Den statliga redovisningen är — om man bortser från de affärsdrivande verken och vissa andra områden, bl. a. inom försvaret, där en mer eller mindre affärsmässigt inriktad verksamhet bedrivs — icke utformad för att ge besked om kostnader och resultat i företagsekonomisk mening. Redovisningen syftar närmast till att ge underlag för jämförelser mellan gjorda statsutgifter och statsmakternas tidigare fattade beslut om sådana utgifter. Den upplyser däremot icke om huruvida en verksamhet resulterat i vinster eller förluster eller hur och var resultatet uppkommit. Som nyss antyddes förekommer dock bl. a. inom försvaret aktiviteter — verkstads- och förrådsdrift — för vilka gäller särskilda redovisningsföreskrifter som åtminstone delvis medger en mätning av insatser och resultat och som alltså gör det möjligt att till viss del beräkna effektiviteten från period till period. I redovisningen saknas emellertid — med vissa undantag — sådana kostnadsslag som pensioner och lokalkostnader, varför en fullständig räntabilitetsberäkning icke kan ske.

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående anser jag, att åt särskilda

sakkunniga bör uppdragas att undersöka möjligheterna att inom försvarsdepartementet tillhörande delar av statsförvaltningen införa kostnadsredovisning i företagsekonomisk mening. Jag har redan anfört, att vissa delar av verksamheten inom försvaret är av den arten, att de icke kan infogas i ett dylikt redovisningssystem men att det å andra sidan inom försvaret finnes aktiviteter för vilka en kostnadsredovisning är möjlig att genomföra. I sistnämnda hänseende har jag särskilt angivit de industriellt präglade verksamhetsgrenarna. De sakkunniga bör i första hand behandla dessa områden och framlägga förslag beträffande dem. De bör emellertid vara oförhindrade att, i den mån de finner det lämpligt, utsträcka sina undersökningar även till andra områden av försvarsverksamheten.

En uppgift av grundläggande betydelse blir att utreda hur insatser och resultat skall definieras och mätas på olika organisationsnivåer. Därvid bör uppmärksammas att försvarets verkstadsdrift och andra likartade aktiviteter ålagts vissa av beredskapsskäl eller eljest militärt motiverade dispositioner och funktioner, som strider mot en rationell företagsekonomisk inriktning. Detta är naturligt med hänsyn till verksamhetens primära uppgift, men det bör vara möjligt att renodla de olika funktionerna och prissätta dem var för sig.

En utvidgad kostnadsredovisning bör kunna drivas vid sidan av nuvarande allmänt gällande statliga redovisningssystem.

De sakkunniga bör undersöka, om den ekonomiska funktionen inom försvaret till följd av deras förslag rörande kostnadsredovisningen behöver utbyggas och ges en starkare ställning. Det är angeläget att de sakkunniga finner en form för att å ena sidan utbilda och vidmakthålla vissa enhetliga principer inom försvaret vid tillämpningen av redovisningssystemet och å andra sidan beakta betydelsen av att redovisningen skall anpassas till förutsättningar och behov vid olika företag. Även frågan om kontrollen av att det nya redovisningssystemet fungerar såsom avsett bör prövas av de sakkunniga. Dessa bör vidare beakta vilka administrativa åtgärder som kan vidtagas för att underbygga företagsekonomiska synpunkter i strävandena att främja effektiviteten.

Införandet av ett sådant redovisningssystem som här avses kan få budgettekniska konsekvenser. Eventuella överföringar mellan olika huvudtitlar skall dock självfallet icke påverka det reella innehållet i försvarets totala kostnadsram.

De anvisningar för utredningsarbetet som kan visa sig erforderliga utöver vad jag nu anfört bör få lämnas de sakkunniga av chefen för försvarsdepartementet.

De sakkunnigas antal torde böra bestämmas till högst sex. I mån av behov bör till utredningen kunna knytas särskilda experter, sekreterarbiter eller annat erforderligt arbetsbiträde.

Avslutningsvis må nämnas att chefen för finansdepartementet denna dag har erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att få uppdraga åt statskontoret att företaga en utredning om bokföring, kostnadsredovisning och programbudgetering inom hela statsverksamheten. Jag förutsätter att de båda utredningarna bedrivs i nära samverkan.

Utredningen har under år 1964 hållit 9 sammanträden samt dessutom varit verksam genom särskilda arbetsgrupper.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

25. Göteborgs örlogsvarvsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1964 för att verkställa utredning rörande utflyttning av Göteborgs örlogsvarv m. m. och avgiva av utredningen betingade förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 14 februari 1964):

Andersson, G. L., drätselkammarens ordförande i Mölndal, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Segerdahl, T. Y., direktör;

Tengzelius, J. R., kommandör;

Sekreterare:

Nerpin, R. T:son, kommandörkapten av 2 graden.

Lokal: Marinkommandostaben, marinkommando Väst, Göteborg 41; tel. 031/29 20 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 31 januari 1964):

1960 års försvarsledningsutredning förordar i sitt betänkande om totalförsvarets regionala ledning (SOU 1963: 65), att II. militärbefälsstaben förläggs till Nya varvets område i Göteborg. En förutsättning härför är enligt utredningen en utflyttning till Gullmaren av Göteborgs örlogsvarv och de delar av staben för nuvarande marinkommando Väst som skall utgöra Västkustens örlogsbas. Försvarsledningsutredningen anser det i vart fall vara nödvändigt att förr eller senare flytta örlogsvarvet från dess nuvarande förläggning i Göteborg. Jag delar utredningens uppfattning att en sådan flyttning kan bli nödvändig. Det är därför lämpligt att närmare utreda de frågor som sammanhänger med att verksamheten i de marina anläggningarna på Nya varvet avvecklas och helt eller delvis flyttas till annan plats.

Som allmänna utgångspunkter för utredningsarbetet bör tills vidare gälla, att försvarsledningsutredningens förslag angående Västkustens örlogsbas i fråga om uppgifter i fred och krig vinner statsmakternas godkännande, att verksamheten vid försvarets televerkstad i Göteborg (FTG) icke skall ingå i örlogsbasen samt att de särskilda militära förråds- och verkstadsresurser som bedöms vara erforderliga, förläggs till Gullmarenområdet. Örlogsbasens behov av förråds-, varvs- och verkstadskapacitet bör beräknas med utgångspunkt i underlag som lämnas av överbefälhavaren angående flottans framtida omfattning och struktur samt fördelning till områden. Resurser bör därvid endast beräknas för sådana fartyg (såväl stridsfartyg som hjälpfartyg) som skall rustas på och avses för västkusten. Örlogsbasens resurser bör tillmätas uteslutande för flottans sjögående förband, erforderliga basförband och för flottan speciell materiel såsom sjöminor o. d. Behov av resurser i övrigt bör i enlighet med försvarsledningsutredningens förslag utredas genom överbefälhavarens försorg. Speciella resurser för underhåll och service m. m. av helikoptrar bör i förevarande sammanhang tills vidare ej beräknas. I den mån utredningen kommer in på disposition av område vid Gullmaren bör emellertid hänsyn tas till att behov av anordningar för helikopterbas kan uppkomma.

Utredningen bör undersöka hur beräknat behov av förråds-, varvs- och verk-

stadsresurser för örlogsbasen mest ekonomiskt skall tillgodoses under såväl freds- som beredskaps- och krigsförhållanden. Med hänsyn till osäkerheten beträffande för västkusten avsedda stridsfartygs framtida beskaffenhet och antal bör därvid eftersträvas, att redan befintliga civila resurser utnyttjas så långt de militära beredskapskraven medgiver. Möjligheterna att utnyttja försvarsområdets resurser bör också uppmärksammas. Utbyggnad av ytterligare militär kapacitet bör endast ifrågakomma för sådana objekt beträffande vilka civila resurser helt saknas eller investering i civil kapacitet ej är lämplig. Målet för utredningens arbete bör härvid vara att med beaktande av de militära kraven söka nå den för statsverket bästa lösningen från ekonomisk synpunkt.

Utredningen bör i anslutning till sitt förslag redovisa tidsplan för avveckling och utflyttning av de marina anläggningarna inom Nya varvet och kostnadsberäkningar för de åtgärder som utredningen föreslår.

Utredningen har under tiden mars—oktober 1964 hållit 4 sammanträden, varvid bl. a. Skredsviks och Munkedals kommuner besökts. I avvaktan på visst underlag från överbefälhavaren pågår kartläggning av Göteborgs örlogsvarvs och övriga berörda verkstäders (motsv.) arbetsuppgifter för den nuvarande flottan på västkusten.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

26. 1964 års fortifikationsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1964 för att verkställa utredning rörande fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning och organisation i regional instans m. m.:

Bohman, B. G., direktör, led. av II kamm.

Experter:

Fahlander, S. E., överste (fr. o. m. den 7 juli 1964);

Hökmark, A. G., överstelöjtnant (fr. o. m. den 7 juli 1964);

Almqvist, G. C. G., byggnadsdirektör (fr. o. m. den 7 juli 1964).

Sekreterare:

Hobro, N. K. C., byrådirektör.

Lokal: Statskontoret, Stockholm 2; tel. 63 06 80 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 6 mars 1964):

1960 års försvarsledningsutredning har i sitt betänkande om totalförsvarets regionala ledning (SOU 1963: 65) uttalat, att det finns anledning att ifrågasätta ändringar i nuvarande ordning för fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning under central instans. Utredningen har sålunda betecknat det som en brist, att den för arméns och flygvapnets lokala myndigheter i huvudsak enhetliga ledningen inom detta förvaltningsområde icke omfattar även marinens myndigheter. Nuvarande ordning förklaras medföra risker för oenhetlig handläggning av likartade ärenden och ett mindre rationellt utnyttjande av tillgängliga personalresurser. — I fråga om ansvarsfördelningen mellan central och regional instans

har utredningen anför, att det vid den nuvarande regionala ledningsorganisationens tillkomst synes ha förutsatts en icke obetydlig decentralisering av uppgifter och befogenheter från den centrala fortifikationsförvaltningen. Förutsättningarna härför har emellertid enligt utredningen numera förändrats, bl. a. genom den av investeringsanslagens rambundenhet föranledda, starkt centraliserade prioriteringen vid planering och anslagsäskanden m. m. samt genom införandet av det s. k. tvåstegsförfarandet i den statliga byggnadsverksamheten. Vidare har utredningen framhållit, att kompetensfördelningen mellan fortifikationsofficer och byggnadsdirektör inom den i militärbefälsstaberna ingående befästnings- och byggnadssektionen icke synes vara tillräckligt klar och entydig utan kunna lämna visst utrymme för dubbelarbete.

För egen del ansluter jag mig till utredningens uppfattning, att nu gällande ordning för fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning under central instans icke är helt ändamålsenlig.

Som allmän utgångspunkt för en omprövning bör gälla, att försvarsledningsutredningens förslag rörande krigsmaktens regionala ledningsorganisation i allt väsentligt vinner statsmakternas godkännande.

Jag anser — i likhet med försvarsledningsutredningen — att en särskild utredning bör göras för att ge underlag för en omprövning av fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning under central instans. Jag ämnar i annat sammanhang denna dag anmäla frågan om proposition angående ny organisation av totalförsvarets regionala ledning m. m. och därvid föreslå att krigsmaktens regionala ledning utformas i huvudsaklig överensstämmelse med försvarsledningsutredningens förslag; i stället för benämningen militärbefälsstab förordar jag dock benämningen militärområdesstab.

Utredningen bör klarlägga, hur ledningen av fortifikations- och byggnadsförvaltningen med hänsyn till numera rådande förhållande lämpligen bör fördelas mellan central och regional instans. För den verksamhet, som finnes böra äga rum regionalt, bör enhetlig ledning eftersträvas för samtliga försvarsgrenar. Att visst ledningsansvar därvid måste åvila militärbefälhavarna i den föreslagna nya ledningsorganisationen, torde få anses klart; utredningen bör därför överväga vilka ledningsfunktioner som bör ankomma på dem. För egen del anser jag det naturligt, att militärbefälhavarna skall lämna militärt underlag till beslut i byggnadsfrågor. Samtidigt finner jag det önskvärt, att de befrias från tekniskt och ekonomiskt ansvar för utförandet av nybyggnader m. m. och att som följd därav organ för sådan verksamhet icke skall behöva ingå i militärområdesstaberna. En lämplig lösning skulle enligt min mening kunna vara, att ifrågavarande uppgifter ålades särskilda, direkt under fortifikationsförvaltningen lydande regionala förvaltningsorgan. En nära samverkan mellan dessa organ och militärområdesstaberna — varvid militärbefälhavarnas berättigade inflytande skulle vara säkrat — finge i så fall förutsättas. Ehuru utredningen icke bör vara bunden vid den av mig nu antydda principlösningen, bör denna undersökas i första hand. Oavsett huruvida utredningen finner denna lösning vara den lämpligaste eller icke, bör det klarläggas hur den skulle organisatoriskt utformas.

Utredningen bör ägna uppmärksamhet åt frågan om sammanförande av kustartilleriets och flottans fastighetsorgan i nuvarande I. och III. militärområdena liksom även åt den lokala organisationen i övrigt, bl. a. vid försvarsområdena.

Det är önskvärt, att resultaten av utredningen föreligger i sådan tid, att erforderliga ändringar kan genomföras samtidigt med dem som försvarsledningsutredningen föreslagit, d. v. s. den 1 oktober 1966.

Utredningsarbetet torde böra uppdragas åt en särskild utredningsman. Det bör bedrivas i samverkan med berörda myndigheter inom krigsmakten samt med statskontoret.

De anvisningar för utredningsarbetet, som kan visa sig erforderliga utöver vad jag nu anfört, bör få lämnas av chefen för försvarsdepartementet.

Intill den 25 oktober 1964 har utredningen hållit sammanträden och överläggningar samt företagit studieresor under tillhoppa 22 dagar.

Utredningen har företagit studiebesök vid tre militärbefälsstaber, två marinkommandostaber och två kustartilleriförsvarsstaber samt haft överläggningar med företrädare för nämnda staber. Vidare har utredningen genom sekreteraren varit representerad vid en studieresa i Danmark rörande vissa kostnads- och redovisningsfrågor.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

27. 1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1964 för att verkställa utredning rörande inskrivnings- och personalredovisningssystemen (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1964):

Creutzer, B. R., överstelöjtnant.

Experter:

Hallman, E. R., byråchef (fr. o. m. den 1 augusti 1964);

Johansson, Elvy, H. K., militärpsykolog (fr. o. m. den 1 oktober 1964);

Linroth, K. O., med. doktor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);

Sandmark, B. A:son, överstelöjtnant (fr. o. m. den 1 oktober 1964);

Smedler, J.-E. G., överstelöjtnant (fr. o. m. den 1 augusti 1964);

Torfgård, S. H., major (fr. o. m. den 1 augusti 1964);

Trotzig, C. F. J., byråchef (fr. o. m. den 1 april 1964);

Wigur, J. T. R., kapten (fr. o. m. den 1 augusti 1964).

Sekreterare:

Skoglund, L. M., major (fr. o. m. den 1 september 1964).

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Karlavägen 96^{II}, Stockholm No; tel. 67 66 44.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 20 mars 1964):

Till 1963 års statsverksproposition anmäldes bland annat vissa frågor rörande totalförsvarets personalplanering (bil. 6, s. 15—22). Jag anförde därvid, att uppgiften för personaltjänsten inom totalförsvaret i huvudsak i enlighet med vad 1954 års utredning rörande totalförsvarets personalbehov föreslagit borde vara att säkerställa att landets personella tillgångar vid krig eller krigsfara användes på det för totalförsvaret lämpligaste sättet och att erforderliga åtgärder härför vidtas i fred. Vad gäller krigsmakten har den snabba tekniska och taktiska utvecklingen

lett till att kraven på befattningshavarna i krigsorganisationen ökat väsentligt. Kraven är dessutom mycket mångskiftande. I de stridande befattningarna ställs stora krav på personalens fysiska och psykiska kvalifikationer, medan i t. ex. tekniska befattningar krävs personal med olika grad av teknisk begåvning och utbildning. Med värnpliktssystemet följer att krigsmakten har goda utvalsmöjligheter i fråga om personalen. Grundförutsättningarna för att man skall kunna utnyttja denna fördel är emellertid dels att inskrivningssystemet medger ett rationellt urval, dels att personalredovisningssystemet medger att de värnpliktigas militära och civila kvalifikationer fortlöpande kan följas upp.

I en av överbefälhavaren med eget yttrande den 3 januari 1964 överlämnad skrivelse hemställer chefen för armén efter samråd med cheferna för marinen och flygvapnet om bemyndigande att få utreda inskrivnings- och personalredovisningsväsendets framtida utformning. Arméchefen anför i framställningen, att vårt nuvarande inskrivningssystem inte längre svarar mot de krav, som måste ställas på det. Kraven på befattningarna i krigsorganisationen är dessutom enligt arméchefen alltför ofullständigt kända. Arbete med att analysera dessa krav — s. k. befattningsanalyser — har igångsatts under ledning av chefen för centrala värnpliktsbyrån. Det anses emellertid nödvändigt, att möjligheterna till kartläggning av de värnpliktigas kvalifikationer förbättras. Den nuvarande formen för psykologisk prövning och läkarbesiktning i samband med inskrivningen ger nämligen icke fullgoda möjligheter till den klassificering av de värnpliktiga som erfordras. Sålunda ingår t. ex. exploration i den psykologiska prövningen endast för en begränsad del av de prövade. För läkarundersökning är endast cirka fem minuter per man anslagna, vilket enligt chefen för armén gör, att undersökningen blir synnerligen ytlig. Chefen för armén anför vidare, att den nuvarande uppdelningen på ett flertal små inskrivningsområden — för närvarande sammanlagt 21 — samt de med uppdelningen sammanhängande tillhörighetsreglerna i många fall hindrar en rationell fördelning av personalen. Överskott inom ett inskrivningsområde av en viss kategori värnpliktiga kan nu ofta icke tillgodogöras för att täcka brist av motsvarande kategori inom ett annat. Med större inskrivningsområden skulle denna nackdel i stor utsträckning kunna elimineras. Samtidigt skulle även möjligheterna att lokalt rekrytera krigsförbanden kunna tillgodoses bättre än nu. De nuvarande gränserna mellan inskrivningsområdena splittrar nämligen enligt arméchefen i många fall naturliga rekryteringsområden för krigsförband. Därvid förhindras ofta, att kontingenter för första tjänstgöring utväljs så att de efter avslutad utbildning kan ingå i krigsorganisationen med i huvudsak bibehållen sammansättning. Samträningen går enligt arméchefen förlorad.

Chefen för armén anför vidare, att inte heller det för krigsmaktens huvuddel tillämpade personalredovisningssystemet, vilket tillkom under början av 1940-talet svarar mot de krav som numera måste ställas på det. Sålunda medger det icke erforderlig överblick för långsiktig personalplanering i fred eller ledning av personaltjänsten i krig. Personalplaneringen i fred för totalförsvarets verksamhet i krig kräver vidare samordning mellan civil och militär personalredovisning. Personal-tjänsten i krig måste kunna fördela arbetskraftsresurserna på ett lämpligt sätt mellan olika totalförsvarsfunktioner i takt med växlande operativa förutsättningar. Enligt arméchefen saknas möjligheter härtill för närvarande.

Uppdelningen vid armén och flygvapnet av den registrerade personalen vid ett stort antal små truppregistreringsenheter kräver vidare enligt arméchefen täta ingripanden från högre myndigheters sida för utjämning av brister och överskott. En betydande del av nuvarande omregistreringar på grund av ändrad bostadsort skulle kunna undvikas genom införande av ett system med större redovisnings-

områden. Härigenom skulle ändringarna i personalens krigsplacering bli färre och registreringsarbetet minska. Arméchefen anser det vara lämpligt att man övergår till större redovisningsenheter. Detta förutsätter att moderna tekniska hjälpmedel för registrering utnyttjas. Möjligheterna att följa upp den värnpliktiges ändrade användbarhet med hänsyn till civil utbildning, byte av yrke, sjukdom m. m. torde därvid komma att öka. Vid en övergång till ett sådant system bör dessutom viss ledningspersonal i det nuvarande systemet kunna frigöras för användning i andra kvalificerade befattningar inom krigsmakten, där brister nu föreligger. Slutligen pekar chefen för armén på att inom marinen modernare system för redovisning tillämpas än vid armén och flygvapnet. Erfarenheterna härav bör tillvaratas i samband med att ett nytt personalredovisningssystem övervägs.

Överbefälhavaren anser för sin del det vara av mycket stor betydelse att ett framtida redovisningssystem möjliggör en ändamålsenlig personalplanering för totalförsvarets samtliga grenar både i central och regional instans och tillstyrker, att det av arméchefen föreslagna utredningsarbetet snarast genomföres. Statskontoret, som efter remiss avgivit yttrande över arméchefens framställning, delar uppfattningen att en rationell fördelning av de värnpliktiga ej kan erhållas med nuvarande inskrivnings- och personalredovisningssystem. Ämbetsverket tillstyrker, att en utredning kommer till stånd.

När jag den 6 mars 1964 anmälde frågan om totalförsvarets regionala ledning (prop. 1964: 109) uttalade jag som min uppfattning att en utredning om inskrivnings- och personalredovisningssystemet borde komma till stånd. Jag anmälde samtidigt min avsikt att sedermera utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en utredning för ändamålet. Jag föreslår nu, att en utredning kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med myndigheternas förslag.

Som allmän utgångspunkt för utredningsarbetet bör gälla att inskrivnings- och personalredovisningsväsendet skall utformas med hänsyn till att landets samlade personaltillgångar i krig skall kunna utnyttjas så att totalförsvaret bäst gagnas. Det bör klarläggas hur en fortlöpande samordning av personaltjänsten inom totalförsvaret kan åstadkommas. Utredningen skall syfta till att utforma ett system som möjliggör kontinuerlig uppföljning av krigsorganisationens personaltillgång, långsiktig personalplanering för krigsorganisationen samt rationell fördelning av personaltillgången såväl i samband med inskrivning som i fråga om utbildad personal. Systemet bör vidare åstadkomma förutsättningar för ändamålsenlig krigsplacering samt medge snabb och säker mobilisering av krigsmaktens personal även när förvarningstiden är kort. Vid utredningen bör särskilt beaktas hur det militära inskrivnings- och personalredovisningssystemet skall samordnas med det framtida folkbokföringssystemet. I fråga om läkarundersökningar vid inskrivningsförrättningarna bör utredningen beakta de förslag som kan komma att framläggas av 1962 års försvarssjukvårdsutredning. Vid prövning av inskrivningsområdenas omfattning skall utredningen eftersträva största möjliga överensstämmelse med framtida civila och militära administrativa gränser.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt. Förslag bör föreligga i sådan tid att en samordning med folkbokföringssystemet lätt kan genomföras.

Utredningen bör utföras av en sakkunnig. I den mån så erfordras bör till utredningen kunna knytas särskilda experter, sekreterarbiträde eller annat erforderligt arbetsbiträde. Utredningsarbetet bör bedrivas i nära kontakt med statskontoret och centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden, som enligt statsmakternas beslut skall inrättas från och med den 1 juli 1964.

Under tiden den 1 april—den 31 juli 1964 har verksamheten främst varit inriktad på att samla in underlag för utredningsarbetet m. m.

Under tiden den 1 augusti—den 20 oktober 1964 har inom utredningen hållits 5 sammanträden. Härutöver har utredningen deltagit i 7 sammanträden, vilka främst avsett samordningsfrågor. Nuvarande personalredovisningsrutiner m. m. har studerats vid besök under fem dagar inom V. militärområdet och under en dag vid centrala värnpliktsbyrån.

Utredningen har avgivit yttrande över 1962 års försvarssjukvårdsutrednings betänkande I »Krigsmaktens förbandssjukvård».

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1965.

28. 1964 års FHS-utredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 april 1964 för att utreda frågan om principerna för rekrytering av lärare till försvarshögskolan m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 maj 1964):

Swanstein, S. N. S., avdelningschef.

Experter:

Löwenhielm, F. A., överste;

Orrö, S.-E., byråchef;

Terstad, I. G. A., kansliråd.

Sekreterare:

Nilsson, J. H., t.f. byråchef (fr. o. m. den 25 maj 1964).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1772, ordföranden, och 1288, sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 17 april 1964):

Vid anmälan av statsverkspropositionen till årets riksdag anförde jag vid behandlingen av anslagen till försvarshögskolan (bil. 6, s. 287) att frågan om principerna för rekrytering av lärare till försvarshögskolan borde utredas. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning ansåg jag mig icke böra tillstyrka ett av skolchefen framlagt förslag att tillföra skolan ännu en heltidstjänstgörande civil lärare. Jag förutsatte att det ytterligare behov av lärare inom den civila sektorn av totalförsvaret som kunde föreligga liksom hittills skulle tillgodoses genom att myndigheterna ställde erforderlig personal till förfogande. I anslutning härtill vill jag nu anföra följande.

Försvarshögskolan inrättades år 1952. Skolan har till uppgift *dels* att åt högre militära, civilmilitära och civila befattningshavare ge en vidgad överblick över det totala krigets problem, *dels* att som en förberedelse för högre militära och civilmilitära chefs- eller stabsbefattningar och för motsvarande civila befattningar ge fördjupade insikter om det totala försvarets olika grenar samt om planläggning och genomförande av för dem gemensamma försvarsuppgifter, *dels* att utföra eller medverka vid specialstudier av frågor, som är särskilt aktuella för det totala försvaret.

Försvarshögskolans verksamhet omfattar följande kurser, nämligen en höstkurs och en vårkurs årligen, vardera omfattande ungefär tio veckor och med 35—40 kursdeltagare, en chefskurs varje år om ungefär en vecka och med omkring 30 kursdeltagare. Specialstudierna anordnas som specialkurser eller i annan form enligt föreskrifter i varje särskilt fall av överbefälhavaren i samråd med berörda civila myndigheter.

Försvarshögskolans personal utgöres av chef och lärare samt befattningshavare i övrigt i enlighet med vad gällande personalförteckningar anger ävensom den ytterligare personal, som i mån av behov och tillgång på medel anställs, placeras eller kommenderas till tjänstgöring vid skolan. Lärarpersonalen vid skolan omfattar för budgetåret 1963/64, förutom en chef, tre regementsofficerare — en ur varje försvarsgren — samt en heltidstjänstgörande civil lärare. Härtill kommer sex deltidstjänstgörande lärare, varav tre militära och tre civila.

Den av mig förutsatta utredningen bör nu komma till stånd.

Utredningen bör ske med den förutsättningen att höstkurs, vårkurs och chefskurs anordnas i huvudsak enligt hittills tillämpade riktlinjer. Inriktningen och omfattningen av specialkurser m. m. bör övervägas med hänsyn till senare års erfarenheter.

Med utgångspunkt i bedömandena rörande arten och omfattningen av försvarshögskolans verksamhet bör lärarbehovet och principerna för lärarnas rekrytering övervägas. Jag utgår från att liksom hittills bör anlitas lärare såväl med tjänstgöring på heltid som med tjänstgöring på deltid. Vid utredningsarbetet bör planläggas hur de på heltid tjänstgörande lärarna bör utnyttjas. Det bör härvid övervägas huruvida det är lämpligt att lärarna liksom för närvarande anknytes till vissa specialområden inom totalförsvaret eller om lärarna bör utnyttjas mera fritt. Utredningen bör föreslå åtgärder i syfte att säkerställa att lärarkåren kontinuerligt förnyas.

Uppgiften att utreda vad jag i det föregående angivit bör anförtros åt en särskild utredningsman. Chefen för försvarsdepartementet bör äga att ge de ytterligare anvisningar för utredningsarbetet som påkallas.

Utredningen har intill den 10 november 1964 hållit 9 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

29. 1964 års tygförvaltningsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1964 för att verkställa utredning rörande organisationen av krigsmaktens tygförvaltning i central instans m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1964): Larsson, N. H. C., direktör.

Sekreterare:

Simonsson, N. V., avdelningschef.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 12 91 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 4 juni 1964):

Nuvarande centrala förvaltningsorganisation inom krigsmakten går i sina huvuddrag tillbaka på beslut vid 1943, 1954 och 1962 års riksdagar. Organisationen kännetecknas av följande förhållanden.

1. Envar av förvaltningsgrenarna civilförvaltning, sjukvårdsförvaltning, fortifikations- och byggnadsförvaltning samt intendenturförvaltning ledes för samtliga försvarsgrenar av ett ämbetsverk.

2. Tygförvaltningen ledes av tre ämbetsverk, vart och ett i huvudsak svarande mot en av försvarsgrenarna. Principen om ledning försvarsgrensvis modifieras dock bl. a. genom den s. k. huvudförvaltningsprincipen och genom att i ämbetsverksorganisationen ingår vissa arbetsenheter för handhavande av särskilda förvaltningsuppgifter gemensamt för försvarsgrenarna.

3. Varje materiel- eller fastighetsförvaltande ämbetsverk leder samtliga i förvaltningsgrenen ingående funktioner, d. v. s. både anskaffning, tekniskt underhåll och förrådstjänst m. m.

Frågan om en ökad samordning av tygförvaltningstjänsten på central nivå har under åtskilliga år ägnats uppmärksamhet i skilda sammanhang.

Till proposition 1954: 109 angående organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning m. m. redovisades två alternativ för tygförvaltningstjänstens organisation, av vilka det ena innebar ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk och det andra en försvarsgrensvis ordnad tygförvaltningstjänst. Föredraganden förklarade sig finna att det förstnämnda alternativet inte för det dåvarande borde komma i fråga. Han underströk dock, att han inte var främmande för tanken att gemensamma förvaltningsorgan även på krigsmaterieförvaltningens område framdeles kunde komma att visa sig innebära den mest fördelaktiga lösningen. Förutsättningarna därför borde emellertid organiskt växa fram på grundval av de åtgärder till samordning i olika hänseenden, vilka ingick som viktiga beståndsdelar i den aktuella förvaltningsreformen. Med detta sistnämnda uttalande torde främst ha åsyftats inrättandet av försvarets förvaltningsdirektion och av s. k. samarbetsdelegationer.

1959 års besparingsutredning för försvaret uttalade (SOU 1960: 23), att starka förvaltningsmässiga, tekniska och ekonomiska skäl talade för en sammanslagning av tygförvaltningstjänsten. Enligt utredningen vore tygförvaltningen ur en synpunkt sett att betrakta som ett affärsföretag, vilket talade för att ledningen av en gemensam tygförvaltning borde utövas av en styrelse och en förvaltningschef. I flertalet remissyttranden över betänkandet avstyrktes en övergång till gemensam tygförvaltning eller hänvisades till då pågående utredning om försvarets högsta ledning. Statens sakrevision ansåg emellertid att principiell ställning så snart som möjligt borde tagas till frågan om en gemensam tygförvaltning. Enligt revisionens mening talade övervägande skäl för att en dylik organisation på något längre sikt komme till stånd. Efter ett principbeslut borde såsom ett första steg de nuvarande tygförvaltande verken underställas en gemensam styrelse, som i lämplig omfattning borde erhålla beslutanderätt.

1960 års försvarsledningsutredning (SOU 1961: 7) ansåg sig inte kunna tillstyrka att något beslut om gemensam central tygförvaltning då fattades men anförde, att med nuvarande utveckling inom krigsmaterielområdet förhållandena inom ett antal år kunde ändras därhän, att ett gemensamt verk framstod som den mest rationella organisationsformen. Vid anmälan av prop. 1961: 109 angående ny organisation av krigsmaktens högsta ledning anslöt jag mig till utredningens bedömning. Jag uttalade emellertid som min bestämda mening, att organisationen borde utformas så att den främjade en utveckling i riktning mot ett för krigs-

makten gemensamt tygförvaltningsverk. Vidare anförde jag, att utvecklingen fram till detta mål enligt min mening måste innefatta en gradvis skeende omvandling av försvarsgrensförvaltningarna i riktning mot fackförvaltningar. Riksdagen (SU 1961: 90; rskr. 1961: 258) beslöt i enlighet med propositionen. I samband därmed uttalades bl. a. att behovet av en ökad samordning av förvaltningstjänsten syntes vara särskilt påtagligt inom tygförvaltningsområdet och att det därvid syntes mest naturligt att bygga vidare på försvarets förvaltningsdirektion.

Jag anser att, med hänsyn till vad som sålunda förevarit i frågan om tygförvaltningens centrala organisation i fred, denna fråga nu bör upptagas till ny prövning med syfte att ge underlag för en mera definitiv bedömning av vilken organisationsform som för framtiden är den lämpligaste på tygförvaltningsområdet. För ändamålet bör en särskild utredning tillkallas.

När frågan om en mera enhetlig tygförvaltningsledning tidigare diskuterats, har som tänkbara alternativ till nuvarande ordning övervägts följande organisationsformer: ett enda tygförvaltningsverk för hela krigsmakten; tre tygförvaltningsverk av nuvarande typ med någon form av överstyrelse, som förutsatts skola få möjligheter till en starkare samordning än försvarets förvaltningsdirektion kan utöva; ett antal s. k. fackförvaltningar (exempelvis en teleförvaltning, en vapenförvaltning o. s. v.), eventuellt under en överstyrelse. Dessa organisationsalternativ bör undersökas och bedömas av utredningen. Därvid blir det bl. a. nödvändigt att ingående klarlägga vilka befogenheter som kan tilläggas en överstyrelse, utan att vederbörande centrala förvaltningars karaktär av Kungl. Maj:t underlydande ämbetsverk går förlorad. Uppmärksamhet bör i detta sammanhang ägnas åt det förhållandet, att såväl de centrala försvarsförvaltningarna som försvarsgrenscheferna och andra Kungl. Maj:t underlydande myndigheter enligt gällande ordning har att följa överbefälhavarens direktiv och anvisningar i vissa hänseenden.

Gemensamt för de nu berörda organisationsalternativen är att alla de i tygförvaltningstjänsten ingående funktionerna förutsatts sammanhållna inom ett ämbetsverk eller — liksom i nuvarande ordning — inom vart och ett av flera verk. Enligt min mening finns det emellertid anledning att även undersöka alternativ, som innebär att vissa funktioner utbrytes ur de tygförvaltande verken och sammanföres organisatoriskt i nya enheter. Funktioner, som därvidlag kan komma i fråga, är exempelvis inköp samt de med varandra nära sammanhörande verksamheterna underhåll och förrådstjänst ävensom den verksamhet som nu ankommer på normaliebyråerna. I detta sammanhang vill jag erinra om den nyligen introducerade ordning, som innebär att ledning och samordning av teleunderhållsverksamheten inom krigsmakten skall ankomma på flygförvaltningen samt att ledningen av för krigsmakten gemensamma teleunderhållsverkstäders drift skall övertagas av försvarets fabriksstyrelse.

Det är av vikt att utredningen undersöker, hur tillkomsten av en enhetlig regional ledning inom krigsmakten enligt förslag i propositionen 1964:109 kan komma att inverka på möjligheterna att införa en enhetlig ledning av underhåll och förrådstjänst.

Jag anser mig inte i detta sammanhang böra lämna förord för någon viss organisation, utan det bör stå utredningen fritt att undersöka olika principkonstruktioner eller kombinationer mellan sådana. Som allmän målsättning för utredningsarbetet bör emellertid gälla att det skall resultera i en mera enhetlig ledning av tygförvaltningstjänsten eller av olika funktioner inom denna, syftande till att skapa så gynnsamma förutsättningar som möjligt för att bl. a. följande krav skall uppfyllas:

en ändamålsenlig hushållning både med de medel, som ställes till förfogande för anskaffning och underhåll m. m. av tygmateriel, och med de samlade resurserna av förvaltningspersonal, särskilt den högt utbildade personalen;

en rationell arbetsfördelning och samordning mellan å ena sidan förvaltningsorganisationen och å andra sidan försvarsgrensstaberna m. fl. utanför förvaltningsorganisationen stående institutioner och företag;

enhetliga principer och rutiner för tjänstens bedrivande oberoende av den ifrågavarande materielens försvarsgrenstillhörighet; samt

enhetligt och samordnat uppträdande i förhållande till leverantörer av tygmateriel och tjänster.

I anslutning till det sagda anser jag, att utredningen bör pröva huruvida icke försvarets fabriksstyrelse med fördel skulle kunna engageras för ledning av verkstadsdrift inom tygmaterielområdet utöver vad som redan beslutats. Därigenom skulle fabriksverkets kapacitet för ledning av industriell verksamhet utnyttjas i vidgad omfattning och affärsmässiga principer kunna komma att tillämpas inom ytterligare delar av försvarsverksamheten, något som jag tillmåter stor betydelse. I samband härmed vill jag erinra om den utredning rörande kostnadsredovisning inom försvaret (1964 års försvarskostnadsutredning), som tillkallats enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963. Jag förutsätter att den nu föreslagna utredningen samråder med försvarskostnadsutredningen.

Allmänna utgångspunkter i fråga om tygförvaltningens ledning bör vara att den centrala tygförvaltningsorganisationen skall lyda under Kungl. Maj:t och att det inflytande på dess verksamhet, som med hänsyn till förvaltningstjänstens betydelse för annan verksamhet inom krigsmakten bör tillkomma överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna, skall utövas i samma former och under samma förutsättningar som nu är föreskrivna.

Enligt nuvarande ordning ankommer betydelsefulla samordningsuppgifter på försvarets förvaltningsdirektion. Det blir en uppgift för utredningen att pröva, i vilken ordning dessa uppgifter framdeles bör fullgöras. Därvid måste uppmärksammas att förvaltningsdirektionen spelar en samordnande och sammanhållande roll inte bara i fråga om tygförvaltningstjänsten utan inom krigsmaktens förvaltning i dess helhet.

Jag har erfarit att överbefälhavaren låtit igångsätta undersökningar rörande förvaltningsverksamheten inom krigsmakten. Föremål för dessa undersökningar är bl. a. frågorna om samarbete mellan stab och förvaltning, om samarbete mellan staber för att skapa förutsättningar för ökat samarbete på förvaltningsplanet samt om försvarets förvaltningsdirektions ställning och uppgifter. Jag utgår ifrån att resultaten av ifrågavarande undersökningar — vilka jag förutsätter begränsade till vad som har direkt anknytning till överbefälhavarens ansvar för det operativa krigsförberedelsearbetet och långsiktsplaneringen inom krigsmakten — skall kunna tillgodogöras den av mig föreslagna, mera vittsyftande utredningen.

Utredningsuppgiften torde böra anförtros åt en särskild sakkunnig. I den mån så erfordras bör till utredningen knytas särskilda experter, sekreterare och annat erforderligt arbetsbiträde.

Närmare anvisningar för utredningsarbetet torde vid behov få meddelas av chefen för försvarsdepartementet.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

Socialdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964

1. Sinnessjuklagstiftningskommittén (1962: I In 19; 1963: I In 16; 1964: I 11)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 för att verkställa utredning av vissa rättssäkerhetsfrågor inom sinnessjukvården jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juni 1954):

Bexelius, T. A., justitieombudsman, *ordförande* i nedan angiven sakkunnigkommitté.

Sekreterare:

Nordqvist, H. V. H., häradshövding.

Expert, tillika biträdande sekreterare:

Holmberg, N. E. G., hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1955: I In 48.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1957 uppdragit åt utredningen att, i samband med utredningens tidigare erhållna uppdrag, verkställa en fullständig översyn av sinnessjuklagstiftningen och i anslutning därtill utfärdade föreskrifter (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1957).

Med stöd av bemyndigande samma dag tillkallade ytterligare sakkunniga:

Elmgren, B. F., rektor, led. av I kamm.;

Gustafsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Hamrin, R. Y., chefredaktör, led. av II kamm.;

Magnusson, E. O. B., hemmansägare, led. av II kamm.;

Nordqvist, H. V. H., se ovan, *vice ordförande*;

Osterman, E. G. E., överläkare, f. d. riksdagsman (avliden den 26 mars 1964);

Åmark, C. E., överläkare.

Tilläggsdirektiv för utredningen, se 1958: I In 27.

Kommittén har under tiden november 1963— augusti 1964 sammanträtt 4 dagar, varjämte kommitténs arbetsutskott hållit 9 sammanträden.

Kommittén har den 24 september 1964 avlämnat betänkande med förslag till mentalsjukvårdslag (SOU 1964: 40).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Utredningen om den framtida verksamheten vid Norrbackainstitutet
(1962: I In 22; 1963: I In 18; 1964: I 13)

Tillkallade den 28 januari 1957 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1956 för att utreda frågan om förläggande till Norrbackainstitutet av viss medicinsk rehabiliteringsverksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 september 1956):

Montell, J. E. O., överdirektör, *ordförande*;

Andersson, N. S. E., överläkare;

Butler, P., f. d. överläkare;

Nilsson, K. A., kamrer (avliden den 4 maj 1964);

Parenius, M. P., byråchef.

Expert:

Bergh, E. A., byråchef.

Sekreterare:

Lingren, G. W., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1958: I In 45.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 1 sammanträde.

Enligt utredningens direktiv förutsattes att lokalerna för den i Norrbackainstitutets huvudbyggnad inrymda ortopediska kliniken skulle friställas genom uppförande av en byggnad för ortopedisk klinik vid karolinska sjukhuset samt att dessa lokaler och eventuellt även andra lokaler i institutets huvudbyggnad i enlighet med ett av 1955 års riksdag fattat principbeslut skulle disponeras för ett kvalificerat arbetsvårdsinstitut.

Utredningens arbete avbröts tills vidare under 1960, då det framkom att frågan om byggande av den planerade ortopediska kliniken vid karolinska sjukhuset skulle tagas under omprövning i samband med upprättandet av en generalplan för sjukhusets fortsatta utbyggnad. Denna generalplan framlades i juni 1964. Däri ingår som en väsentlig del att Norrbackainstitutets tomt på Norrbackaområdet helt skall disponeras för karolinska sjukhusets behov. I planen ingår förslag om inrättande av ett medicinskt rehabiliteringscentrum. Ett slutligt realiserande av denna plan kräver att Norrbackainstitutets byggnader på området rives. Då därigenom de grundläggande förutsättningarna för Norrbackainstitutsutredningen ej längre kunde anses föreligga, har utredningen hemställt, att utredningens arbete skulle nedläggas.

Genom beslut den 12 november 1964 har förordnats att utredningsarbetet skall upphöra.

3. 1957 års epileptikerutredning (1962: I In 25; 1963: I In 19; 1964: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1957 för att verkställa utredning om Margarethahemmets framtida ställning inom epileptikervården och inrättande av en epileptikeranstalt i Norrland samt här-

av föranledda frågor rörande vårdbehovet för epileptiker och dess tillgodo-seende ävensom därmed sammanhängande spörsmål:

Öhman, G. B., överdirektör.

Expert:

Herrlin, A. K.-M., leg. läk.

Sekreterare:

Vrethammar, K. H., undervisningsråd.

Utredningen har avgivit ett den 30 november 1964 dagtecknat betänkande (stencilerat) angående vissa problem rörande epileptikervården.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1959 års undersökning av arbetstidsförkortningens verkningar (1962: I 10; 1963: I 7; 1964: I 17)

Kungl. Maj:t uppdrog den 20 september 1957 åt socialstyrelsen att undersöka den av 1957 års riksdag beslutade arbetstidsförkortningens ekonomiska och sociala verkningar (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1957). Genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 mars 1959 befriades socialstyrelsen från uppdraget.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag för att fullfölja ifrågavarande undersökning:

Faxén, K.-O., docent, *ordförande*;

Holmberg, P. H. A., fil. kand.;

Nilstein, A. H., förste sekreterare.

Sekreterare:

Åberg, J. Y., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1958: I S 4.

Utredningen har under tiden november 1963—februari 1964 hållit 3 sammanträden.

Utredningen har den 18 mars 1964 avgivit betänkandet »Arbetstidsförkortningens verkningar» (SOU 1964: 9).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Lund och Malmö (1962: I In 29; 1963: I In 22; 1964: I 20)

Tillkallade den 1 oktober 1959 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni samma år för att på statens vägnar *dels* upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad angående vissa i bemyndigandet särskilt angivna frågor, *dels ock* i övrigt förhandla med landstinget och staden angående sådana frågor, som äger samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö:

Wulff, K. E., generaldirektör, *ordförande*;

Rydback, A. V. L., överdirektör;

Waldenström, J. G., professor.

Sekreterare:

Jansson, Sture E., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Risberg, S. A., förste byråsekreterare.

Kommissionen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 12 sammanträden.

Med skrivelse den 12 juni 1964 har kommissionen för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat bl. a. ett den 4 december 1963 med delegerade för sjukvårdshuvudmännen i södra Sverige slutet avtal om avveckling av det särskilda driftbidraget till centralanstalten för radioterapi i Lund, m. m.

Med skrivelse den 26 augusti 1964 har kommissionen vidare överlämnat tre samma dag villkorligt slutna avtal: *dels* om radiofysisk institution på lasarettsområdet i Lund, *dels* om kulvertar till de barnpsykiatriska och psykiatriska klinikerna i Lund samt *dels* om tillämpningen av 3 § 2. 1962 års avtal om lasarettet i Lund.

Kommissionen har därmed slutfört samtliga till kommissionen särskilt överlämnade uppdrag.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 november 1964 har kommissionen upphört vid utgången av oktober månad 1964.

6. *Kommittén för behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna*
(1962: I 20; 1963: I 14; 1964: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för att utreda frågan om behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1961):

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;

Blomberg, R. A., rektor, tillika *sekreterare*;

Grunewald, K. R., överinspektör;

Johannesson, I. V., lektor, docent;

Lindskog, G. U. B., docent;

Sveri, K. O., docent.

Biträdande sekreterare:

Persson, T., förste assistent.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 20.

Kommittén har under tiden november 1963—maj 1964 hållit 22 sammanträden.

Kommittén har den 29 maj 1964 avgivit sitt betänkande »Behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna» (SOU 1964: 24).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Nordisk utredning av frågan om specialistbehörighet för läkare*
(1964: I 46)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation ingå i en nordisk arbetsgrupp för utredning av möjligheterna att genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare, föranledd av Nordiska rådets rekommendation nr 26/1962:

Rexed, B. A., professor, *ordförande*;

Hamberger, C.-A., professor;

Rahm, A. H. B., överdirektör.

Sekreterare:

Eurenius, G., byrådirektör.

Den svenska delegationen har under tiden december 1963—oktober 1964 hållit tre sammanträden och deltagit i tre sammanträden med den nordiska arbetsgruppen. Därjämte har representanter för de skilda delegationerna inom arbetsgruppen sammanträtt vid ett tillfälle.

Utredningen har den 20 november 1964 avgivit betänkande om specialistkompetens för nordiska läkare (NU 1964: 6).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Utredning rörande inrättandet av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning* (1964: I 47)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 6 december 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation deltaga i överläggningar rörande inrättandet av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning (Nordiska rådets rekommendation nr 25/1963):

Hedengren, S.-O. G., byråchef;

Osvald, O. K., medicinalråd.

Den nordiska utredningen har den 4 maj 1964 avgivit förslag rörande placeringen av ifrågavarande institut.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Utredning av förutsättningarna för en samordning av de yrkesmedicinska organen inom stockholmsområdet m. m.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1963 för utredning av förutsättningarna för en samordning av de yrkesmedicinska organen inom stockholmsområdet m. m.:

Westling, O., generaldirektör.

Experter:

Gerhardsson, G., civilingenjör;
 Gunnarsson, N. G. A., byråchef;
 Karlén, G. H., överdirektör;
 Lindgren, S. Å., docent, tillika *sekreterare*;
 Ramstén, N., ombudsman;
 Ström, G. O. F., professor.

Genom beslut den 29 juni 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt utredningsmannen att även utreda frågan om den yrkeshygieniska avdelningens vid statens institut för folkhälsan ställning och organisation.

Under tiden juli—oktober 1964 har utredningsmannen hållit 12 sammanträden med experterna.

Utredningen har den 30 december 1964 avgivit betänkande (stencilerat), benämnt »Institutet för arbetshygien och arbetsfysiologi».

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

10. Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande
 (1962: I In 16; 1963: I In 14; 1964: I 9)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 24 september 1943.

Tillkallades enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 september 1943, den 30 september 1949, den 30 december 1953, den 14 februari 1958 och den 9 januari 1959:

Birke, G. E., med. doktor, f. d. riksdagsman, *ordförande*;
 Dahlberg, G., f. d. överdirektör;
 Hellerström, S. C. A., professor;
 Kugelberg, E. K. H., professor;
 af Malmborg, R., byggnadsråd;
 Pehrson, C. G., sjukvårdsdirektör;
 Sjögren, N. T., f. d. byråchef.

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., t. f. byrådirektör.

Byggnadskontrollant:

Hagskog, E. H., byggnadsingenjör.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. 33 41 57, 33 99 17.

Direktiven för kommittén, se 1944: I E 24.

Under år 1964 har nya lokaler för allergologiska kliniken färdigställt. Vidare har ombyggnaden av kliniskt fysiologiska centrallaboratoriet samt första etappens ombyggnad av radiumhemmet avslutats.

Uppförandet av personalbostadshusen pågår. Båda husen väntas bli inflyttningsklara under hösten 1965.

Projekteringsarbetet har under året varit inriktat på andra etappens ombyggnad av radiumhemmet, ombyggnad av isotoplaboratoriet samt nybyggnad för en högvoltstation. Beträffande dessa tre byggnadsföretag har huvudhandlingar färdigställts.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 11 sammanträden in pleno, varjämte arbetsutskottet sammanträtt vid ett flertal tillfällen.

11. *Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggnad*
(1962: I In 17; 1963: I In 15; 1964: I 10)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952.

Av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter:

Boman, K. E. K., lantbrukare, led. av I kamm.;

Grönwall, A. J. T., professor, styresman för akademiska sjukhuset i Uppsala, *vice ordförande*;

Hedengren, S.-O. G., byråchef (fr. o. m. den 1 januari 1964);

Löfberg, J.-H., akademiräntmästare;

Rydback, A. V. L., överdirektör, *ordförande* (t. o. m. den 31 december 1964).

Av Uppsala läns landstings förvaltningsutskott utsedda ledamöter:

Carlsson, A. G. A., landstingsman, *ordförande* (fr. o. m. den 1 januari 1964);

Bergman, Å., förste assistent, landstingsman;

Ericson, T. W., lantbrukare, landstingsman;

Nordlander, N. B., överläkare, landstingsman.

Experter:

Aare, S. Th. B., byråchef;

Fors, S. R., byråchef;

Pehrson, C. G., sjukvårdsdirektör;

Roempke, S. O., bitr. länsarkitekt;

Skoog, T. G., professor;

Ström, G. O. F., professor;

Thyresson, N., professor;

Tynelius, E. G. A., intendent.

Chef för kommitténs kansli: Trapp, A. A. L.

Sekreterare: Werner, K. A. G., assistent.

Adresser:

Kansli: Slottsgränd 1, Uppsala; tel. 018/11 70 83; 12 52 70, 14 26 61, 14 04 03, 11 04 82, 13 92 00/391.

Ordförande: Uppsala läns landsting, Uppsala.

Sekreterare: Slottsgränd 1, Uppsala.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden, varjämte arbetsutskottet sammanträtt 24 gånger.

Instruktion för kommittén är utfärdad av Kungl. Maj:t den 30 januari 1953 med ändringar den 10 oktober 1957 och den 15 februari 1963. Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 10 april 1959 förordnat, att kommitténs uppdrag skall omfatta jämväl utrustningsfrågor i samband med akademiska sjukhusets utbyggande.

Kommittén har under året fortsatt arbetet med sjukhusets utbyggande enligt av Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 godkänt förslag till reviderad generalplan. Under åren 1962 och 1963 påbörjade ny- och ombyggnadsarbeten har sålunda fortgått programenligt. Ett elevbostadshus vid den nya sjuksköterskeskolan för 246 elever (etapp I) har tagits i bruk. Ombyggnaden av del av kvinnokliniken (gynekologisk poliklinik, operations- och förlossningsavd.) har avslutats. Vidare har nybyggnad för radioterapeutisk klinik, plastikkirurgisk klinik och centraltandpoliklinik m. m. påbörjats. Dessutom har vissa förberedande arbeten utförts.

Under året har arbetet med programmering och projektering av vidareutbyggnaden fortgått. Den med hänsyn till den snabba utvecklingen inom medicinens och sjukvårdens område påbörjade översynen av 1958 års generalplan har fortsatts och i det närmaste slutförts.

12. Karolinska sjukhusets utrustningskommitté (1962: I In 20; 1963: I In 17; 1964: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 mars 1955 för att handhava de frågor om utrustning av nytillkommande kliniker och institutioner vid karolinska sjukhuset, som hänskjutes till kommittén för handläggning:

Aare, S. Th. B., byråchef, *ordförande*;

Birke, G. E., med. doktor, f. d. riksdagsman;

Edwall, E. H. A., kamrerare;

Johansson, O. F., avdelningsdirektör.

Experter:

Dahlström, Greta, förste byråinspektör;

Ericsson, H. M., laborator.

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., t. f. byrådirektör.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. 33 23 66, 33 36 94 eller växel 34 05 00.

Anskaffningen av utrustning för bakteriologiska, kemiska och fysiologiska centrallaboratorierna, blodgivarcentralen, alkoholkliniken, institutionen för teoretisk alkoholforskning, nervklinikerna, allergologiska kliniken och radiumhemmet (första byggnadsetappen) har fortgått programenligt.

Förslag till inventarieutrustning för neurologiska rehabiliteringskliniken och två personalbostadshus har överlämnats den 28 oktober 1964.

Arbetet med upprättande av utrustningsförslag för vissa lokaler i nervklinikernas laboratorieflygel pågår.

Genom beslut den 18 september 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att handha frågan om anskaffning av utrustning för serafimerlasarettet i samband med om- och tillbyggnaden samt upprustningen av lasarettet.

Hittills har utrustningsförslag redovisats för medicinska kliniken, kliniskt fysiologiska och kliniskt kemiska centrallaboratorierna, anesthesiavdelningen och sjukhusapoteket. Utrustningsanskaffningen har därjämte påbörjats utom beträffande apoteket.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 15 sammanträden, varjämte kommitténs arbetsutskott sammanträtt vid åtskilliga tillfällen.

13. *Barnanstaltsutredningen* (1962: I 8; 1963: I 5; 1964: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 maj 1958 för att undersöka möjligheterna att vid anstalter med barnklientel så långt möjligt uppnå enhetlighet i fråga om standarden i olika avseenden samt för utredning av andra därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 14 maj 1958).

Wallentheim, Annie E. E., led. av I kamm., *ordförande*;

Eriksson, Nancy M., led. av II kamm.;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Hallerby, N. E., redaktör;

Kaijser, R. G. S., lasarettsläkare, led. av I kamm.;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Winther, O. W. G., budgetsekreterare.

Experter (för vissa frågor):

Michanek, G. E., sekreterare;

Sandels, Stina K., docent;

Schyl-Sekund, Gertrud S., forskningsassistent.

Sekreterare:

Åsberg, L. E., sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Karlsson, U., sekreterare.

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 21 00 99.

Direktiven för utredningen, se 1959: I S 23; 1962: I S 8.

Utredningen har under tiden november 1962—oktober 1963 hållit 10 sam-

manträden, varav två under vardera tre dagar och ett under två dagar. Därjämte har utredningen haft ett flertal sammanträden med handikapporganisationer.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1965.

14. *Socialpolitiska kommittén* (1962: I 9; 1963: I 6; 1964: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 maj 1958 för en socialpolitisk översyn (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juni 1958):

Michanek, E. N., generalsekreterare, *ordförande*;

Bengtson, T. S., redaktör, led. av I kamm.;

Bengtsson, I. B., led. av II kamm.;

Bystedt, Britt-Marie, sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation;

Gustafsson, Å. G., byråchef (fr. o. m. den 18 september 1964);

Hallström, H. G. F., ordförande i Svenska kommunalarbetareförbundet;

Hydén, S. O., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;

Nyhage, H. B., folkskollärare, f. d. riksdagsman;

Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II kamm.;

Sjövall, Elisabet, poliklinikläkare, led. av II kamm.;

Tilert, C. R., statssekreterare (t. o. m. den 17 september 1964).

Experter:

Björhammar, C. A., byråchef;

Holmstedt, G. F., byrådirektör;

Odelberg, A. A., med. dr;

Peterson, L. E., statssekreterare;

Steneborn, H. A., förste länsassessor;

Svenson, S. G., kansliråd;

Tranell, E. O. B., byråchef;

Åström, L.-Å. E., statssekreterare.

Huvudsekreterare:

Forslund, E. B., budgetsekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. (sekr.) lokalsamtal växel 22 45 00, rikssamtal växel 23 62 00 (ankn. 1139); (bitr. sekr.) tel. 20 79 32.

Direktiven för kommittén, se 1959: I S 24.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden.

Arbete pågår med frågor rörande åldringsvård och handikappvård. Bl. a. behandlas frågor beträffande ålderdomshem och en särskild vårdlagstiftning.

Kommittén har avgivit följande betänkanden: Bättre bostäder åt äldre (den 27 december 1963; stencilerat), Statligt stöd till hemhjälp åt äldre och invalider (den 30 december 1963; stencilerat) — båda förslagen

tryckta tillsammans med förslaget till statligt stöd till byggande av sjukhem i Bättre åldringsvård (SOU 1964:5) — samt Social omvårdnad av handikappade (SOU 1964:43) och Ett socialpolitiskt utredningsinstitut (den 30 oktober 1964; stencilerat).

Kommittéarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

15. *Mentalsjukvårdsberedningen* (1962: I In 28; 1963: I In 21; 1964: I 18)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 5 juni och den 29 oktober 1959 chefen för inrikesdepartementet bl. a. att tillkalla *dels* högst sju sakkunniga att såsom en särskild beredning inom inrikesdepartementet biträda vid handläggning av frågorna om mentalsjukvårdens utbyggande och upprustning jämte därmed sammanhängande spörsmål *dels ock* en delegation om högst nio ledamöter för att biträda beredningen vid handläggning av byggnads- och utrustningsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1959). Genom beslut den 28 juni 1963 förordnade Kungl. Maj:t med tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1963, att mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation skulle upplösas *samt att* åt nämnda delegation lämnade uppdrag i stället skulle avse mentalsjukvårdsberedningen. Antalet ledamöter i mentalsjukvårdsberedningen fastställdes därvid till högst nio. Kungl. Maj:t bemyndigade den 4 december 1964 chefen för socialdepartementet att medgiva, att en ledamotplats i beredningen finge, vid behandling av fråga av särskild betydelse för visst landstingsområde, avses för en av vederbörande landstingskommuns förvaltningsutskott utsedd representant för landstingskommunen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963:

Brunnberg, H. A., professor, *ordförande*;

Andrée, T. E., landstingsman (fr. o. m. den 5 december 1964);

Enmark, A., förbundsordförande;

Lindh, T. B. E., byråchef;

Ljungberg, E. G. L., docent, överläkare (t. o. m. den 18 november 1964);

Lundquist, G. A. R., laborator, överläkare;

Olsson, B. K., förbundsdirektör (fr. o. m. den 5 december 1964);

Sälde, K. A. H., t. f. medicinalråd (fr. o. m. den 19 november 1964);

Söderqvist, B. O. A., expeditionschef;

Nygren, G. I., byrådirektör (suppl. för Söderqvist)

Experter:

Aare, S. Th. B., byråchef;

Björck, P. B. T., med. doktor;

Blomberg, K.-E. G., t. f. byrådirektör (fr. o. m. den 19 september 1964);

Bunner, T. Å. G., byggnadsråd;

Frey, T. S:son, professor, överläkare;

Gerle, B. O., docent, överläkare;
Hedvall, Rut, instruktionssköterska;
Lagervall, A. G., byrådirektör;
Larsson, T. K. L., försäkringsdirektör, med. doktor;
Lauritzen, F. K., byggnadsdirektör (t. o. m. den 18 december 1964);
Lindberg, U. G., t. f. avdelningsdirektör;
Ljungberg, E. G. L., docent, överläkare (fr. o. m. den 19 december 1964);
Marknäs, N. S. V., avdelningsdirektör;
Mårdh, G. A., byggnadsråd;
Osterman, E. G. E., överläkare, f. d. riksdagsman (avliden den 26 mars 1964);
Rylander, C. G., professor;
Sjunnesson, N. S., f. d. sjukhusintendent;
Strandlund, K. B., byrådirektör;
Wadenstein, L. H., sjukhusintendent (fr. o. m. den 10 januari 1964);
Wretmark, G. E., docent, överläkare;
Åmark, C. E., docent, överläkare.

Sekreterare:

Frithiof, L.-A., t. f. byrådirektör;
Helander, K. S. U., förste byråsekreterare (t. o. m. den 31 mars 1964);
Gran, B. E. V., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 16 mars 1964).

Hos beredningen anställda:

Karlsson, E. O. A., assistent;
Eklund, H. H., assistent.

Lokal: Sveavägen 13—15; tel. 24 32 30 (växel), 11 78 95 (t. f. byrådirektören Frithiof).

Genom beslut den 14 maj 1964 har Kungl. Maj:t uppdragit åt beredningen att framlägga förslag till fortsatt upprustning av mentalsjukvården.

Beredningen har vid förhandlingar med ett flertal landsting diskuterat frågan om mentalsjukvårdens organisation m. m. inom respektive landstingsområden.

I enlighet med de i prop. 1963: 171 därom uppdragna riktlinjerna verkställer beredningen vissa erforderliga utredningar för förhandlingsarbetet i samband med huvudmannaskapsreformen.

I samråd med medicinalstyrelsen och beredningens expert, professor C. G. Rylander, har programmeringsarbetet för rättspsykiatriska kliniker och vissa undersökningsstationer jämte utarbetandet av förslag till lämpliga förläggningsplatser för ifrågavarande kliniker och undersökningsstationer slutförts under året.

Beredningen har i samråd med medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen undersökt olika förläggningssmöjligheter för nytt skolhem för flickor med komplicerad utvecklingshämmning, avsett att ersätta skolhemmet Sö-

derhaga i Huddinge kommun. Resultatet härav beräknas kunna redovisas i början av år 1965.

Inom beredningen har behandlats ett förslag till regionindelning av vården av vissa grupper psykiskt efterblivna.

Beredningens expertgrupp för den öppna vården har fortsatt sitt uppdrag att utreda frågan om en försöksvis organiserad öppen vård vid de statliga mentalsjukhusen. Försöksverksamhet med dagsjukhusvård och öppna mottagningar har fortsatt vid vissa sjukhus. Försök med industriell arbetsterapi har påbörjats vid Restads sjukhus och förberetts vid Ryhovs sjukhus. Härjämte har medicinalstyrelsen efter förslag av expertgruppen träffat avtal om förhyrning av platser för patienter från Säters sjukhus vid stadens skyddade verkstad. Vid överläggningar i Lund har expertgruppen med ett antal provinsialläkare och distriktssköterskor diskuterat samarbetsfrågor mellan öppen och sluten mentalsjukvård.

Beredningen har under året hållit 32 sammanträden. Härjämte har olika expertdelegationer hållit ett flertal sammanträden.

16. *Mentalsjukvårdens personaldelegation* (1962: I In 28; 1963: I In 21; 1964: I 19)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 5 juni 1959 och den 17 maj 1963 chefen för inrikesdepartementet att, såvitt nu är i fråga, tillkalla högst 8 sakkunniga för att såsom en särskild delegation biträda dåvarande mentalsjukvårdsberedningen vid utredning rörande personalorganisationen vid statens mentalsjukhus jämte därmed sammanhängande spørsmål. Genom beslut den 28 juni 1963 förordnade Kungl. Maj:t, att personaldelegationen skulle fortsätta sitt arbete såsom en självständig utredning, som hade att direkt till chefen för socialdepartementet redovisa sitt arbete.

De tillkallade äro följande:

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör, *ordförande*;

Åmark, C. E., docent, överläkare, *vice ordförande*;

Andrée, T. E., landstingsman;

Emers, Jane I. J., byråinspektör;

Enmark, A., förbundsordförande;

Persson, S., ombudsman;

Persson, S. B., sjukhusdirektör;

Söderqvist, B. O. A., expeditiöschef;

Personlig suppleant för Söderqvist:

Nygren, G. I., byrådirektör (fr. o. m. den 1 mars 1964).

Experter:

Franzén, Margareta, kurator;

Israel, J., docent;

Nordman, L. O., överläkare (fr. o. m. den 6 februari 1964);

Olsson, Gertrud, instruktionsköterska;

Royen, S. N. H., organisationsdirektör;

Zetterström Lagervall, Ingegerd M., direktör.

Sekreterare:

Fagring, R. S., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Andersson, K. B. G., notarie.

Lokal: Sveavägen 13—15; tel. 24 32 30.

Direktiven för delegationen, se, i tillämpliga delar, 1960: I In 49.

Delegationen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 17 sammanträden.

Delegationen beräknas avlämna sitt huvudbetänkande under första kvartalet 1965.

17. *Kroppssjukvårdens statsbidragsutredning* (1962: I In 32; 1963: I In 23; 1964: I 22)

Tillkallade den 13 maj 1960 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1960 för att verkställa översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område jämte därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 8 april 1960) samt — utvidgat uppdrag jämlikt Kungl. brev den 13 september 1963 — jämväl översyn av utgående statsbidrag till psykiatriska lasaretskliniker, till anstalter för lättskötta psykiskt sjuka, psykiskt efterblivna, epileptiker, psykopatiska och nervösa barn samt till psykisk barna- och ungdomsvård ävensom de övriga statsbidrag, som utredningen finner kunna behandlas i förevarande sammanhang:

Olsson, S. O. B., generaldirektör, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., f. d. överdirektör;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Lindberg, N. O., kansliråd;

Olerud, E. H., sekreterare;

Söderqvist, B. O. A., expeditionschef.

Sekreterare:

Esseen, J. Å. B., landstingssekreterare.

Lokal: Hallands läns landstings kansli, Stationsgatan 48 A, Halmstad; tel. 243 00 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1961: I In 42.

Utredningen har under tiden december 1963—november 1964 hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet av år 1965.

18. Utredning för översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna (1963: I In 21; 1964: I 23)

Kungl. Maj:t har den 2 februari 1961 uppdragit åt mentalsjukvårdsberedningen att verkställa en översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna jämte därmed sammanhängande spörsmål. Därefter har Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 uppdragit åt chefen för rättsavdelningen i inrikesdepartementet S. F. Nordlund — vilken den 7 februari 1963 av chefen för inrikesdepartementet tillkallats att såsom expert biträda mentalsjukvårdsberedningen med särskild uppgift att i ordförandes ställe leda beredningens arbete med översyn av nämnda lag — att såsom särskild sakkunnig och med biträde av de experter och sekreterare, som tidigare för detta ändamål tillkallats åt mentalsjukvårdsberedningen, fullfölja ifrågavarande översyn. Sålunda har tillkallats:

Nordlund, S. F., rättsavdelningschef.

Experter:

Bengtsson, G. T. E., ombudsman, led. av II kamm. (avliden den 20 november 1964);

Forssman, H. A., professor, överläkare;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Grunewald, K. R., överinspektör;

Källner, C.-G. G., hovrättsassessor (fr. o. m. den 21 december 1963);

Larsson, J. M. I. A., rektor;

Nordfors, G. M., rektor (suppl. för Larsson);

Wessman, O. L. S., särskolininspektör.

Sekreterare:

Westin, N. O., t. f. förste byråsekreterare (t. o. m. den 30 september 1964);

Holmberg, N. E. G., hovrättsassessor (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Lokaler: Inrikesdepartementet; tel. 22 45 00 (Nordlund); socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 21 02 27 (sekreteraren).

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt 10 dagar.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1965.

19. 1961 års utredning om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever (1962: I 21; 1963: I 15; 1964: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för utredning av frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1961):

Rosén, Göta, byråchef, ordförande;

Sjövall, Elisabet, med. lic., poliklinikläkare, led. av II kamm.;
Tågmark, A., f. d. rektor.

Experter:

Gordan, K., fil. lic.;

Grunewald, K. R., överinspektör.

Sekreterare:

Holmberg, S. E., jur. kand. (fr. o. m. den 1 juli 1964);

Mattson, O. R., sekreterare (t. o. m. den 30 juni 1964).

Biträdande sekreterare:

Nilsson, K. G., byrådirektör.

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 11 22 76.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 21. Genom Kungl. brev den 18 november 1963 har därjämte åt utredningen uppdragits att verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i fråga om beredande av ökade möjligheter att bistå unga personer, som löper fara att utvecklas i asocial riktning.

Utredningen, som under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 14 sammanträden, har den 12 juni 1964 avgivit delbetänkandet »Ungdomsvårdsskoleelevers vård utom skola i kollektiva former» (stencilerat).

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

20. Yrkesskadeutredningen (1962: I 22; 1963: I 16; 1964: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för att göra en översyn av lagstiftningen om yrkesskador (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1961):

Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande*;

Hultström, L. A. I., överdirektör;

Hydén, S. O., direktör;

Nilsson, H., ombudsman;

Werner, G., direktör.

Experter:

Engström, M., byråchef;

Wentz, N. O., hovrättsassessor;

Bruno, G. F., t. f. överdirektör.

Sekreterare:

Blomdahl, S., t. f. försäkringsråd.

Lokal: Försäkringsrådet, Nybrogatan 57; tel. 60 94 50 eller 61 26 40.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 22.

Utredningen i sin helhet har under tiden november 1963—oktober 1964

hållit 14 sammanträden. Därjämte har vid ett flertal tillfällen överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och experter.

Utredningen beräknas bli slutförd under år 1965.

21. *Utredning rörande driftsbokföring vid karolinska sjukhuset m. m.*

Tillkallad den 13 februari 1963 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för utredning rörande driftsbokföring vid karolinska sjukhuset:

Öberg, P.-E., finanssekreterare.

Expert:

Melcherson, E., biträdande sjukhusintendent.

Sekreterare:

Bladh, S., landstingskamrerare.

Lokal: Stockholms läns landsting, Råsundavägen 3, Solna 1; tel. 82 03 00.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

22. *Samarbetskommittén för behandling av frågan om utbildning av viss sjukvårdspersonal* (1962: I In 39; 1963: I In 29; 1964: I 27)

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1961 uppdragit åt medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med vederbörande kommunförbund snarast möjligt anordna utbildning för eller i förekommande fall utöka befintlig utbildning för laboratoriepersonal, röntgenpersonal och annan sjukvårdspersonal, som kan avlasta eller ersätta personal med sjuksköterskeutbildning.

Ämbetsverken har för uppdragets fullgörande tillsatt en samarbetskommitté, till vilken också tillfälliga experter knutits.

Sekreterare:

Strandberg, Margit, förste byråsekreterare.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Stockholm; tel. 54 05 20.

Redogörelse för de av ämbetsverken hittills vidtagna åtgärderna i anledning av uppdraget har avgivits med skrivelse den 11 september 1964.

Kommitténs arbete som samarbetsorgan fortsätter.

23. *Smittlagstiftningsutredningen* (1962: I In 43; 1963: I In 31; 1964: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att verkställa översyn av lagstiftningen om smittsamma sjukdomar jämte därmed sammanhängande spørsmål:

Rahm, A. H. B., överdirektör.

Experter:

Albinsson, N. G., landstingsdirektör (fr. o. m. den 21 januari 1964);

Dahlström, G., docent, överläkare;

Ehinger, A., länsläkare;
 Friis, M., sjukhusintendent (fr. o. m. den 21 januari 1964);
 Hellerström, S. C. A., professor;
 Ström, J., docent, överläkare;
 Tottie, M., med lic.;
 Zetterberg, B. I., professor.

Sekreterare:

Tengwall, J. O., byråchef (t. o. m. den 20 september 1964).

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Direktiven för utredningen, se 1962: I In 43.

Utredningsmannen har under tiden december 1963—november 1964 hållit 3 sammanträden med olika grupper av experterna.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

24. 1961 års sjukförsäkringsutredning (1963: I 17; 1964: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1961 för att verkställa översyn av sjukförsäkringslagen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1962):

Persson, Y., förbundsordförande; *ordförande*;
 Edström, G. G. S., professor, led. av I kamm.;
 Kaijser, R. G. S., överläkare, led. av I kamm.;
 Malm, E., försäkringsdomare;
 Olofsson, G., t. f. byråchef;
 Pettersson, H., lantbrukare, led. av I kamm.;
 Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av II kamm.

Experter:

Osvald, O. K., medicinalråd;
 Swarén, Ulla, apotekare.

Sekreterare:

Halldén, G., ombudsman (fr. o. m. den 1 februari 1965);
 Mårdell, Birgit, byrådirektör;
 Perenius, E., sekreterare.

Lokal: Kungsgatan 55^v, Stockholm C; tel. 20 51 79.

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 17.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 19 sammanträden, omfattande tillsammans 26 sammanträdesdagar. Överläggningar har ägt rum med företrädare för myndigheter och organisationer.

Utredningen avser att framlägga sina förslag i etapper. Ett första delbetänkande beräknas kunna avlämnas under första kvartalet 1965.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under 1965.

25. *Centrala rehabiliteringsberedningen (CRB)* (1963: I 18; 1964: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att pröva frågor om den ändamålsenliga organisationen och samordningen av rehabiliteringsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1962):

Apelqvist, K. A. S., direktör, *ordförande*;

Ekendahl, Sigrid H. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Forssman, S. P. M., professor;

Hirsch, C., professor;

Hultström, L. A. I., överdirektör;

Lindvall, H., kommunalråd;

Montan, K. J. A., kanslichef;

Olsson, B. K., förbundsdirektör.

Experter:

Fagring, R. S., byrådirektör (fr. o. m. den 20 januari 1964);

Åkerblad, B. I., överläkare (fr. o. m. den 1 juni 1964) samt

(för utredning om vanförestalternas ställning och verksamhet)

Annell, E. G., överdirektör (t. o. m. den 30 april 1964);

Sundmark, B. V., byrådirektör (t. o. m. den 30 april 1964).

Sekreterare och chef för kansliet:

Lundgren, Ann-Margret, byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Åkerblad, B. I., överläkare (t. o. m. den 31 maj 1964);

Amer, Maj-Britt, förste byråsekreterare (t. o. m. den 14 juli 1964);

Åhs, S. S. F., konsulent (fr. o. m. den 8 juni 1964).

Lokal: Tegnérgatan 16, Stockholm Va; tel. 31 07 51 (kanslichefen), 31 07 54 (biträdande sekreteraren), 31 07 58 (expeditionen).

Direktiven för beredningen, se 1963: I S 18.

Beredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 10 sammanträden omfattande 20 sammanträdesdagar och ett antal delegations-sammanträden.

Sedan de experter, som förordnats att biträda CRB med utredning av vanförestalternas ställning, den 30 april 1964 avgivit betänkande med riktlinjer för högstadiundervisning för rörelsehindrade m. m. samt för vanförestalternas framtida ställning (stencilerat) har beredningen däröver den 13 juli 1964 avgivit remissyttrande. I en särskild skrift — Vård och undervisning av barn och ungdom med vissa fysiska handikapp samt vanförestalternas framtida ställning (socialdepartementet 1964: 8) — har refererats beredningens synpunkter på dessa frågor och de lösningar som förordats.

Beredningen har vidare avgivit följande betänkanden och skrifter: CRB

— om behov och resurser, huvudmannakonferens om rehabiliteringsorganisationen 12—13 mars 1964 (socialdepartementet 1964: 6), CRB — om handikapprörelsen och samhället, konferens med representanter för handikapporganisationerna 4—5 maj 1964 (socialdepartementet 1964: 7, Samordnad rehabilitering, del. 1, Remissyttranden över och kommentarer till CRB:s PM 1962 med riktlinjer för den allmänna rehabiliteringsorganisationen (SOU 1964: 50) samt Samordnad rehabilitering, del 2, Allmänna principer och vissa organisationsförslag (SOU 1964: 51).

Genom avgivandet av sistnämnda betänkande har beredningens uppdrag i vad avser frågan om statens arbetsklirik och riksförsäkringsverkets sjukhus slutförts.

Arbetet beräknas fortgå under år 1965.

26. *Socialstyrelseutredningen* (1963: I 20; 1964: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att utreda och framlägga förslag rörande socialstyrelsens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1962):

Engström, G. T., häradshövding.

Experter:

Forslund, E. B., budgetsekreterare;

Stenkula, C. G., socialdirektör hos Lunds stad;

Sturkell, C.-E., t. f. byråchef;

Sverne, T. E., bitr. häradshövding.

Sekreterare:

Nissen, L. S. Veronika, byrådirektör.

Lokal: Arbetarskyddsstyrelsen, Stockholm 34; tel. 54 02 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 20.

Kungl. Maj:t har den 9 september 1964 anbefallt utredningen och MCA-utredningen att, med fullföljande var och en av de åt dem tidigare lämnade uppdragen, i samråd utreda och framlägga förslag jämväl rörande en gemensam centralorganisation för socialvård och medicinalväsende.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden samt företagit vissa studiebesök.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under första halvåret 1965.

27. *1962 års utredning ang. sjuksköterskeutbildningen* (1963: I In 41; 1964: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1962 för översyn av sjuksköterskeutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 april 1962):

Rydback, A. V. L., överdirektör, *ordförande*;
 Albinsson, N. G., landstingsdirektör (fr. o. m. den 17 oktober 1964);
 Binett, E., förbundssekreterare;
 Biörck, K. G. W., professor;
 Johnsson, Inga H. L., organisationssekreterare (t. o. m. den 16 oktober 1964);
 Kärrlander, E. H., led. av II kamm.;
 Lindström, Alice, rektor (fr. o. m. den 17 oktober 1964);
 Lundgren, Karin M., rektor (t. o. m. den 16 oktober 1964);
 Zetterström Lagervall, Ingegerd M., direktör.

Experter:

Andrell, B. Maria (Majsa) K., byrådirektör;
 Björinder, K. E. H., sekreterare (fr. o. m. den 17 oktober 1964);
 Björnegård, Gudrun, bitr. rektor, (fr. o. m. den 1 april 1964);
 Elander, K. O., sekreterare;
 Forslund, K. E., konsulent;
 Israel, J., docent;
 Lindström, Alice, rektor (t. o. m. den 16 oktober 1964);
 Magnusson, D. N., docent;
 Naeslund, J. S., lektor;
 Rabo, Mäjt, sekreterare (fr. o. m. den 17 oktober 1964).

Huvudsekreterare:

Björinder, K. E. H., sekreterare (t. o. m. den 16 oktober 1964);
 Bildt, H. G., förste sekreterare (fr. o. m. den 17 oktober 1964).

Biträdande sekreterare:

Östling, Berit, bitr. rektor (t. o. m. den 16 oktober 1964);
 Nyström, Psyche, drätselsekreterare (tiden 1 januari—30 juni 1964);
 Bildt, H. G., förste sekreterare (tiden 1 juli—16 oktober 1964).

Lokal: Beridarbangatan 17; tel. 21 93 61 (sekr.), 21 93 62 (bitr. rektor Gudrun Björnegård) samt 21 93 65.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 41.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 haft en sammanträdesperiod om tre dagar och tre om två dagar samt i övrigt sex sammanträden. Vidare har utredningen sammanträffat med representanter för landstingsdirektörerna och rektorerna för landets sjuksköterskeskolor. Vissa av utredningens ledamöter och experter har företagit studieresor till Helsingfors, Glasgow och Edinburgh.

Utredningen har den 9 september 1964 avgivit två delbetänkanden Sjuksköterskeutbildningen I. Grundutbildning (SOU 1964: 45) samt Sjuksköterskeutbildningen II. (SOU 1964: 46). Vissa grundläggande undersökningar. Utredningens arbete beräknas kunna avslutas under år 1965.

28. Utredning angående hembiträdeslagstiftningen (1963: I 21; 1964: I 33)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1962 för att verkställa utredning angående hembiträdeslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 maj 1962):

Samuelsson, G. Y., generaldirektör.

Experter:

Englund, Ingegerd, förste vice ordförande i Sveriges husmodersföreningars riksförbund;

Jönsson, Ingeborg, förste byråinspektör;

Liljegren, Märta, ombudsman;

Sandell, Viola, led. av II kamm.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal.

Lokal: Försäkringsrådet, Nybrogatan 57; tel. 60 94 59 (ordföranden) och Arbetsdomstolen, Stora Nygatan 2 A; tel. 23 66 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 21.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 12 sammanträden. Under året har statistiska centralbyråns utredningsinstitut på utredningens uppdrag utfört en statistisk undersökning rörande arbetsförhållandena inom hembiträdesyrket. Slutlig rapport över undersökningen väntas föreligga mot slutet av år 1964.

I direktiven för 1963 års arbetstidskommitté (1964: I S 44) föreskrives, att denna kommitté skall samråda med bl. a. utredningen angående hembiträdeslagstiftningen. Sådant samråd kan komma till stånd tidigast våren 1965.

Utredningsmannen har i skrivelse den 25 september 1964 till departementschefen föreslagit, att den gällande hembiträdeslagens giltighetstid förlänges med ytterligare tre år.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1965.

29. Familjeberedningen (1963: I 22; 1964: I 35)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1962 med uppgift att kartlägga och analysera olika problem i anknytning till samhällets service för barnfamiljerna och att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag beredningen med anledning härav finner påkallade:

Lindström, Ulla, statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Albinsson, N. G., landstingsdirektör;

Bentzel, R. H., professor;

Bornedal, Barbro, fru;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Karlsson, Georg, t. f. professor;

Landberg, Maj-Lis, kassörska;
 Lundberg, Kerstin, redaktör;
 Nyman, Linnea, t. f. skyddskonsulent;
 Rehnberg, K. B., byrådirektör;
 Söderling, B., docent;
 Wilandh, Katarina, fru.

Experter:

Boalt, Carin, professor;
 Carlsson, Gunnel, seminarielärare;
 Hasselrot, Brita, t. f. byråchef;
 Isberg, Å., byrådirektör;
 Jönsson, G., byrådirektör (fr. o. m. den 25 september 1964);
 Sjögren, Britta, intendent.

Sekreterare:

Jönsson, G., byrådirektör (t. o. m. den 24 september 1964);
 Thorstenson, B., soc. stud. (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Lokal: Socialdepartementet; tel. 22 45 00.

Beredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden. Därutöver har arbetsgrupper inom beredningen hållit ett flertal sammanträden.

Beredningen har i april 1964 avgivit promemorian »Ökat stöd till barnfamiljer» (SOU 1964: 36).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

30. *Utredningen om medicinalväsendets centraladministration (MCA-utredningen)* (1963: I In 47; 1964: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1962 för att verkställa utredning angående organisationen och arbetsuppgifterna för medicinalstyrelsen och till styrelsen knutna organ (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1962):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;
 Engel, A. G. W., generaldirektör;
 Rexed, B. A., professor;
 Sandberg, H. A. S., landstingsdirektör;
 Sterner, R. M. E., generaldirektör;
 Wihlborg, H. H., byråchef, tillika *sekreterare*.

Expert:

Sjöström, Å. B., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Holmsten, R. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 47.

Genom beslut den 9 september 1964 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelseutredningen (se 26) och MCA-utredningen att, med fullföljande var och en av de åt dem tidigare lämnade uppdragen, i samråd utreda och framlägga förslag jämväl rörande en gemensam centralorganisation för socialvård och medicinalväsande.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 7 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under första halvåret 1965.

31. 1962 års utredning angående högstadieundervisningen för rörelsehindrade m. m. (1963: I In 48; 1964: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 november 1962 för att utreda organisationen av högstadieundervisningen för vissa handikappade elever m. m.:

Annell, E. G., överdirektör;

Sundmark, B. V., byrådirektör.

Expert:

Söderkvist, S. V. K., skolkonsulent.

Lokal: Slottsbacken 6, Stockholm C; tel. 22 59 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 48.

Kungl. Maj:t har den 3 april 1964 uppdragit åt utredningen att i samråd med medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen skyndsamt utreda frågan rörande omfattningen av och lokalbehovet för försöksverksamhet med påbyggnadsundervisning för rörelsehindrade vid Bräcke Östergård och Norrbackainstitutet samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag vartill utredningen kan föranleda.

Utredningen har den 30 april 1964 avgivit betänkandet »Högstadieundervisning för rörelsehindrade m. m.» (stencilerat) och den 9 september 1964 betänkandet »Försöksverksamhet med påbyggnadsundervisning för rörelsehindrade» (stencilerat).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

32. Pensionsförsäkringskommittén (1964: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att utreda vissa frågor rörande den allmänna pensioneringen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1963):

Granqvist, L. M., president; *ordförande*;

Danielson, G. H., t. f. expeditionschef;

Ekendahl, Sigrid H. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Gustafsson, G. H., f. d. kommunalarbetare, led. av II kamm.;
 Gustavsson, K. R., ombudsman, led. av II kamm.;
 Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;
 Magnusson, A. T., disponent, led. av II kamm.

Expert:

Kjellström, S. Å., byrådirektör.

Sekreterare:

Petri, C. A. H., försäkringsdomare.

Wilhelmsson, B., hovrättsassessor (fr. o. m. den 27 november 1964).

Lokal: Försäkringsdomstolen, Sveavägen 13—15^{VII}, Fack, Stockholm 40;
 tel. 24 48 10.

Direktiven för kommittén, se 1964: I S 38.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt under sammanlagt 12 dagar.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

33. Nordisk läkemedelskommitté (1964: I 39)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 18 januari 1963 för att såsom svenska ledamöter deltaga i en nordisk utredning om samarbete beträffande forskning, upplysning och kontroll inom läkemedelsområdet, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 12/1962:

Hellberg, H. L., professor, *ordförande*;

Bárány, E. H. professor;

Liljestrand, Å., docent;

Lönngren, D. R., apotekare.

Lokal: Statens farmaceutiska laboratorium, Stockholm 60; tel. 34 97 40 (ordföranden).

Nordisk läkemedelskommitté har under tiden november 1963—oktober 1964 haft 2 plenarmöten. Inom kommittén tillsatta arbetsgrupper har dessutom haft cirka 10 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1965.

34. Nordisk utredning om samarbete beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet (1964: I 40)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 februari 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation deltaga i en nordisk utredning om samarbete beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 11/1962:

Rahm, A. H. B., överdirektör, *ordförande*;

Agartz, G. L., t. f. kommerseråd (t. o. m. den 23 september 1964);
Blom, O. T., veterinärråd;
Jenning, W. C. E., t. f. byrådirektör (fr. o. m. den 24 september 1964);
Wretlind, A., professor.

Expert:

Sjölin, S., docent, bitr. överläkare (fr. o. m. den 21 maj 1964).

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Den svenska delegationen har under tiden december 1963—november 1964 hållit 3 sammanträden samt därjämte varit representerad vid 3 sammanträden med subkommittéer av den nordiska kommittén.

Förslag till samarbetsavtal mellan de nordiska länderna om livsmedelslagstiftning och livsmedelskontroll har avgivits av den nordiska kommittén i december 1963. Utredningen beräknas fortgå under hela år 1965.

35. Nordisk kommitté för utbildning i sjukhusadministration (1964: I 41)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 1 mars 1963 att såsom svenska ledamöter delta i en nordisk utredning av frågan om en gemensam nordisk utbildning av sjukvårdsadministratörer, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 1/1963:

Annell, E. G., överdirektör (t. o. m. den 23 oktober 1964);

Bergman, R. K., med. dr, f. d. medicinalråd;

Olvén, B., landstingsdirektör (fr. o. m. den 8 november 1963);

Rahm, A. H. B., överdirektör.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel 22 67 00.

Den nordiska kommittén har under tiden december 1963—november 1964 hållit 4 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas komma att slutföras under första hälften av år 1965.

36. Livsmedelsstadgekommittén (1964: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 19 april och den 6 december 1963 för översyn av livsmedelslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1963):

Wretlind, A., professor, *ordförande*;

Kämpe, Å., stadsveterinär, Stockholm, *vice ordförande*;

Englund, Ingegerd, ordförande i Uppsala läns husmodersförbund;

Fitger, P., fil. dr, f. d. direktör i Sveriges kemiska industrikontor;

Lindskog, C. P. F., f. d. direktör i Kooperativa förbundet;

Lund, G., direktör, Sveriges slakteriförbund;

Sandberg, G., direktör, Sveriges livsmedelshandlareförbund;

Ögersten, S., förbundssekreterare, Svenska livsmedelsarbetareförbundet.

Experter:

Ekman, J., agron. lic., Svenska mejeriernas riksförening u. p. a.;
Hellström, V., laborator.

Sekreterare:

Augustinsson, B., regeringsrättssekreterare.

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr., Stockholm C; tel. 10 22 49 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1964: I S 42.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 16 sammanträden.

Utredningsarbetet har hittills väsentligen koncentrerats till spörsmålen om datummärkning och varudeklaration av förpackade livsmedel. Därvid har bl. a. ett omfattande informationsmaterial insamlats rörande nu förekommande datummärkning av dylika varor. Härjämte pågår inom kommittén en systematisk detaljgranskning av gällande livsmedelsförfattningar, varvid tillfälle lämnats berörda myndigheter och näringslivsorganisationer att framföra synpunkter och önskemål.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1963 är kommittén svenskt kontaktorgan till en för FAO och WHO gemensam kommission för internationellt samarbete rörande livsmedelsstandarder, benämnd Joint FAO/WHO Codex Alimentarius Commission. Vid fullgörande av nämnda uppdrag har representanter från kommittén under hösten 1964 deltagit i kommissionens andra plenarsession i Genève.

Utredningsarbetet beräknas pågå under år 1965.

37. Läkemedelsförsörjningsutredningen (1964: I 43)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 april 1963 för att verkställa utredning om läkemedelsförsörjningen (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1963):

Lönngren, D. R., apotekare.

Experter:

Eklund, S. R. A., apotekare, verkställande direktör i apotekarsocieteten;

Lindgren, G. O. A., professor;

Sjöberg, B. E., chef för militärapoteket.

Sekreterare:

Andersson, L.-E. A., t. f. byrådirektör.

Lokal: Giftnämnden, Experimentalfältet, Stockholm 50; tel. 32 39 93 (utredningsmannen); Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I S 43.

Utredningens arbete kommer att fortgå under år 1965.

38. 1963 års arbetstidskommitté (1964: I 44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att utreda frågan om en allmän arbetstidsförkortning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktige, förste vice talman i I kamm., *ordförande*;

Elmén, Brita D., socialinspektör, led. av II kamm. (fr. o. m. den 23 september 1964);

Enarsson, J. O. A., kommunalkamrer, led. av I kamm.;

Gomér, O. D., f. d. disponent, led. av II kamm.;

Hallström, H. G. F., ordförande i Svenska kommunalarbetareförbundet;

Hanson, P.-O., borgarråd, led. av I kamm. (t. o. m. den 22 september 1964);

Höök, E. S. V., avdelningschef;

Larsson, S. G., direktör;

Nordholm, O. G., direktör;

Schärman, O., sekreterare;

Vilhelmsson, E. E., sekreterare.

Expert:

Åberg, J. Y., fil. dr.

Sekreterare:

Ekberg, L., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Nilsson, N. B., fil. kand. (fr. o. m. den 1 juli t. o. m. den 30 november 1964);

Ström, E. R., förste kanslissekreterare (fr. o. m. den 1 september 1964).

Lokal: Socialdepartementets utredningslokaler, Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr.; tel. 20 22 84 (Ekberg).

Direktiven för kommittén, se 1964: I S 44.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 5 sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1965.

39. 1963 års klinikutredning (1964: I 45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av organisationen vid de statliga undervisningssjukhusens kliniker och avdelningar i vad avser ledningen av den sjukvårdande verksamheten och därtill knutna organisatoriska och administrativa arbetsuppgifter ävensom av övriga därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1963):

Netzén, K. G., landshövding, *ordförande*.

Experter:

Biörck, K. G. W., professor;
Grönwall, A. J. T., professor;
Hamberger, C.-A., professor;
Höglund, K. T., sjukvårdsdirektör;
Olsson, O. G. A., professor;
Thyresson, N., professor;
Werkö, L. A., professor.

Sekreterare:

Fogelberg, B. E. B., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Ebenius, A. M. B., byrådirektör.

Lokal: Universitetskanslersämbetet, Sveavägen 166, Stockholm 23; tel. växel 23 76 80.

Direktiven för utredningen, se 1964: I S 45.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under 1965.

40. 1964 års nykterhetsvårdsundersökning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1963 för att verkställa en kartläggning av nykterhetsvårdsklientelet och formerna för vården av detta:

Larnstedt, A. O. G., kansliråd.

Experter:

Lundquist, G. A. R., laborator, överläkare;
Melin, O. A., byråchef (avliden den 29 augusti 1964);
Nilsson, Tom, amanuens (fr. o. m. den 12 juni 1964);
Nordström, G., t.f. byråchef (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Holmstedt, G. F., byrådirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Sekreterare:

Holgersson, L., sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Sjöberg, T., byråsekreterare (fr. o. m. den 15 december 1964).

Lokal: Fredsgatan 6, II tr., Stockholm C; tel. 10 45 44.

Direktiv (Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1963):

Kartläggningen bör omfatta såväl den öppna som den slutna nykterhetsvården och, i möjlig mån, giva en fullständig bild av nykterhetsvårdsklientelet omfattning och sammansättning, förhållanden som belysa alkoholmissbrukets större eller mindre svårighetsgrad, tillgängliga vårdresurser och dessas utnyttjande samt effekten av nu tillämpade vårdmetoder. Speciell uppmärksamhet bör ägnas de unga alkoholmissbrukarna och de kroniska alkoholisterna, särskilt åldringar.

Utredningsmannen har fram till den 1 november 1964 hållit 5 sammanträden med experterna. Överläggningar har vidare hållits med företrädare för olika myndigheter, organisationer och kommuner.

En enkätundersökning avseende klienteletts sammansättning och tillgängliga vårdresurser inom nykterhetsvården inleddes vid början av november 1964.

Utredningsarbetet beräknas vara slutfört under år 1965.

41. Utredning av vissa frågor i samband med upprättandet av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1964 för utredning av vissa frågor i samband med upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial m. m.:

Hamdahl, B. O., rättsavdelningschef.

Sekreterare:

Lagergren, I., budgetsekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. 22 45 00.

Utredningsarbetet har påbörjats.

42. Utredning angående förhållandena vid adoption av utländska barn m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 för att verkställa utredning angående förhållandena vid adoption av utländska barn samt förutsättningarna för en ökad service från samhällets sida i dessa ärenden (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1964):

Holmqvist, Mary, led. av II kamm., *ordförande*;

Dennemark, S., justitieråd;

Kellberg, L. G. A., utrikesråd.

Sekreterare:

Brunnberg, Karin, förste byråsekreterare.

Lokal: Socialstyrelsen; tel. 22 12 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Lindström till statsrådsprotokollet den 23 oktober 1964):

Flera framställningar har under senare år ingivits till svenska myndigheter med begäran om råd och bistånd vid adoption av föräldralösa barn från främmande länder. Sålunda förfrågade sig Svenska Lutherhjälpen i denna sak hos medicinalstyrelsen år 1961, vidare har socialstyrelsen mottagit förfrågningar i allt större omfattning och utrikesdepartementet har medverkat med att införskaffa utredningar om adoptionslagars innehåll ävensom andra officiella dokument från myndigheter i utlandet. Departementet har därtill samlat relevanta upplysningar i en skrift »Internationella adoptionsärenden» (1960). Till justitieministern riktades

år 1963 en interpellation i riksdagens första kammare i samma fråga. Dessutom har såväl den 9 mars som den 8 och 9 oktober innevarande år till mig inkommit framställningar från kvinno- och ungdomsorganisationer om åtgärder för att anvisningar och bistånd måtte genom barnavårdsorgan eller annan förmedling lämnas enskilda, som önskar adoptera utländska barn. Bakom de olika aktionerna ligger erfarenheter från u-landshjälpen och ett intresse som stimulerats av skildringar i pressen, radion och televisionen av nödlidande och sjuka barn i främmande länder. Kraven på åtgärder för att underlätta adoption av utländska barn bottnar således dels i behovet att göra en humanitär insats för att rädda barn från undergång i nöd och elände, dels i den naturliga längtan efter barn hos ett stort antal ofrivilligt barnlösa makar.

Av yttranden som gjorts av olika myndigheter i denna fråga framgår att delade meningar råder om huruvida det är principiellt riktigt att svenska staten engagerar sig för främjandet av adoptioner som nu sagts. Sätillvida bör frågan besvaras nekande som det knappast kan vara statens uppgift att medverka till att barn från främmande länder i stort antal överförs hit för adoptionsändamål. Lika självklart är, att det inte kan bli tal om att i Sverige tillämpa restriktioner, som motiveras av rassynpunkter. Adoptionsfall måste under alla förhållanden provas individuellt och fördomsfritt. I sådana individuella fall kan det emellertid vara betydelsefullt att samhället genom sina organ bistår med råd och hjälp, som minskar de svårigheter som nu föreligger att adoptera utländska barn.

Dessa svårigheter är av såväl juridisk som praktisk natur. Enligt lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, förmynderskap och adoption gäller sålunda bl. a. att utländsk medborgare icke får adopteras i Sverige, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör. Med hänsyn till denna bestämmelse kan komplikationer uppkomma bl. a. i fall då adoptionsinstitutet ej är känt i barnets hemland. Angående den rättsliga regleringen av adoption pågår f. n. ett visst utredningsarbete inom olika internationella organ, i vilket arbete Sverige deltar. Inom en expertkommitté i Europarådet har utarbetats ett förslag till konvention för enhetligande av europarådskretsens adoptionslagstiftning. Vidare har inom Haagkonferensen för internationell privaträtt uppgjorts ett konventionsförslag rörande internationella adoptioner, som f. n. är föremål för behandling vid tionde Haag-konferensens sammanträde hösten 1964.

På det praktiska planet är vissa internationella organisationer såsom International Social Service och Union Internationale de Protection de l'Enfance i Genève verksamma. De är nationella myndigheter behjälpliga med sociala utredningar i adoptionsärenden och med överflyttning och tillsyn i begränsad utsträckning av barn, som avses bli adopterade. Att enskilda familjer lämnar de dock knappast något bistånd. För praktiskt bistånd är därför svenska familjer hänvisade till de upplysningar som svenska myndigheter ger. Det har vitsordats att detta bistånd är otillräckligt. Även enligt min mening behöver det utbyggas, så att praktiska hinder reduceras så långt det är möjligt.

För adoptanten kan bristande språkkunskaper utgöra ett praktiskt problem då det gäller att taga kontakt med myndigheter i främmande länder. Vissa länder — som Indien — kräver tillika, att adoptanten eller ett ombud för denne själv väljer ut det barn, som önskas för adoption. Omkostnaderna för adoptionens genomförande med resor och avgifter kan bli stora. Det måste förutsättas att de kommer att åvila adoptanten. Frågan huruvida personal vid beskickning, missionsällskap eller annan svensk representant i barnets hemland skulle kunna företräda de blivande adoptionsföräldrarna vid kontakt med myndigheterna, hämtning av barnet

etc. bör därför undersökas. Nu befintliga svårigheter och hinder behöver i första hand klarläggas genom utredning.

Då förhållandena varierar starkt från land till land kan det vara nödvändigt att till en början inrikta utredningen på vissa länder om vilka det kan antagas att de inte principiellt motsätter sig adoption i Sverige av barn från det egna landet. Erfarenheten torde ha visat att adoptionsfrågor av detta slag ofta är mycket ömtåliga och att direkta aktioner i individuella fall lätt kan framkalla missförstånd och misstolkningar. En möjlighet att förebygga friktioner skulle kunna vara om utredningsarbetet innefattade kontakt med myndigheter i de aktuella länderna i syfte att klarlägga vilka svårigheter som möter i adoptionsärenden och möjligheterna att undanröja dem. Om förutsättningar därvid visar sig föreligga för en viss aktivitet i det främmande landet vid införskaffandet av erforderliga uppgifter, information om legala bestämmelser etc., bör utredningen eftersträva att samförstånd nås om den procedur eller de vägar som i respektive länder anses lämpliga och godtagbara.

En ökning av antalet adoptioner av utländska barn ställer också större krav på de svenska barnavårdsmyndigheterna. Det är i allmänhet till barnavårdsmyndigheterna, som de enskilda familjerna först vänder sig med sina önskemål om adoption. Huruvida önskemålen då skrinlägges eller mognar till ett beslut kan bero på vederbörande barnavårdsnämndstjänstemans förståelse och kunnande. Det kommunala barnavårdsorganet måste kunna tillvarata både de presumtiva svenska föräldrarnas och det okända barnets intressen. Utöver sedvanlig fosterhemsutredning måste barnavårdsnämnden kunna bedöma den svenska familjens förutsättningar i övrigt att åtaga sig ett livslångt engagemang för ett barn av främmande ursprung som familjen kanske aldrig sett. Den grannliga uppgiften kräver att barnavårdsnämnderna själva erhåller nödig information om problematiken samt instruktioner om hur de skall förfara vid den sociala utredningen av de tänkta adoptionsföräldrarnas lämplighet, vid förmedling av kontakt med domstol för eventuell förmynderskapsansökan och med polismyndighet för medborgarskapsansökan för barnet i de fall där detta är mest framkomliga vägar för adoption. Hur och i vilka former denna information av barnavårdsnämnderna skall ske bör alltså utredas.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Kommunikationsdepartementet**A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964****1. Statens byggnadsbesparingsutredning (1962: I 9; 1963: I 9; 1964: I 8)**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1954 för att verkställa en översyn av den statliga och statsunderstödda husbyggnadsverksamheten och avgiva förslag till åtgärder för att nedbringa kostnaderna vid denna (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1954):

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Experter:

Johanson, R., byrådirektör;

Lindh, T. B. E., byråchef.

Sekreterare:

Rietz-Ödeen, Ann Mari, förste byråsekreterare.

Teknisk sekreterare:

Johansson, S. A., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1955: I K 16.

Utredningen har — utöver tidigare avgivna två betänkanden (SOU 1956: 39 och 1957: 47) och tretton separata teknisk-ekonomiska utredningar, publicerade enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t den 12 oktober 1956 — den 5 juni 1964 avgivit sitt slutbetänkande, Ekonomiskt byggande (SOU 1964: 26).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Vägmarksersättningskommittén (1962: I 12; 1963: I 11; 1964: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1956 för att verkställa bl. a. viss översyn av vägmarksersättningssakkunnigas betänkande, del I, angående grunder för bestämmande av ersättning för upplåtelse av vägmark m. m. (Se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Schirén, G. U., vattenrättsdomare, *ordförande*;

Hjelm, K. G. L., professor;

Johansson, J. H., överlantmätare;

Svengren, G.-O., byrådirektör;

Zachrisson, S. J. G., agronom.

Expert:

Larsson, F. G., professor.

Sekreterare:

Persson, J. L., vattenrättsdomare.

Biträdande sekreterare:

Andersson, E. O., agronom.

Direktiven för utredningen, se 1957: I K 27.

Kommittén har den 5 december 1963 avgivit *dels* betänkandet *Ersättning vid upplåtelse av jordbruksmark till allmän väg* (stencilerat) *dels ock en värderingshandledning* (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Märstadelegationen (1962: I 15; 1963: I 14; 1964: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 januari 1958 med uppgift att samordna frågor rörande utbyggnaden av ett samhälle i närheten av storflygplatsen Arlanda:

Westerlind, E. A., landshövding, *ordförande*;

Falk, G. A., landssekreterare, *vice ordförande*;

Ahlberg, C.-F. J., professor;

Almgren, N. H., ordförande i Märsta kommunalfullmäktige;

Garpe, D. A. J., f. d. borgarråd;

Jansson, T. M., ordförande i Märsta kommunalnämnd;

Svanberg, S.-E., direktör i Scandinavian Airlines System;

Sörenson, S., byråchef;

Öhrström, K. L., ekonomidirektör.

Sekreterare:

Sparrman, B. L., byrådirektör;

Lindqvist, N. V., biträdande länsarkitekt.

Direktiven för delegationen, se 1959: I K 22.

Delegationen har under tiden januari—oktober 1964 hållit 1 plenisammanträde och 12 utskottssammanträden.

Delegationen har i skrivelse till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet den 3 november 1964 med överlämnande av en promemoria rörande delegationens verksamhet hemställt att utredningen måtte upphöra. Den 7 december 1964 beslöt departementschefen att delegationens arbete skulle upphöra med utgången av december månad 1964.

4. 1959 års flygutredning (1962: I 17; 1963: I 15; 1964: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1959 för utredning rörande den lämpliga fördelningen av ägarintressena i lufttrafikföretag med tillstånd att bedriva inrikes linjefart:

Söderström, O. A. V., direktör, *ordförande*;

Dillén, B. O., direktör;

Petri, C. I., vicekonsul.

Experter:

Björkman, B. E. T:son, professor;

Lignell, K., direktör.

Sekreterare:

Öhrn, J. B., kansliråd.

På därom av utredningen i skrivelse den 1 augusti 1964 gjord framställning beslöt departementschefen den 15 december 1964 att utredningen skulle upphöra.

5. *Bilskrotningsutredningen* (1962: I 29; 1963: I 24; 1964: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1961 för att verkställa utredning angående omhändertagande och nedskrotning av kasserade bilar (se Post- och Inrikes tidn. den 2 augusti 1961):

Montell, J. E. O., överdirektör.

Experter:

Dahlerus, B. H., direktör;

Hedström, B. L. G. O., major;

Lindblad, R. A., avdelningsdirektör;

Sederblad, B. F:son, hovrättsassessor.

Sekreterare:

Bäckstrand, K. G. M., ambassadsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Eriksson, S. L., Synnöve, byråsekreterare (fr. o. m. den 28 januari 1964).

Direktiven för utredningen, se 1962: I K 29.

Utredningen har under tiden november 1963—mars 1964 hållit 14 sammanträden.

Utredningen har avgivit ett den 7 mars 1964 dagtecknat betänkande, Bilskrotning (SOU 1964: 21).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Säffle kanalutredning* (1963: I 31; 1964: I 29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1962 för att upptaga förhandlingar rörande frågor om ombyggnad av Säffle kanal med berörda lokala intressenter:

Lokrantz, L. A. O., direktör.

Expert:

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd.

Sekreterare:

Backman, G. B., kansliråd.

Utredningen har under tiden november 1963—maj 1964 haft 11 sammanträden, varvid i vissa fall förhandlingar ägt rum med berörda lokala intressenter.

Utredningen har den 26 maj 1964 avgivit betänkandet *Frågan om en ombyggnad av Säffle kanal* (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Flygmaterielutredningen (1964: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att verkställa en utredning rörande behovet av civila och militära beredskapsåtgärder i fråga om flygplan tillhörande enskilda flygtrafikföretag:

Cardelius, E. C. F., generaldirektör, *ordförande*;

Ljungh, J. E. H., överingenjör;

Palm, T., avdelningsdirektör.

Expert:

Bjuggren, S. A. E:son, major.

Sekreterare:

Wergens, B. G., förste byråsekreterare.

Utredningen har under år 1964 avgivit ett betänkande (*stencilerat, hemligt*).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Arbetsgruppen för säkerhetsinspektionsfrågor (1964: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1963 för att närmare undersöka och överväga de särskilda detaljspörsmål, som återstår att lösa innan säkerhetsinspektionen träder i kraft:

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;

Andréasson, N. R. G., direktör;

Hall, G. V., överdirektör;

Nilsson, E., byråchef;

Rosenquist, B. F., direktör;

Thorell, K. A. B., direktör.

Experter:

Ahlgren, N., direktör;

Burén, C.-D. E., förste bilinspektör;

Ekberg, K. G., överingenjör;

Eriksson, Böret, hovrättsassessor;

Gårdman, J. K. E., direktör;

Hagardt, S. A. O., direktör;

Himmelstrand, G. G. F., direktör;

Holmbom, R. V., ombudsman;

Leidvik, B. E., ingenjör;

Lindstrand, E. L., direktör;

Pellijeff, F. H. A., direktör.

Sekreterare:

Appelgren, L. G. S., byrådirektör;

Öhrn, J. B., kansliråd.

Arbetsgruppen har t. o. m. mars 1964 hållit ett flertal sammanträden och den 15 januari 1964 avgivit en promemoria angående författningsfrågor m. m. rörande säkerhetsinspektion av vissa motorfordon (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Arbetsgruppen för radio- och televisionshus i Göteborg (1964: I 35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppgift att skyndsamt verkställa granskning av det av byggnadsstyrelsen den 28 februari 1963 framlagda förslaget till byggnadsprogram för ett radio- och televisionshus i Göteborg:

Sommar, C. O., direktör, *ordförande*;

Johansson, S. K. L., byrådirektör;

von Willebrand, B. M., byråchef.

Sekreterare:

Björnson, L.-E., byrådirektör.

Arbetsgruppen, som under tiden november 1963—april 1964 hållit 13 sammanträden, har med skrivelse den 23 april 1964 avlämnat en promemoria (stencilerad) i ärendet.

Uppdraget är därmed slutfört.

10. Sakkunniga för granskning av järnvägsstyrelsens beräkningar rörande ersättningen till statens järnvägar för driften av trafiksvaga järnvägslinjer m. m. (1964: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 november 1963 för att inom kommunikationsdepartementet dels verkställa granskning av de tillämpade redovisnings- och beräkningsprinciperna i den av järnvägsstyrelsen för år 1962 utförda redovisningen av trafiksvaga järnvägslinjer, dels — sedan järnvägsstyrelsen slutfört erforderliga undersökningar i fråga om nedskrivning av statskapitalet för trafiksvaga järnvägslinjer — jämnväl granska dessa undersökningar:

Schmidt, C. S:son, civilingenjör, led. av I kamm.;

Welinder, P. E. C., professor.

Sekreterare:

Pellijeff, F. H. A., direktör.

Biträdande sekreterare:

Görs, L. F. E:son, budgetsekreterare.

De sakkunniga har hållit 23 sammanträden och avgivit redogörelser för granskning dels av den s. k. 1963 års separatredovisning av statens järnvägars trafiksvaga järnvägslinjer den 10 februari 1964 (stencilerad), dels av järnvägsstyrelsens undersökningar i fråga om nedskrivning av statskapitalet för dessa järnvägslinjer den 24 mars 1964 (stencilerad).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

11. Markdelegationen (1962: I 13; 1963: I 12; 1964: I 10)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1956 för att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid förhandlingar med Stockholms stad rörande vissa mellan staten och staden föreliggande byggnads- och markfrågor samt inkomma med de förslag, till vilka förhandlingarna kan föranleda:

Johansson, J. H., överlantmätare;

Larsson, S., generaldirektör;

Mårdh, G. A., byggnadsråd (fr. o. m. den 1 maj 1964);

Renlund, R. G., generaldirektör.

Sekreterare:

Arrhenius, K. G. H., kanslichef;

Mårdh, G. A., byggnadsråd (t. o. m. 30 april 1964).

Biträdande sekreterare:

Elofsson, A. F., byrådirektör.

Experter:

Zickerman, B. H., major (fr. o. m. den 1 augusti 1964);

Åhlén, B., ingenjör (fr. o. m. den 1 augusti 1964).

Lokal: Blasieholmstorg 11 C, Stockholm C; tel. 10 55 91, 11 46 88 och 10 38 04.

Direktiven för utredningen, se 1957: I K 30. Härjämte har Kungl. Maj:ts genom beslut den 23 april 1964 förklarat att markdelegationens uppdrag jämväl skall innefatta uppgiften att företräda staten vid förhandlingar avseende upplåtelse av mark å Järvaområdet till Stockholms stad och vissa andra kommuner.

Delegationen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 35 sammanträden. Därjämte har fortlöpande överläggningar ägt rum mellan av delegationen och stadens delegerade utsedda subdelegerade. Delegationens arbete koncentreras nu på cityregleringen och Järvaområdet exploatering.

Delegationen har med skrivelse den 31 december 1963 för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan delegationen och delegerade för Stockholms stad den 11 december 1963 träffat avtal rörande vissa markbyten m. m., vilket därefter godkänts av Kungl. Maj:t och Stockholms stadsfullmäktige.

Delegationens arbete beräknas fortgå under år 1965.

12. *Statens företrädare vid förhandlingar om båttrafiken i Stockholms skärgård* (1962: I H 11; 1963: I H 8; 1964: I K 11)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1956 för att delta i förhandlingar med Stockholms stad och Stockholms läns landsting rörande frågan hur båttrafiken i Stockholms skärgård bör ordnas (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1956):

Berggren, E. G. C., byråchef.

Experter:

Ljungström, G. O., förste länsassessor;

Wennerhorn, K. O. L., byråchef.

Lokal: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm; tel. 10 28 06.

Statlig medlem i det trafikutskott, som enligt avtal den 13 juli 1959, den 17 februari 1961 och den 10 april 1963 rörande båttrafiken i Stockholms mellersta skärgård samt den 21 april 1961 och den 30 juni 1964 angående trafiken i den norra skärgården skall äga följa vederbörande redares åtgärder i fråga om trafiken m. m.:

Berggren, E. G. C., byråchef.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Företrädaren för staten vid förhandlingarna om båttrafiken i Stockholms skärgård har med skrivelse den 2 juli 1964 överlämnat ett den 30 juni 1964 mellan företrädarna för staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena, samt Blidö kommun, å andra sidan, preliminärt ingånget avtal om båttrafik i Stockholms norra skärgård under tiden den 1 oktober 1964—30 september 1974. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t genom beslut den 26 augusti 1964.

Statens företrädare har vidare med skrivelse den 15 oktober 1964 överlämnat två den 17 september 1964 mellan företrädarna för staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å ena, samt respektive Österåkers och Ljusterö kommuner, å andra sidan, preliminärt ingångna avtal om finansieringen av den reguljära båttrafiken i Stockholms mellersta skärgård för tiden 1 oktober 1964—30 september 1984. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t den 23 oktober 1964.

Förhandlingarna beräknas vara slutförda under år 1965.

13. 1957 års bemanningsutredning (1962: I H 12; 1963: I H 9; 1964: I K 12)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1957 för att utreda frågan om bemanningen på fartyg och därmed sammanhängande spörsmål:

Ekblom, O., f. d. landshövding.

Experter:

Forssblad, N. D., direktör;

Grenander, N., direktör, jur. dr;

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Karlbjörn, H. S., ombudsman;

Linderstam, B. A. H., ombudsman;

Lycke, H., direktör;

Strömberg, A. E., rektor;

Thore, J. S., förbundsordförande;

Tufvasson, K. E., byrådirektör;

Wikström, K. J., ombudsman;

Öbrink, J. H., f. d. byrådirektör.

Sekreterare:

Rune, C. L., hovrättsassessor, Stenkullavägen 6, Stockholm K; tel. 51 90 40.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsmannen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit flera sammanträden med experterna.

Beträffande det till befälsbemanningen hörande spörsmålet om rätt att för erhållande av behörighetsbevis enligt sjöbefälskungörelsen tillgodoräkna sig militär utbildning har utredningsmannen den 27 april 1964 avgivit en promemoria med förslag till vissa ändringar i sjöbefälskungörelsen rörande rätten att i behörighetshänseende tillgodoräkna sig marin utbildning.

Med fortsatt utredning i fråga om manskapsbemanningen anstår tillsvidare i avbidan på det numera inledda lagstiftningsarbetet angående säkerheten å fartyg.

På sätt nu angivits beräknas utredningsarbetet fortgå under år 1965.

14. 1957 års trafiknykterhetskommitté (1962: I 14; 1963: I 13; 1964: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1957 för att verkställa översyn av lagstiftningen om trafiknykterhet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 3 januari 1958):

Rylander, A. O. E., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;

Ewerlöf, Elsa H. E., fru, f. d. riksdagsledamot;

Larsson, E., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Vinberg, E. T., byråchef (t. o. m. den 21 juli 1964).

Expert:

Ornegard, C. O., rådman (t. o. m. den 1 april 1964).

Sekreterare:

Sterzel, F. A. C., preceptor.

Lokal: Smedsbacksgatan 7, Stockholm No; tel. 62 84 82 (Sterzel).

Direktiven för kommittén, se 1958: I K 28.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 3 sammanträden.

Kommittén har den 12 december 1963 överlämnat delbetänkandet Nykterhet i trafik I. Vägtrafiken (SOU 1963: 72).

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet 1965.

15. 1960 års radioutredning (1962: I 18; 1963: I 16; 1964: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1959 för att utreda frågan om de allmänna riktlinjerna för ljudradions och televisionens framtida verksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1960 och den 26 november 1962):

Åman, O. V., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Eskilsson, C. E., lanthbrukare, led. av I kamm.;

Heimbürger, H. A., f. d. ekonomidirektör;

Helén, N. G., docent, led. av II kamm.;

Larsson, H., skogsinspektor, led. av II kamm.;

Mattson, Lisa, redaktör, led. av I kamm. (ordf. i AKU);

Mellqvist, S. A., förste kontorist, led. av II kamm.;

Öhrström, K. L., ekonomidirektör (t. o. m. 31 januari 1964).

Experter:

Bergström, S. B:son, professor (fr. o. m. den 25 januari 1964);

Esping, E. B., teknisk direktör;

Persson, S. B. V., kanslichef;

Rydbeck, O., radiochef;

Öhrström, K. L., ekonomidirektör (fr. o. m. den 1 februari 1964).

Sekreterare:

Brodd, K. A., byrådirektör (led. i AKU);

Lindblad, I., docent (ordf. i RAFF och RUFUS).

Inom utredningens ram har under året självständigt arbetat arbetsgruppen för folkbildning, universitetsundervisning och samhällsinformation (RUFUS), arbetsgruppen för konsumentupplysning (AKU) samt arbetsgruppen för forskningsfrågor (RAFF).

Arbetsgruppen för folkbildning, universitetsundervisning och samhällsinformation (RUFUS).

Experter:

Franzén, N.-O., programdirektör;

Ivre, I. G. E., redaktör.

Sekreterare:

Hallingberg, G. G., lektor;

Hedlund, B. E. avdelningschef.

Arbetsgruppen för konsumentupplysning (AKU).

Experter:

Holme-Gustafsson, Brita M., fru, byrådirektör;

Samuelsson-Forsén, Ingrid H. M., fru, redaktör;

Wallberg, Ursula, fru, förste forskningssekreterare.

Sekreterare:

Himmelstrand, Karin B., fru, fil. kand. (t. o. m. den 15 oktober 1964).

Arbetsgruppen för forskningsfrågor (RAFF).

Experter:

Hallingberg, G. G., lektor;

Himmelstrand, J. U. I., professor.

Lokal: Sveriges Radio, Kungsgatan 8, Stockholm C (postadress Box 955, Stockholm 1); tel. 63 10 40.

Direktiven för utredningen, se 1961: I K 15 och 1963: I K 16.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 13 sammanträden omfattande 21 dagar. Vidare har en arbetsgrupp under ordförandens ledning sammanträtt ett tiotal gånger.

Utredningens arbetsgrupp för konsumentupplysning (AKU) överlämnade den 15 oktober 1964 till utredningen sitt betänkande Konsumentupplysning i televisionen. Med skrivelse den 9 november 1964 överlämnade utredningen detta betänkande som sitt eget förslag till chefen för kommunikationsdepartementet (SOU 1964: 54).

Utredningen avser att framlägga sitt huvudbetänkande under första kvartalet 1965. Från arbetsgruppen för forskningsfrågor (RAFF) kommer ett särskilt stencilerat betänkande att framläggas.

16. 1960 års vägsakkunniga (1962: I 20; 1963: I 17; 1964: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 för att verkställa översyn av väglagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1960):

Vahlberg, G. E., generaldirektör, *ordförande*;

Antonsson, J. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Bengtsson, H. V., plåtslagare, led. av II kamm.;

Jacobsson, P., socialvårdsassistent, led. av I kamm.;

Johansson, N. R., ombudsman, led. av II kamm.;

Körlof, A. H. V., regeringsråd;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, f. d. andre vice talman i II kamm.

Experter:

Gustafson, C. E., byrådirektör;

Mellborn, S. O., byrådirektör;

Sandgren, P., ingenjör;

Sundström, B., civilingenjör;

Svengren, G.-O., byrådirektör (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Hillert, S. H., preceptor (fr. o. m. den 21 september 1964).

Sekreterare:

Runesten, S.-O. J., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Bouvin, J. Å., hovrättsassessor.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 22 96 60, rikssamt. växel 22 98 60.

Direktiven för de sakkunniga, se 1961: I K 18.

De sakkunniga har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 12 sammanträden.

De sakkunniga har avgivit delbetänkanden den 7 december 1961 angående statsbidrag till enskild väghållning, m. m. (SOU 1962: 6), och den 25 april 1962 angående avgiftsbelagda trafikaneläggningar (SOU 1962: 26).

De sakkunnigas arbete beräknas fortgå under år 1965.

17. *Parkeringskommittén* (1962: I 21; 1963: I 18; 1964: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 för att verkställa översyn av gällande rättsregler om anordnande av parkeringsplatser för motorfordon m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1960):

Andersson, T. G., landshövding, *ordförande*;

Hall, G. V., överdirektör, *vice ordförande*;

Ahlgren, N., direktör;

Andersson, M. A. J., chefredaktör, led. av I kamm.;

Andersson, T., chefredaktör, led. av I kamm.;

Aronsson, H., direktör;

Berglund, H. J., borgarråd;

Mangård, N., hovrättsråd;

Träff, S. O., direktör.

Experter:

Ahlström, O., trafikingenjör;

Backman, G. B., kansliråd;
Berg, F. L. V., direktör;
Bäcklander, R., direktör;
Hernroth, U. N., polisintendent;
Nordqvist, S., laborator;
Sahlin, B. S., trafikinspektör;
Tynelius, S. G. A., stadsbyggnadsdirektör.

Sekreterare:

Berg von Linde, S. V., förste byråsekreterare (t. o. m. den 31 mars 1964);
Eklöf, Å., länsassessor (t. o. m. den 30 april 1964);
Palm, A. K., hovrättsfiskal (fr. o. m. den 1 juli 1964).

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 63 24 39.

Direktiven för kommittén, se 1961: I K 19.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 3 sammanträden. Vid sidan härav har inom kommittén särskilt tillsatta arbetsgrupper hållit 9 sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas bli slutfört under senare hälften av år 1965.

18. Ellagstiftningsutredningen (1962: I 22; 1963: I 19; 1964: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 för att verkställa översyn av lagstiftningen om elektriska anläggningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1960):

Elliot, K. E., f. d. hovrättspresident, *ordförande*;

Esping, E. B., teknisk direktör;

Karsberg, Å. L., teknisk direktör;

Larsson, N. H. C., direktör;

Månsson, H., direktör.

Experter:

Carle, B., förste länsassessor;

Nygren, M.-E., direktör (fr. o. m. den 18 december 1964);

Pettersson, G. A., överingenjör;

Åkerlind, P. W., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Ellmén, S.-E. G., hovrättsråd;

Fahlander, T. I., hovrättsfiskal.

Lokal: Hovrätten för Nedre Norrland, Sundsvall; tel. 060/15 72 50.

Direktiven för utredningen, se 1961: I K 20.

Utredningen har efter remiss avgivit yttrande över jordabalksutredningens förslag till jordabalk (SOU 1963: 55) dels till immissionssakkunniga den 26 februari 1964 beträffande förslaget tredje kapitel, dels till Konungen den 9 oktober 1964 beträffande förslaget adertonde kapitel.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden. Därutöver har ordföranden vid tre tillfällen haft överläggningar med kommerskollegium.

Preliminära förslag föreligger till ny lag om elektriska anläggningar och lag om åtgärder till skydd för radiotrafik jämte följdförfattningar och kommentarer. Inom kommerskollegium har under år 1964 på uppdrag av Kungl. Maj:t påbörjats en utredning rörande organisationen m. m. av de statliga åtgärderna för rationalisering av elkraftdistributionen. Ellagstiftningsutredningen är för sitt ställningstagande i vissa hänseenden beroende av det resultat till vilket kommerskollegium kommer.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört under senare delen av år 1965.

19. Svenska ledamöterna av Nordisk vägtrafikkommitté (1962: I 25; 1963: I 20; 1964: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 att såsom svenska ledamöter ingå i en nordisk kommitté med uppgift att utarbeta förslag till gemensam vägtrafiklagstiftning för Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Holmquist, B. G., rättsavdelningschef;

Stoltz, A. W., häradshövding.

Experter:

Ahlström, O., civilingenjör;

Burén, C.-D. E., förste bilinspektör;

Hagardt, S. A. O., direktör;

Tornberg, E. A. G., vägtrafikinspektör.

Sekreterare:

Egedal, N. H., byrådirektör;

Voss, B. G. P., hovrättsassessor.

Lokaler: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Holmquist och Voss); Storkyrkobrinken 7, Stockholm C, tel. 11 51 27 (Egedal).

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden.

Kommittén räknar med att avlämna förslag till bestämmelser om vägmärken i början av år 1965 och till trafikregler under sommaren samma år. Arbetet i övrigt beräknas fortgå under år 1965.

20. *Kanaltrafikutredningen* (1962: I 27; 1963: I 22; 1964: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1961 för att verkställa en trafikekonomisk utredning om godstransporterna mellan väner- och vätterområdena samt västkusten (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juni 1961):

Godlund, S. A. I., professor, *ordförande*;

Jarder, J. O., överinspektör;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Torell, A. S., direktör;

Waller, E. A., direktör.

Experter:

Hölecke, O. K. L., avdelningsdirektör;

af Klintberg, R. H. F., direktör;

Rådberg, J. T., major;

Sidenvall, J. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Olsson, R. I., byrådirektör.

Lokal: St. Nygatan 1, 3 tr., Stockholm C; tel. 10 73 09.

Direktiven för utredningen, se 1962: I K 27.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 9 sammanträden, varav ett internatsammanträde över 4 dagar.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört i början av år 1965.

21. *Centrala civila transportkommittén* (1962: I 28; 1963: I 23; 1964: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 juni och den 13 oktober 1961 för att verkställa utredning och planläggning i fråga om den civila transportregleringsverksamheten i krig:

Petri, F. A., direktör, *ordförande*;

Baltzar, S.-E., byrådirektör;

Bergelin, S.-E. S., byråchef;

Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;

Brunnberg, E. A., disponent;

Danielson, N.-G. F., byråchef;

Hagander, J. H., byrådirektör;

Hjalmarsson, S. O. R., trafikchef;

Montell, J. E. O., överdirektör;

Odén, C. Å., kanslichef;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Skarp, N. Å., överstelöjtnant;

Söderberg, H. O. E., byråchef;

Öhrn, J. B., kansliråd.

Experter:

Börjeson, K. B., byrådirektör;

Carlsten, C. J., överstelöjtnant;

Egedal, N. H., byrådirektör;

Stephani, C. A., kamrer (fr. o. m. den 1 juli 1964).

Sekreterare:

Danielsson, G. Å. D., major.

Biträdande sekreterare:

Rundström, T. E., förste byråsekreterare.

Lokal: Järntorget 84, Stockholm C; tel. 24 62 90.

Direktiven för kommittén, se 1962: I K 28.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 8 sammanträden.

Arbetet beräknas fortgå under år 1965.

22. Färdskrivarutredningen (1962: I 31; 1963: I 25; 1964: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1961 för att verkställa utredning angående de tekniska möjligheterna att utnyttja maskinella hjälpmedel för efterhandsgranskning av färdskrivardiagram samt därmed sammanhängande organisatoriska och andra frågor:

Odén, C. Å., kanslichef, *ordförande*;

Kullberg, O. G., avdelningschef;

Rydberg, H. A. L., polisintendent.

Expert:

Broomé, B. P., civilingenjör.

Sekreterare:

Falkenmark, P. A., förste byråsekreterare.

Lokal: Statens Biltrafiknämnd, Stockholm C; tel. växel 24 62 90.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 15 oktober 1964 hållit 3 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

23. Utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen (1963: I 27; 1964: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att verkställa utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen:

Sandberg, A. G., direktör.

Experter:

Ask, B. E., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 19 februari 1964);
Attarp, T., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 19 februari 1964);
Ekdahl, S. V. B., avdelningsdirektör;
Eriksson-Öst, O. V., avdelningsdirektör;
Marknäs, N. S. V., avdelningsdirektör.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen, Jämtlandsgatan 99, Vällingby; tel. växel 87 00 00.

Direktiven för utredningen, se prop. 1962: 98 s. 86, 87.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 15 sammanträden. Under samma tid har den inom utredningen konstituerade arbetsgruppen, vari ingår experter från statskontoret och byggnadsstyrelsen, kontinuerligt arbetat med den praktiska systemutformningen.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

24. *Utredning rörande vissa rättsliga spörsmål m. m. i fråga om radioanläggning och rundradioverksamhet* (1963: I 28; 1964: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 för att utreda vissa rättsliga spörsmål m. m. i fråga om radioanläggning och rundradioverksamhet:

Bergström, S. B:son, professor.

Lokal: Riddartorget 5, Uppsala; tel. 018/12 36 13, 14 17 14.

Utredningsmannen har vid 15 sammanträden haft samråd med representanter för telestyrelsen, Sveriges radio, 1960 års radioutredning, Europarådets juridiska kommitté för radio och television, Europeiska radiounionen m. fl.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

25. *1962 års fritidsutredning* (1963: I 29; 1964: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:t bemyndiganden den 15 augusti och den 28 september 1962 för att verkställa utredning av fritidsområden, fritidsbebyggelse och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. 12 september 1962):

Lundgren, J. B., generaldirektör, *ordförande*;

Carlsson, I., förbundsordförande;

Fälldin, N. O. T., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Henrikson, C. T., stadssekreterare;

Jonsson, K. I., byggnadsråd;

Löwdin, Inga, fil. kand.;

Turesson, B., distriktslantmätare, led. av II kamm.;

Ullsten, O., förbundsordförande.

Experter:

Annevall, S., direktör;

Bolin, H. E. A., medicinalråd;

Delin, L. A., revisionssekreterare (fr. o. m. den 5 februari 1964);

Enocson, J. G. R., direktör;

Erichs, S. M., länsarkitekt;

Falken, P. J. Ö., förste kanslissekreterare;

Haggård, S. F., sjöfartsråd;

Kvarby, N. R., överlantmätare;

Sehlin, H., direktör;

Wetterhall, S. C. E., länsingenjör.

Sekreterare:

Norrbom, N. C.-E., byrådirektör.

Lokal: Lantbruksstyrelsen, Centralvägen 16, 4 tr., Solna; tel. växel 83 05 20.

Direktiven för utredningen, se 1963: I K 29.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 15 sammanträden.

Utredningen har den 20 oktober 1964 avgivit betänkandet *Friluftslivet i Sverige — Utgångsläge och utvecklingstendenser* (SOU 1964: 47). Utredningen har vidare beslutat genomföra en inventering via länsstyrelser och kommuner rörande anläggningar för det rörliga friluftslivet. Ett betänkande rörande fritidsbebyggelsens utformning och lokalisering beräknas avgivas i början av 1965 samt ett slutbetänkande rörande anläggningar för det rörliga friluftslivet i slutet av 1965.

26. *Bilförarutredningen* (1963: I 30; 1964: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 för att verkställa utredning angående förarutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1962):

Elfving, O. G. C., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Burén, C.-D. E., förste bilinspektör;

Kallerdahl, B. U., rektor;

Levin, H. S., led. av II kamm.;

Persson, S., ombudsman;

Skiöld, L. O. R., expeditjonschef;

Thorson, G. A., direktör.

Experter:

Backman, G. B., kansliråd (fr. o. m. den 1 april 1964);

Bjarnholt, L. O., byrådirektör;

Cullert, B., lektor;
Engqvist, K. E. B., budgetsekreterare (fr. o. m. den 1 april 1964);
Freeman, L.-E., A., byråchef;
Hallin, G. E., krigsråd (fr. o. m. den 1 april 1964);
Hildeberg, L., skolkonsulent (fr. o. m. den 7 mars 1964);
Jansson, A. H., bilskoleägare;
Lindbo, L. P., gymnastikinspektör;
Lindqvist, S. O. K., byrådirektör;
Rhedin, C. W. E., byråchef;
Sundelius, O. R. S., förste länsassessor;
Sundin, T., studierektor (fr. o. m. den 24 februari 1964);
Talls, E. Å. E:son, lektor;
Thuresson, P. U. M., assessor (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Sekreterare:

Morath, B. A., kammaråklagare.

Biträdande sekreterare:

Sylvén, G. J. O., förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 5 maj 1964).

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00,
rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I K 30.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 31 sammanträden, varav ett omfattande 4 dagar, samt 15 sammanträden i särskilda arbetsutskott.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första halvåret 1965.

27. 1963 års luftfartsutredning (1964: I 30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 november 1962 och den 1 mars 1963 för att verkställa utredning rörande luftfartsverkets framtida ställning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1963):

Andersson, T. G., landshövding, *ordförande*;

Eriksson, J. E., verkst. dir., led. av I kamm.;

Gustafsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Larsson, K. S. S., direktör, led. av II kamm.;

Nilsson, E., byråchef (fr. o. m. den 29 juni 1964);

Norlin, P. A., direktör;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, f. d. riksdagsman;

Sjönander, B. J., budgetsekreterare (fr. o. m. den 24 augusti 1964);

Tilert, C. R., statssekreterare (t. o. m. den 24 augusti 1964);

Öhrström, K. L., ekonomidirektör (t. o. m. den 29 juni 1964).

Experter:

Svanberg, S.-E., direktör;

Weimar, Å., direktör.

Sekreterare:

Öman, S. J., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

ter Vehn, K. B., byrådirektör;

Östberg, P. J., civilekonom.

Lokal: Grevturegatan 38, Stockholm Ö; tel. 61 80 91 (Öman), 63 69 16 (ter Vehn), 63 26 54 (Östberg) och 63 26 58 (exp.).

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 30.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 9 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

28. *Utredning rörande förrådshållningen inom vissa statliga verk*
(1964: I 31)

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1962 för att utarbeta en redogörelse rörande förråds- och lagerhållningen inom postverket, televerket, statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens vattenfallsverk, varvid jämförelse även bör ske med förhållandena inom enskild industriell verksamhet:

Lokrantz, L. A. O., direktör.

Sekreterare:

Garpefält, K. S. R., förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 20 nov. 1964).

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Garpefält).

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

29. *Lotsorganisationsutredningen* (1964: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1963 för att utreda vissa organisatoriska frågor inom lots- och fyrväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1963):

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm., *ordförande*;

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Simonsson, P. M. O. O., sjöfartsråd.

Experter:

Grenander, N., direktör, jur. dr.;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Wijkman, E. G. B., universitetsråd.

Sekreterare:

Carlgren, L., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Göransson, S., lotsinspektör (under tiden 1 november 1964—30 juni 1965).

Lokal: Statens Högertrafikkommission, Sturegatan 24, 2 tr., Stockholm; tel. 63 02 10 (fr. o. m. den 1 november 1964).

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 33.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 11 sammanträden. Utredningen har i juni månad företagit en resa till Oslo för samråd med Det Kongelige Fiskeridepartementet om gemensamma problem, främst på lotsområdet.

I skrivelse den 3 november 1963 har utredningen hemställt om viss ändring i kungörelsen om fyr- och båkavgift. Vidare har utredningen avgivit yttrande rörande sjöfartsstyrelsens förslag den 11 november 1963 om viss höjning av lotspenningarna (lotstaxan) samt rörande sjöfartsstyrelsens förslag till petita för budgetåret 1965/66. Utredningen har ävenledes avgivit utlåtande över dels framställning om prövning av frågan om fyr- och båkavgifterna avseende sjöfarten i Väneren, dels framställning om utredning av frågan om lotsningsförhållandenas framtida ordnande inom vänerområdet och därvarande lotspersonals arbetstids- och löneförhållanden.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

30. Väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen (1964: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Severin, E. J., direktör; *ordförande*;

Lokrantz, L. A. O., direktör;

Wetterblad, R. I. T:son, avdelningschef.

Expert:

Qvarnström, B. O., byrådirektör (fr. o. m. den 1 augusti 1964).

Sekreterare:

Sandler, E., civilingenjör.

Biträdande sekreterare:

Görs, L. F. E:son, budgetsekreterare (fr. o. m. den 1 september 1964).

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 63 26 84.

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 36.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 12 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

31. *Körtidsutredningen* (1964: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa utredning om regleringen av arbetsförhållandena inom landsvägs-
trafiken (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Elfving, O. G. C., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Elmstedt, K. E., direktör;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Schött, L. E., häradsskrivare, led. av I kamm.;

Svensson, K. H., ombudsman.

Experter:

Falkenmark, P. A., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 15 januari 1964);

Hallin, G. E., krigsråd (fr. o. m. den 22 april 1964);

Thorburn, T. W., professor (fr. o. m. den 13 mars 1964).

Sekreterare:

Sterzel, F. A. C., *preceptor*.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, L.-O. H., förste kanslisekreterare.

Lokal: Smedsbacksgatan 7, Stockholm No; tel. 62 84 82 (Sterzel).

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 37.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 10 sammanträden, varav ett internatsammanträde över tre dagar. Under tiden den 2—7 februari 1964 företog utredningen en studieresa till Nederländerna och Förbundsrepubliken Tyskland.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

32. *Statens företrädare i skärgårdstrafikutredningen* (1964: I 38)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att såsom företrädare för staten tillsammans med vederbörande företrädare för Stockholms stad och Stockholms läns landsting göra en utredning om den reguljära båttrafiken i Stockholms södra skärgård (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1963):

Berggren, E. G. C., byråchef.

Experter:

Ljungström, G. O., förste länsassessor;

Wennerhorn, K. O. L., byråchef.

Lokal: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm; tel. 10 28 06.

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 38.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 6 sammanträden. Vid två av dessa har överläggningar ägt rum med berörda skär-

gårdskommuner. Underlag för kartläggning av trafik och trafikbehov har infor-
drats från kommuner, myndigheter och trafikföretag.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

33. Statens förhandlingsman för storstockholmstrafiken

Förordnad av Kungl. Maj:t enligt beslut den 19 december 1963 såsom för-
handlings- och utredningsman för den kollektiva närtrafikens ordnande i
storstockholmsområdet:

Hörjel, N. J., generaldirektör.

Experter:

Grahn, F. T., byrådirektör;

Görs, L. F. E:son, budgetsekreterare;

Jonsson, K. I., byggnadsråd;

Lönnqvist, S. E. V., postbankschef;

Samuelson, S. J. E., överingenjör;

Sandberg, A. G., administrativ direktör;

Sarman, A. H., byrådirektör;

Skiöld, L. O. R., expeditionschef;

Wiberg, R., byrådirektör;

Öhrn, J. B., kansliråd.

Sekreterare:

Gårdö, K. G., assessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 11, 3 tr., Stockholm C; tel. kansliet 10 51 41.

Särskilda *direktiv* i samband med förordnandet av förhandlingsmannen
har icke meddelats. I propositionen angående riktlinjer för den statliga tra-
fikpolitiken m. m. (1963: 191 s. 116) framhöll föredragande departements-
chefen beträffande den kollektiva närtrafikens ordnande i storstockholms-
området, att en medverkan från statens sida för frågans lösning borde få
den formen att en särskild statlig förhandlings- och utredningsman utsågs.
Uppgiften borde därvid vara att genom förhandlingar mellan berörda intres-
senter söka sammanjämka dessas ståndpunkter samt utarbeta förslag till
gemensamma lösningar av den kollektiva närtrafikens problem i området.
Målet för arbetet borde vara att mot bakgrund av bl. a. regionplanen uppnå
en lösning som innehar en fullgod trafikservice inom området till lägsta sam-
hällsekonomiska kostnad. Arbetet borde i första hand inriktas på att genom
organisatoriska åtgärder möjliggöra sådan samordning inom närtrafiken, att
investerings-, drift- och taxepolitik smidigt kunde inriktas mot nyssnämnda
mål.

Förhandlingsmannen har under tiden till och med oktober 1964 hållit
sammanträden med företrädare för statliga och kommunala organ samt

enskilda företag, som är berörda av en samordning av den kollektiva närtrafiken.

Förhandlingsmannens arbete beräknas bli slutfört under år 1965.

34. 1964 års transportforskningsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1964 för att verkställa utredning rörande transportforskningens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1964):

Svärd, N. G., generaldirektör, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Appelgren, L. G. S., byrådirektör;

Erlander, S. B., fil. lic.;

Jerdenius, K. E., byråchef;

Pettersson, E. J. H., förbundsordförande;

Rexed, B. A., professor;

Sahlin, K. Å., direktör.

Experter:

Björkman, B. E. T:son, professor;

Bruzelius, N. G. A., överdirektör;

Ekberg, K. G., överingenjör;

Hansson, H. O. G., kanslichef;

Lasson, K.-I. L., överdirektör;

Nabseth, L. G., ekonomie doktor;

Samuelson, S. J. E., överingenjör.

Sekreterare:

Ottenhag, T. E., byrådirektör.

Lokal: Försvarets fabriksstyrelse, Birger Jarlsgatan 7, Stockholm; tel. 22 36 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 14 februari 1964):

I anförande till statsrådsprotokollet den 18 oktober 1963 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. (prop. nr 191) anmälde jag min avsikt att senare hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda vissa spörsmål rörande den framtida organisationen av transportforskningen. Jag anhåller att nu få ta upp frågan om en dylik utredning till fortsatt behandling.

Den allmänna tekniska och ekonomiska utvecklingen har särskilt under det senaste decenniet medfört stora förändringar inom transportväsendet. Den stegrade industriella produktionen, handeln och servicenäringarnas tillväxt samt turismens expansion har starkt ökat efterfrågan på transporttjänster. Förändringar i befolkningens regionala fördelning liksom i näringslivets struktur och lokalisering har samtidigt ändrat inriktningen av efterfrågan på olika slag av transporter. I samma riktning har också verkat betydande framsteg i fråga om

själva trafiktekniken. Utvecklingen har lett till att transporternas samhällsekonomiska betydelse blivit allt större. Under 1950-talet ökade i genomsnitt per år godstransporterna med ca 4 %, räknat i tonkm, och persontransporterna med ca 8,5 %, räknat i personkm. Som jämförelse kan nämnas, att bruttonationalprodukten samtidigt steg med i genomsnitt 3,5 % årligen. Transportvärdet torde f. n. uppgå till inemot 10 % av bruttonationalprodukten och investeringarna inom transportväsendet till omkring en femtedel av de totala.

Med hänsyn till de avsevärda belopp, som det här gäller, är det givetvis av stor vikt, att transportfrågorna löses så rationellt och effektivt som möjligt. För att undvika feldimensionering av transportapparaten, olämplig lokalisering eller oriktiga åtgärder i övrigt kräves en noggrann planering. Kraven på denna har ytterligare skärpts genom att det allmänna ekonomiska framåtskridandet och utvecklingen på det transporttekniska området i ökad utsträckning aktualiserar och även tvingar fram att allt mer omfattande och tekniskt invecklade problem och problemkomplex löses i ett sammanhang. I dessa fall leder undersökningar och överväganden ofta fram till lösningar, som innebär planering för längre tidsperioder. För att en rationell och fruktbringande planering skall kunna ske, erfordras i första hand att den baseras på ett så tillförlitligt underlag som möjligt. En dylik grundval för planeringen kan i väsentliga avseenden inte erhållas utan utredningar och klarlägganden av sakförhållanden och orsakssammanhang, där väl utvecklad vetenskaplig metodik kommit till användning. En förbättring av planeringen inom transportsektorn förutsätter i vad gäller flertalet delområden, att den kan stödja sig på en intensifierad vetenskaplig forskning, som speciellt inriktas på vissa aktuella avsnitt.

En överblick över det område, som transportforskningen omfattar, visar att denna spänner över ett vidsträckt fält och berör en mångfald problemställningar. Bland aktuella forskningsområden kan nämnas studium och kartläggning av utnyttjandegraden i fråga om befintliga transportresurser, prognoser rörande den framtida efterfrågan på transporter och dess fördelning på olika transportmedel, forskning rörande sambandet mellan transportbehov och transportresurser samt mellan fordon, färdväg och terminalanläggning. Hit räknas även vägteknisk och trafikteknisk forskning, fordonsforskning och trafiksäkerhetsforskning.

Transportforskningen är f. n. i organisatoriskt avseende splittrad på en mängd vitt skilda institutioner och organ. Bland dessa kan nämnas universitet och högskolor, statliga, statsunderstödda och enskilda forskningsorgan samt statliga och kommunala verk och myndigheter. Vidare bedrivs sådan forskning hos olika transport- och distributionsföretag, hos fordonstillverkare och andra industri-företag samt inom olika fack- och intresseorganisationer.

Storleken av de belopp som totalt ställes till förfogande för forskning på transportområdet är svår att uppskatta. Enligt ett förslag till utökad transportforskning, vilket år 1961 utarbetats av en kommitté tillsatt på initiativ av institutionen för kommunikationsteknik vid tekniska högskolan i Stockholm, beräknades kostnaderna för forskning på transportområdet i vidsträckt bemärkelse år 1955 till sammanlagt drygt 13 miljoner kr., varav för den statliga forskningen inemot 6 miljoner kr. Motsvarande siffror torde nu uppgå till 20 å 25 miljoner kr. resp. 10 å 15 miljoner kr. Insatserna från statens sida sker direkt genom bidrag och anslag till vissa forskningsändamål och indirekt genom anslag till universitet och högskolor samt statliga utredningar m. fl.

Staten, kommunerna och näringslivet har ett starkt intresse av att kunna grunda inte blott den långsiktiga planeringen utan även utbyggnads- och driftåtgär-

der av mera kortsiktig natur på i möjligaste mån säkra sakförhållanden och premisser. Med hänsyn härtill och då en rad frågor och avsnitt inom transportsektorn av utomordentligt stor praktisk betydelse antingen inte alls eller blott i obetydlig omfattning bearbetats med användning av vetenskaplig metodik, föreligger ett påtagligt behov av att intensifiera forskningen på transportområdet. Samtidigt erfordras ett väl genomtänkt flerårigt forskningsprogram, som innefattar en samordning av de olika forskningsprojekten och vidare bygger på en realistisk bedömning av de personella och materiella resurser som under en lämpligt avvägd tidsperiod kan beräknas ställas till transportforskningens förfogande. De forskningsinsatser som hittills utförts har endast i ringa utsträckning ingått som led i ett enhetligt forskningsprogram och till största delen varit av engångskaraktär och de har i regel inte fullföljts genom kontinuerligt forskningsarbete.

Någon egentlig samordning av forskningsverksamheten i stort har inte ägt rum och riskerna för dubbelarbete har varit och är därför stora. Den nuvarande organisationen torde inte heller vara avpassad för den större forskningsvolym, som utvecklingen och tekniken kan medföra. Det är därför enligt min mening angeläget att forskningen på transportområdet erhåller en sådan organisation att tillgängliga personella, tekniska och ekonomiska resurser kan utnyttjas på bästa sätt. Frågan om på vad sätt en förbättrad organisatorisk samordning skall uppnås och hur de övriga spörsmål avseende transportforskningen, som jag här berört, skall lösas anser jag lämpligen böra utredas och övervägas av särskilt tillkallade sakkunniga inom kommunikationsdepartementet.

I fråga om forskningsverksamhetens nuvarande organisation bör uppmärksammas, att statens väginstitut är huvudorganet för den statliga vägforskningen. Statens trafiksäkerhetsråds främsta uppgift är att främja forskningen rörande trafiksäkerheten med huvudsaklig inriktning på människans beteende i trafiken. Ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission är inriktad på att utväxla erfarenheter samt att definiera, initiera och i vissa fall utföra forskningsuppgifter inom transport- och materialhanteringsområdena. Vissa arbetsuppgifter inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens trafikbyrå avser spörsmål, som ligger nära trafiksäkerhetsforskning.

Under utredningsarbetets gång synes böra övervägas, huruvida det från främst praktiska synpunkter kan vara en ändamålsenlig organisation att sammanföra nu avsedda forskningsverksamhet — i första hand den statliga och statsunderstödda — helt eller delvis till ett enda organ, ett speciellt transportforskningsinstitut. Samtidigt bör utredas huruvida ytterligare verksamhetsområden, t. ex. transportekonomisk forskning, bör ingå i ett sådant instituts uppgifter. Utredningen bör även pröva ett av trafiksäkerhetsrådet i skrivelse den 22 augusti 1963 framfört förslag om inrättande av en institution för medicinsk trafiksäkerhetsforskning. Vidare torde böra övervägas de spörsmål som riksdagen, under återopande av statsutskottets utlåtande nr 198, berört i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 december 1963, nr 379, i anledning av väckta motioner (I: 501 och II: 592) om vissa åtgärder till främjande av trafiksäkerheten.

Utredningen synes också böra uppmärksamma frågan hur samordningen mellan ett särskilt transportforskningsinstitut och övrig forskningverksamhet inom transportsektorn lämpligen bör ske och hur en fortlöpande kontakt mellan institutet och näringslivet bör organiseras. Vidden av problemen och snabbheten i förändringarna inom transportsektorn torde medföra att ledningen för det ifrågasatta institutet vid uppläggnings- och inriktningen av forskningsverksam-

heten bör ha möjlighet att överlägga med ett rådgivande organ, vari ingår bl. a. representanter för universitet, högskolor och andra forskningsinstitutioner samt näringslivet. Utredningen bör vidare bl. a. överväga, huruvida speciella åtgärder bör vidtagas för att främja en samordning av de insatser, som aktualiseras inom exempelvis de medicinska, naturvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och tekniska forskningsrådets verksamhetsfält och som avser projekt, vilka helt eller delvis faller inom transportforskningens område. Ett alternativ som härvidlag bör övervägas är att nämnda forskningsråd för koordination av forskningsinsatserna internt bildar en särskild samarbetsnämnd, bestående av en eller flera representanter för respektive forskningsråd.

En del av de transportforskningsfrågor, som aktualiseras i vårt land, är redan föremål för undersökningar på olika håll i utlandet. Utredningen bör därför beakta i vad mån forskningsresultat av betydelse kan hämtas från såväl andra länder som sådana internationella samarbetsorgan, i vilkas arbete Sverige f. n. deltagar eller kan komma att delta. Härvid bör utredningen bl. a. söka anvisa vägar för att mera effektivt än hittills tillvarata de resurser som den internationella forskningen förfogar över.

För ett rationellt utnyttjande av uppnådda forskningsresultat kräves en god dokumentationstjänst. Utredningen bör i detta sammanhang överväga hur en sådan lämpligen bör vara organiserad. Härvid bör utredningen självfallet ta hänsyn till den dokumentationscentral, som nyligen inrättats vid handelshögskolan i Stockholm.

Utredningen bör slutligen vara oförhindrad att taga upp även andra än nu berörda spörsmål, exempelvis frågan hur speciella uppgifter av transportforskningsnatur i anslutning till den kommande omläggningen till högertrafik bör administreras. Dessa spörsmål bör vid behov undersökas och övervägas med för tur vid utredningsarbetet.

Utredningen bör samråda med forskningsberedningens sekretariat samt sådana utredningar, som behandlar spörsmål inom här angivna områden.

Utredningen bör närmare ange de ekonomiska konsekvenserna av olika förslag.

Utredningen har under tiden april—oktober 1964 hållit 6 sammanträden. Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

35. Svenska öresundsgruppen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1964 med uppgift att ingå i en svensk-dansk arbetsgrupp för att ytterligare bereda frågan om en fast förbindelse över Öresund:

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;

Upmark, E. G. J., generaldirektör.

Experter:

Ekström, H. V., vägdirektör;

Godlund, S. A. I., professor;

Gudmundsson, N. H., teknisk direktör;

Haggård, S. F., sjöfartsråd;

Jarder, J. O., överinspektör;

Jonsson, K. I., byggnadsråd;
Ström, H. B., överingenjör;
Tjällgren, P. O. L., överingenjör.

Sekreterare:

Wennerhorn, K. O. L., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Källström, Å., byrådirektör;

Olsson, R. I., byrådirektör.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Wennerhorn och Källström).

Arbetsgruppen har t. o. m. oktober 1964 hållit 11 sammanträden varav 5 varit gemensamma med ledamöterna i den danska arbetsgruppen. Experternas utredningsarbete har fördelats på tre grupper, en för tekniska frågor, en för trafikekonomiska frågor och en för näringslivs- och planfrågor. Dessa grupper har haft sammanträden och andra kontakter med motsvarande danska expertgrupper.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

36. Bilregisterutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1964 för att verkställa utredning om fordonsregistreringen och därmed sammanhängande spörsmål:

Edström, K. S., överdirektör.

Experter:

Dahlström, Å., byrådirektör;

Eriksson, Böret, hovrättsassessor;

Forss, K. J. R., förste länsassessor;

Gullnäs, S. I., t.f. lagbyråchef;

Pernelid, W. Å. E., t.f. överdirektör;

Rällfors, H. L., t.f. överingenjör;

Thulin, E. E:son, byråchef.

Sekreterare:

Rova, O. E., byråchef.

Lokal: Centrala folkbokförings- och uppboordsnämnden, Jakobsbergsgatan 32; postadress Box 40 142, Stockholm 40; tel. 22 89 60 (utredningsmannen och sekreteraren) och 11 50 73 (utredningsmannen direkt).

Vid uppdragets fullgörande har utredningen att beakta innehållet i en inom Kommunikationsdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria med anledning av beslutad utredning angående fordonsregistreringen och därmed sammanhängande spörsmål:*

Principerna för den nuvarande registreringsorganisationen har utarbetats då antalet fordon varit begränsat till några hundratal tusen. Det är naturligt om registreringssystemet visar sig otillfredsställande då fordonsparken nu stigit till över två milj. fordon. Också i övrigt har under tiden i viss mån nya krav ställts på registret. De möjligheter till betydande modernisering och rationalisering som tillskapats under senare år genom teknikens utveckling i olika hänseenden har endast i begränsad utsträckning kunnat utnyttjas inom det gällande systemet för registrering. Tiden måste nu anses mogen att överväga möjligheterna att åstadkomma ett mer rationellt registreringsförfarande. En utredning med denna uppgift bör förutom rent organisatoriska frågor beakta en rad särskilda synpunkter, nämligen sammanfattningsvis följande. Fordonsregistret bör utformas med hänsyn till dess betydelse i fråga om fordonskontrollen, bl. a. med aktgivande på den beslutade reformen om typbesiktning och årlig besiktning av vissa fordon och vad därmed har samband. Vidare bör beaktas vissa önskemål om en effektivare redovisning i fordonsregistret av äganderätten till fordon. Reglerna om reservsregistrering av fordon synes vara i behov av viss översyn som lämpligen bör ske i detta sammanhang. Systemet för registreringsbeteckning av fordon måste av särskilda skäl nu omarbetas. Vidare finns anledning överväga utformningen av registreringsskyltarna också i andra hänseenden. Ett effektiviserat och samtidigt praktiskt smidigt förfarande för bilskatteuppbörd och även kontrollen i samband med uttagandet av bilaccisen och vissa drivmedelsskatter är en viktig fråga i sammanhanget, liksom problemet att upprätthålla god kontroll över att försäkringsskyldigheten fullgöres. Frågan om en förbättring av statistiken rörande fordon och vad därmed sammanhänger bör inte lämnas obeaktad av utredningen. Frågan kan vidare bli aktuell om integration för statistiskt, samhällsplanerande och kommersiellt ändamål med andra register såsom befolkningsregister och körkortsregister. Det framstår som angeläget att i samband med en översyn av registreringsorganisationen söka åstadkomma en sådan uppbyggnad av fordonsregistreringen att möjligheterna till lämpliga lösningar av här antydda frågor och även andra spørsmål som kan aktualiseras under utredningsarbetet väl utnyttjas. En bärande tanke bör vara att övervakningen över gällande bestämmelser i olika hänseenden bör vara så enkel som möjligt. Det är uppenbart men bör ändå särskilt betonas, att kostnaderna för fordonsregistreringen måste hållas på en rimlig nivå. Kostnadsbesparingar bör betraktas som ett tungt vägande argument i valet mellan skilda alternativ. Särskilt måste eventuella frågor om nya uppgifter för bilregistret bedömas under noggrant hänsynstagande till kostnaderna härför. De enskilda fordonsägarna bör i en eller annan form bära kostnaderna för fordonsregistreringen. Utredningen bör givetvis i tillbörlig omfattning hålla kontakt med andra utredningar på närliggande områden och följa behandlingen av redan framlagda förslag med anknytning till ämnet. Slutligen bör utomlands genomförda lösningar i olika frågor och vunna erfarenheter härav med lämplig avvägning tillvaratagas i utredningsarbetet liksom givetvis vår anslutning i vissa frågor till internationella överenskommelser och vårt deltagande i internordiska och andra internationella överläggningar måste beaktas.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

37. Utredning i fråga om trafiken mellan Gotland och fastlandet

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964 för att verkställa utredning i fråga om trafiken mellan Gotland och fastlandet:
Westerlind, E. A., landshövding.

Experter:

Gustafsson, R. E., disponent;
Pettersson, A. G., skyddskonsulent, led. av I kamm.;
Svensson, P. G. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Berg, S. G. L., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Carlsson, K. N. E., byråassistent.

Lokal: Statens högertrafikkommission, Sturegatan 24, 2 tr., Stockholm Ö;
tel. 63 02 10 ankn. 22.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsmannen har under året hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

38. Trafikpolitiska delegationen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964 att ingå i en delegation med uppgift att såsom rådgivande organ inom kommunikationsdepartementet följa upp genomförandet av det av statsmakterna beslutade trafikpolitiska reformprogrammet:

Peterson, L. E., statssekreterare, *ordförande*;
Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;
Ericsson, K. A. G., disponent;
Grebäck, E. H., agronom, led. av II kamm.;
Himmelstrand, G. G. F., direktör;
Kolare, G. C. K., förbundsordförande;
Odén, C. Å., kanslichef;
Pettersson, E. J. H., förbundsordförande;
Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;
Skiöld, L. O. R., expeditionschef;
Sundblad, L., disponent;
Thorell, K. A. B., direktör.

Experter:

Kritz, L. O., fil. lic.;
Lindgren, J., civilingenjör;
Sjökvisst, S. A. R., ingenjör;
Tryselius, G. V., byrådirektör;
Öhrn, J. B., kansliråd.

Sekreterare:

Appelgren, L. G. S., byrådirektör.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00. (Appelgren).

Delegationen har under tiden juni—november 1964 hållit 3 sammanträden. Därjämte har en inom delegationen utsedd arbetsgrupp hållit ett flertal sammanträden.

Arbetet beräknas fortgå under år 1965.

39. Vägplaneutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1964 att verkställa utredning rörande den översiktliga vägplaneringen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1964):

Grafström, E. O. H., generaldirektör, *ordförande*;

Gerentz, S. T., direktör;

Höök, E. S. V., avdelningschef;

Nilsson, E., byråchef;

Tjällgren, P. O. L., överingenjör.

Expert:

Milstam, K. Ö., byrådirektör.

Sekreterare:

Olsson, R. I., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, L.-O. H., förste kanslisekreterare.

Lokal: Stora Nygatan 1, 3 tr. Stockholm C; tel. 10 73 09 (Olsson).

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 29 april 1964):

I propositionen 1963:191 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. berörde jag frågan om den översiktliga vägplaneringen och uttalade därvid följande. Den i 1959 års statsverksproposition presenterade vägplanen redovisar en översiktlig och principiell plan för upprustning under en 20-årsperiod fram till år 1975 av det allmänna vägnätet. Planen byggde på kända faktiska förhållanden men också på prognoser och utredningar rörande bl. a. fordons- och trafikökningen, befolkningstillväxten samt näringslivets expansion och lokalisering. Sedan vägplanen framlades har utvecklingen på skilda områden blivit annorlunda än som kunde förutses då planen upprättades. De uppgjorda fordons- och trafikprognoserna har sålunda som helhet överträffats. Den sedan länge pågående befolkningskoncentrationen beräknas fortsätta. Med en ökande totalbefolkning innebär detta en allt större koncentration till tätorterna. Sist angivna förhållanden medför, att trafikproblemen i städer och tätorter växer. Bland annat framträder starkt behovet av att bygga ut befintliga och att anlägga nya trafikleder i samband med exploateringen av nya bostadsområden i tätortsregionerna. Vidare aktualiseras behovet att effektivt samordna trafikledsbyggandet i städerna och vägutbyggnaden på landsbygden. Sedan vägplanen framlades har

tillkommit nya omständigheter av betydelse för vägplaneringen. I sammanhanget bör särskilt nämnas de krav på vägutbyggnader, som kan bli en följd av kommunblocksbildningen. Av väsentlig vikt är också den fortsatta utvecklingen och de gjorda nya rönen på de vägtekniska och fordonstekniska områdena.

Jag uttalade vidare, att bl. a. de anförda förhållandena motiverade att frågan om den översiktliga vägplaneringen togs upp till förnyat övervägande. I skrivelse den 28 juni 1963 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen också aktualiserat ifrågakvarande spörsmål samt hemställt om bemyndigande att verkställa en översyn av vägplanen. I anslutning härtill framhöll jag, att en dylik översyn kommer att omfatta — förutom rent vägtekniska spörsmål — en rad frågor som är av mera allmän karaktär och som jag till en del redan berört i det föregående. Vidare måste bl. a. med hänsyn till den nivå, som de årliga investeringarna i vägar och gator numera uppnått, de samhällsekonomiska synpunkterna särskilt beaktas vid översynen. Mot bakgrunden av det anförda ansåg jag det lämpligt att utredningen verkställdes av särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga. I samband med att jag nu avser att hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla nämnda sakkunniga torde jag få närmare beröra några av de spörsmål, som jag anser särskilt viktiga i detta sammanhang.

Vägplanens prognoser rörande fordons- och trafikökningen sträcker sig fram till år 1975. I fråga om personbilsbeståndet har ökningen varit större än som beräknats, medan lastbilarna och bussarna ökat i ungefärlig överensstämmelse med prognoserna. Som helhet kan fordonstillväxten sägas ha skett betydligt snabbare än som antagits i vägplanen. Detta gäller även beträffande trafikstegringen. För att kunna kartlägga de samlade behoven i fråga om väg- och gatunätets utbyggnad bör vägplanens prognoser rörande fordons- och trafikökningen revideras på grundval av den hittillsvarande utvecklingen samt utsträckas till år 1985. Vad gäller transportarbetets lokalisering bör den aktuella fördelningen på städer och landsbygd uppskattas och en beräkning ske av de framtida förändringarna. Även frågorna rörande befolkningsutvecklingen och näringslivets expansion och lokalisering bör beaktas i sammanhanget.

I vägplanen ägnas det avgjort största intresset åt den del av vägnätet för vilken kronan är väghållare. Av städernas vägar och gator behandlas mera utförligt endast de delar av riksvägarna, som faller inom städernas områden. I anslutning härtill vill jag erinra om att investeringarna i det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet inom städerna under senare år kraftigt ökat och uppgår till storleken 200 mkr. för innevarande år. Vad beträffar den närmaste femårsperioden bygger föreliggande utbyggnadsplaner — vilka framför allt i storstadsregionerna är mycket omfattande — på att statsbidragsmedel skall i väsentligt ökad utsträckning ställas till förfogande för ifrågakvarande ändamål. Med hänsyn till den pågående urbaniseringsprocessen och de därav betingade ökade svårigheterna att lösa trafikproblemen i tätorterna torde man också för en avsevärd tid framöver få räkna med successivt stigande krav på bidragsmedel för trafikinvesteringar i städerna. Härtill medverkar också den sanering av bebyggelsen som pågår särskilt inom och i grannskapen av de gamla stadskärnorna.

Det är av grundläggande betydelse att de resurser, som vårt land totalt kan sätta in på väg- och gatuhållningen, från alla synpunkter fördelas så riktigt som möjligt. För att detta skall kunna ske är det nödvändigt att en översiktsplan upprättas omfattande såväl landsbygdens som städernas utbyggnadsbehov. Utredningen bör därför utarbeta en totalplan över utbyggnadsbehoven som innefattar de allmänna vägarna på landsbygden och de statsbidragsberättigade vägarna och

gatorna i städerna. Jämväl i fråga om de statsbidragsberättigade enskilda vägarna på landsbygden bör utredningen i grova drag söka ange utbyggnadsbehoven.

Vid utarbetandet av den nya översiktsplanen bör utbyggnadsbehoven bedömas mot bakgrunden av den förväntade trafiken år 1985. Därvid bör även trafiksäkerhetssynpunkterna beaktas. Hänsyn bör också tagas till bl. a. det behov av ny- och ombyggnad, som kan föranledas av kommunindelningsreformen. Härtill kommer även den vägutbyggnad som erfordras från totalförsvarets synpunkt. Vidare bör beaktas den geografiska fördelningen av de senaste årens vägbyggnadsverksamhet. I fråga om vägbehoven i städerna bör särskilt uppmärksammas väg- och gatubyggnadens samband med bebyggelseplaneringen. Vid exploateringen av nya bostadsområden är det nämligen av stor vikt, att utbyggnaden av erforderliga trafikleder sker i ungefär samma takt som bostadsbyggandet för undvikande av att besvärande stockningar uppkommer i trafiken till och från de nya bostadsområdena under de timmar på morgnar och kvällar, då resor till och från arbetsplatserna i regel äger rum. I skrivelse den 10 december 1963, nr 393, har riksdagen, under återopande av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 40 i anledning av väckta motioner (I: 63 och II: 73) anhållit om tillsättande av en utredning rörande en för cykeltrafik bättre anpassad planering av gator och vägar. Utredningen torde även böra taga detta spörsmål under övervägande.

Den plan som framkommer genom översynen bör ange utbyggnadsbehoven fördelade på olika vägkategorier.

Innan jag går närmare in på ett antal delspörsmål som vid översynen bör övervägas av de sakkunniga, torde jag ha anledning att beröra frågan om det framtida samhällsekonomiska utrymme inom vilket väginvesteringarna måste inpassas. Hittills har dessa investeringar vuxit avsevärt snabbare än både de totala bruttoinvesteringarna och övriga samfärdselinvesteringar. Medan de totala bruttoinvesteringarna under 1950-talet volymmässigt ökade 4,6 procent per år var väginvesteringarnas tillväxttakt mer än dubbelt så snabb och uppgick till 9,6 procent per år. Väginvesteringarnas andel av de totala samfärdselinvesteringarna — som under efterkrigstiden utgjort omkring en femtedel av de totala bruttoinvesteringarna — har sedan 1946 ungefär fördubblats och utgör nu mer än en fjärdedel av investeringarna i samfärdsel.

Den relativt snabbare ökningen av väginvesteringarna än av investeringarna i andra transport- och kommunikationsmedel får ses som en naturlig följd av den snabba motoriseringen under efterkrigstiden och de strukturella förändringarna i transportväsendet. Utvecklingstakten har i icke obetydlig grad påverkats av de omfattande beredskapsarbetena som sedan 1959 skett på vägområdet. Även om det finns skäl att antaga att dessa faktorer också i fortsättningen kommer att leda till en snabbare tillväxttakt för väginvesteringarna än för övriga samfärdselinvesteringar kan den ekonomiska utvecklingen i stort komma att bli sådan, att man bör utgå ifrån att den ram inom vilken samfärdselinvesteringarna totalt kan medges att expandera, måste vara begränsad.

Om den ekonomiska framstegstakten i samhället skall kunna bibehållas under 1960- och 1970-talet krävs en fortsatt hög investeringsnivå. Tillgången på arbetskraft, mätt i arbetstimmar, beräknas på längre sikt sjunka till följd av dels ett i stort sett oförändrat arbetskraftutbud, dels en fortskridande förkortning av arbetstiden. Den produktionsstegring som är förutsättningen för ett fortsatt stigande välförstånd måste i ökad utsträckning härledas ur arbetskraftsersättande investeringar.

Vid utformningen av en översiktsplan för den framtida utbyggnaden bör angivna förhållanden beaktas. Utredningen bör lämpligen utgå från olika alternativ för vägnslagens långsiktiga utveckling fram till år 1985 vid utarbetandet av nämnda översiktsplan. Härvid bör det högre alternativet anknyta till ökningstakten för vägnslagen under senare år och därför utgå från en årlig höjning av dessa anslag med 7 1/2 procent fram till år 1975. Den hittillsvarande utvecklingen under 1960-talet ger skäl för antagandet om en genomsnittlig årlig ökning av bruttonationalprodukten under första hälften av 1960-talet med 4 procent. Ett annat alternativ för utvecklingen av vägnslagen kan därför lämpligen baseras på antagandet att dessa skall öka i samma takt som bruttonationalprodukten.

För perioden 1975—1985 bör de sakkunniga redovisa väginvesteringsbehoven och de antaganden om den ekonomiska utvecklingen som legat till grund för de sakkunnigas ställningstaganden liksom de samhällsekonomiska konsekvenserna av ett godtagande av dessa ställningstaganden.

Med hänsyn till vad jag här anfört om utgångspunkterna för de sakkunnigas arbete bör dessa beakta den information om den långsiktiga ekonomiska utvecklingen som kan föreligga i form av resultat helt eller delvis av den nu inledda långtidsutredningen om den svenska ekonomins utveckling under 1960-talets senare del.

Jag övergår nu till att närmare behandla de spörsmål som de sakkunniga bör pröva vid översynen.

Med hänsyn till den tekniska utvecklingen och nya forskningsrön synes en översyn av tillämpade geometriska och byggnadstekniska normer motiverad. Utredningen bör särskilt uppmärksamma den forskning, som pågår rörande olika optimeringsfrågor i samband med väginvesteringar. Denna forskning syftar till att bestämma sådana normer för de element, som konstituerar vägstandarden, att det ekonomiska utbytet av väginvesteringarna blir så stort som möjligt. I fråga om bärighetsstandarden, där f. n. enhetliga normer gäller för hela det allmänna vägnätet, bör bl. a. övervägas lämpligheten av differentierade axel- och boggietrycksbestämmelser. Därvid bör särskilt undersökas huruvida bärighetskraven kan sättas lägre för vissa delar av länsvägnätet än för vägnätet i allmänhet. Beträffande den geometriska standarden bör utredningen på nytt utreda och överväga de normer som bör vara bestämmande för denna, varvid uppmärksamhet bör ägnas frågorna om dimensionerande hastighet samt vägsektionernas utformning. Vid behandlingen av nu angivna spörsmål bör särskild hänsyn tagas till den inverkan som ändrade normer kan antagas få på transporterarnas ekonomi och effektivitet samt på trafiksäkerheten. Jämförelser bör även göras med de normer som tillämpas i andra länder liksom med rekommendationer utfärdade av internationella samarbetsorgan.

Utförda inventeringar visar, att endast en mindre del av det allmänna vägnätet uppfyller vägplanens krav i fråga om bärighet och geometrisk standard. De hittills redovisade ombyggnadsbehoven är så stora att även vid högst avsevärt ökade insatser endast en mindre del av behoven torde kunna tillgodoses inom överskådlig tid. Detta medför att stora delar av det allmänna vägnätet under lång tid måste i huvudsak bibehålla sin nuvarande utformning och väghållningen ombesörjas genom åtgärder inom vägunderhållets ram. Med hänsyn härtill är det synnerligen angeläget att klarlägga den lämpliga fördelningen mellan nyinvestering, reinvestering och underhåll. Utredningen bör ange de principer som bör ligga till grund för ifrågavarande fördelning. Utgångspunkten för bedömningarna bör vara att investeringarna i högre grad än hittills bör koncentreras till

riksvägnätet och de viktigare länsvägarna. Med hänsyn härtill får beträffande vägnätet i övrigt en ingående prövning ske huruvida de aktuella behoven av standardhöjning i rimlig grad kan tillgodoses genom arbeten av förbättrings- eller underhållskaraktär eller om ny- eller ombyggnad är nödvändig.

Med utgångspunkt från att angelägenhetsgraderingen olika vägbyggnadsföretag emellan i princip måste ske efter investeringarnas lönsamhet bör de sakkunniga även söka ange de metoder som bör ligga till grund för bestämning av lönsamheten.

Det befintliga vägnätets beskaffenhet har man sökt klarlägga genom inventering av olika element hos vägarna och broarna samt gradering med avseende på kvaliteten hos dessa element. Syftet med ifrågavarande inventering är att med i möjligaste mån vetenskapligt objektiva metoder ange en vägs kvalitet i förhållande till den standard som den bör ha med hänsyn till gällande normer och bestämmelser samt den aktuella och framtida trafiken. Genom bl. a. kvalitetsgraderingen erhålles möjligheter att åstadkomma en mera noggrann och rättvis prioritering mellan olika objekt. En förutsättning härför är emellertid att de i inventeringen ingående elementen bedömes så objektivt som möjligt. Utredningen bör studera den metodik som nu tillämpas och föreslå de jämkningar i denna, som kan visa sig erforderliga. I detta sammanhang kan övervägas lämpligheten av kvalitetsgradering i någon form beträffande vägar och gator i städer och samhällen.

Med det anförda har jag berört vissa huvudproblem som bör närmare undersökas av utredningen. Denna bör emellertid vara oförhindrad att taga upp jämvel andra spörsmål, som sammanhänger med den översiktliga vägplaneringen.

En viss del av utredningsarbetet är av den karaktären att det normalt ävilar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Denna bör därför, i den utsträckning styrelsen har resurser härtill, tillhandahålla de sakkunniga det utredningsmaterial, som kan visa sig erforderligt under utredningsarbetets gång.

Utredningen har under tiden fram till den 1 november 1964 hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

40. *Utredning angående vagnbok för motorfordon*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 maj 1964 med uppdrag att verkställa utredning angående vagnbok för motorfordon: Gullnäs, S. I., t. f. lagbyråchef.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. 21 53 46.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsmannen har under tiden augusti—oktober 1964 haft ett flertal sammanträden med berörda myndigheter.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet 1965.

41. *Arbetsgruppen för färjetrafiken mellan Finland och Sverige m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 juni 1964 för att utreda spörsmål rörande färjetrafiken mellan Finland och Sverige via Åland:

Haggård, S. F., sjöfartsråd, *ordförande*;

Peterson, L. E., statssekreterare;

Schill, O. G., vägdirektör.

Experter:

Buregren, T., byrådirektör;

Lindemalm, P., civilingenjör (fr. o. m. den 1 oktober 1964);

Ljungström, G. O., förste länsassessor;

Monthan, T. O., tulldirektör;

Samuelson, S. J. E., överingenjör;

Sidenvall, J. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Raud, J., byrådirektör.

Lokal: Sjöfartsstyrelsen, Sehlstedtgatan 9, fack, Stockholm 27; tel. 24 65 20 (Haggård och Raud).

Direktiv: Kungl. Maj:t bemyndigade chefen för kommunikationsdepartementet att tillsätta en arbetsgrupp om högst tre personer med uppgift att i samråd med en motsvarande finsk arbetsgrupp utreda färjeförbindelserna mellan Finland och Sverige via Åland. I nämnda bemyndigande har åberopats Nordiska rådets rekommendation (nr 8/1964) till regeringarna i Finland och Sverige att tillsätta en gemensam arbetsgrupp med uppgift att framlägga förslag till huvudsträckningen för en i europavägsystemet ingående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland.

Arbetsgruppen har under tiden juni—oktober 1964 hållit 3 sammanträden, varav ett med den finska motsvarigheten till den svenska arbetsgruppen.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1965.

42. Utredning angående standardisering av transportdokument

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att verkställa utredning angående standardisering av transportdokument m. m.:

Roos, G. E., revisor.

Lokal: Generallullstyrelsen, Skeppsbron 38, Stockholm; tel. växel 24 00 00. Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

43. Utredning angående befordran av farligt gods på väg m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att verkställa utredning angående befordran av farligt gods på väg m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1964):

Mangård, N., hovrättsråd, *ordförande*;

Andersson, T. C., direktör;

Ericson, H. E., ombudsman;

Gätje, F. E. N., avdelningsdirektör;

Jönsson, A., avdelningsdirektör;

Lindstedt, A., kommerseråd;

Thorell, K. A. B., direktör.

Bitr. sekreterare:

Björkman, A. F. M., förste kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Björkman).

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 29 juni 1964):

De olika internationella fördrag angående befordran av gods, resande och resgods med järnväg, vilka tid efter annan avlöst varandra och till vilka Sverige varit anslutet, har sedan länge innehållit särskilda säkerhetsföreskrifter avseende transport av farligt gods. I de för Sveriges del för närvarande gällande internationella fördragen angående godsbefordran å järnväg (Convention internationale concernant le transport par chemins de fer des marchandises, CIM), samt angående befordran å järnväg av resande och resgods (Convention internationale concernant le transport par chemins de fer des voyageurs et des bagages, CIV), vilka undertecknats i Bern den 25 oktober 1952 och vilka i avseende å vårt land trätt i kraft den 1 mars 1956 (se SÖ 1955 n:o 1—5 och SFS 1956: 35), upptages dylika föreskrifter. Föreskrifterna återfinnes i Bilaga I (RID) till CIM, till vilken bilaga jämväl hänvisas i CIV. RID (Règlement international concernant le transport des marchandises dangereuses) innehåller sålunda bestämmelser om vilka ämnen och föremål som av säkerhetsskäl är uteslutna från internationell befordran eller tillåtes endast på särskilda villkor. — Det må nämnas att de ursprungliga texterna till CIM, CIV och RID varit underkastade revision samt att nya CIM- och CIV-fördrag, undertecknade i Bern den 25 januari 1961, för Sveriges del träder i kraft den 1 januari 1965. RID i dess nuvarande lydelse, vilken äger tillämpning fr. o. m. den 1 juni 1962, har emellertid tills vidare i oförändrat skick fogats såsom Bilaga I också till det nya CIM.

Medan till följd av Sveriges anslutning till CIM fullständiga och i detalj utformade säkerhetsföreskrifter gäller för de internationella järnvägstransporter av farligt gods som berör vårt land, är motsvarande ämnesområde endast ofullständigt reglerat vad beträffar den inländska järnvägstrafiken. Denna brist avser järnvägsstyrelsen att avhjälpa genom att i särskilda föreskrifter för transport av farligt gods upptaga de i RID meddelade bestämmelserna jämte i förekommande fall de särbestämmelser för inländsk trafik som kan föranledas av andra, nu gällande författningar. I de avseenden där sådana särbestämmelser icke meddelats skall de nya transportföreskrifterna, d. v. s. i realiteten RID, tillsvidare tillämpas i såväl inländsk som utländsk trafik. Texten till dessa föreskrifter, som avses skola publiceras i statens järnvägars författningssamling, är för närvarande under utarbetande inom järnvägsstyrelsen.

Redan omkring 1950 inleddes inom Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) och dennas transportkommitté ansträngningar att få

till stånd europeiska överenskommelser rörande internationell befordran av farligt gods jämväl på landsväg. Senare upptogs samma fråga även såvitt avser inre vattenvägar. Avsikten är att i sådana överenskommelser, efter mönster av RID, förteckna och klassificera ämnen och föremål, som på grund av explosionsrisk, brandfara, radioaktivitet samt giftiga eller frätande egenskaper o. dyl. bör uteslutas från befordran eller bör mottagas till befordran endast på särskilda villkor. Dessa villkor kan avse t. ex. godsets förpackning och etikettering, dess samlastning med annat gods samt konstruktionen, utrustningen och handhavandet av transportmedlen. Arbetet — som i huvudsak bedrivs inom en under transportkommittén hörande arbetsgrupp, där även vårt land tidvis varit representerat — har lett till att ett antal europeiska stater, dock icke Sverige, den 30 september 1957 i Genève undertecknat en överenskommelse rörande internationell befordran av farligt gods å väg (Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses part route, ADR). Vidare har utarbetats förslag till motsvarande överenskommelse rörande internationella transporter å inre vattenvägar (Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses par voie de navigation intérieure, ADN).

En reglering av internationella transporter av farligt gods på inre vattenvägar synes i dagens läge vara av ringa praktisk betydelse för Sveriges del. Det torde för övrigt dröja åtskilliga år innan en överenskommelse i detta ämne kan komma att träda i kraft på den europeiska kontinenten.

Av betydligt större intresse är frågan om anslutning från svensk sida till ADR. Landsvägstransporter av farligt gods till och från utlandet torde ske i tämligen stor utsträckning. En allmän ökning av den internationella lastbilstrafiken är att förutse och torde komma att ytterligare accentueras om och när den planerade fasta förbindelsen över Öresund kommer till stånd. Det får antagas att ökningen kommer att avse även här ifrågavarande godskategorier. Genom de av statsmakterna år 1963 godtagna allmänna riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken, särskilt den därvid beslutade successiva uppmjukningen av de konkurrensbegränsande regleringarna beträffande godstrafiken på landsväg (prop. 191; S o. L⁹U 1; rskr. 424), har också sådana spörsmål som berör landsvägstransporter av farligt gods, såväl i utländsk som i inländsk trafik, fått ökad aktualitet.

Enligt art. 7 i ADR träder överenskommelsen i kraft en månad efter den dag, då antalet till ECE anslutna eller i ECE:s arbete deltagande länder, vilka undertecknat överenskommelsen utan förbehåll om ratifikation eller deponerat sina ratifikations- eller anslutningsinstrument, nått fem. Detta förhållande torde, enligt ingångna upplysningar, komma att föreligga senast i början av år 1965. Då bilagorna A och B till överenskommelsen — vilka innehåller de mot RID:s bestämmelser svarande särskilda säkerhetsföreskrifterna — skall träda i tillämpning sex månader efter ikraftträdandet av själva överenskommelsen, torde man sålunda böra räkna med att ADR jämte bilagor kommer att vara satt i kraft i förhållandet mellan berörda länder mot slutet av nästa år.

Liksom i fråga om den inrikes järnvägstrafiken är befordringen av farligt gods för närvarande ofullständigt reglerad ur skydds- och säkerhetssynpunkt i vad gäller den inrikes landsvägstrafiken. Särskilda transportbestämmelser återfinns visserligen i en del författningar avseende farligt gods, exempelvis i förordningen den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor, förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor och giftförordningen den 14 december 1962 (nr 702) ävensom i tillämpningsföreskrifter till dessa författningar, utfärdade av vederbörande myndigheter. Dessa bestämmelser och föreskrifter avser

emellertid endast vissa kategorier av farligt gods och behandlar icke på långt när alla de spörsmål som regleras i ADR.

Särskilda säkerhetsföreskrifter är uppenbarligen i lika hög grad erforderliga i fråga om befordran av farligt gods på väg som då det gäller järnvägstransporterna.

Tiden synes nu vara inne att närmare utreda frågan om Sveriges tillträde till ADR och därav direkt föranledda organisatoriska spörsmål och legislativa åtgärder på det nationella planet ävensom att i samband härmed överse och komplettera de författningsföreskrifter som gäller för landsvägstransport av farligt gods i inrikes trafik. Berörda spörsmål torde lämpligen böra utredas och övervägas av särskilt tillkallade sakkunniga.

Originaltexten till ADR — vilken inklusive bilagor omfattar över 400 sidor — är avfattad på franska och engelska språken i vad avser själva överenskommelsen samt på franska språket i vad avser bilagorna. En av utredningens första uppgifter blir att ombesörja översättning av dessa texter till svenska.

För den som har att taga befattning med transporter av farligt gods måste det från många synpunkter — administrativa, organisatoriska och tekniska — framstå såsom önskvärt att i största möjliga utsträckning enhetliga säkerhetsföreskrifter gäller för befordringen vare sig denna sker i internationell eller i inrikes trafik och oavsett vilket transportmedel som begagnas. I en från Svenska transportarbetareförbundet och Svenska järnvägsmannaförbundet inkommen, den 31 mars 1964 dagtecknad skrivelse, vari hemställes att lämpliga och snara åtgärder vidtagas i syfte att reglera och samordna bestämmelserna om transport av farligt gods, framhålles också särskilt för landsvägs- och järnvägstransporternas del behovet av en samordning av säkerhetsbestämmelserna, såväl nationellt som internationellt. Vid utarbetandet av bilagorna till ADR har man strävat efter att nå största möjliga överensstämmelse med RID och upptagit från RID avvikande föreskrifter huvudsakligen där så varit nödvändigt av tekniska skäl, med hänsyn till transportmedlets avvikande konstruktion e. dyl. En tillämpning av ADR även på inrikes vägtransporter skulle — med tanke på vad nyss sagts om avsikten att tillämpa RID i inrikes järnvägstrafik — vara ägnad att säkerställa den samordning på det nationella planet varom fackförbunden i sin skrivelse hemställt.

Mot intresset av enhetlighet bör emellertid ställas intressen av trafikpolitisk och transportekonomisk art, vilka måhända kan motivera en viss differentiering av föreskrifterna. Den nyorientering av den statliga trafikpolitiken som nyligen beslutats av riksdagen innebär en successiv övergång till ett mer konkurrensbefrämjande system. Det synes mig ligga i linje härmed att man för de skilda grenarna av transportväsendet icke uppställer strängare och mer kostnadskrävande säkerhetsföreskrifter än som betingas av förhållandena inom varje trafikgren. Vidare må erinras om att ADR, liksom RID, är avsett att kunna tillämpas vid transport mellan länder med skilda geografiska, klimatologiska och befolkningsmässiga förhållanden. Det är därför möjligt att vissa säkerhetsföreskrifter i ADR framstår såsom alltför stränga och i ekonomiskt hänseende onödigt betungande i vad gäller åtminstone vissa kategorier av interna svenska transporter. Det bör ankomma på utredningen att vid sin översyn av föreskrifterna för inrikes landsvägstransporter av farligt gods söka åstadkomma en skälig avvägning mellan här berörda intressen.

I den mån en differentiering av säkerhetsföreskrifterna med hänsyn till transportmedlets art finnes påkallad uppkommer fråga om samordnande regler rörande kombinerade järnvägs- och vägtransporter. Denna fråga bör även övervägas

av utredningen. I samband härmed bör utredningen också överväga behovet av motsvarande regler för kombinerade transporter i vilka förutom järnvägs- eller landsvägsbefordran även ingår befordran med fartyg eller luftfartyg.

ADR upptager vissa bestämmelser rörande revision av bilagorna. Behovet härav sammanhänger i första hand med önskvärdheten av en fortlöpande anpassning av reglerna till den snabba tekniska utvecklingen på området. Ändringar kan också påkallas i syfte att säkerställa fortsatt överenskommelse mellan ADR och andra allmänna internationella fördrag rörande befordran av farligt gods. Motsvarande behov av fortlöpande översyn och samordning kommer naturligen att göra sig gällande i fråga om interna svenska föreskrifter i ämnet. Frågor rörande transporter av farligt gods handläggs för närvarande i vårt land av olika myndigheter alltefter frågans art, transportmedlet och naturen av det intresse som motiverat gällande regler i ämnet, sålunda bl. a. av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, kommerskollegium, sprängämnesinspektionen, arbetarskyddsstyrelsen och medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd. Denna splittring på olika statliga myndigheter och organ av med varandra nära besläktade och delvis intimt sammanhängande frågor synes näppeligen ägnad att säkerställa vare sig den erforderliga fortlöpande anpassningen av bestämmelserna till den pågående utvecklingen eller den enhetlighet i tillämpningen som måste fordras. Utredningen synes därför böra få i uppdrag att i förevarande sammanhang överväga även behovet och lämpligheten av att, med avseende på alla trafikgrenar, sammanföra frågor rörande transport av farligt gods till handläggning inom ett centralt statligt organ om möjligt inordnat i någon redan bestående myndighets organisation.

Utredningen bör vara oförhindrad att taga upp även andra än här särskilt nämnda frågor, som den finner äga samband med utredningsuppdraget och som kan komma att aktualiseras under arbetets gång.

Den 19 maj 1956 undertecknades i Genève konvention om fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg (CMR). Denna konvention, som kan sägas utgöra en motsvarighet till CIM för landsvägstransporternas del och som även innehåller vissa särbestämmelser avseende farligt gods, är sedan några år i kraft mellan ett flertal stater på den europeiska kontinenten. Frågan om Sveriges tillträde till CMR och därav föranledd nationell lagstiftning överväges för närvarande av utredningen angående fraktavtalet vid internationell godsbefordran å väg. I eventuellt uppkommande frågor av gemensamt intresse bör samråd ske med denna utredning.

Frågan om tillträde till ADR torde vara aktuell även i våra nordiska grannländer. Utredningen bör samråda med de utredningar som redan tillsatts eller som kan komma att tillsättas i dessa länder för behandling av spörsmål inom här angivna ämnesområden.

I den mån så finnes lämpligt bör resultatet av utredningsarbetet redovisas successivt i form av delbetänkanden.

44. Sakkunniga för översyn av sjömanslagen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa översyn av sjömanslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1964):

Borggård, G. R., expediteschef, *ordförande*;

Grenander, N., direktör, jur. dr.;
Hadrup, K. E. H., direktör;
Thore, J. S., förbundsordförande;
Wiebe, S. W. O., direktör;
Wikström, K. J., ombudsman.

Experter:

Forssblad, N. D., direktör;
Karlbjörn, H. S., ombudsman.

Sekreterare:

Sjöstedt, K. L. T., hovrättsassessor.

Lokal: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm; tel. 20 87 92.

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 9 september 1964):

Gällande sjölag av den 12 juni 1891, som tillkom efter samverkan med Danmark och Norge innefattade från början även föreskrifter om sjöfolkets anställningsvillkor och tjänsteförhållanden i övrigt. Efter första världskrigets slut överenskomms mellan Danmark, Norge och Sverige att samarbetet på sjörettens område skulle återupptagas för revision av sjölagstiftningen. Samarbetet ledde bl. a. till att de bestämmelser i sjölagen som rörde besättningen samt befälhavarens tjänsteavtal och förhållande till besättningen utbröts ur sjölagen och sammanfördes till en särskild lag benämnd sjömanslag. De fyra ländernas sjömanslagar utfärdades, den svenska år 1922, den danska och norska år 1923 samt den finska år 1924. Lagarna var i stort sett överensstämmande.

Internationella arbetsorganisationen i Genève, vari Sverige är medlem, har vid olika tillfällen antagit konventioner angående sjöfolks arbetsförhållanden som lett till en del ändringar i vår sjömanslag. Sålunda infördes år 1925 föreskrift om minimiålder för eldare och kollämpare och år 1934 föreskrifter om ersättning för sjöman som blivit arbetslös på grund av fartygsförlisning. Slutligen har i samband med tillkomsten av 1938 års sjöarbetstidslag utfärdats bestämmelser om nattjänst för sjömän under sexton år.

År 1938 väcktes från norsk sida förslag om nordisk samverkan för att utreda frågan om anslutning till tre av arbetsorganisationen antagna förslag till konventioner om sjömans anställningsavtal och om hemförsäkring av sjömän samt angående redares förpliktelser då sjöman drabbas av sjukdom eller olycksfall eller avlider. Samma år tillsattes en särskild utredning med uppdrag att utreda frågan om Sveriges anslutning till de tre konventionerna. Efter överläggningar mellan delegerade från de nordiska länderna framlades våren 1939 ett gemensamt förslag till vissa ändringar i sjömanslagen. Till följd av det andra världskrigets utbrott blev emellertid förslaget aldrig prövat i Danmark, Finland eller Sverige. Endast i Norge lades förslaget till grund för lag om ändring i vissa delar av sjömanslagen.

Strax efter andra världskrigets slut tillsattes i de nordiska länderna kommittéer med uppdrag bl. a. att revidera sjömanslagen. Enligt direktiven skulle kommittéerna ta ställning till 1939 års ändringsförslag, eftersträva fortsatt nordisk enighet samt behandla frågan om anslutning till de förslag till konventioner som kunde komma att antagas av internationella arbetsorganisationens kommande konferens i Seattle i USA. Sommaren 1951 var kommittéerna färdiga med

sitt arbete och förelåg utkast till sjömanslag i fyra parallelltexter. Utkasten var i flertalet frågor överensstämmande men i en del frågor hade kommittédelegaterna inte kunnat enas om en gemensam linje. På grundval av det nordiska samarbetet antogs därefter den nuvarande sjömanslagen av den 30 juni 1952.

Sjömanslagen har för svenskt vidkommande ändrats vid tre tillfällen under åren 1961—1963. Ändringarna har i huvudsak inneburit att utländska sjömän nått likställighet med svenska i fråga om i sjömanslagen angivna sociala förmåner samt att sjömännens rätt till fri hemresa utvidgats. Här må anmärkas att frågan om ömsesidighet på sjömanslagens område mellan de nordiska länderna upptagits vid samnordiska förhandlingar i anslutning till Nordiska rådets rekommendationer angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. (nr 13/1954 och nr 32/1958) samt angående nordiska sjömans sociala rättigheter (nr 2/1962).

I skrivelse i november 1963 har Svenska sjöfolksförbundet, Svenska maskinfäbälsförbundet och Svenska stewardsföreningen, vilka organisationer är anslutna till Skandinaviska transportarbetarefederationen, hemställt — under åberopande av att liknande skrivelse avsågs att ingivas hos övriga nordiska regeringar — att utredningsmän måtte tillsättas med uppgift att vidtaga ändringar av sjömanslagen i enlighet med vad som närmare anges i skrivelsen och i sådan utsträckning att lagens paragrafer erhåller likalydande text i de nordiska länderna. Framställningen är till en början inriktad på åldersregeln för sjömansanställning. Sålunda föreslås att minimiåldern för ombordanställning skall höjas. Vidare föreslås att rätten för sjöman att frånträda tjänsten ävensom rätten till fri hemresa vid avmönstring i utländsk hamn och till sjuklön och sjukvård skall utvidgas samt att kvinnliga ombordanställda skall få sjuklön under havandeskap. Även reglerna om sjömans skiljande från tjänsten, hans lydnadsplikt särskilt vid strejk samt bestraffningen av ombordanställda bör enligt framställningen överses. Slutligen förklaras den arbetsgivaren tillagda befogenheten att genom polismyndighet låta hämta sjömannen till arbetet vara föråldrad.

Frågan om en förnyad revision av sjömanslagen bör bedömas mot bakgrunden av den utveckling som under den tid gällande lag varit i kraft ägt rum i fråga om sjöfolkets arbetsförhållanden. Allmänt kan sägas, att denna utveckling i allt högre grad inneburit ett närmande av arbetsvillkoren till sjöss till dem som gäller vid anställning i land. På lagstiftningens område må erinras om den nya sjöarbetstidslagen, som trädde i kraft den 1 juli 1960 och som i flera hänseenden närmade sjöfolkets arbetstid till den som tillämpas i land. Även förhandlingsvägen har utvecklingen medfört allt större överensstämmelse mellan sjöfolkets och övriga arbetstagares arbetsförhållanden.

Genom i år träffat kollektivavtal inom sjöfartsnäringsen har för första gången överenskommit om rederianställning av sjöfolk av manskapsgrad. Enligt avtalet innebär rederianställning att den anställde under hela sin tjänstetid äger åtnjuta lön enligt gällande avtal, oavsett om vederbörande är påmönstrad eller ej. Härmed följer att rederiet har rätt att förflytta den anställde från ett fartyg till ett annat inom samma rederi och att även under eventuell väntetid beordra vederbörande till tjänstgöring i land. Rederianställning medför, att avmönstring i samband med förflyttning eller ledighet kan ske utan hinder av sjömanslagens och avtalets bestämmelser beträffande uppsägningstid och plats för avmönstring.

Den utveckling som sålunda skett för att ge sjömannen mera tryggade anställningsförhållanden är givetvis mycket tillfredsställande. Nu gällande sjömanslag berör emellertid icke den nya anställningsformen rederianställning.

I det betänkande som år 1962 avgavs angående säkerheten å fartyg framlades förslag bl. a. om arbetarskyddsbestämmelser till sjöss. Vid remissbehandlingen av betänkandet framhöll Landsorganisationen att det var av synnerlig vikt att arbetarskyddslagens begränsningar i största möjliga utsträckning blev gällande även för ombordanställd minderårig, varmed förstås den som icke fyllt 18 år. Enligt LO fanns icke några som helst skäl för att någon skillnad mellan arbete till sjöss och annat arbete skulle bestå i detta hänseende utan snarare talade såväl arbetarskyddslagens förarbeten som den utomordentligt hårda skeppstjänsten för likställighet mellan nämnda minderåriga arbetstagare.

Inom sjöfartskretsar har rätt delade meningar om sjöman vid lagenlig strejk äger rätt att nedlägga arbetet utan iakttagande av uppsägningstid. I ett uppmärksammat rättsfall från senare år har denna fråga närmast besvarats nekande. I ett under år 1963 inom civildepartementet utarbetat lagförslag om de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt (SOU 1963:51) har offentlig tjänsteman ansetts böra tillerkännas viss strejkrätt vid arbetskonflikt. Starka skäl kan anföras för att även sjöman skall få rätt att, utan hinder av eljest gällande uppsägningstid, nedlägga arbetet vid lagenlig strejk.

Det nu anförda motiverar enligt min mening en översyn av sjömanslagen i syfte att nå samklang med den utveckling som ägt rum under senare tid. En viktig fråga är härvid hur rederianställningen bör påverka lagstiftningens innehåll. Utredningen bör i detta sammanhang undersöka — särskilt mot bakgrunden av det genom 1961 års mönstringsförordning tillskapade förfarandet för utgallring av olämpliga sjömän — om icke reglerna för sjömans avskedande kan moderniseras. Vid revisionsarbetet bör även beaktas den nya anställningsform som försöksvis under senare år prövats och som benämnes anställning i allmän tjänst. Den anställde mönstras därvid i viss befattning på hittillsvarande sätt (såsom matros, motorman etc.) men är skyldig att vid behov utföra arbete i annat departement ombord och i annan befattning. Jag anser också att frågan om minimiåldern för ombordanställning bör utredas.

Frågan om stridsåtgärder vid arbetskonflikt inom sjöfarten bör utredas. Denna fråga har sådant samband med sjömannens tjänsteplikt och lydadsförhållanden att även sistnämnda spörsmål bör omfattas av översynen.

De erinringar som från flera håll riktats mot bestraffningssystemet ombord bör föranleda en förutsättningslös omprövning av reglerna härom. I detta sammanhang bör jämväl mönstringsförordningens bestämmelser beaktas.

I övrigt bör de önskemål komma i betraktande som framförts i de tre sjöfartsorganisationernas förut nämnda framställning. Därest en utvidgning av de ombordanställdas sociala förmåner anses böra ske, bör utredningen närmare överväga verkningarna av den avsedda reformen för redaren och, om så kan bli aktuellt, jämväl statsverket. I sistnämnda del bör också undersökas storleken av uppkommande merutgifter, därest nuvarande regler för fördelning av kostnaderna mellan rederinäringen och staten bibehålles, samt övervägas huruvida skäl finnes att föreslå ändring av de berörda bestämmelserna i denna del.

Utredningen bör vara oförhindrad att till prövning ta upp även andra frågor rörande sjömanslagen som utvecklingen aktualiserat.

Såsom framgår av vad tidigare sagts har lagstiftningen på detta område tillkommit under samverkan med övriga nordiska länder. Efter vad jag under hand inhämtat har frågan om en översyn av sjömanslagen aktualiserats i Finland och Danmark; för Finlands vidkommande har för övrigt ärendet avancerat så långt att visst preliminärt utredningsarbete redan igångsatts. Översynen av

sjömanslagen bör ske i nära kontakt med det utredningsarbete, som kan komma till stånd i våra grannländer.

Kommittén har under året hållit ett sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

45. Utredningsman för översyn av sjöarbetstidslagen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa översyn av sjöarbetstidslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1964):

Wieslander, K. H. B., regeringsråd.

Experter:

Ekberg, L., hovrättsassessor;

Forssblad, N. D., direktör;

Grenander, N., direktör, jur. dr.;

Hadrup, K. E. H., direktör;

Karlbjörn, H. S., ombudsman;

Thore, J. S., förbundsordförande;

Wiebe, S. W. O., direktör;

Wikström, K. J., ombudsman.

Sekreterare:

Rittri, B. S., assessor.

Lokal: Rådhuset, Göteborg; tel. 031/17 27 40 (Rittri).

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 9 september 1964):

Genom ändringar år 1957 i allmänna arbetstidslagen, lantarbetstidslagen m. fl. lagar nedsattes i princip maximum för den ordinarie arbetstiden per vecka från 48 till 45 timmar. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 1958. Övergången till 45-timmarsvecka skedde successivt fram till den 1 januari 1960, då 45-timmarsveckan blev helt genomförd.

Vid det utredningsarbete som föregick besluten om arbetstidsförkortning lämnades arbetet till sjöss, som reglerades i sjöarbetstidslagen den 26 augusti 1948 (nr 631), utanför på grund av att arbetstidsfrågorna rörande skeppstjänsten fordrade särskild utredning. I januari 1957 tillsattes en särskild utredningsman med uppgift att verkställa översyn av sjöarbetstidslagen. I november 1958 framlade utredningsmannen förslag till ny sjöarbetstidslag. På grundval av utredningsmannens förslag utarbetades och antogs den nuvarande sjöarbetstidslagen den 30 juni 1959 (nr 404).

Lagen anknöt till den år 1957 beslutade allmänna arbetstidsförkortningen för arbetstagare i land och innebar att arbetstidsreformen, lämpad efter förhållandena ombord på fartygen, utsträcktes att gälla även sjömännen. Lagen utformades så att gängse vaktsystem på fartygen icke skulle behöva brytas. För den vaktindelade sjömannen minskades därför icke den ordinarie arbetstiden för dygn eller dygnperiod. Däremot vidgades rätten till vederlag, d. v. s. kompensation för lång ordinarie arbetstid. Sålunda skall vederlag utgå för den del av den

ordinarie arbetstiden som överstiger 45 i stället för tidigare 48 timmar i veckan i fråga om trevaktsindelad sjöman och 90 i stället för 112 timmar under en tvåveckorsperiod för tvåvaktsindelad. För dagmännen minskades den ordinarie arbetstiden från 48 timmar till 45 timmar i veckan. Även för ekonomipersonalen medförde lagen viss nedskärning av ordinarie arbetstiden. Lagen understryker betydelsen av att vederlaget utgår i form av fritid i hamn.

Chefen för socialdepartementet har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 tillsatt en kommitté med uppgift att utreda frågan om allmän arbetstidsförkortning (*1963 års arbetstidskommitté*). Enligt direktiven för utredningen har denna bl. a. till uppgift att undersöka i vilken utsträckning och i vilken takt en ytterligare arbetstidsförkortning är möjlig, varvid en kommande förkortning liksom den senast genomförda bör ske successivt. Enligt direktiven måste helt naturligt vid övervägande av en arbetstidsförkortning avgörande vikt fästas vid den väntade produktionsutvecklingen i landet. Stor betydelse måste tillmätas de återverkningar en arbetstidsförkortning kan få för vårt lands näringsliv och i vad mån konkurrenskraften på den internationella marknaden påverkas. Hänsyn måste också tagas till den inverkan på samhällsekonomin som blir en följd av redan beslutade sociala reformer. Bl. a. kommer socialförsäkringssystemet att ställa ökade krav på produktionen.

Svenska sjöfolksförbundet har i skrivelse den 3 juli 1964 till chefen för socialdepartementet hemställt att jämväl sjöarbetstidslagens regler rörande arbetstiden blir föremål för översyn av 1963 års arbetstidskommitté. Då arbetstidsfrågan rörande skeppstjänsten på grund av dess speciella natur icke ansetts böra ingå i de arbetsuppgifter som åvilar 1963 års arbetstidskommitté, har ärendet överlämnats till mig.

För att undvika att ytterligare en allmän arbetstidsförkortning genomföres på sådant sätt att sjöfolket kommer att släpa efter i förhållande till anställda i land bör redan nu en utredning tillsättas för att parallellt med 1963 års arbetstidskommitté undersöka de frågor som hänger samman med en arbetstidsförkortning till sjöss. Vid de överväganden som här kan komma i fråga bör man följa de riktlinjer som uppdrogs vid senaste sjöarbetstidsreform och sålunda bl. a. söka bibehålla nuvarande vaktsystem inom handelsflottan men fördjupa vederlagstiden. Såsom gäller för 1963 års arbetstidskommitté synes vid prövning av dessa problem de förtagsekonomiska och samhällsekonomiska verkningarna av jämkningar i fråga om arbetstiden böra belysas.

Översynen av sjöarbetstidslagen torde böra verkställas av en utredningsman. Till utredningsmannens disposition bör för samråd ställas en krets av experter representerande bl. a. redarnas och de ombordanställdas organisationer.

Utredningen bör bedrivas så att förslag i frågan om möjligt kan bedömas samtidigt med det betänkande som 1963 års arbetstidskommitté framlägger.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

Finansdepartementet**A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964****1. 1958 års skatteutjämningskommitté (1962: I 16; 1963: I 16; 1964: I 10)**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1957 för att verkställa utredning angående den kommunala skatteutjämnings (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1958):

Nilsson, G. V., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Carlsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Eklund, E. P. G., kammarrättsråd, tillika *huvudsekreterare*;

Eriksson, J. E., direktör, led. av I kamm.;

Fridh, K. G., byråchef;

Järdler, S. A., förbundsdirektör;

Lothigius, C.-W., direktör, f. d. riksdagsman;

Persson, N., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Stenius, J.-E. E., kansliråd;

Sundberg, E. D., drätselstyrelsens direktör;

Sörlin, T., slöjdlärare, led. av I kamm.;

Wiklund, O. W., sågverksarbetare, f. d. riksdagsman.

Experter:

Edlund, C. B., byrådirektör;

Peterson, L. E., statssekreterare;

Skoglund, B. H., t. f. landskamrerare.

Biträdande sekreterare:

Sagnert, S. E., t. f. byråchef;

Stening, F. B., kammarrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 35.

Tilläggsdirektiv för utredningen, se 1964: I Fi 10.

Kommittén har under tiden november 1963—april 1964 hållit fem sammanträden, därav ett omfattande två dagar i följd. Därjämte har kommitténs arbetsutskott hållit ett flertal sammanträden.

Kommittén har avgivit ett den 2 april 1964 dagtecknat betänkande, benämnt »Kommunal skatteutjämnings» (SOU 1964: 19).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Skatteutredningen angående ackumulerad inkomst m. m.*

(1962: I 18; 1963: I 18; 1964: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1958 för att verkställa en översyn av bestämmelserna om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst och rörande den skatterättsliga behandlingen av koncernbidragen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1958):

Lundell, S. V., lagbyråchef, *ordförande*;

Bergqvist, E.G., direktör;

af Klercker, E. B., T:son, jur. dr.

Sekreterare:

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 39.

Utredningen, som tidigare avlämnat ett betänkande med förslag till ändrade bestämmelser om ackumulerad inkomst (SOU 1961: 56), har med skriftelse den 28 maj 1964 avlämnat ett betänkande, benämnt »Koncernbidrag m. m.» (SOU 1964: 29).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Uppbördsorganisationskommittén* (1962: I 19; 1963: I 19; 1964: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1958 för att verkställa utredning och framlägga förslag rörande eventuell omorganisation inom folkbokförings- och uppbördsväsendet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 6 november 1958):

Edström, K. S., överdirektör, *ordförande*;

Bruno, G. F., t. f. överdirektör;

Lindmark, A. L. G., avdelningschef;

von Otter, S. F., kammarrättsråd, tillika *huvudsekreterare*;

Pernelid, W. Å. E., t. f. överdirektör.

Experter:

Berg, K. G. H:son, biträdande taxeringsintendent;

Dahlsten, G. O. L., komminister, kyrkobokföringsinspektör;

Dryselius, S. V. A:son, landskamrerare;

Edsfeldt, L. H., förste revisor;

Engqvist, K. E.B., t. f. budgetsekreterare;

Hallman, E. R., byråchef;

Heimer, G., häradsskrivare;

Lindström, A. H., byrådirektör;

Olsson, A. E., byråchef (fr. o. m. den 1 januari 1964);

Swedlund, G. R., arkivråd;

Thorson, T. A. R., byråchef;

Wallner, H., överingenjör;
 Widstam, T. O., byråchef;
 Wijkman, E. G. B., universitetsråd;
 Winnermark, A. E., kronokamrerare.

Biträdande sekreterare:

Roos, G., länsassessor;
 Thulin, N. G. M., kammarrättsfiskal.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 41.

Sammanträden med kommitténs ledamöter har hållits genomsnittligt minst en gång i månaden, varvid även någon eller några experter deltagit. Vid två tillfällen har samtliga experter varit närvarande.

Yttranden har avgivits över framställningar och betänkanden m. m., bl. a. över en inom finansdepartementet upprättad PM angående avveckling av vissa av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten och författningsutredningens förslag till regeringsform i vad avser tidpunkten för rösträttens inträde.

Kommittén har i februari 1964 utgivit en informationsbroschyr om automatisk databehandling (ADB) inom folkbokföring och uppboörd.

Kommittén har slutligen den 30 juni 1964 avgivit betänkande med förslag till organisation för länsstyrelsernas datakontor (Fi-stencil 1964: 3). Kommittén har därmed avslutat sin verksamhet. Återstående arbetsuppgifter har övertagits av centrala folkbokförings- och uppboördsnämnden.

4. 1961 års nykterhetslagkommitté (1962: I 36; 1963: I 30; 1964: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1961 för att verkställa utredning angående frågan om alkoholreklamen och angående de tekniska förutsättningarna för registrering av rusdrycksinköp (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1961):

Walberg, S. S., regeringsråd, *ordförande*;

Bergendal, G. F., direktör;

Erbacke, K. G., direktör;

Hillbo, A. O., byråchef;

Holmquist, B. G., rättsavdelningschef.

Experter:

Arfwedson, R. E. J., direktör;

Rapaport, E., t. f. byråchef;

Zetterström, H., förste aktuarie.

Sekreterare:

Linder, L. E. G., ombudsman.

Direktiven för kommittén, se 1962: I Fi 36.

Kommittén har under tiden december 1963—februari 1964 hållit åtta sammanträden.

Kommittén har den 19 februari 1964 avlämnat slutbetänkande, benämnt »Alkoholreklamen» (SOU 1964: 6).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

5. Utredningen om universitetens egendomsförvaltning

(1962: I 17; 1963: I 17; 1964: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 med uppdrag att verkställa utredning rörande universitetens egendomsförvaltning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1958):

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;

Bohman, H. Å., kammarråd;

Lindblad, S. J. H., bankdirektör;

Resare, B. M. C., byråchef;

Welinder, P. E. C., professor.

Expert:

Uhlin, K.-E., byråchef.

Sekreterare:

Jacobsson, A. T., byrådirektör.

Lokal: Riksrevisionsverket, Fack, Stockholm 2; tel. 23 77 20 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 37.

Utredningen har funnit sig böra avvakta resultatet av domänstyrelseutredningens förslag.

6. Uppdrag att bevaka statens intressen vid tillämpningen av avtalet den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund om fortsatt samarbete i Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag

(1962: I 20; 1963: I 20; 1964: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1959 för att bevaka statens intressen vid tillämpningen av avtalet den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund om fortsatt samarbete i Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag:

von Sydow, G., statssekreterare.

Expert:

Henckel, T. G., aukt. revisor.

Sekreterare:

Skiöld, L. O. R., expeditionschef (t. o. m. den 20 november 1964).

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

7. *Lönebeskattningsutredningen* (1962: I 23; 1963: I 22; 1964: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa en översyn av bestämmelserna om beskattning av inkomst av tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 8 september 1959):

Wigert, A. G. A., f. d. landskamrerare, *ordförande*;

Björklund, K. E. A., kammarrättsråd och divisionsordförande;

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef.

Expert:

Steneborn, H. A., förste länsassessor.

Sekreterare:

Axelsson, P. A. H., häradsskrivare.

Lokal: Länsstyrelsen, Kungsängsgatan 5 A, Uppsala; tel. 018/12 04 60.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 40.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit elva sammanträden.

Utredningen har såsom en första etapp av sitt arbete den 22 oktober 1962 avgivit ett betänkande, benämnt »Beskattning av traktamenten m. m.» (SOU 1962: 47).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1965.

8. *Uppbördsutredningen* (1962: I 24; 1963: I 23; 1964: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa utredning av vissa uppbördsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1959):

Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef, *ordförande*;

Ehnbom, E. B. A., byråchef;

Lindqvist, R. L. A., landskamrerare;

Åhström, G. O., länsassessor.

Expert:

Öberg, B. A., rådmän.

Sekreterare:

Linde, P. G. A. G., uppbördsintendent.

Lokal: Stockholms stads uppbördsverk, Götgatan 76, Stockholm Sö (sekr.); tel. lokalsamt. växel 24 15 00, rikssamt. växel 24 18 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 41.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 14 sammanträden.

Utredningen har avgivit yttrande den 23 januari 1964 med anledning av vad riksdagens revisor uttalat i den år 1963 avgivna berättelsen under § 21, den 29 maj 1964 över betänkande angående exekutionsavgifter i mål hos utmätningmän samt den 4 september 1964 till lagberedningen angående förmånsrätt för vissa skatter m. m.

Utredningen beräknar att under första kvartalet 1965 avgiva betänkande angående vissa uppbördsfrågor.

9. Allmänna skatteberedningen (1962:I 28; 1963: I 26; 1964: I 17)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1960 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 och 16 juni 1960) tillkallades sakkunniga (allmänna skatteberedningen) med uppdrag att verkställa, *dels* en allmän översyn av beskattningssystemet (skattesystemutredningen), *dels* utredning av frågan om den framtida utformningen av företagsbeskattningen (företagsskatteutredningen).

Skattesystemutredningen:

Hedborg, G. T., kammarrättspresident, *ordförande*;
Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;
Gustafson, S. H., bankkamrer, led. av II kamm.;
Jungefors, S. L. S., hovrättsråd, tillika *huvudsekreterare*;
Meidner, R. A., fil. dr;
Nilstein, A. H., fil. lic., förste sekreterare;
Oscarsson, S., lantbrukare;
Sundin, S. E., lantbrukare, led. av I kamm.;
Welinder, P. E. C., professor;
Åqvist, N. E. M., rättsavdelningschef;
Östman, F. O., kanslichef.

Företagsskatteutredningen:

Hedborg, G. T., kammarrättspresident, *ordförande*;
Crabo, S. G., direktör;
Ekström, T. A., fil. kand.;
Henrikson, G. A., direktör;
Jungefors, S. L. S., hovrättsråd, tillika *huvudsekreterare*;
Kristersson, H., fil. dr;
Lundell, S. V., lagbyråchef;
Lyberg, B., direktör;
Nilsson, B. A. O., direktör;
Svensson, S. R., direktör;
Östergren, A. B., direktör.

Experter åt allmänna skatteberedningen:

Bergqvist, E. G., direktör;

Eckersten, I. E., statssekreterare;
Edlund, C. B., byrådirektör;
Faxén, K.-O., docent;
Fosselius, L.-E., direktör;
Fridolin, H. R., byråchef;
Hallman, E. R., byråchef;
Helmers, D., docent;
Järdler, S. A., direktör;
Lindberger, L., docent;
Lindqvist, R. L. A., landskamrerare;
Peterson, L. E., statssekreterare;
Reuterswärd, E. A. P., lagbyråchef;
Västhagen, N. E. B., professor;
Åberg, C.-J., byråchef.

Biträdande sekreterare åt allmänna skatteberedningen:

Björne, B. G., t. f. kammarrättsassessor (t. o. m. den 30 juni 1964);
Gustafson, G. A., t. f. byrådirektör (fr. o. m. den 1 september 1964);
Reenstierna, U. A. M., regeringsrättssekreterare (t. o. m. den 30 juni 1964);
Rosén, J.-E. A., länsassessor.

Lokal: Lilla Nygatan 4, 2 tr (postadress: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2); tel. 20 42 61 (Hedborg), 20 42 54 (Rosén) och 20 42 67 (Gustafson).

Direktiven för utredningarna, se 1961: I Fi 36.

Allmänna skatteberedningen har under tiden november 1963—oktober 1964 sammanträtt 22 dagar. Därutöver har skattesystemutredningen hållit tre sammanträden och företagsskatteutredningen sju.

Beredningen har den 10 juni 1964 avgivit betänkande, benämnt »Nytt skattesystem» (SOU 1964: 25). Däri har beredningen redovisat sitt ställningstagande rörande fördelningen av den totala skattebördan mellan direkt skatt, indirekt skatt och socialförsäkringsavgifter ävensom formerna för socialförsäkringens finansiering och den indirekta beskattningens konstruktion. I betänkandet redovisas vidare skattesystemutredningens förslag rörande utformningen av den direkta beskattningen av fysiska personer och företagsskatteutredningens avvisande inställning till en omläggning av nettovinstbeskattningen av företagen till en renodlad s. k. bruttobeskattning. Vid sidan av de i betänkandet redovisade arbetsuppgifterna har inom företagsskatteutredningen bedrivits vissa, huvudsakligen förberedande, undersökningar beträffande reformer inom företagsbeskattningens område. Även för skattesystemutredningen återstår vissa spörsmål, bl. a. frågan om s. k. definitiv källskatt för löntagare. Även här har ett visst förberedande arbete utförts.

Beredningens arbete kommer att fortgå under hela år 1965.

10. 1961 års fastighetstaxeringsutredning (1962: I 32; 1963: I 28; 1964: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1961 för att verkställa översyn av bestämmelserna om förfarandet vid allmän fastighetstaxering, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 april 1961):

Svensson, S. V., landskamrerare, *ordförande*;

Andersson, A. S., föreståndare;

Broström, R. T., taxeringsintendent.

Sekreterare:

Egardt, K., länsassessor.

Lokal: Länsstyrelsen, Halmstad; tel. 035/18 320.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fi 32.

Av utredningsuppdraget återstår frågan om skatteplikt för vissa samlingslokaler. Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit två sammanträden. Vidare har överläggningar ägt rum med representanter för Folkets Husföreningarnas Riksorganisation, Bygdegårdarnas Riksförbund och Våra Gårdar, organ för nykterhetsrörelsens samlingslokaler. I samverkan med nämnda organisationer har från de lokala föreningarna infordrats vissa uppgifter, vilka för närvarande är föremål för bearbetning.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1965.

11. *Konsumtionskreditutredningen* (1962: I 33; 1963: I 29; 1964: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 mars 1961 för att utreda vissa spörsmål rörande konsumtionskrediter (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1961):

Cederwall, G. F., landshövding, *ordförande* (fr. o. m. den 30 juni 1964);

Westerlind, E. A., landshövding, *ordförande* (t. o. m. den 29 juni 1964);

Brodén, E. B., sekreterare;

Dahlström, G. E., fil. lic.;

Gillberg, K. E., direktör;

Höglund, R., bankdirektör;

Lindstedt, A., kommerseråd;

Rosenquist, B. F., direktör;

Thedin, N., direktör;

Wallberg, Ursula, forskningssekreterare.

Experter:

Edstrand, K.-I., byråchef;

Wahlgren, E. G., hovrättsassessor (fr. o. m. den 28 februari 1964).

Sekreterare:

Hellström, L. T., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Eisler, H. M., förste kanslisekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 1729 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fi 33.

Utredningen har under tiden november 1963—november 1964 hållit tio sammanträden.

Vid sammanträdena har dels diskuterats resultatet av en av utredningen gjord intervjuundersökning (se 1963: I Fi 29), dels tagits upp problem-punkter på konsumtionskreditområdet, varvid preliminära ståndpunktsta-ganden prövats.

Utredningens arbetsgrupp har hållit ett tiotal sammanträden, som främst ägnats åt analys av intervjuundersökningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1965.

12. Koncentrationsutredningen (1962: I 36; 1963: I 30; 1964: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att verkställa utredning rörande ägandeförhållandena och maktkoncentra-tionen inom det privata näringslivet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 de-cember 1961):

Arvidsson, G. N. A., professor, *ordförande*;

Faxén, K.-O., docent;

Hagnell, H., fil. lic., led. av II kamm.;

Lindberger, L., docent;

Olsson, K. H., överdirektör;

Tidefelt, J. S., ombudsman.

Experter:

Carling, A. G., fil. kand.;

Gustafsson, S. G. V., docent (fr. o. m. den 6 maj 1964);

Lindgren, J. G., universitetslektor;

Pettersson, N. L., fil. kand.;

Wikström, Solveig R., ekon. lic.;

Sekreterare:

Johansson, K. G., pol. mag.

Bitr. sekreterare:

Hagström, A. G., pol. mag.;

Wettergren, L. B. J., förste kanslisekreterare.

Lokal: Finansdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7^{IV}, Stockholm C; tel. 20 65 73 (Johansson), 20 40 37 (Hagström), 20 84 79 (Wikström).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fi 37.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit tre sammanträden. Utredningen har under året bearbetat insamlat material rörande ägarstrukturen i större företag. I samarbete med pris- och kartellnämnden har marknadsförhållandena i några industribranscher kartlagts och analyserats. Särskilda undersökningar har igångsatts i syfte att kartlägga koncentrationen inom handeln samt att belysa ägande-, makt- och marknadsförhållandena på kreditmarknaden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1965.

13. *Affärsverksutredningen* (1963: I 32; 1964: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 med uppdrag att verkställa utredning rörande riktlinjerna för affärsverkens pris- och taxepolitik (se Post- och Inrikes tidn. den 16 januari 1962):

Grafström, E. O. H., generaldirektör, *ordförande*;

Blennow, O. I., disponent;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;

Sjönander, B. J., budgetsekreterare (fr. o. m. den 10 september 1964);

Tilert, C. R., statssekreterare (t. o. m. den 9 september 1964);

Öhrström, K. L., direktör.

Experter:

Ekdahl, S. V. B., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 20 mars 1964);

Hasslev, N. O. F., byråchef (fr. o. m. den 14 november 1964);

Säfström, S. O., byråchef;

Swarting, S. E. V., byråchef.

Sekreterare:

Fornstad, B. F., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Sjönander, B. J., budgetsekreterare (t. o. m. den 9 september 1964).

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 32.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit åtta sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1965.

14. *Utredningen om metrologiska enheter* (1963: I 34; 1964: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa översyn av gällande lagstiftning rörande metrologiska enheter m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1962):

Lännergren, E. B., lagman, *ordförande*;

Edstrand, K.-I., byråchef;
Åhström, N. Å. A., hovrättsråd.

Experter:

Laurell, K. F., avdelningsdirektör;
Rudberg, E. G., professor.

Sekreterare:

Personne, J. M., byrådirektör.

Lokal: Storkyrkobrinken 7^{II}, Stockholm C; tel. 10 32 65.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 34.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 14 sammanträden, varav vid ett hållits överläggning med representanter för Ingenjörsvetenskapsakademien och för myndigheter. Härjämte har företagits en studieresa till Oxelösund.

Utredningen har utarbetat ett betänkande om måttenheter.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

15. Kreditinstitututredningen (1963: I 35; 1964: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 för att verkställa en översyn av gränsdragningen mellan olika kreditinstituts verksamhetsområden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 september 1962):

Dahlström, L. E. R., direktör, *ordförande*;

Callans, N. P. A., bankdirektör;

Hanström, T. V., bankinspektör;

Lindencrona, A., direktör;

Lönnquist, S. E. V., postbankschef;

Nilsson, S.-E. S., statsråd (t. o. m. den 14 maj 1964);

Lindberger, L., docent (fr. o. m. den 15 maj 1964);

Svensson, S. G., direktör;

Thunholm, L.-E., bankdirektör;

Torén, L. E. H:son, överinspektör;

Åstrand, B. H., direktör.

Sekreterare:

Lindahl, K. O. R., t. f. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Sanell, P. Å., t. f. budgetsekreterare;

Zachrisson, C.-A., civilekonom.

Lokal: Riksrevisionsverket, Birger Jarls torg 11, Stockholm C; tel. växel 23 77 20 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 35.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har den 7 oktober 1964 avgivit delbetänkande, benämnt »Krediters löptid» (Fi-stencil 1964: 7).

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

16. 1963 års utredning rörande underhållet av statliga fastigheter
(1964: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att i fråga om statens allmänna fastighetsfond verkställa utredning rörande principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av de till de olika delfonderna hörande byggnaderna — varvid även bör övervägas, vilka olika fastighetskostnader, som lämpligen bör hänföras till utgifter å fastighetsfondens stat och vilka, som bör bestridas av nyttjande myndigheter m. fl. — samt rörande gränsdragningen mellan arbeten, som skall hänföras till ordinarie underhåll och sådana, som avser iståndsättningsåtgärder eller är att hänföra till investeringar m. m.:

Mårdh, G. A., byggnadsråd.

Expert:

Skoglund, O. A., byrådirektör (t. o. m. den 2 oktober 1964).

Sekreterare:

Duke, K. E. Å., förste revisor.

Lokal: Riksrevisionsverket; tel. växel 23 77 20.

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

17. Aktiefondsutredningen (1964: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1963 för att verkställa utredning rörande vissa former av handeln med värdepapper samt översyn av bestämmelserna angående stämpelavgift för fondpapper:

Martenius, Å. B. A., regeringsråd, *ordförande*;

Dinkelspiel, M., fondhandlare;

Nilsson, S.-E. S., statsråd (t. o. m. den 14 maj 1964);

Oredsson, S. M., sparbanksinspektör;

Strömberg, S. J. M., direktör, f. d. regeringsråd;

Wernlund, S. A., kammarrättsassessor (fr. o. m. den 15 maj 1964).

Expert:

Wernlund, S. A., kammarrättsassessor (t. o. m. den 14 maj 1964).

Sekreterare:

Ihrfelt, P. F., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Warholm, M. Birgit, byrådirektör.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fi 26.

Utredningen har under tiden december 1963—oktober 1964 hållit 15 sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att avslutas under år 1965.

18. Utredningen rörande förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål (1964: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 för att utreda förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål:

Ros, A. K. E., f. d. underståthållare.

Expert:

Herrlin, S. G. S., byråchef (fr. o. m. den 10 april 1964).

Sekreterare:

Heden, P. G. A., förste byråinspektör (fr. o. m. den 10 april 1964).

Lokal: Generaltullstyrelsen, Fack, Stockholm 2; tel. växel 24 00 00.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under år 1965.

19. 1963 års försäkringsskattekommitté (1964: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppdrag att utreda frågan om förenkling av beskattningsreglerna för försäkringsföretag och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Lindquist, N. G., kammarrättsråd, *ordförande*;

Brundin, G. G., byråchef, fil. dr;

Crabo, S. G., direktör;

Ekestaf, C. B. L., direktör;

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Expert:

Jonsson, G. D. V., byrådirektör.

Sekreterare:

Stening, F. B., kammarrättsassessor.

Lokal: Finansdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7^{IV}, Stockholm C; tel. 20 96 83 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fi 28.

Kommittén har under tiden november 1963—oktober 1964 hållit fem sam-

manträden. Därjämte har en mindre arbetsgrupp inom kommittén sammanträtt vid skilda tillfällen.

Kommittén beräknas kunna slutföra sitt arbete med utgången av år 1965.

20. Myntkommittén (1964: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1963 för att verkställa en allmän översyn av gällande myntlagstiftning och därmed sammanhängande frågor:

Åbjörnsson, C. V., regeringsråd, *ordförande*;

Ekgren, H. K. A., bankdirektör;

Holmquist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av II kamm.;

Lindberg, N. O., t. f. kansliråd;

Schmidt, C. S., civilingenjör, led. av I kamm.;

Stenberg, N. G., direktör;

Ulvfot, B. H., myntdirektör.

Expert:

Åhström, N. Å. A., hovrättsråd.

Sekreterare:

Lindgren, S. R., regeringsrättssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Willart, N. B., byrådirektör.

Lokal: Finansdepartementets regeringsrättsbyrå, Storkyrkobrinken 4¹, Stockholm C; tel. 11 54 02 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fi 29.

Kommittén har under tiden december 1963—oktober 1964 hållit sex sammanträden. Därutöver har en särskild arbetsgrupp inom kommittén hållit sammanträden.

Kommittén har den 21 oktober 1964 avgivit yttrande i anledning av en av Numismatiska föreningen gjord framställning rörande vissa ändringar i strafflagen.

Kommittén beräknar att under år 1965 kunna avlämna delbetänkande angående myntserien och därmed sammanhängande frågor.

21. Utredning om finansiella långtidsperspektiv inom samhällsekonomin

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 med uppdrag att utreda finansiella långtidsperspektiv inom samhällsekonomin: Kragh, B. R. V., t. f. överdirektör, professor.

Sekreterare:

Eliasson, K. G., amanuens (fr. o. m. den 4 juni 1964).

Lokal: Konjunkturinstitutet; tel. 24 07 40.

Utredningens *direktiv* framgår av följande till statsrådsprotokollet den 17 januari 1964 fogade promemoria:

I propositionen 1963: 150 (bihang F) har lämnats en redogörelse för den utredningsverksamhet rörande ekonomiska långsiktsproblem som utföres inom ramen för ekonomiska planeringsrådets och ekonomiska avdelningens inom finansdepartementet verksamhet. Bland de frågor som borde utredas har därvid berörts finansieringsproblemen inom näringslivet och utvecklingstendenserna på kredit- och kapitalmarknaden.

Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 november 1963 förordnat, att utredning i vissa av andra lagutskottet i utlåtande 1963: 57 angivna hänseenden rörande tilläggs pensionssystemets verkningar skall utföras inom ramen för den av finansdepartementet bedrivna planeringen av den svenska ekonomins utveckling på längre sikt.

För utredning av nu angivna frågor bör en särskild utredningsman tillkallas. Rörande omfattningen av den aktuella utredningen torde få nämnas följande.

Utredningens syfte bör vara att utifrån en kartläggning av aktuella förhållanden söka klargöra tendenserna på längre sikt vad beträffar sparandefördelning, kreditförmedling och finansieringsbehov och analysera innebörden härav för den ekonomiska politikens målsättningar och utformning.

Kartläggningen av aktuella förhållanden bör klargöra hur under senare tid det finansiella sparandet fördelats mellan olika kreditinstitutioner och lånemarknader och hur kreditinstitutionerna i sin tur kanaliserat sparandebudet till olika låntagargrupper. Såvitt möjligt bör man tränga bakom de statistiskt registrerade förändringarna och söka klargöra bl. a. hur sparandets fördelning på olika finansiella sparformer kan ha sammanhängt med inkomst- och prisutvecklingen och hur kreditutbudets fördelning varit beroende av de olika kreditinstitutens placeringspreferenser. Det kan i detta sammanhang också vara av vikt att beakta i vad mån vissa former av den ekonomiska politiken, t. ex. räntepolitiken och investeringsfonderna, kunnat påverka utvecklingen.

När det gäller framtidsbedömningen av utvecklingen på kreditområdet, kan — förutom de aktuella tendenserna på den svenska marknaden — eventuellt även utländska erfarenheter (särskilt i Förenta staterna) ge viss vägledning. På vissa områden, speciellt för allmänna pensionsfonden, är det vidare möjligt att i konkreta, kvantitativa termer diskutera utbudsutvecklingen på relativt lång sikt. Här bör som i övriga fall prognoserna för kreditutbudet och dess fördelning ta formen av tendensbedömningar under alternativa antaganden om bl. a. bruttonationalproduktens utveckling, prisutveckling och inkomstfördelning.

Efterfrågesidan på kreditmarknaden bör sedan kunna studeras analogivis utifrån dels en kartläggning av aktuella tendenser, dels en framskrivning av dessa tendenser under för utbudssidan redan använda förutsättningar beträffande utvecklingen i stort. Kartläggningen bör bl. a. avse utvecklingen av olika slags realinvesteringar inom skilda områden och branscher, t. ex. inom exportindustrierna, och formerna för deras finansiering, speciellt fördelningen mellan upplåning och självfinansiering. Man bör återigen söka tränga bakom tendensredovisningen för att komma fram till eventuella orsakssammanhang och till en bedömning av den roll som spelats av olika slags ekonomisk politik. Utländska erfarenheter kan även här eventuellt ge viss vägledning. När det sedan blir fråga om framtidsperspektiven för investeringsutvecklingen och finansieringsbehoven får dessa i symmetri med utbudskalkylerna, illustreras med alternativa antaganden för bruttonationalproduktens utveckling, inkomstfördelning och konsumtionsutrymme. Här kom-

mer även prognoserna t. ex. för den offentliga sektorn och för u-landshjälpen in i bilden.

Slutligen bör tendensbedömningarna på utbuds- och efterfrågesidorna sammanställas i en totalkalkyl med alternativa uppsättningar av konsistenta antaganden. Alternativen i komprimerad form kan illustreras med kreditmarknadsmatriser och eventuellt med enkla modeller, som kan ge indikationer om balansbrister och »flaskhalsar» på olika områden. Till dessa bedömningar anknytes en diskussion av riktlinjerna för en ekonomisk politik på detta område, som syftar till att skapa de kreditmarknadsmässiga förutsättningarna för en önskvärd »real» utveckling. Det kan här bli fråga om behovet och möjligheterna att påverka placeringsfördelning och kreditkanalisering bl. a. genom slussning via allmänna pensionsfonden, budgeten eller statliga kreditinstitut. Hit hör eventuellt också sådana frågor som effekter av indexklausul och av uppmjukningar av valutaregleringen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

22. Trafiklivräntekommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att utreda frågan om värdesäkring av trafiklivräntor och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1964):

Conradi, E. G. F., justitieråd, *ordförande*;

Ahlström, L. S. A., direktör;

Brundin, G. G., byråchef, fil. dr;

Eriksson, S., direktör;

Gärde Widemar, Ingrid, advokat, led. av II kamm.;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Wahlgren, E. G., hovrättsassessor;

Widding, N. Å. W., hovrättsråd, tillika *huvudsekreterare*.

Sekreterare:

Svensson, Å. E. F., byrådirektör.

Lokal: Statsdepartementens organisationsavdelning, Munkbron 17^{I-II}; Stockholm C; tel. 20 42 14 (Widding) och 63 11 70 (Svensson).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 17 januari 1964):

Strävandena att säkerställa realvärdet av det sociala skyddet mot inkomstbortfall har under senare år utgjort ett väsentligt inslag i reformarbetet. Värdebeständigt skydd har kunnat åstadkommas på den allmänna försäkringens område. Tid efter annan har även skett uppräkningsfrågor om yrkesskadeliivräntor och av skadeliivräntor, som betalas av staten. Vidare har tillkommit lagar om höjning av familjerättsliga underhållsbidrag. Dessutom har olika utredningar fått i uppdrag att söka komma till rätta med värdesäkringsfrågor. Som exempel kan nämnas yrkesskadetredningen och framför allt värdesäkringskommittén, vilken haft till uppgift att ingående belysa de problem av ekonomisk och politisk natur som följer med utbredningen av olika system för värdesäkring på kreditmarknaden.

Trots allt vad som hittills gjorts för att värdesäkra skydd mot inkomstbortfall

återstår dock mycket, innan ett tillfredsställande resultat kan anses nått. Sålunda saknas fortfarande värdesäkring av förmåner på grund av frivillig försäkring eller trafikförsäkring liksom av skadestånd i allmänhet. Yrkanden om åtgärder för säkerställande av realvärdet hos dessa slag av ersättning har framställts vid flera tillfällen. Särskilt eftertryck har givits kravet på kompensation åt trafikens offer. Frågan om värdesäkring av trafiklivräntor har även några gånger behandlats i riksdagen. Sålunda väcktes vid 1961 års riksdag en motion om utredning av den obligatoriska trafikförsäkringen i syfte att penningvärdesäkra trafikinvalidräntor m. m. Motionen lämnades visserligen — under hänvisning till olika pågående utredningar — utan bifall, men dess syfte vann principiell anslutning såväl hos remissinstanserna som i riksdagen. Till svar på en interpellation vid 1962 års riksdag om regeringens inställning till kompensationsanordningar mot penningvärdeförsämring, bl. a. avseende värdesäkring av livräntor från den obligatoriska trafikförsäkringen, anförde jag — med hänvisning till behandlingen av 1961 års motion och till det pågående utredningsarbetet inom värdesäkringskommittén — att jag då inte var beredd att ta ställning till lämpligheten av att lösa trafiklivräntornas problem separat från övriga livräntor.

Min uppfattning har alltid varit och är alltjämt, att frågan om värdebeständigt skydd mot inkomstbortfall bör tillmätas synnerlig vikt. Det vore givetvis önskvärt, att värdesäkringsfrågan erhöll en för skadeståndsrätten generell lösning för alla ersättningar av livräntekaraktär. Frågan huruvida enligt gällande rätt skadelivräntor försedda med penningvärdeklausul kan utdömas är, såvitt jag kunnat finna, inte prövad i rättspraxis. Att avvakta en eventuell sådan prövning synes emellertid inte böra komma i fråga. Inte heller är det realistiskt att räkna med möjligheten att inom överskådlig tid lagstiftningsvägen lösa problemet generellt för alla skadelivräntor. Att i och för sig beaktansvärda rättvisekrav kan föreligga inom ett vidsträckt område bör därför inte hindra att det, i den mån sådant är görligt, skapas dellösningar för någon eller några av de berörda kategorierna.

Om man i detta sammanhang bortser från yrkesskadeförsäkringen, utgör trafiklivräntetagarna utan tvekan den största kategori, som uppbär skadeersättning av livräntekaraktär. Enligt uppgift är kapitalvärdet av de under de senaste åren nyfödda trafiklivräntorna tre gånger större än motsvarande värde av övriga skadelivräntor från försäkringsbolag. Den kategori, som uppbär skadelivräntor direkt av den skadeståndsskyldige, är med all säkerhet föga omfattande. I vissa andra fall, där staten är ansvarig för skadeståndets utgivande, har, såsom jag tidigare antytt, i viss utsträckning en värdesäkring genomförts.

Redan av hänsyn till trafiklivräntornas relativa betydelse är det sålunda naturligt, att särskilt intresse knyts till frågan om möjligheten av en separat lösning av värdesäkringsproblemet beträffande dessa skadelivräntor. Härtill kommer att trafikförsäkringen i vissa avseenden får anses stå nära socialförsäkringen där värdesäkringsfrågan, såsom jag inledningsvis nämnt, fått sin lösning. Trafikförsäkringens sociala betydelse har markerats genom att försäkringen gjorts obligatorisk. För den ersättningsberättigade innebär försäkringen en garanti för att han kommer i åtnjutande av ersättning. För försäkringstagaren ger trafikförsäkringen trygghet mot risken att själv behöva betala skadestånd. Trafiklivräntornas karaktär av skadestånd försvagas ytterligare av det förhållandet, att försäkringsgivarna endast i synnerligen begränsad utsträckning utövar regressrätt mot den civilrättsligt skadeståndsansvarige.

En jämförelse med socialförsäkringen ger således stöd åt önskemålet om vär-

degaranti även inom trafikförsäkringen. Behovet härav har visserligen i någon mån reducerats genom utbyggnaden av socialförsäkringen, men denna ger ej tillfredsställande skydd i alla fall av trafikskada. Detta gäller särskilt äldre trafiklivräntor. I fråga om dessa är att märka, att utgående ersättningar kan vara otillräckliga även på grund av de lägre ersättningsmaxima som tidigare gällt för den obligatoriska trafikförsäkringen.

Ett starkt skäl för att behandla trafiklivräntornas värdesäkringsproblem separat är även det förhållandet att för en lösning på detta område finns försäkringsmässiga betingelser, som saknar motsvarighet i fråga om annan privat försäkring och enskilt skadestånd. Man har nämligen här möjlighet att bygga på ett obligatoriskt försäkringssystem med en enhetlig intressegrupp av försäkringstagare. Inom yrkesskadeförsäkringen har principen att låta en sådan intressegrupp bära kostnaderna för uppräknig av skadelivräntor redan accepterats. Härtill kommer att betydande skadekostnader genom lagen om allmän försäkring överförts från trafikförsäkringen till det allmänna och att samhället kommit att genom sjukvården ikläda sig ständigt ökade kostnader för motorismens skador. Bilismens starka utveckling har vidare medfört, att de skadelidande i stigande utsträckning själva tillhör försäkringstagarnas intressegrupp. Invändningar av principiell art bör därför inte hindra att man låter de vid varje tid aktuella försäkringstagarna bära kostnaderna för värdesäkring av ersättningar i skadefall, där försäkringstagare från andra perioder bär skadeståndsansvaret. En lagstiftning om uppräknig av trafiklivräntor har redan tillkommit i Finland.

Försäkringsinspektionen har i skrivelse den 25 september 1962 hemställt, att frågan om åstadkommande av penningvärdesäkrade trafiklivräntor görs till föremål för särskild utredning. Värdesäkringskommitténs arbete har fortskridit så långt, att ett betänkande kan väntas inom kort. Med beaktande av de omständigheter och synpunkter, för vilka jag hittills redogjort, anser jag tiden nu vara mogen för en utredning av möjligheten att värdesäkra trafiklivräntor.

Trafikförsäkringen är, såsom jag redan antytt, en garantiförsäkring för den skadeståndsberättigade och en ansvarighetsförsäkring för ägare, brukare och förare av motorfordon. Det innebär att försäkringsgivaren för närvarande inte kan bindas utöver den betalningsskyldighet, som enligt lag åvilar den ansvarige ägaren, brukaren eller föraren. De primära ansvarighetsreglerna återfinns i 6 kap. strafflagen och i lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik. Skadeståndets omfattning regleras av 6 kap. 2 och 4 §§ strafflagen.

Att förutse alla de problem utredningen kan möta i sitt arbete är naturligtvis inte möjligt på detta stadium. I det följande ämnar jag endast i korthet beröra några av de viktigare problemställningar, som redan nu anmäler sig.

Oaktat trafiklivräntornas värdesäkring bör upptagas till särskild behandling, kan frågan härom icke bedömas fristående från vårt skadestånds- och försäkringsrättsliga system i övrigt. Det blir utredningens uppgift att undersöka, hur en värdesäkring av trafiklivräntorna låter sig inpassa i detta system.

Sambandet mellan trafikförsäkringsförmånerna och bilansvarighetsreglerna utgör ett särskilt problem. Konsekvenserna av att höja en ersättning från trafikförsäkringen utan att genomföra en motsvarande ökning av skadeståndsskyldigheten är svåra att bedöma. Försäkringsgivarens regressrätt gentemot skadevållaren kan sålunda välla vissa komplikationer. Även andra problem av liknande slag kan uppkomma vid en frikoppling av försäkringsförmånerna från de primära ansvarighetsreglerna.

Stat och kommun är undantagna från trafikförsäkringsplikten. Trafiklivräntor kan följaktligen utgå på olika grunder, när det gäller skada till följd av trafik med enskildas och det allmännas fordon. Den här förordade utredningen bör givetvis omfatta även de fall, där en trafiklivränta inte utgår från trafikförsäkringen utan betalas direkt av den skadeståndsansvarige. De speciella komplikationer, som kan uppkomma i sådana fall, bör således särskilt beaktas.

Av det sagda framgår, att betydande problem av civilrättslig och offentlighetsrättslig art är att vänta, då man söker genomföra en värdesäkring av trafiklivräntorna. Vad därefter angår de mera försäkringsmässiga bedömanden, som utredningen har att göra, vill jag anföra följande.

Med den angivna målsättningen för utredningen blir en central uppgift för denna att finna den från allmän och försäkringsteknisk synpunkt lämpligaste finansieringsmetoden för en värdesäkring samt att utforma de närmare reglerna här om. Jag vill till en början säga några ord om finansieringsfrågan rent allmänt.

Den huvudsakliga bördan av kostnaderna för värdesäkringen — inklusive den mest angelägna reformen, en uppräknig av äldre trafiklivräntor — måste vila på nuvarande och kommande generationer av trafikförsäkringstagare. En given utgångspunkt för bedömningen av frågan om finansieringen måste nämligen vara att denna — liksom fallet är med yrkesskadeförsäkringen — skall ske utan anlåtande av allmänna medel. Kostnadernas storlek beror givetvis av många faktorer, såsom val av kompensationsnivå och grunder för beräkning av kompensationsförmåner till olika livräntetagare, sättet för uttagande av kostnaderna m. m. Utredningen har här att väga angelägenhetsgraden hos olika tänkbara alternativ mot skäligheten av kostnaderna.

Utredningen måste givetvis pröva omfattningen och den närmare utformningen av de kompensationsförmåner, som bör tillkomma livräntetagarna, och bedöma villkoren härför. Därvid ankommer det på utredningen att ta ställning till de nyss antydda frågorna om kompensationsnivån och om eventuell differentiering av kompensationsförmånerna för skilda grader av invaliditet och skilda årsgrupper m. m. I detta sammanhang bör utredningen bl. a. uppmärksamma det tidigare omnämnda förhållandet, att äldre livräntor nu kan vara låga även av andra orsaker än penningvärdeförsämringen, t. ex. till följd av tidigare lägre ersättningsmaxima. Vid sina överväganden har utredningen att beakta behovet av samordning med socialförsäkringen. Utredningen bör därför bland annat samråda med pensionsförsäkringskommittén.

Vad därefter angår de principiella problem av mera speciell natur, som uppkommer i samband med finansieringsfrågan, vill jag framhålla följande.

Trafikförsäkringen är visserligen en obligatorisk försäkring men är i såväl försäkringstekniskt som försäkringsjuridiskt hänseende i allt väsentligt underkastad samma regler som gäller för frivilliga försäkringar. De s. k. soliditets- och skälighetsprinciperna gäller sålunda även för trafikförsäkringsverksamheten.

I lagen om försäkringsrörelse förutsätts att livförsäkringsverksamhet, om försäkringens natur inte ger anledning till undantag, skall bedrivas på grundval av den s. k. kapitaltäckningsprincipen. Detta innebär att premierna skall beräknas på bas av antaganden om framtida förhållanden, innefattande erforderliga riskbedömningar, samt att fondering skall ske till ett belopp motsvarande skillnaden mellan värdet av försäkringsgivarens ansvarighet på grund av löpande försäkringar jämte omkostnader och värdet av de premier, som försäkringstagarna må ha att ytterligare erlagga för samma försäkringar. Vid ett trafikskadefall, som medför rätt till livränta, skall livräntan säkerställas enligt de bestämmelser, som sålunda gäller för livförsäkring.

De antaganden om framtida förhållanden, som försäkringsbolagen sedvanligen gör och bland vilka erforderliga riskbedömningar beträffande dödlighet, ränteutveckling o. d. ingår, omfattar för närvarande inte något bedömande av penningvärdets framtida utveckling. Det kan av flera skäl synas mindre lämpligt att försäkringsbolagen vid bestämmande av trafiklivräntor skall tvingas att binda kompensationen på förhand vid någon föreställning om utvecklingen, i all synnerhet för någon längre tid framöver. Av det sagda följer att det system, som upptagits i lagen om försäkringsrörelse såvitt avser livförsäkring och som vanligen tillämpas vid säkerställande av livräntor (kapitaltäckningsprincipen), i varje fall inte utan modifikationer kan följas vid finansieringen av de tänkta kompensationsförmånerna. Man får i stället tänka sig antingen ett rent fördelningssystem, d. v. s. ett system där varje års kompensation betalas av samma års försäkringstagare, eller någon form av kombinationssystem, där de båda principerna får komplettera varandra. Genom ett kombinationssystem skulle uppnås att kostnaderna för kompensationen i större utsträckning kommer att belasta samma försäkringstagarkollektiv som fanns när olyckan inträffade. I detta sammanhang bör särskild uppmärksamhet ägnas de redan bestämda livräntorna, eftersom vid deras fastställande någon framtida kompensation för penningvärdeförsämring inte tagits i beräkning.

Ett system, enligt vilket ett försäkringstagarkollektiv ålägges att bestrida kostnader för skador som orsakats av tidigare försäkringstagare, förutsätter, för att den aktuella försäkringstagarens kostnadsbörda inte skall bli orimligt tung, att man kan räkna med stabilitet och i varje fall inte tillbakagång av försäkringsstockens omfattning. Med tanke på trafikförsäkringens obligatoriska karaktär och den nuvarande utvecklingstendensen inom trafiklivet förefaller visserligen en sådan tillbakagång föga sannolik. I den mån utredningen finner att finansieringen skall grundas på fördelningsprincipen, bör den inte desto mindre överväga, om kompensationsförmånerna skall ges med samma garanti som övriga trafikförsäkringsförmåner. Utredningen bör här bl. a. ha i åtanke det läge, som framdeles kan uppkomma exempelvis vid längre tids avspärrning och härav följande minskning av trafikförsäkringsunderlaget.

Ett annat spörsmål, som måste uppmärksammas, är den inverkan på soliditeten, som en tillämpning av fördelningsprincipen kan åstadkomma vid förskjutningar av trafikförsäkringsstocken mellan olika trafikförsäkringsanstalter. För att motverka en ogynnsam utveckling hos anstalter, som drabbas av nedgångar i försäkringsstocken, bör måhända tillskapas något slags clearingsystem.

Erinras må här om de likartade problem, som uppstått inom yrkesskadeförsäkringen, och om den lösning dessa problem fått inom denna. Utredningen bör i detta sammanhang lämpligen samråda med den pågående yrkesskadeutredningen.

Utredningen skall således undersöka möjligheterna att genomföra ett system med värdesäkra trafiklivräntor. Utredningen har därvid att överväga lämpliga lösningar av de rättsliga och försäkringstekniska problem, som är förenade med ett återställande — helt eller delvis — av realvärdet hos redan bestämda trafiklivräntor liksom med en framtida värdesäkring av dessa och nytillkommande trafiklivräntor. Därvid har utredningen att beakta resultatet av värdesäkringskommitténs arbete. När det gäller försäkringsbolagens kapitalplaceringar, har utredningen emellertid att utgå från de allmänna regler, som gäller härom.

Utöver vad jag nu anfört anser jag mig inte böra gå in på de frågor, till vilka utredningen har att ta ställning. Inom ramen för den givna uppgiften, att söka åstadkomma en värdegaranti för trafiklivräntor, bör utredningen ha fria händer att föreslå de åtgärder den finner lämpliga. På utredningen ankommer därvid

även att framlägga förslag till den lagstiftning, som den i olika hänseenden finner erforderlig.

Då en lösning av de äldre livräntornas problem får anses ha prioritet, bör det stå utredningen fritt att — i den mån detta finnes möjligt — i delbetänkande redovisa förslag till lösning av de frågor, som speciellt rör dessa livräntor.

Kommittén har t. o. m. oktober 1964 hållit ett sammanträde. Under året har kommittén genomfört en undersökning av det aktuella trafiklivräntebeståndet hos försäkringsbolagen samt hos riksförsäkringsverket och andra statliga myndigheter.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1965.

23. Aktievinstutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964 för att verkställa en översyn av bestämmelserna rörande beskattning av värdestegringsvinster på aktier m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1964):
Åqvist, N. E. M., rättsavdelningschef, *ordförande*;

Fridolin, H. R., byråchef;

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Expert:

Edlund, C. B., byrådirektör.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 23 april 1964):

Aktiekurserna på fondbörsen har under de senaste trettio åren — d. v. s. efter depressionen i början av 1930-talet — företett en på det hela taget oavbruten uppgång. Avmattningsperioderna har varit relativt få och kortvariga samt i regel mindre intensiva än stegringsperioderna. Placering i börsnoterade aktier har för såväl enskilda som företag kommit att framstå såsom en på längre sikt ändamålsenlig form icke blott för att bevara ett kapitals realvärde utan även för att erhålla en ofta betydande kapitalökning därutöver.

Det sagda må belysas med några siffror. Under efterkrigstiden har fram till utgången av år 1963 börskurserna på svenska aktier stigit med i genomsnitt ca 230 procent, medan konsumentpriserna under samma tid indexmässigt ökat med ca 95 procent. Begränsas jämförelsen till de senaste fem åren (1959—1963), har aktiekurserna ökat med genomsnittligt ca 60 procent och konsumentpriserna med ca 17 procent. Uppgången i aktiekurserna har sålunda endast till en mindre del motsvarats av förändringarna i penningvärdet. Å andra sidan har industriarbetarlönerna under efterkrigstiden stigit med ca 310 procent.

De angivna genomsnittssiffrorna för aktiekursernas stegring rymmer självfallet inom sig stora variationer. Beräkningar gjorda för åren 1956—1963 visar att kursvärdena (korrigerade med hänsyn till emissioner) för stamaktier låg mer än tre gånger så högt vid periodens utgång som vid dess ingång för ungefär vart tionde bolag på fondbörsen. Bortsett från preferensaktier företedde endast ett

fåtal börsnoterade aktier lägre värden än vid periodens början. Å andra sidan har korttidsplaceringar i aktier icke sällan givit negativt resultat. I sammanhanget må erinras om den betydande nedgång av börskurserna som träffade skogsbolagens aktier vid början av 1960-talet.

Orsakerna till uppgången i aktiekurserna skiftar naturligen från tid till annan och undandrar sig tidtals i stor utsträckning närmare analys. Betraktar man utvecklingen under en längre tidsperiod, kan emellertid vissa huvudorsaker urskiljas, låt vara att det är svårt att avgöra deras inbördes styrka. Till en början kan framhållas, att det under tider av vikande penningvärde uppkommer en påtaglig tendens att placera kapital i s. k. realvärden. Under efterkrigstiden med dess i stort sett stabila högkonjunktur har risktagandet vid långtidsplaceringar i aktier också varit obetydligt. Den ökade tilltron till det svenska näringslivet och dess utvecklingsmöjligheter torde vidare ha bidragit till att kapital i ökad omfattning placerats i aktier. En annan orsak är utan tvivel att de svenska börsnoterade aktierna i stor utsträckning ligger på s. k. fasta händer. Den därmed sammanhängande jämförelsevis ringa marknadsomsättningen innebär nämligen att en i och för sig begränsad efterfrågeökning ofta medför betydande kursstegringar. Det ökade aktiesparandet — bl. a. genom s. k. aktiefonder — torde i viss mån också ha bidragit till att hålla den uppåtgående tendensen på fondbörsen vid liv. Kapital, som under senare tid friställts från andra placeringar, torde vidare i större utsträckning än tidigare ha omplacerats i börsnoterade aktier.

De nu nämnda orsakerna till kursuppgången på aktiemarknaden torde ha visst samband med och bör ses mot bakgrunden av gällande bestämmelser angående beskattning av kapitalvinster. Huvudregeln är härvidlag att — bortsett från skatt på den årliga avkastningen — egentlig vinstbeskattning blir aktuell först i samband med avyttring eller annan liknande realisation av egendomen. Viss beskattning av icke realiserade kapitalvinster kan dock sägas äga rum genom den årliga förmögenhetsskatten samt genom arvsskatten. Beträffande realisationsvinstbeskattningen gäller att den är avhängig av den tid den avyttrade egendomen innehafte före realisationen. Efter viss tids innehav — som i fråga om aktier och annan lös egendom är fem år — är hela realisationsvinsten skattefri. Under de sista tre åren inträder en successiv avtrappning av skatteplikten till respektive 75, 50 och 25 procent av vinsten. Dessförinnan är realisationsvinsten i sin helhet skattepliktig. Realisationsförlust får enligt samma normer kvittas mot realisationsvinst under ett och samma år, i övrigt är realisationsförlust ej avdragsgill. I fråga om yrkesmässig handel med aktier är i princip all vinst skattepliktig och all förlust avdragsgill.

Nu gällande bestämmelser om beskattning av realisationsvinst får anses vara en kompromiss mellan å ena sidan uppfattningen att vinst av icke yrkesmässig försäljning av egendom bör beskattas endast om vinsten är resultatet av en spekulatioon och å andra sidan uppfattningen att beskattningen bör omfatta icke blott alla tillfälliga realisationsvinster utan över huvud taget alla förmögenhetsvinster, oavsett om de är av spekulativ karaktär eller icke. Enligt gällande regler tillmättes frågan huruvida den skattskyldige haft spekulations syfte vid förvärvet eller avyttringen i och för sig icke någon betydelse. Till grund för bestämmelserna om tidsbegränsningen ligger emellertid den tanken, att spekulativt syfte anses kunna presumeras, när försäljningen sker icke alltför lång tid efter förvärvet.

Det torde vara berättigat att hysa den uppfattningen att i fråga om aktier gäl-

lande regler rörande beskattning av realisationsvinst bidragit till att förstärka tendenserna till kursstegring genom att öka efterfrågan. Enär full skattefrihet inträder efter så jämförelsevis kort tid som fem år, är det vidare — oavsett den reducerade skatteplikten under de sista tre åren — naturligt att många aktieplaceringar görs med syfte att bibehålla aktierna under minst fem år. Härtill torde också bidra att den hittillsvarande utvecklingen på fondbörsen visar att efter denna tid aktiekurserna i regel — även om nedgång skett temporärt — ligger högre än vid förvärvet. Obenägenheten att avyttra aktier före femårsperiodens utgång liksom att göra omplaceringar, sedan skattefrihet väl inträtt, torde vara ägnad att minska utbudet av förefintliga aktier.

Den betydande uppgången av aktievärdena har inneburit att aktier under efterkrigstiden givit en i förhållande till andra finansiella placeringar mycket god effektiv avkastning, d. v. s. om man även inräknar värdestegringen. Enligt beräkningar, utförda av värdesäkringskommittén, har sålunda den årliga effektiva avkastningen för aktieinnehav i 27 större börsnoterade företag, representerande de flesta branscher, uppgått till i genomsnitt ca 14,5 procent, när hänsyn alltså tages ej endast till de årliga utdelningarna utan även till kursstegringen samt fondemissioner och nyteckningsrätter. Beroende på hur den effektiva avkastningen på aktieinnehavet fördelas mellan skattepliktig utdelning och värdestegring, blir en större eller mindre del av denna avkastning icke inkomstbeskattad. Vid finansiella placeringar av annan typ, t. ex. i obligationer, blir däremot i allmänhet hela avkastningen föremål för beskattning. Detta gäller i än högre grad om det vanliga banksparandet. Å andra sidan bör ej bortses från att den årliga utdelningen å aktier härrör från medel, som i regel beskattas hos företagen såsom vinst.

Vad som anförts i det föregående ger enligt min mening vid handen att behov föreligger av en översyn och omprövning av gällande regler rörande beskattning av värdestegringsvinster på aktier. En särskild utredning härutinnan bör därför nu komma till stånd. Utredningen bör syfta till att framlägga förslag till beskattningsregler, som är ägnade att dämpa tendenserna till kursöverdrifter samt öka rörligheten på aktiemarknaden utan att korttidsspekulationen uppmuntras. En utgångspunkt för utredningen bör vara att icke realiserade värdestegringsvinster i princip ej bör beskattas i andra former än nu är fallet. Å andra sidan bör beskattningen av realisationsvinsterna utformas så att sådana vinster i skälig omfattning blir föremål för beskattning, och detta även vid längre tids innehav än som gäller för närvarande. Härvidlag kan utredningen få anledning att studera de beskattningsregler på området, som gäller i t. ex. Förenta staterna och i Danmark, där beskattning av aktievinster sker utan någon tidsbegränsning men med reducering av skatteplikten efter viss tid. Utredningen bör emellertid ha fria händer att pröva olika lösningar som är förenliga med principerna för vårt skattesystem. Vid avvägningen av beskattningen bör hänsyn även tas till att realisationsförlust liksom hittills icke bör kunna kvittas mot annan inkomst än realisationsvinst.

Utredningen bör avse icke blott aktier i egentlig mening utan även därmed jämställda värdepapper såsom teckningsrätter, delbevis, andelar i aktiefonder och liknande. Däremot åsyftas inte i förevarande sammanhang någon egentlig översyn av beskattningsreglerna i fråga om försäljningsvinster på lös egendom i allmänhet. Jag vill vidare erinra om att frågan om beskattning av värdestegring på fast egendom f. n. behandlas av 1963 års markvärdekommitté. De förslag, aktievinstutredningen framlägger, bör vara praktiska och enkla att tillämpa och hinder bör därför ej föreligga att söka schablonmässiga lösningar, därest detta

visar sig lämpligt. Angeläget är även att de nya beskattningsreglerna blir effektiva från kontrollsynpunkt. Särskild uppmärksamhet bör ägnas bestämmelserna rörande övergången till de nya skattereglerna, bl. a. frågan om redan förvärvade aktiers ställning i sammanhanget.

Vid utredningsarbetet bör erforderligt samråd äga rum med andra utredningar som berör angränsande problem, såsom aktiefondsutredningen — som har att bl. a. ompröva stämpelplikten för aktier — samt markvärdekommittén, koncentrationsutredningen och allmänna skatteberedningen. Aktievinstutredningen bör vara oförhindrad att till behandling upptaga även andra frågor än jag i det föregående nämnt, som föranledes av utredningsuppdraget och ej tillhör annan utredningsområde.

Utredningsarbetet bör bedrivas med all den skyndsamhet som omständigheterna medger.

Utredningen har t. o. m. oktober 1964 haft 30 sammanträden.

Utredningen har berett vissa organisationer tillfälle att till utredningen framföra sina synpunkter i ämnet och under ovan angiven tid har sammankomster ägt rum med representanter för Svenska bankföreningen, Svenska fondhandlareföreningen, Svenska försäkringsaktiebolags riksförbund, Sveriges industriförbund och Familjeföretagens förening. Vidare har utredningen besökt Stockholms fondbörs och sammanträffat med börschefen för att få en bild av fondbörsens verksamhet. I övrigt har utredningens arbete omfattat, förutom överbäganden i sakfrågan, studium av utländska beskattningsregler på området samt vissa statistiska undersökningar.

Utredningen räknar med att slutföra sitt arbete under år 1965.

24. Skogsskatteskommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1964 för att verkställa översyn av bestämmelserna rörande skogsbeskattningen (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1964):

Björne, F. H., regeringsråd, *ordförande*;

Svensson, S. V., landskamrerare;

Eklund, E. P. G., kammarrättsråd.

Expert, tillika sekreterare:

Thorselius, U. T., byråchef.

Lokal: Österlånggatan 43, Stockholm C; tel. 23 49 40.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 29 maj 1964):

Bestämmelserna om beskattning av inkomst av skogsbruk hör till de tekniskt mest invecklade i skattelagstiftningen. Reglernas komplicerade beskaffenhet sammanhänger med att skogen har en lång alstringstid och att en skogsägare till följd av denna omständighet och andra för skogsbruket speciella förhållanden icke behöver och icke alltid kan uttaga avkastningen årligen eller eljest fortlöpande på sätt som är vanligt i fråga om annan avkastning av jordbruksfastig-

het. Detta medför i sin tur, att den som förvärvar en skogsfastighet i regel förvärvar inte blott ett produktionsmedel, vartill kan hänföras marken jämte visst för virkesproduktionen erforderligt virkesförråd, utan även ett virkesförråd, som kan betecknas såsom före förvärvet uppkommen men ännu ej uttagen skogsavkastning.

De gällande bestämmelserna är präglade av en strävan att med utgångspunkt från de antydda förhållandena söka åstadkomma en riktig avvägning av beskattningen mellan säljare och köpare av skogsfastigheter. Ägare till en sådan fastighet skall i princip skatta endast för den avkastning, som rätteligen är att hänföra till den tid varunder han innehaft fastigheten.

I det nu angivna syftet har beskattningen utformats så, att fastighetsägare som sålt skog — vare sig fråga är om försäljning av avverkat virke, upplåtelse av avverkningsrätt eller avyttring av växande skog i samband med avyttring av marken — i deklarationen skall såsom bruttointäkt redovisa hela inkomsten på grund av skogsförsäljningen. Å andra sidan är han berättigad till avdrag för den minskning av den växande skogens ingångsvärde, som försäljningen kan ha föranlett. I den mån skogsinkomsten motsvaras av en sådan minskning i skogens ingångsvärde är den alltså inte att anse såsom en under innehavet uppkommen avkastning utan endast som ett återbekommande av en del av köpeskillingen för fastigheten, d. v. s. en kapitalomsättning som inte skall föranleda inkomstbeskattning.

Det värdeminskningssavdrag varom här är fråga kan enligt gällande bestämmelser beräknas enligt olika metoder. De metoder, som vanligen kommer i fråga, är antingen den s. k. värdemetoden eller den s. k. förrädsmetoden. Vid avyttring av själva fastigheten finns också en tredje metod, enligt vilken avdrag medges med värdet av det för skogen beräknade minsta producerande skogskapitalet. Denna metod är dock i allmänhet ogynnsam för skogsägaren och kommer mera sällan till användning.

Reglerna för avdragsberäkningen är, åtminstone i fråga om de båda förstnämnda metoderna, komplicerade och det skulle bli alltför vidlyftigt att här lämna en fullständig redogörelse för dessa regler. Reglerna är dessutom svåra att tillämpa och erfarenheterna har visat att det i praktiken inte alltid är möjligt att komma fram till ett materiellt sett riktigt resultat. För beräkning av värdeminskningssavdrag erfordras exempelvis i första hand ett bedömande av ingångsvärdet på den växande skogen, vilket förutsätter en uppdelning av köpeskillingen för en jordbruksfastighet på å ena sidan inägor, byggnader, skogsmark m. m. och å andra sidan den växande skogen. Det förekommer så gott som aldrig, att en dylik uppdelning görs i köpehandlingarna. Några allmängiltiga grunder för en sådan uppdelning kan självfallet inte uppställas. Ej sällan har säljare och köpare mot varandra stridande intressen i fråga om hur uppdelningen skall ske. Även hos olika beskattningsmyndigheter liksom hos anlitade skogssakkunniga växlar uppfattningarna i detta hänseende, och den utredning om faktiska förhållanden, som kan tjäna till ledning vid bedömningen, är regelmässigt ofullständig och bristfällig. På liknande sätt förhåller det sig med andra faktiska förhållanden, som är av betydelse för taxeringen, såsom storleken av ingående virkesförråd, tillväxt och avverkningar under innehavet o. dyl.

Av det sagda framgår, att det i många fall är förenat med stora svårigheter för de skattskyldiga att på rätt sätt deklarerat inkomst av skogsbruk. För beskattningsmyndigheterna är taxeringen av sådan inkomst tidsödande och därmed kostsam för det allmänna. Skatteprocesser rörande beskattning av inkomst av skogs-

bruk är vanliga. Utredningen i dessa mål är merendels ofullständig, framför allt emedan en tillfredsställande utredning skulle bli alltför dyrbar eller är omöjlig att åstadkomma på grund av bristande personella resurser. Avgörandena i skattemål av denna art måste därför bli osäkra.

Även från mera teoretiska utgångspunkter kan göras vissa erinringar mot nuvarande regler rörande skogsbeskattningen. I detta hänseende kan hänvisas till de förslag, som framlagts av 1953 års skatteflyktskommitté (SOU 1963: 52) i syfte att täppa till förefintliga luckor i skogsbeskattningen i samband med dödsfall.

Frågan om en reform av skattelagstiftningen i vad den angår inkomst av skogsbruk har för övrigt berörts även i tidigare lagstiftningssammanhang, ehuru den då ställts på framtiden (se t. ex. prop. 1951: 191 och 1959: 44 samt BevU 1959: 43).

Det anförda ger enligt min mening vid handen, att det är den invecklade beskaffenheten och de på grund därav rådande svårigheterna att i praktiken komma fram till en riktig tillämpning, som främst föranlett erinringar mot gällande bestämmelser om inkomstbeskattning av skogsbruk. En översyn av dessa beskattningsregler bör därför komma till stånd. Vid en reform bör i första hand eftersträvas att förenkla reglerna och anpassa dem till de faktiska möjligheterna att erhålla ett riktigt taxeringsresultat.

Det torde icke vara möjligt att nu antyda, efter vilka linjer en lösning av skogsbeskattningsfrågan bör sökas. Utredningen härom bör vara förutsättningslös.

De praktiska synpunkterna bör tillmätas stor betydelse. I detta hänseende bör framhållas, att reglernas utformning får sin största betydelse för det stora antalet ägare av mindre och medelstora fastigheter. Det är för dessa skattskyldiga som tillämpnings- och utredningssvårigheterna är mest kännbara. Skogsägare med stora innehav — framför allt större aktiebolag — har i allmänhet sådana personella resurser, att de kan bemästra dylika svårigheter. Gällande regler är dessutom för dessa skogsägare såtillvida av mindre betydelse som ägarbyte och därav följande komplicerade skattefrågor förekommer endast mera undantagsvis. Anmärkas må, att de nu gällande reglerna utformades redan på 1920-talet och att det därför bör undersökas, i vad mån de förändringar som sedan dess skett inom skogsbruket är av den natur, att de bör föranleda ändrade skatteregler.

Särskild uppmärksamhet förtjänar övergångsbestämmelserna vid en eventuell reform. Det måste sålunda övervägas, på vad sätt de värdeminskningsskattningar för skog, som medgivits vid tillämpningen av nu gällande regler, bör påverka skogsbeskattningen enligt de nya bestämmelser, varom förslag kan framställas. Utredningen bör vara oförhindrad att till behandling upptaga även närliggande frågor, som föranledes av utredningsuppdraget och ej tillhör annan utredningsområde.

Den av mig förordade översynen av bestämmelserna rörande skogsbeskattningen synes i förstone böra ha karaktär av teknisk utredning för att kartlägga problemen på området och framlägga de förslag till lösningar som ur teknisk synpunkt är att förorda. När utredningsförslaget föreligger, torde därefter få övervägas huruvida förslaget direkt kan ligga till grund för lagstiftning eller om det bör överarbetas med andra utgångspunkter än de rent tekniska.

Kommittén har t. o. m. oktober 1964 hållit två sammanträden. För närvarande pågår bl. a. utarbetande av redogörelser för gällande regler och nuvarande praxis inom ämnesområdet såväl i Sverige som i vissa andra

länder ävensom sammanställning av för kommitténs bedömningar erforderlig statistik.

Kommitténs verksamhet beräknas fortgå under år 1965.

25. Fondbyråutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 med uppdrag att utreda frågan om den framtida förläggningen av de arbetsuppgifter som nu ankomma på statskontorets fondbyrå:

Ivarsson, S.-I., direktör.

Sekreterare:

Duke, K. E. Å., förste revisor (fr. o. m. den 5 december 1964).

Lokal: Statskontoret, Box 2106, Stockholm 2; tel. växel 22 08 60.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

26. Utredning av frågan om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av vissa fondmedel

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 med uppdrag att utreda frågan om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av fondmedel, som avses i 274 § lagen om försäkringsrörelse och 19 § lagen om understödsföreningar, ävensom därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1964):

Lindstedt, A., kommerseråd.

Sekreterare:

Reuterskiöld, B. H. C., byrådirektör.

Lokal: Kommerskollegium, Birg. Jarls torg 5, Stockholm C; tel. växel 22 36 00.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

27. Översyn av lagen om understödsföreningar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 med uppdrag att verkställa översyn av lagen om understödsföreningar huvudsakligen med utgångspunkt från de synpunkter, som upptagits i en av försäkringsinspektionen med skrivelse den 1 juli 1964 till finansdepartementet överlämnad promemoria (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1964):

Wallén, A. O. A., hovrättsassessor.

Lokal: Socialdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

28. Översyn av bestämmelserna om statlig kontroll på ädelmetallarbeten
m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1964 för översyn av bestämmelserna om statlig kontroll på ädelmetallarbeten m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 00 november 1964):

Schultz, J. A. S., byråchef.

Sekreterare:

Larsson, L. U., byrådirektör.

Lokal: Kontrollstyrelsen, Box 7177, Stockholm 7; tel. lokalsamt. växel 23 64 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 6 november 1964):

Statlig kontroll på ädelmetallarbeten har hos oss förekommit sedan mitten av 1700-talet. Nu gällande bestämmelser angående denna kontroll finns i förordningen den 18 maj 1956 (nr 328) om kontroll å ädelmetallarbeten samt förordningen den 30 mars 1901 (nr 20) angående förbud mot anbringande av vissa stämplor eller märken å förgyllda och försilvrade med flera arbeten av oädel metall m. m.

Med ädelmetallarbeten förstås enligt 1956 års förordning arbeten av platina, guld och silver. Dessa är, med vissa obetydliga undantag, underkastade kontroll med avseende på tillverkning, försäljning och import. Det ankommer på mynt- och justeringsverket att utöva kontrollen, som i huvudsak går ut på att undersöka att ädelmetallarbeten uppfyller stipulerade krav beträffande finhalt (probering) och att föreskrivna ansvarsstämplor genom tillverkarens försorg anbragts på dylika arbeten. Till bestyrkande av att dessa arbeten uppfyller de i förordningen angivna kraven skall arbetena förses med särskild kontrollstämpel. Kontrollstämplingen utföres av mynt- och justeringsverket eller, på de orter mynt- och justeringsverket bestämmer, av särskilda kontrollstämplingsförrättare. Proberingen utföres av mynt- och justeringsverket. Kontrollstämpel skall med vissa undantag åsättas alla ädelmetallarbeten, vilkas vikt uppgår för platina- eller guldarbete till ett gram eller däröver och för silverarbete till 15 gram eller däröver. Även föremål med lägre vikt kan på begäran förses med kontrollstämpel. För kontrollstämpling skall erläggas särskild kontrollavgift, innefattande ersättning även för verkställd probering.

Under de år som förflutit sedan 1956 års förordning trädde i kraft har tillverkningen och handeln med arbeten av ädelmetall ökat betydligt. Ett framträdande drag i utvecklingen är vidare att marknadsandelen av industriellt tillverkade varor blivit alltmer dominerande, medan den hantverksmässiga framställningen kvantitativt blivit av mindre betydelse. Utvecklingen lär vara densamma i andra västeuropeiska länder. Efterfrågan synes i stor utsträckning vara inriktad på prisbilligare arbeten såsom berlocker och kedjor av guld eller silver.

Till belysning av den nu nämnda förändringen under de senaste tio åren vad gäller arbeten av guld kan nämnas att de inhemska tillverkarna inom landet för sina rörelser enligt uppgift inköpt 1 290 kg råguld 1953, 1 400 kg 1955, 1 530 kg 1957, 1 700 kg 1959, 3 410 kg 1961 och 5 771 kg 1963. Härtill kommer för tillverkning av guldsmedsarbeten avsedd import av råguld som ägt rum efter det att

kvoteringen av guld år 1960 upphörde. Dylik import uppskattas till omkring 500 kg årligen. Även importen av färdiga arbeten av guld har ökat mycket starkt och lär under år 1963 ha uppgått till omkring 2 000 kg jämfört med endast omkring 80 kg år 1953. Den totala vikten av kontrollerade arbeten av ädelmetall uppgick 1963 till omkring 59 000 kg mot 1953 omkring 42 500 kg. Ökningen hänför sig i huvudsak till guldarbeten. Räknat i antal kontrollerade arbeten har volymökningen emellertid varit betydligt större, nämligen från omkring 3 miljoner 1953 till omkring 6 miljoner 1963.

I framställning till chefen för finansdepartementet har mynt- och justeringsverket anmält behov av översyn av bestämmelserna angående kontroll av ädelmetallarbeten. Verket framhåller som skäl dels utvecklingen, som medför ökad arbetsbörda och administrativa svårigheter och som enligt verkets uppfattning bör mötas med rationaliseringsåtgärder, dels även vissa principiella betänkligheter mot den nuvarande lagstiftningens grunder.

Mynt- och justeringsverket har i skrivelsen framhållit, att metallvärdet i silverföremål numera praktiskt taget saknar betydelse för framställningskostnaderna. Beträffande guld- och platinaföremål torde, anför verket vidare, metallvärdet inte ha dominerande betydelse. Ädelmetallarbeten kan på grund härav inte längre sägas ha en så utpräglad särställning i förhållande till andra mera beständiga konsumtionsvaror, att en statlig garanti beträffande finhalt och därmed metallvärde ur denna synpunkt synes erforderlig. Det kan vara av intresse att observera, att sådan garanti inte förekommer exempelvis för ädla stenar och pärlor, vilka varuslag i allmänhet representerar betydligt större värde per enhet än arbeten av ädelmetall. Även den i det föregående berörda förskjutningen från hantverksmässig framställning mot ökad industriell tillverkning har enligt verkets uppfattning berövat en del av den statliga kvalitetskontrollen dess tidigare innebörd.

Mynt- och justeringsverket berör vidare vissa olägenheter i samband med den kontrollstämpling som sker i landsorten. Verkets kritik innebär väsentligen att de nuvarande resurserna är otillräckliga för att de författningsmässiga föreskrifterna skall kunna iakttagas på ett för alla parter nöjaktigt sätt.

Det sagda ger vid handen att förhållandena på området bör underkastas en allsidig utredning. Jag vill föreslå att en sådan nu kommer till stånd. Utredningens huvuduppgift bör vara att mot bakgrunden av den senaste tidens utveckling pröva, om gällande författningsbestämmelser rörande kontroll av ädelmetallarbeten är ändamålsenliga.

Utredningen bör sålunda förutsättningslöst pröva, huruvida de skäl som föranlett den offentliga obligatoriska kontrollen alltjämt är tillräckligt bärande eller om någon annan form av kontroll eller tillverkningssskydd bör införas i stället. En sådan kontroll kan exempelvis tänkas ta form av varudeklaration eller liknande.

Genom att kontrollstämpling av ädelmetallarbeten i vårt land liksom i vissa andra länder förekommit i flera hundra år har de använda symbolerna fått särskild betydelse inte minst från kulturhistorisk synpunkt. Vid översynen måste beaktas problemet hur detta värde i möjligaste mån skall kunna bevaras.

Kontrollstämplingen innebär som nämnts bl. a. statlig bekräftelse av att stämplat arbete av ädelmetall uppfyller stipulerade krav i fråga om finhalt. Omfattningen av handeln med guldsmedsarbeten och den växande andelen importerade varor gör det påkallat att vid utredningen överväges om krav på finhalt överhu-

vudtaget bör vara lagfästa och om kraven i så fall bör ha nuvarande utformning. Vid probering föreligger enligt vad mynt- och justeringsverket meddelat nu svårigheter att nå fram till säkra resultat. Mängden av arbeten som anmäles till kontroll medför nämligen, att probering endast kan ske stickprovsvis. Stickprovsmetod måste för övrigt alltid tillämpas vid fullständig probering, då en sådan innebär ett totalt förstörande av det kontrollerade arbetet. Vid import av enstaka föremål kan av naturliga skäl en fullständig probering inte göras. Underlaget för bedömning av finhalt blir sålunda ofta osäkert.

Det kan nämnas, att kontrollstämplingsbestämmelserna i olika länder är föremål för uppmärksamhet bl. a. i EFTA. Under utredningen bör sålunda internationella aspekter på förevarande frågor i möjligaste mån beaktas.

Avslutningsvis vill jag påpeka att utredningen kommer att behöva ta ställning till ett flertal frågor av vilka jag hittills bara nämnt några av de viktigare. Föreslås åtgärder i den ena eller andra riktningen för att åstadkomma rationellare ordning på detta område kan detta aktualisera andra frågor, t. ex. sådana som sammanhänger med mynt- och justeringsverkets organisation. Även avgiftsfrågan bör ägnas uppmärksamhet. Utredningen bör utarbeta förslag till lösning av här berörda spörsmål.

Ecklesiastikdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964

1. *Farmaceututbildningskommittén* (1962: I 14; 1963: I 13; 1964: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1957 för utredning av frågan om utökning av farmaceutiska institutets utbildningskapacitet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1957):

Söderlundh, S., apotekare, f. d. medicinalråd, *ordförande*;

Bjugge, P., arkitekt SAR;

Lönngren, D. R., apotekare, tillika *sekreterare*;

Ohlsson, C. E., professor emeritus;

Poppius, H. D., byråchef.

Experter:

Isaksson, D., direktör;

Rexed, B. A., professor;

Sandell, E., professor;

Schill, L. G., laborator.

Biträdande sekreterare:

Wennström, K. G., avdelningsdirektör;

Sonnerfeldt, B., farm. stud.

Direktiven för utredningen, se 1958: I E 45.

Under tiden den 1 november 1963—den 15 september 1964 har kommittén hållit 11 sammanträden.

Kommittén har i september 1964 avlämnat sitt betänkande »Farmaceutisk undervisning och forskning» (SOU 1964: 48).

Kommitténs uppdrag är därmed slutfört.

2. *Studiesociala utredningen* (1962: I 27; 1963: I 26; 1964: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att verkställa en översyn av de studiesociala åtgärderna på den högre utbildningens område (se Post- och Inrikes tidn. den 28 oktober 1959):

Palme, S. O. J., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Berg, C. G. H., byråchef;

Bodström, T. L., fil. lic.;

Håkansson, Hans E. V., avdelningschef;

Persson, E. Yngve, förbundsordförande;

Rönquist, P.-E., byråchef;

Östergren, A. B., direktör.

Experter:

Baude, A., fil. lic.;

Lindahl-Kiessling, K. M., docent;

Ruin, O. K., docent;

Sandlund, M.-B., fil. kand.;

Ståhl, I. O. L., laborator;

Wallberg, K. Hj. S., byråchef.

Sekreterare:

Wentz, N. O., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Larsson, Ulf O., t. f. budgetsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 45.

Utredningen har från den 1 november 1963 intill dagen för slutjustering av betänkandet hållit tre sammanträden.

Utredningen har i december 1963 avlämnat sitt slutbetänkande om den framtida studiefinansieringen på den högre utbildningens område, Rätt till studiemedel (SOU 1963: 74).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg* (1962: I 33; 1963: I 31; 1964: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att dels verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående successiv utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga forskningen och utbildningen i Göteborg, dels ock leda samordningen av viss utbildnings- och forskningsverksamhet vid universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Moberg, S. T., statssekreterare, *ordförande* (t. o. m. den 31 januari 1964);

Larsson, Sixten, generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Bergström, K. S. D., professor;

Frisk, J. I. Hj., professor;

Hörstadius, S. O., professor;

Johansson, E. Allan, byråchef (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Lindmark, A. L. G., avdelningschef;

Lönnroth, N. E. M., professor;

Rönmark, L. C. A., professor, rektor;

Sjönander, B. J., budgetsekreterare, fr. o. m. den 9 juni 1962 ersättare för

Lindmark vid förfall för denne;

Svartholm, N. F. V., professor.

Experter:

Ganelius, T. Hj., professor;

Molin, B. A., fil. mag.;

Olsson, K. E. Esbjörn, teknolog.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., avdelningsdirektör.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 41. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1962: I E 33 och 1964: I E 30.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 30 juni 1964 hållit 2 sammanträden.

Kommittén har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1964 upphört med utgången av juni månad 1964.

4. *Kommittén för nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna*
(1962: I 34; 1963: I 32; 1964: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att verkställa närmare utredningar och successivt avgiva förslag angående anordnande av nya former för utbildning helt eller delvis inom filosofisk fakultet (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Segerstedt, T., professor, rektor, *ordförande*;

Haldén, J. O. F., direktör;

Hambraeus, G. A., civilingenjör;

Håkansson, H., ombudsman;

Högström, A., fil. kand.;

Karlström, H. Å., byrådirektör;

Rönquist, P.-E., byråchef;

Zachrisson, B., rektor.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 42.

Sedan en särskild fakultetsberedning för humaniora och teologi numera inrättats har kommitténs verksamhet upphört med utgången av år 1964.

5. *Skoladministrativa utredningen* (1962: I 43; 1963: I 39; 1964: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 14 april 1961 och den 18 oktober 1963 för att verkställa utredning rörande vissa skoladministrativa spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 10 maj 1961):

Eliasson, Th., skoldirektör, *ordförande*;

Anrup, N. E., rektor;

Elam, L. G., rektor;

Karlin, B. G., avdelningsdirektör;

Lögberg, K. S., sekreterare.

Expert:

Bergh, S. G., rektor.

Sekreterare:

Almefelt, P. V., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 43.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 11 november 1964 hållit 14 sammanträden under tillhoppa 19 sammanträdesdagar. Däröver har arbetsgrupper sammanträtt vid behov.

Utredningen har den 10 november 1964 avlämnat betänkandet »Organisation av skolledningen i grundskolan» (SOU 1964: 53).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Utredning rörande blind- och dövskoleväsendets utbildningsmål och organisation (1962: I 44; 1963: I 40; 1964: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1961 för att verkställa utredning rörande blind- och dövskoleväsendets utbildningsmål och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1961):

Lundström, Karin E., undervisningsråd, *ordförande*;

Göransson, C. G. N., budgetsekreterare;

Olsson, Gunnel, folkskollärare, led. av II kamm.

Experter:

Barr, B., docent;

Cullbrand, G., dövlarare;

Gissler, T., rektor;

Lundberg, E., rektor;

Söderkvist, S. V. K., dövundervisningskonsulent;

Zommarin, H., rektor.

Sekreterare:

Bengtson, Sture Ch., rektor.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 44.

Utredningen har under tiden den 1 november 1962—den 31 oktober 1964 hållit 24 sammanträden. Härjämte har ett antal överläggningar hållits med experter och representanter för blind- och dövskoleväsendet.

Utredningen har i december 1964 avlämnat betänkandet »Grundskola för blind- och döva» (SOU 1964: 61) samt Förslag till läroplan för grundskola för döva och hörselskadade (SOU 1964: 62).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Frescatikommittén* (1963: I 42; 1964: I 40)

Programkommittén för Stockholms universitets blivande anläggningar i Frescati, tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1962: Moberg, S. T., statssekreterare, *ordförande* (t. o. m. den 31 januari 1964); Rosén, N. G. K. G., universitetskansler, *ordförande* (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Arén, T. S., kanslichef (t. o. m. den 31 januari 1964);

Johansson, E. Allan, byråchef (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Nial, S. H., professor, rektor;

Olrog, O. Ch., byggnadsråd (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Experter:

Boalt, H. G. R., professor;

Dagerholm, K. F. E., universitetslektor;

Lagerqvist, G. A., professor;

Lindberger, Ö., professor;

Nygren, J. B., byrådirektör;

Odelberg, C. V. W., överbibliotekarie;

Tham, C. G. W., fil. stud.;

Wallberg, K. Hj. S., byråchef.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., avdelningsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Johansson, Nils J. O., fil. stud. (t. o. m. den 31 januari 1964).

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 42. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1964: I E 40.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 30 juni 1964 hållit 10 sammanträden.

Kommittén har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1964 upphört med utgången av juni månad 1964.

8. *Rymdkommittén* (1963: I 44; 1964: I 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1962 för att utreda frågan om den svenska rymdforskningens framtida organisation och därmed sammanhängande spörsmål:

Cederwall, G. F. E., landshövding, *ordförande*;

Alfvén, H. O. G., professor;

Brising, L. H., direktör;

Funke, G. W., sekreterare i statens råd för atomforskning;

Hulthén, L., professor (har fungerat såsom ordförande fr. o. m. 19 februari 1963);

Jacobaeus, A. C., direktör;

Lindblad, B., professor;

Sterky, H. K. A., generaldirektör.

Experter:

Bolin, B., professor;

Fremlin, R. N. G., förste ambassadsekreterare;

Hultqvist, B., docent.

Sekreterare:

Brunberg, E.-Å. A., docent.

Kommittén hade till uppgift att disponera och fördela det av riksdagen för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget Rymdforskning å 2 000 000 kronor samt omhänderha därmed förenade angelägenheter av karaktär att eljest ankomma på statligt forskningsråd.

Kommittén har 1964 fördelat de anvisade medlen på olika forskningsprojekt.

Under tiden den 14 januari 1963—den 10 juni 1964 har hållits 12 sammanträden.

Kommittén har den 1 oktober 1963 avlämnat sitt betänkande »Organisatoriska åtgärder för rymdverksamhetens främjande» (SOU 1963: 61).

Uppdraget är slutfört och kommittén upplöst den 30 juni 1964.

9. 1962 års Umeåkommitté (1963: I 46; 1964: I 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 för att verkställa utredning rörande fortsatt utbyggnad av organisationen för högre utbildning och forskning i Umeå (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1962):

Moberg, S. T., statssekreterare, *ordförande* (t. o. m. den 14 februari 1964);

Larsson, Lars-Gunnar, professor, rektor, *ordförande* (fr. o. m. den 15 februari 1964);

Johansson, E. Allan, byråchef (fr. o. m. den 15 februari 1964);

Lindahl, P. E. E. A., professor;

Olrog, O. Ch., byggnadsråd (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Rexed, B. A., professor;

Sjönander, B. J., budgetsekreterare;

Sköld, L. G., rektor;

Topelius, G. Z., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Experter:

Brohult, S. F. A., professor;

Frenckner, T. B. P., professor;

Fries, N. T. E., professor;
Godlund, S. A. I., professor;
Grönberg, B. G. L., förste bibliotekarie;
Hagbergh, G. G. E., avdelningsdirektör;
Hermansson, Nils, disponent (fr. o. m. den 3 februari 1964);
Hellmér, S.-O., stadsbibliotekarie;
von Hofsten, B. A., docent (fr. o. m. den 16 december 1963);
Holm, C. L., docent;
Hyrenius, J., professor;
Härnqvist, K., professor;
Ingvar, L. O. A. H., byrådirektör (fr. o. m. den 3 februari 1964);
Johnels, J. A. G., professor;
Knudtzon, E. J., överbibliotekarie;
Lundgren, G. E. H., professor;
Lüning, K. G. T. G:son, professor;
Löfström, G., professor;
Magnéli, P. A., professor;
Nilsson, J. M., docent;
Odelberg, C. V. W., överbibliotekarie;
Ottosson, J.-O., professor;
Paul, K.-G., professor;
Tiselius, A. W. K., professor;
Törnblom, N. F., professor;
Törnlund, S. G., assessor (fr. o. m. den 3 februari 1964);
Wallman, H., professor (fr. o. m. den 15 april 1964);
Weibull, C. P. W., professor;
Weibull, M. C., docent (fr. o. m. den 3 februari 1964);
Åkerlind, Ulla, f. Uhler, universitetslektor;
Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Johnsson, Roland G., sekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 42. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1964: I E 43.

Kommittén har den 11 december 1962 avgivit delbetänkande Högre utbildning och forskning i Umeå I (stencilerat, 1962: 9), den 3 december 1963 huvudbetänkande Högre utbildning och forskning i Umeå II (SOU 1963: 76) och den 29 juni 1964 slutbetänkande Högre utbildning och forskning i Umeå III (stencilerat, 1964: 3).

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 30 juni 1964 hållit 9 protokollförda plenarsammanträden.

Kommittén har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1964 upphört med utgången av juni månad 1964.

10. *Programkommittén för Uppsala humanistiska fakultet* (1964: I E 44)

Programkommitté för nybyggnader för den humanistiska fakulteten i Uppsala, tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1962):

Smith, A. Å., avdelningschef, *ordförande*;
Häggqvist, E. H., avdelningsdirektör;
Johansson, E. Allan, byråchef;
Segerstedt, T., professor, rektor;
Sohlman, R. W. A. R:son, t. f. budgetsekreterare.

Expert:

Bylund, O. A. T., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Lindquist, B. R. L., byråchef.

Direktiven för kommittén, se 1964: I E 44.

Kommittén har enligt beslut den 3 april 1964 erhållit utvidgade direktiv att jämväl upprätta förslag till lokalprogram för den matematiska ämnesgruppen inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 5 sammanträden.

Kommittén har den 30 juni 1964 avgivit förslag till lokalprogram för de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna samt för den matematiska ämnesgruppen inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Kommittén har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1964 upphört med utgången av juni månad 1964.

11. *Programkommittén för Göteborgs humanistiska fakultet* (1964: I 45)

Programkommitté för nybyggnader för den humanistiska fakulteten i Göteborg, tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1962):

Smith, A. Å., avdelningschef, *ordförande*;
Attman, L. A., professor;
Bruno, C.-A., byrådirektör;
Johansson, E. Allan, byråchef;
Sjönander, B. J., budgetsekreterare.

Experter:

Bylund, O. A. T., avdelningsdirektör;
Ottervik, N. G. G., överbibliotekarie;
Wahlstrand, R. A., rektor.

Sekreterare:

Lindquist, B. R. L., byråchef.

Direktiven för kommittén, se 1964: I E 45.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 6 sammanträden.

Kommittén har den 15 februari 1964 till byggnadsstyrelsen avgivit förslag till lokalprogram för samtliga humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen vid Göteborgs universitet samt för socialhögskolan i Göteborg.

Kommittén har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1964 upphört med utgången av juni månad 1964.

12. Utredningen rörande förbud mot utförsel ur riket av värdefulla konst- och kulturföremål (1964: I 50)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1963 för att verkställa utredning rörande förbud mot utförsel ur riket av värdefulla konst- och kulturföremål och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22 februari 1963):

Eckerberg, E. L., regeringsråd.

Experter:

Aronowitsch, G., fil. lic., direktör;

Berg, G., professor;

Berthelson, G. B., t. f. överantikvarie;

Jansson, N. L., regeringsrättssekreterare;

Jägerskiöld, E. O. H., arkivråd;

Lindberg, S. G., förste bibliotekarie;

von Malmborg, B. F., förste intendent.

Sekreterare:

Lind af Hageby, G. K. L., hovrättsfiskal.

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 50.

Utredningsmannen har under tiden juni 1963—maj 1964 hållit fem sammanträden med utredningens experter.

Utredningsmannen har efter remiss avgivit yttrande över ett inom UNESCO utarbetat preliminärt förslag till rekommendationer beträffande medel att förhindra olovlig export, import och försäljning av kulturföremål.

Utredningsmannen har avgivit ett den 25 maj 1964 dagtecknat betänkande, benämnt »Förbud mot utförsel av kulturföremål» (SOU 1964: 22).

Uppdraget är därmed slutfört.

13. *Utredningen om vissa marinbiologiska fältstationer, m. m.* (1964: I 52)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 mars 1963 för att verkställa viss överarbetning av den s. k. fältstationsutredningen:
Hult, N. E. J., överdirektör.

Experter:

Jägersten, K. G. M., professor;

Nyholm, K.-G., professor;

Silén, L. K. P., professor.

Sekreterare:

Wikland, L. E:son, byråchef.

Vid uppdragets fullgörande har utredningen att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad, till förutnämnda bemyndigande fogad *promemoria angående viss överarbetning av den s. k. fältstationsutredningen*, se 1964: I E 52.

Utredningen har den 30 november 1963 avlämnat ett betänkande med överarbetning av byggnadsstyrelsens förslag rörande vissa marinbiologiska fältstationer (stencilerat E 1963: 12).

Genom beslut den 29 juni 1964 har Kungl. Maj:t bl. a. förordnat, att utredningen åvilande, kvarstående uppdrag skall övertagas av lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor.

14. *1963 års organisationskommitté för skolväsendets centrala ledning m. m.*
(1964: I 53)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 mars 1963 för att utföra visst i proposition 1963: 144 avsett utredningsarbete i samband med omorganisationen av skolväsendets centrala ledning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 april 1963):

Löwbeer, H., generaldirektör, *ordförande*;

Montelius, J.-C. O. A., budgetsekreterare;

Orring, J. A., överdirektör;

Rosén, N. G. K. G., universitetskansler;

Rudhe, R. S., byråchef;

Öhman, G. B., överdirektör.

Experter:

Bratt, S. V., överinspektör (fr. o. m. den 1 februari 1964);

Caping, B. R., byrådirektör;

Ebert, Siv E. M., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 15 juni 1964);

Ekblad, S. G., rättsavdelningschef;

Franzén, N. P., kapten (fr. o. m. den 9 april 1964);

Gårdstedt, H. B., undervisningsråd;

Hultin, C. O. G., byrådirektör (fr. o. m. den 9 april 1964);
Håkansson, H. E., t. f. byrådirektör;
Jacobsson, A. T., byrådirektör (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Karlin, B. G., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 maj 1964);
Karlson, Tore E., ombudsman;
Kolbjörn, G. E., läns skolinspektör;
Landström, S.-S. H., kanslichef;
Larsson, M. Bergom, direktör;
Laurell, S. A., byrådirektör;
Laurin, L.-E., förste byråintendent (fr. o. m. den 1 juni 1964);
Nockert, A. B., kamrerare (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Norström, Carin, förste byråsekreterare (fr. o. m. den 15 juni 1964);
Olsson, Sven Gunnar., intendent (fr. o. m. den 1 juni 1964);
Sjöberg, O. T. E. V., t. f. avdelningsdirektör;
Stenholm, Britta, skoldirektör;
Strömberg, A. E., rektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Wahlström, K. Gunvor S., t. f. byrådirektör;
Wernlund, Brita K., byrådirektör;
Wiman, Anna, undervisningsråd.

Sekreterare:

Nordin, G. E., t. f. undervisningsråd.

Direktiven för kommittén, se 1964: I E 53.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 30 september 1964 hållit 30 sammanträden. Därutöver har vissa expertgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

Jämlikt sina direktiv och i övrigt erhållna uppdrag har kommittén förberett omorganisationen av skolväsendets centrala ledning, som genomförts i och med inrättandet den 1 oktober 1964 av nya skolöverstyrelsen och avvecklingen av hittillsvarande skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning, och därvid i vissa avseenden fungerat som verksamhetsstyrelse. Sålunda har kommittén utarbetat författningsförslag, utfärdat arbetsordning och andra föreskrifter, fullgjort eljest på myndighet ankommande uppgifter i samband med tjänstetillsättning och personalfördelning, avgivit förslag till anslagsäskanden, m. m. Kommittén har även avgivit utlåtanden i vissa till kommittén remitterade ärenden.

Uppdraget är i och med omorganisationens genomförande slutfört.

15. Programkommittén för Lunds universitet (1964: I 54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 för att upprätta lokalprogram för de humanistiska och ekonomiska fakulteterna vid universitetet i Lund m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1963):

af Malmborg, R. byggnadsråd, *ordförande*;
Johansson, E. Allan, byråchef;
Sandblom, J. P., professor, rektor;
Sjönander, B. J., budgetsekreterare (t. o. m. 31 januari 1964);
Sohlman, R., t. f. budgetsekreterare (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Åhgren-Lange, Ulla H. A., avdelningsdirektör.

Experter:

Lindblom, P., rektor;
Nilsson-Stjernquist, P., professor.

Sekreterare:

Faith-Ell, E. Å., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 54.

Utredningen har under tiden den 1 juni 1963—den 30 juni 1964 hållit 10 sammanträden.

Utredningen har den 18 juni 1964 framlagt förslag till lokalprogram för de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna samt administrationen vid Lunds universitet och socialhögskolan i Lund.

Kommittén har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1964 upphört med utgången av juni månad 1964.

16. Sakkunnig för översyn av avlöningsförmånerna för utlandskyrkoherdarna (1964: I 58)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av bestämmelserna rörande utlandskyrkoherdarnas avlöningsförmåner:

Norberg, R. E., kansliråd.

Experter:

Forshell, P. O. V., förste ambassadsekreterare;
Tingström, A. L., förste stiftsnotarie.

Den sakkunnige har den 28 april 1964 avgivit utredning och förslag beträffande utlandskyrkoherdarnas avlöningsförhållanden m. m. (stencilerat E 1964: 2).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1965

17. Chalmerska byggnadskommittén (1962: I 6; 1963: I 5; 1964: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936, den 15 juni 1937 och den 18 november 1938 för handhavande av de byggnadsföretag vid Chalmers tekniska högskola, som Kungl. Maj:t kunde komma att uppdraga åt kommittén (instruktion den 18 november 1938):

Larsson, E. G., direktör, *ordförande*;
 Asplund, S. O., professor;
 Friberger, E. G., f. d. länsarkitekt;
 Hössjer, K. G. N., f. d. professor, f. d. rektor, *kassaförvaltare*;
 Rönmark, L. C. A., professor, rektor.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., byrådirektör.

Lokal: Chalmers tekniska högskola, Sven Hultins Gata, Göteborg S; tel. 031/81 02 00.

Kommitténs verksamhet skall avslutas under 1965.

18. *Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté* (1962: I 7;
 1963: I 6; 1964: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Woxén, R., generaldirektör, professor, *ordförande*;
 Ahrbom, N. O., f. d. professor;
 Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm.;
 Ekdahl, L., t. f. byggnadsråd (fr. o. m. den 1 augusti 1964);
 af Malmborg, R., byggnadsråd;
 Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm.;
 Stockman, L. G., rektor, professor, (fr. o. m. den 24 november 1964);
 Österberg, D. V., professor.

Arkitekt:

Henriksson, G. A., professor.

Sekreterare och kassaförvaltare:

Swedenborg, J. E., byrådirektör.

Lokal: Tekniska högskolan i Stockholm; tel. växel 23 65 20.

Direktiven för kommittén, se 1945: I E 30 och 1947: I E 21; instruktion den 29 juni 1946.

Under året har nybyggnad av kurslaboratorier för kemi, tillbyggnad för institutionen för elektronik samt nybyggnad av personalmatsal blivit till väsentliga delar färdigställda och tagna i bruk. Vidare har under året till nybyggnader för sektionen för maskinteknik schakt- och grundläggningsarbeten utförts samt övriga byggnads- och installationsarbeten påbörjats. Väg och huvudledningar till detta byggnadsföretag samt ny tillfart till högskolan från Drottning Kristinas väg har utförts.

På kommitténs arkitektkontor har under året varit anställda fem arkitekter, en inredningsarkitekt, en byggnadsingenjör, en ritare samt ett kansli-
 biträde.

Under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 har kommittén hållit 2 sammanträden.

19. *Utrustningskommittén för Göteborgs universitet*
(1962: I 12; 1963: I 11; 1964: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 april 1956 för att handhava frågor om utrustning av nybyggnaderna för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg och de övriga frågor om utrustning vid universitetet, som chefen för ecklesiastikdepartementet bestämmer:

Arén, T. S., kanslichef, *ordförande*;

Broman, T., professor;

Fors, S. R., byråchef;

Rexed, B. A., professor.

Experter:

Kihlman, K. H., byråingenjör;

Malmgren, B. R., professor;

Olsson, O. G. A., professor;

Teorell, E. T. A., professor;

Ågren, K. G., professor.

Sekreterare:

Hilding, B. B. I., kapten.

Lokal: Göteborgs örlogsvarv, Göteborg 41; tel. 031/29 20 00 (växel).

Kommitténs uppdrag avsåg från början frågor om utrustning av nybyggnader för institutionerna för anatomi, histologi, medicinsk kemi, farmakologi och fysiologi samt nybyggnad för administration och bibliotek. Uppdraget har sedermera genom departementschefens beslut den 5 november 1956 och den 20 maj 1957 utvidgats till att omfatta jämväl frågorna om utrustning dels av nytillkommande lokaler för institutionerna för bakteriologi och klinisk bakteriologi, dels ock av undervisnings- och forskningslokaler för följande kliniker inom Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg då under uppförande varande centralkomplex, nämligen medicinska kliniken I, medicinska kliniken II, kirurgiska kliniken I, kirurgiska kliniken II, röntgendiagnostiska kliniken och neurologiska kliniken. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 april 1957, den 15 maj 1959, den 27 maj 1960 och den 16 juni 1961 uppdragit åt kommittén att handha anskaffningen av viss inredning och utrustning för kliniskt-fysiologiska laboratoriet, kliniskt-kemiska laboratoriet, pediatrika kliniken, hudkliniken, kvinnokliniken I och vissa föreläsningssalar vid nämnda sjukhus samt till lokaler för ämnet hygien.

Under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 har hållits ett flertal sammanträden med kommitténs arbetsutskott.

Kommitténs arbete beräknas fortsätta under år 1965.

20. *Utredning rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m.*

(1962: I 15; 1963: I 14; 1964: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1957 för att utreda vissa medicinska utbildningsfrågor m. m.:

Rexed, B. A., professor.

Experter (för utredning rörande blandad medicinsk och annan utbildning):

Johnels, J. A. G., professor;

Lindahl, P. E. E. A., professor;

Magnéli, P. A., professor;

Reichard, P. A., professor;

Ström, G. O. F., professor.

Sekreterare:

Wennström, K. G., avdelningsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Ulfendahl, H. R., docent.

Lokal: Anatomiska institutionen vid Uppsala universitet, Trädgårdsgatan 20; tel. 018/13 12 49.

Utredningen har under arbetsåret biträtt ecklesiastikdepartementet vid beredningen av skilda medicinska utbildningsfrågor.

Inom ramen för uppdrag den 2 juni 1962 att biträda med utredning rörande blandad medicinsk och annan utbildning har utredningen till behandling upptagit frågan om förutsättningarna att anordna sådan utbildning bl. a. vid Uppsala universitet. Utredningen avser att inom kort inkomma med konkreta förslag i detta ärende.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1965.

21. *Utredning rörande dispositionen av donationshemman och andra lönetillgångar vid de allmänna läroverken* (1962: I 17; 1963: I 16; 1964: I 17)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1957 för att verkställa utredning rörande dispositionen av donationshemman och andra lönetillgångar vid de allmänna läroverken samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1957):

Uhlin, K.-E., byråchef.

Sekreterare:

Reuterswärd, G. F. P., advokatfiskal.

Lokal: Justitiekanslersämbetet; tel. 10 29 89 (den sakkunnige); kammarkollegiet; tel. 23 45 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1958: I E 50.

Utredningen har den 29 oktober 1964 avgivit yttrande över förslag av byggnadsstyrelsen angående restaurering av Roggeborgen i Strängnäs m. m. Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

22. 1958 års utredning kyrka—stat (1962: I 18; 1963: I 17; 1964: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1958 för att utföra en första etapp av en utredning av frågan om den framtida gestaltningen av förhållandet mellan staten och den svenska kyrkan (se Post- och Inrikes tidn. den 30 januari 1958):

Tammelin, N.-E., justitieråd, *ordförande*;

Bolin, A. B., sekreterare i LO;

Engström, K. Olof N., rektor;

Josefson, P. L. R., biskop;

Zetterberg, K. Å. H., pastor primarius, led. av II kamm.

Experter:

Hedelius, F. E. O., f. d. kammarrättsråd;

Heldtander, T., lektor;

Ivarsson, E. Henrik, kyrkoherde;

von Otter, S. F., kammarrättsråd;

Palmqvist, P. O. A., docent;

Rodhe, Sten, lektor;

Silén, S. F. P., biskop;

Swedberg, B. G. R., pastor;

Waller, S. M., docent;

Åberg, E. V. R., kammarråd.

Huvudsekreterare:

Lindelöw, K.-G., hovrättsråd.

Övriga sekreterare:

Andersson, Hans B., tingsdomare;

Lindh, I. E., hovrättsassessor;

Lindahl, J.-M., t. f. byrådirektör;

Nykvist, G. N., byrådirektör;

Wilhelmson, L. E., revisionssekreterare.

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr., Stockholm C; tel. 20 39 26 (ordf.), 21 59 25 (huvudsekr.), 21 59 27 (sekr. Wilhelmson), 20 38 18 (sekr. Nykvist) och 21 56 24 (kansliet); ävensom Adelgatan 6, Malmö C; tel. 040/11 40 71 (huvudsekr.) och 040/11 40 72 (sekr. Lindh).

Direktiven för utredningen, se 1959: I E 44.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 sammanträtt 23 dagar i Sverige. Därjämte har utredningen studerat förhållandet mellan kyrka och stat vid resor till Finland 4 dagar, till Väst-

tyskland 5 dagar, till England 7 dagar och till Skottland 5 dagar. Den sammanlagda tiden för sammanträden har således varit 44 dagar.

Efter remiss har utredningen under år 1964 avgivit yttrande över författningsutredningens förslag till nytt statskick, såvitt avser 2 och 3 §§ övergångsbestämmelserna till regeringsformen (bl. a. fråga om stiftande av kyrkolag).

Under år 1964 har utredningen vidare avlämnat tre betänkannden, nämligen betänkande III: »Religionsfrihet» (SOU 1964: 13), IV: »Historisk översikt. Kyrkobegrepp» (SOU 1964: 16) och V: »Kristendomsundervisningen. Med särskild hänsyn till förhållandet kyrka—stat» (SOU 1964: 30). Med framläggandet av betänkannden III och IV har utredningen i stort sett avslutat de undersökningar, som avser att ge en allmän bakgrund till frågan om den framtida gestaltningen av förhållandet mellan staten och kyrkan. Arbetet med huvudfrågan har inom utredningen bedrivits jämsides med det arbete, varav resultatet hittills framlagts. I skrivelse till departementschefen i betänkande III har utredningen lämnat en redogörelse för sina planer för det arbete som då ej redovisats och för de frågor utredningen avser att upptaga till behandling i kommande betänkannden.

Under år 1965 avser utredningen att slutföra sitt arbete angående lagstiftning och rättskipning på det kyrkliga området samt rörande de teologiska fakulteternas framtida ställning och i anslutning därtill utbildningen av lärare i kristendomskunskap och den teologiska forskningen. Frågor rörande statlig och kyrklig förvaltning, inberäknat folkbokföring och begravningsväsende, samt angående kyrkans ekonomi, främst beskattningen och den kyrkliga jordens ställning, kommer även att upptagas till en mera slutlig behandling.

Utredningsarbetet kommer att pågå under år 1965.

23. *Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Göteborg*
(1962: I 19; 1963: I 18; 1964: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående *dels* vissa i bemyndigandet särskilt angivna frågor, *dels* de övriga frågor, som av departementschefen hänskjutes till de sakkunniga för handläggning:

Wulff, K. E., generaldirektör, *ordförande*;

Ingelmark, B. E., professor;

Rydbeck, A. V. L., överdirektör.

Sekreterare:

Jansson, Sture E., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Risberg, S. A., förste byråsekreterare.

Lokaler: Bankinspektionen, tel. 24 21 20 (ordföranden); Beridarbansgatan 17, tel. 10 15 50 (sekreteraren).

Kommissionen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 11 sammanträden.

Den 1 november 1963 kvarstod följande efter den 7 mars 1958 åt kommissionen särskilt givna uppdrag:

1. Förhandlingar med Göteborgs stad i fråga om anordnande vid lämplig tidpunkt av odontologisk utbildning i Göteborg och därmed sammanhängande frågor (den 30 december 1959 och den 22 mars 1963).

2. Förhandlingar med Göteborgs stad och övriga vederbörande i fråga om avveckling av statsbidrag till driften av centralanstalten för radioterapi vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg (den 5 maj 1961).

3. Förhandlingar med Göteborgs stad om träffande av de överenskomelser, som må erfordras vid ett genomförande av ifrågasatt ökning av den årliga intagningen i de propedeutiska och kliniska ämnena till 160 studerande vid den medicinska fakulteten i Göteborg (den 5 maj 1961).

4. Överläggningar med Göteborgs stad angående villkoren för placering av en professur i psykiatri vid Lillhagens sjukhus och därmed sammanhängande frågor (den 7 september 1961).

5. Förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående nya lokaler för barnmorskeläroanstalten i Göteborg jämte därmed sammanhängande frågor (den 8 februari 1963).

6. Överläggningar med Göteborgs stad angående frågor sammanhängande med ett av Kungl. Maj:t den 4 juni 1954 godkänt avtal mellan staten och Göteborgs stad angående bidrag till universitetet i Göteborg m. m. (den 11 oktober 1963).

Vidare förelåg en framställning från nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande rörande iordningställande av lokaler och anskaffning av utrustning för en reumatologisk avdelning vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, vilken framställning den 5 juli 1962 av Kungl. Maj:t överlämnats till kommissionen för vidtagande av de åtgärder, vartill kommissionen kunde finna anledning.

De genom beslut den 30 december 1959, den 22 mars 1963 och den 11 oktober 1963 lämnade uppdragen (1 och 6 ovan) har genom beslut den 24 januari 1964 överflyttats till statens nämnd för förhandlingar med kommuner.

Med skrivelse den 12 juni 1964 har kommissionen för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat bland annat ett den 6 december 1963 med delegerade för sjukvårdshuvudmännen i västra Sverige slutet avtal om avveckling av det särskilda driftbidraget till centralanstalten för radioterapi i Göteborg, m. m.

I återstående frågor har förhandlingar förts men slutlig uppgörelse har fått anstå i avvaktan på vissa utredningar rörande med avtalen sammanhängande spörsmål.

Kommissionen beräknar slutföra sitt uppdrag under år 1965.

24. *Sakkunnig för översyn av förslag till alternativt aftonsångsritual*
(1962: I 22; 1963: I 21; 1964: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa den av kyrkomötet i skrivelse den 1 oktober 1957, nr 27, begärda ytterligare bearbetningen av föreliggande förslag till alternativt aftonsångsritual:

Lindquist, G. D., biskop.

Experter:

Andrén, Å., professor;

Askmark, K. F. R., biskop;

Edwall, P. A. R., kyrkoherde.

Lokal: Östrabo, Växjö; tel. 0470/128 14.

Utredningen beräknar slutföra sitt uppdrag under år 1965.

25. *Utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi m. m.*
(1962: I 23; 1963: I 22; 1964: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi och deras behov av bidrag till församlingsverksamheten:

Morén, O. A., stiftssekreterare.

Expert.

Tingström, A. L., förste stiftsnotarie.

Lokal: Domkapitlet i Uppsala; tel. 018/13 04 62.

Utredningsuppdraget beräknas vara slutfört under år 1965.

26. *Utredningen rörande naturhistoriska riksmuseet m. m. (riksmusei-
utredningen)* (1962: I 24; 1963: I 23; 1964: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1959 med uppdrag att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning rörande naturhistoriska riksmuseets och vissa andra institutioners framtida ställning till universitetet i Stockholm jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 28 maj 1959):

Thomson, A. N., f. d. universitetskansler, *ordförande*;

Andersson, M. Axel J., chefredaktör, led. av I kamm.;

Arén, T. S., kanslichef;

Blidfors, T. E. J., övningsskollärare, led. av II kamm.

Experter:

Hedström, A., hovrättsassessor;

Hellner, K. B., fil. dr (fr. o. m. den 1 juni 1964);

Linnman, N. H. T., intendent (t. o. m. den 31 maj 1964);

Poppius, H. D., byråchef;

Rosén, N. A., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Sekreterare:

Konnander, B. A. V., t. f. budgetsekreterare (t. o. m. den 31 juli 1964);

Hjorth, J. L. S., förste kanslisekreterare (biträdande sekreterare t. o. m. den 31 juli 1964, sekreterare fr. o. m. den 1 augusti 1964).

Biträdande sekreterare:

Hillerud, E. K. I. G., förste kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 41.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har under året arbetat med frågor rörande de framtida förhållandena för statens etnografiska museum, Bergianska trädgården samt Vetenskapsakademiens bibliotek och beräknar framlägga förslag härom under år 1965. Utredningens olika uppdrag kommer därmed att vara slutförda.

27. *Utredning rörande operaverksamheten* (1962: I 25; 1963: I 24; 1964: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1959 för att verkställa utredning rörande kungl. teaterns ekonomi och därmed sammanhängande förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1959):

Söderlund, S. Y., justitieråd.

Experter:

Engländer, R., fil. dr;

Grauers, R., reklamchef;

Hansson, N. L., byrådirektör;

Hähnel, F., redaktör;

Pergament, M., tonsättare;

Wallner, B., lektor;

Wärneryd, K.-E., docent.

Sekreterare:

Lindenbaum, G. M., byrådirektör.

Lokal: Teater- och orkesterrådet, Svartmangatan 9, Stockholm C; tel. 20 98 93.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 43.

Utredningen har den 28 juni 1961 avlämnat ett första betänkande angående »Kungl. teatern. Verksamhet och ekonomi» (SOU 1961: 28).

I betänkandet har bl. a. framhållits behovet av en annexscen för kungl. teatern, vilken borde vara placerad inom operabyggnaden. En preliminär undersökning har visat, att vissa möjligheter finns att åstadkomma en dylik scen. Närmare undersökningar beträffande möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt ordna erforderliga publikutrymmen m. m. är emellertid nödvändiga. Utredningsmannen har därför i skrivelse den 19 juli 1963 hos byggnadsstyrelsen hemställt, att sådana undersökningar måtte utföras genom styrelsens försorg.

Byggnadsstyrelsen har därefter i framställning till Kungl. Maj:t den 5 december 1963 redovisat sina synpunkter rörande operans lokalfråga i olika hänseenden samt föreslagit att som förberedelse för ombyggnad och restaurering av kungl. teaterns lokaler ett belopp av 2 milj. kr. skulle ställas till byggnadsstyrelsens förfogande för vidare utredning och viss projektering.

28. *Utredning rörande den försvarsmedicinska forskningen* (1962: I 26; 1963: I 25; 1964: I 24)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att utreda den försvarsmedicinska forskningen:

Rexed, B. A., professor.

Experter:

Clemedsson, C.-J., generalläkare;

Engström, A. V., professor;

Fehrm, E. M., generaldirektör;

Hesselblad, G., arméöverläkare;

Schmidt, T., överste;

Ström, G. O. F., professor;

Troell, L., marinöverläkare;

Uvnäs, B., professor.

Sekreterare:

Blomquist, B. E. L., byråöverläkare.

Biträdande sekreterare:

Bergsten, N. G., t. f. byrådirektör.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 45.

Utredningsuppdraget beräknas kunna slutföras under år 1965.

29. 1960 års blindvårdsutredning (1962: I 28; 1963: I 27; 1964: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1960 för att verkställa utredning rörande anpassnings- och yrkesundervisning för vuxna synskadade jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Bergh, E.-A., byråchef, *ordförande*;

Granström, K. O., professor, överläkare;

Hedkvist, C. H., direktör;

Hedlén, B. R., socialdirektör;

Tegström, A. R., rektor.

Expert:

Andersson, Bo G., biträdande överläkare.

Sekreterare:

Thorell, R., förste byråinspektör.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Lindhagensgatan 74—76, Stockholm K.; tel. växel lokalsamt. 54 05 20, rikssamt. 54 05 80.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 10 sammanträden.

Utredningen beräknas vara avslutad under år 1965.

30. Utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m.

(1962: I 29; 1963: I 28; 1964: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1960 för att verkställa utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1960):

Ericsson, K. G. V., rättsavdelningschef.

Expert:

Olsson, Sten Gunnar, byråchef.

Sekreterare:

Ericson, L. G., byrådirektör.

Lokal: Statsrådsberedningen, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (utredningsmannen), växel 23 45 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 37.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 8 sammanträden.

Utredningen har i allt väsentligt slutfört sitt arbete rörande Skeppsholms församling men avser att lägga fram resultatet först efter ytterligare samråd med församlingen, marina myndigheter och Skeppsholmsutredningen. Vid dessa överläggningar kommer utredningen att särskilt beakta samordningen med andra organisationsändringar som rör Skeppsholmen.

Utredningen har också slutfört sitt utredningsuppdrag i fråga om Amiralitetsförsamlingen i Karlskrona men avser att ta ytterligare kontakt med de berörda myndigheterna och lokala organen innan utredningens ständpunkt slutjusteras.

Utredningen beräknas avsluta sitt arbete under år 1965.

31. 1960 års arbetsterapeututredning (1962: I 31; 1963: I 29; 1964: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1960 för att verkställa utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1960):

Sönnerlind, A. S., byråchef, *ordförande*;

Degerman, Kerstin, arbetsterapeut;

Friberg, A. A., förste inspektör;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Åmark, C. E., överläkare.

Experter:

Bjerner, B. E., överläkare;

Broman, T., professor (fr. o. m. den 18 april 1964);

Carlsten, C. A., professor (fr. o. m. den 18 april 1964);

Ekholm, K. W., rektor;

Fällström, C.-E., biträdande överläkare (fr. o. m. den 18 april 1964);

Gillner, Anita, arbetsterapeut (fr. o. m. den 18 april 1964);

Hirsch, C., professor (fr. o. m. den 18 april 1964);

Ingelmark, B. E., professor (fr. o. m. den 18 april 1964);

Inghe, P. G., professor;

Källén, E., lektor (fr. o. m. den 12 maj 1964);

Lindegård, B., professor (fr. o. m. den 18 april 1964);

Nelson, Gunnel, arbetsterapeut (fr. o. m. den 18 april 1964);

Petersén, K. G. I., docent (fr. o. m. den 18 april 1964);

Påhlsson, Ingrid, lärare vid institutet vid Aarhus universitet för terapiassistenter (fr. o. m. den 18 april 1964);

Sjöström, Å. B., förste aktuarie;

Wassén, K. E., professor (fr. o. m. den 18 april 1964);

Åkerblad, B. I., överläkare.

Sekreterare:

Ribbing, E. M., t. f. byråchef.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 39.

Utredningen har den 2 november 1962 avlämnat betänkandet »Utbildning av arbetsterapeuter» (SOU 1962: 50) samt den 10 juli 1964 förslag till un-

dervisningsplaner för utbildning av undervisningsterapeuter, vilken utbildning under året tagit sin början i Göteborg.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

32. *Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund* (1962: I 32; 1963: I 30; 1964: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående anordnande av högre teknisk utbildning och forskning i Lund (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Olson, O. Hjalmar, direktör, *ordförande*;

Broberg, K. B., professor (fr. o. m. den 6 april 1964);

von Friesen, S., professor;

Gralén, N. G. J., professor;

Gustafson, Torsten V., professor;

Laudon, A., disponent;

Lindmark, A. L. G., avdelningschef (t. o. m. den 31 januari 1964);

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Moberg, S. T., statssekreterare (t. o. m. den 31 januari 1964);

Pleijel, Å. V. C., professor;

Woxén, R., generaldirektör, professor.

Sekreterare:

Ingvar, L. O. A. H., byrådirektör.

Lokal: Tekniska högskolan i Lund, Sölvegatan 18, Lund 7; tel. 0412/271 00.

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad *promemoria rörande högre teknisk utbildning och forskning i Lund*; se 1961: I E 40.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 6 plenarsammanträden. Därutöver har organisationskommitténs arbetsutskott sammanträtt ett flertal gånger. Löpande ärenden har handlagts av arbetsutskottet respektive verkställande ledamoten.

Organisationskommitténs arbete kommer att pågå under år 1965.

33. *Gymnasieutredningen* (1962: I 36; 1963: I 33; 1964: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 för att verkställa utredning rörande den gymnasiala utbildningens uppgifter, innehåll och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1960):

Rosén, N. G. K. G., universitetskansler, *ordförande* (t. o. m. den 31 januari 1964);

Öhman, G. B., överdirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;
Andersson, Torsten, redaktör, led. av I kamm.;
Berg, C. G. H., byråchef;
Haldén, J. O. F., direktör;
Hulthén, L., professor;
Hultin, M. G., skolråd;
Magnusson, T. A. S., lektor;
Sandgren, C. L., avdelningschef (tillika *huvudsekreterare* t. o. m. den 31 januari 1964);
Vestin, F. E. Margareta, byrådirektör.

Experter:

Adlerborn, O., ämneslärare;
Agdur, N. B., professor;
Ager, Ruth M., byråchef;
Ahlberg, C. A., musikdirektör;
Ahlström, B. E., rektor;
Ahnmé, B., fil. lic.;
Alfort, A. M., direktör;
Allebeck, S. S., intendent;
Almberger, K. E., rektor;
Alvemark, T. G. R., rektor;
Ander, E. G. N., adjunkt;
Anderson, Gustaf V., rektor;
Andersson, Erik R., ämneslärare;
Angsmark, G., fil. kand.;
Anrup, N. E., rektor;
Arpi, G., professor;
Aschan, R. V. Ingegerd, adjunkt;
Assarsson, A. A., skoldirektör;
Bager, S. E. O., civilingenjör;
Bentzel, R. H., professor;
Berggren, N. L. E., adjunkt;
Bergsman, E. B., överingenjör;
Bergsten, I. Kajs G., musikdirektör;
Bergström, E. G., rektor;
Bjellerup, L., lektor;
Björkquist, Margit, rektor;
Borén, L. B., lektor;
Borg, L. G., professor;
Boström, N. E. I. F., universitetslektor;
Brandgård, E., sekreterare;

Bromsjö, B., lektor;
Brunzell, F.-O., studierektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Bäcklund, B., lektor;
Böre, C. O. H., rådman;
Carlberg, B. A., professor;
Carlberg, E. R., professor (avliden den 12 juni 1964);
Dahlin, A. R., lektor;
Dahllöf, U. S., docent;
Danielsson, A., fil. lic.;
Duvhammar, P. B. O., adjunkt;
Ekelund, Marianne, gymnastikdirektör;
Ekerman, S. A. L., riksdagsstenograf;
Ekholm, P. E. I., rektor;
Ekman, A. G., professor;
Ekström, E. M., ämneslärare;
Ellegård, H. A., professor;
Embring, A. G., lektor;
Engström, O. S. F., lektor;
Ericsson, N. A. F., lektor;
Fjellström, Ingrid M., byrådirektör (fr. o. m. den 9 mars 1964);
Fjelner, A., rektor;
Forsberg, S. B., rektor;
Frick, G., universitetslektor;
Fries, N. T. E., professor;
Garland, S.-O., rektor;
Gerhard, E. B. E. P. I., docent;
Gerhardsson, G., civilingenjör;
Glad, S. T., lektor;
Gouiedo, L. H., byrådirektör;
Grunewald, G. V., lektor;
Gustafsson, C.-E. H., redaktör;
Hammarström, Ingrid L., docent;
Hansson, N. G. T., rektor;
Hedström, B. F., lektor;
Henriksson, Arne, direktör;
Henriksson, G. A., professor;
Henrysson, S., laborator;
Hermansson, H. V., rektor;
Hessler, J. T. H., byrådirektör;
Holmberg, B., rektor;
Holmberg, K. E. G., lektor;
Hubendick, P. E., byrådirektör;

Husén, T., professor;
Hybinette, Anna-Greta, direktör;
Håstad, G. M. J., lektor;
Härnqvist, K., professor;
Högberg, J. P., rektor;
Höistad, G. R., rektor;
Hörnström, E. J., lektor;
Jacobson, B. A., undervisningsråd;
Jacobsson, G. F. A., preceptor;
Jergling, A. G., lektor;
Johannesson, Ingvar V., docent;
Johansson, Östen, fil. lic.;
Junel, K. B., skolråd;
Kaby, N. A., byråchef;
Karling, S. I., professor;
Kastman, M. Margareta, rektor;
Kruse, O. S. N., lektor;
Lager, Brita, instruktionsköterska;
Larsson, H., direktör;
Larsson, Ulf O., t. f. budgetsekreterare;
Lauritzen, B., fil. lic.;
Leander, K. Å., rektor;
Lindbeck, A., docent;
Linderoth, K. A., personalchef;
Lindgren-Fridell, Marita, intendent;
Ljung, B.-O., fil. lic.;
Ljungkvist, E., direktör;
Ljunglöf, S. G., lektor;
Lundberg, B. K. O., generaldirektör;
Lundgren, N. P. V., professor;
Lundman, Ulla-Britta, lektor;
Lundqvist, D., fil. lic.;
Lundqvist, K. B., lektor;
Lundquist, N. L., direktör;
Luthman, G. F., direktör;
Lägnert, F. A., lektor;
Löfkvist, H. E., överingenjör;
Lövgren, E. T. C., lektor;
Magnusson, D. N., universitetslektor;
Maler, B. J., professor;
Malm, K. S:son, lektor;
Malmström, S., civilingenjör;

Meijer, H. A. B., rektor;
Melander, E. A. M., lektor;
Melin, B. J. G., lektor;
Molin, O. B. E., lektor;
Moll, O. G., lektor;
Mueller, J. P., lagbyråchef;
Munck af Rosenschöld, J. R., direktör;
Mundebo, K. A. I., lektor;
Månsson, N. K. I., direktör;
Mörtstedt, S.-E., lektor;
Naeslund, J. S., lektor;
Neymark, N. G. E., byråchef;
Nilsson, J. V. E., lektor;
Nordell, E. H., rektor;
Nordin, G. E., t. f. undervisningsråd;
Norinder, Y. H. T., professor;
Olderin, G. O., byrådirektör;
Ohlsson, B. O., lektor;
Palmér, E. G. L., teckningslärare;
Perlmann, H. P., docent;
Persson, E. V., civilingenjör;
Quensel, C.-E., professor;
Rankloo, G. H. J., lektor;
Rosenblad, F. G., professor;
Råde, P. J. L., universitetslektor;
Rånby, B. G., professor;
Sandberg, E. O., rektor;
Sandell, A. E. H., rektor (fr. o. m. den 15 oktober 1964);
Schoster, P. S. G. L., lektor;
Sjöberg, A. B. G. J., rektor;
Sjöblom, N., civilekonom;
Sternrup, E. H., lektor;
Stetler, E. F., avdelningsdirektör;
Storm, C. O., undervisningsråd;
Särilvik, N. G. B., konsulent;
Thorburn, T. W., professor;
Thorén, I. K. A., lektor;
Thyberg, A. Stina M., t. f. byråchef;
Ulné, J. O., undervisningsråd;
Wahrby, H. O., skolkonsulent;
Wallberg, K. Hj. S., byråchef;
Wallerius, O., förste forskningsingenjör;

Waril, E., byrådirektör;
Wedberg, A. E. O., professor;
Welander, E. O., lektor;
Wernlund, Brita K., byrådirektör;
Westerlund, G., professor;
Westöö, C. J. R., lektor;
Wickbom, T. A., rektor;
Wickström, B. G., docent;
Wildeman, N. C. E., försäkringsdomare;
Virdebrant, B. C.-E., kansliråd;
Wirdenius, H. O., docent;
Vrethammar, K. H., undervisningsråd;
Wärnfeldt, A. O., direktör;
Åhlén, K., rektor;
Åstrand, K.-P. O., docent;
Åstrand, S., f. d. rektor;
Öhman, L.-O., lektor;
Österberg, L. civilingenjör;
Östlundh, H.-E., undervisningsråd.

Huvudsekreterare:

Sandgren, C. L., avdelningschef (t. o. m. den 31 januari 1964);
Lidvall, S. J., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 februari 1964).

Biträdande sekreterare:

Lidvall, S. J., avdelningsdirektör (t. o. m. den 31 januari 1964).

Sekreterare hos utredningens arbetsgrupp för vuxenpedagogiska frågor:
Zetterlund, S. H., rektor (fr. o. m. den 1 mars 1964).

Lokal: Stora Nygatan 14, tel. 10 53 83 (Lidvall) och 10 54 16 (kansli);
(postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 44.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963— den 31 oktober 1964 hållit 8 sammanträden med tillhoppa 9 sammanträdesdagar. Därutöver har arbetsgruppen för vuxenpedagogiska frågor sammanträtt ett flertal gånger.

Gymnasieutredningen avser att senare framlägga förslag om bl. a. vuxenutbildning på gymnasiestadiet.

Utredningen beräknas fortsätta sitt arbete under år 1965.

34. 1960 års lärarutbildningssakkunniga (1962: I 37; 1963: I 34; 1964: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1960, den 6 juni 1962 och den 12 juli 1962 med uppdrag att utreda dels ämnes- och klasslärarutbildningens organisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1960), dels ock lärarutbildningens mål och innehåll m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1962):

Karleby, O., bankdirektör, *ordförande*;
Arvidson, E. S. Å., rektor, led. av II kamm;
Hoppe, E. G., professor;
Husén, T., professor;
Junel, K. B., skolråd;
Källquist, K. G. E., rektor;
Lunde, Ingrid M., kanslichef;
Marklund, O. S. A., undervisningsråd, tillika *huvudsekreterare*;
Svensson, K. O. Börje, rektor;
Sävthagen, Ruth, rektor;
Sönnerlind, A. S., byråchef.

Experter:

Ander, E. G. N., adjunkt;
Andersson, K. A. Stig, lektor (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Andrén, N. B. E., preceptor;
Anrup, N. E., rektor;
Ardö, P. A. E., lektor;
Aschan, R. V. Ingegerd, adjunkt (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Aulin, G. A. E., musikedirektör;
Aurell, C.-G. P., professor (fr. o. m. den 5 juni 1964);
Axnäs, K. F., lektor;
Bargholtz, P., fil. kand. (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Bengtson, Sture Ch., rektor;
Bergendal, G. S., universitetslektor;
Berggren, N. L. E., adjunkt;
Bjarnholt, L. O., byrådirektör;
Blix, E. O., lektor;
Boierth, A., lektor;
Borén, L. B., lektor;
Brolin, P.-E., lektor;
Clasberg, Gulli E., textillärare;
Cullert, B., lektor;
Dahl, A. E., professor;
Dalén, N. L., lektor;
Dahlin, A. R., lektor;

Davidsson, Greta, facklärare (fr. o. m. den 10 januari 1964);
Ekström, Monica, fil. mag.;
Elgqvist, Inga, byrådirektör;
Ellegård, H. A., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Elvers, I. J. F., lektor;
Etzel-Mattsson, Margareta, speciallärare (fr. o. m. den 5 juni 1964);
Forsner, C. T. L., rektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Franzén, B. K. V., professor;
Fredrikson, Karin, hushållslärare;
Frykholm, Gietta A. M., lektor;
Ganelius, T. Hj., professor (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Glad, S. T., lektor;
Gorosch, M., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Grunewald, G. V., lektor;
Grönfors, K. G. W., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Hallendorff, C. J. H., professor (fr. o. m. den 5 juni 1964);
Hammarberg, I. E., lektor;
Hannerberg, C. D., professor (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Hedman-Sjögren, Ingrid, hushållslärare;
Helmfrid, S., docent (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Hemer, O., lektor;
Hensjö, E. P.-E., adjunkt;
Hermansson, Ester A. S., lektor;
Hilding, S. H., lektor;
Hof, H. B., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Holmström, G., adjunkt;
Hultman, C., lektor;
Hårde, R. F., bitr. rektor;
Håstad, G. M. J., lektor;
Högberg, J. P., rektor;
Höistad, G. R., rektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Hörnblad, E. A., rektor;
Jaenson, Thore G. J., lektor;
Jergling, A. G., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Johansson, B. Östen, lektor;
Jonasson, Gustaf V., docent;
Jörberg, G. L., e. preceptor (fr. o. m. den 14 november 1964);
Karlström, H. Å., byrådirektör (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Klera, N. Ingrid, övningsskollärare;
Korlén, H. G. V., professor;
Kroona, B. G., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Larsson, Karin, övningsskollärare;

Lemke, Dagmar E., lektor;
Lewander, T. E. M., lektor;
Lindahl, A. R. A., f. d. rektor;
Lindahl, P. E. E. A., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Lindbo, L. P., gymnastikinspektör;
Lindelöw, Birgit M., t. f. lektor;
Linder, E. B., lektor;
Lindström, Gurli, konsulent;
Linnér, Birgitta, jur. kand., familjerådgivare (fr. o. m. den 15 augusti 1964);
Lofterud, Curt W., övningskollärare;
Lundberg, P. J. T., rektor;
Lägnert, F. A., lektor;
Magnusson, D. N., universitetslektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Malm, K. S., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Marc-Wogau, K., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Melander, E. A. M., lektor;
Melin, B. J. G., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Moberg, A. E. W., lektor;
Moberger, A. Karin E., lektor;
Moll, O. G., lektor;
Naeslund, J. S., lektor;
Nilsson, Marta, konsulent (fr. o. m. den 5 juni 1964);
Nilsson, Sven A., professor (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Norberg, D. L., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Nordhemmer, M. M. E., lektor;
Nordin, Anna-Greta, facklärare;
Nordlund, A., gymnastikdirektör;
Nordqvist, Birgit M., barnavårdslärare;
Nordström, A. O., lektor;
Nordström, C.-E. V., musikdirektör;
Norén, Ulla, barnavårdslärare;
Norman, H. T., rektor;
Nyman, P. A. B., universitetslektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Oldermark, B. N., musikdirektör;
Olsson, Carl-Erik, lektor;
Olsson, Y. B., universitetslektor;
Orstadius, P. A., civilekonom (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Parkman, A. G. S., rektor;
Perlmann, H. P., docent;
Persson, P. E., professor;
Rodhe, G., skolöverläkare;

Rosander, A. G. O., adjunkt;
Sandgren, C. L., avdelningschef;
Sandhammar, E. T., adjunkt;
Sandqvist, A. O. A., lektor;
Sandström, C.-O. H., adjunkt;
Schlyter, B. R., lektor;
Sjöberg, A. B. G. J., rektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Slettengren, K. A. W., lektor;
StAAF, K. G., skolkonsulent;
Staffansson, E., rektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Stahre, N.-G., universitetslektor;
Starrsjö, S. J. V., lektor;
Stenquist, E. G., rektor;
Sternås, B. L., slöjdinspektör;
Stetler, E. F., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Storm, P. D. G., byrådirektör (fr. o. m. den 23 mars 1964);
Strand, Margit E., ämneslärare (fr. o. m. den 5 juni 1964);
Ström, G. O. F., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Sundborg, Å. O. F., docent;
Sunner, S. A., laborator;
Svensson, S. Ingvar, lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Svensson, Sven, lektor;
Swedner, H. H. R. H., universitetslektor;
Sylvan, N., lektor;
Talls, E. Å. E., lektor;
Tarschys, B., universitetslektor;
Thorén, I. K. A., lektor;
Tormod, G. R., övningskollärare;
Tyrén, G. F., lektor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Ullstad, B. E., undervisningsråd;
UngermaN, E. H., lektor;
Vinterbäck, C. Å., byråchef;
Virgin, Ebba E. S., byrådirektör;
Västhagen, N. E. B., professor (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Wahrby, H. O., skolkonsulent;
Walås, Dagmar, småskollärare;
Westholm, Barbro Ch., fil. kand. (fr. o. m. den 15 augusti 1964);
Wickström, B. G., docent (fr. o. m. den 1 februari 1964);
Åhnebrink, J., lektor;
Åkerman Johansson, Brita, fil. lic. (fr. o. m. den 5 juni 1964);
Örtenholm, T., teckningslärare;
Östlundh, H.-E., undervisningsråd;

Biträdande sekreterare:

Hedberg, Gunvor E. M., förste byråsekreterare.

Förste kanslisekreteraren E. O. Höglund har biträtt kommittén med vissa sekreterargöromål i samband med arbetet rörande en ny examensstadga för de filosofiska fakulteterna.

Lokal: Svartmangatan 9, 4 tr., Stockholm C; tel. 11 80 02 (Marklund), 21 17 74 (Hedberg) och 10 01 88 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 45 och 1963: I E 34.

De sakkunniga har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 10 sammanträden om tillhoppa 19 dagar. Därutöver har vissa arbetsgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

De sakkunniga har den 10 februari 1964 avgivit betänkandet »Den äm-
nesteoretiska lärarutbildningen vid universiteten» del V (stencilerat, 1964:
1) och den 4 september 1964 betänkandet »Skolans försörjning med lärare»
(SOU 1964: 44). I en den 23 november 1963 dagtecknad skrivelse har de sak-
kunniga lämnat förslag till lärarutbildning vid universitetet i Umeå.

Utredningen beräknas fortsätta sitt arbete under år 1965.

35. *Kyrkoberedskapsutredningen* (1962: I 38; 1963: I 35; 1964: I 34)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande svenska kyrkans och de frikyrkliga samfundens beredskap för och verksamhet under krig:

Rosenblad, U. S., byråchef.

Experter:

Råberger, E. N., kontraktsprost;

Swedberg, B. G. R., pastor;

Terstad, I. G. A., civilförsvarsdirektör, t. f. kansliråd;

Åkerhielm, H. G., frih., kontraktsprost, fältprost.

Sekreterare:

Kamph, B. C. J., överstelöjtnant.

Lokal: Försvarsstaben, Stockholm; tel. växel lokalsamt. 67 95 20, rikssamt. 67 96 20.

Utredningsmannen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 fem gånger sammanträtt med alla experterna samt ett flertal tillfällen med enstaka experter m. fl. Utredningen har under året deltagit i en rad konferenser och övningar rörande totalförsvaret i avsikt att närmare pröva frågeställningar och kommande förslag. Som följd av utredningens pågående arbete och kontakter har kyrkoberedskaphöjande åtgärder på utredningens initiativ under det gångna året vidtagits på många områden och hos olika myndigheter.

Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under år 1965.

36. 1960 års ecklesiastika boställsutredning (1962: I 39; 1963: I 36; 1964: I 35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 för att verkställa utredning rörande förvaltningen av ecklesiastika löneboställen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1960):

Persson, Ivar, landshövding, *ordförande*;

Gynnerstedt, T. K. V., stiftssekreterare;

Lindström, H. B., hemmansägare, led. av II kamm.;

Pettersson, G., jordbruksinstruktör, led. av I kamm.;

Turesson, B., distriktslantmätare, led. av II kamm.

Experter:

Anderson, K. Å., lantbruksdirektör (fr. o. m. den 2 mars 1964);

Ericsson, K. G. V., rättsavdelningschef;

Nilsson, P.-O. V., förbundsjurist (fr. o. m. den 2 mars 1964);

Wigren, B. G., stiftsjägmästare;

Åberg, E. V. R., kammarråd (fr. o. m. den 2 mars 1964).

Sekreterare:

Göransson, C. G. N., budgetsekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00; rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 47.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 3 sammanträden, varjämte arbetsgrupper inom utredningen haft ett antal överläggningar. Den 21 april 1964 deltog sekreteraren och stiftsjägmästare Wigren i en av domänverket anordnad exkursion på kronoparken Fröjered, där bl. a. arbetsplanläggningen på små, spridda skiften diskuterades. Den 23—24 maj 1964 gjorde utredningen en exkursion på Gotland, varvid frågor rörande naturvården på ecklesiastika boställen stod i blickpunkten.

Under året har utredningen i samverkan med lantbruksnämnden i Kalmar län företagit en specialundersökning i norra delen av detta län för att konkret belysa förutsättningarna för en strukturrationalisering inom det ecklesiastika jord- och skogsbruket. Materialet kommer härefter att statistiskt bearbetas.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

37. Utredning rörande sjukgymnastutbildningen (1962: I 41; 1963: I 37; 1964: I 36)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för att verkställa utredning rörande ökad utbildning av sjukgymnaster och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1961):

Sjöstrand, O. T., professor.

Lokal: Kliniskt fysiologiska avdelningen, Karolinska sjukhuset, Stockholm; tel. växel lokalsamt. 34 05 00, rikssamt. 34 06 50, ankn. 1947.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 41.

Genom beslut den 18 maj 1962 utvidgade Kungl. Maj:t utredningsuppdraget att jämväl beakta en vid 1962 års riksdag i motionerna I: 241 och II: 296 väckt fråga om massör- och sjukgymnastutbildning för blinda och synskadade.

Den sakkunnige har den 31 oktober 1962 avgivit betänkande med utredning och förslag rörande ökad utbildning av sjukgymnaster och därmed sammanhängande spörsmål (stencilerat, 1962: 6). Den sakkunnige avser att i ett särskilt betänkande redovisa resultatet av sina överväganden rörande frågan om utbildning av blinda och synsvaga till massörer och sjukgymnaster.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

38. Antikvarieutredningen (1963: I 41; 1964: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 med uppdrag att verkställa utredning rörande riksantikvarieämbetets och statens historiska museums arbetsuppgifter och organisation samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1962):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;

Regnéll, C. G., bankdirektör, led. av II kamm.;

Experter:

Selling, C. G. A., riksantikvarie;

Thordeman, B. J. N., f. d. riksantikvarie.

Sekreterare:

Högner, K. E., byrådirektör.

Lokal: Riksantikvarieämbetet; tel. 67 00 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 41.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 11 sammanträden under tillhoppa 15 sammanträdesdagar. Därjämte har ordföranden, experterna och sekreteraren regelbundet sammanträffat för överläggningar rörande skilda utredningsspörsmål.

Utredningen beräknas avsluta sitt arbete under år 1965.

39. *Konsertbyråutredningen* (1963: I 45; 1964: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1962 med uppdrag att verkställa utredning angående inrättande av en statlig konsertbyrå och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1962):

Nordmark, H. A., direktör, *ordförande*;
 Andersson, Freddy V. E., förbundsordförande;
 Hahn, G. A., kapellmästare;
 Malmgren, B. A., studieombudsman;
 Poppius, H. D., byråchef;
 Tegen, M., docent.

. Experter:

Enhörning, K. M., intendent;
 Forsström, E. G. A., sekreterare;
 Ljungman, K. S. B., professor;
 Wallner, B., lektor.

Sekreterare:

Wallin, N. L., rektor.

. Biträdande sekreterare:

Johansson, O. Thorsten, ombudsman.

. *Lokal*: Kungsgatan 28, 3 tr., Stockholm C; tel. 24 04 25.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 45.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 23 sammanträden. Dessa sammanträden har gällt dels uppföljning av försöksverksamheten med rikskonsserter och dels fortsatt utredningsarbete angående förmedling av artister. Utöver här nämnda sammanträden har ordföranden sammanträtt i Köpenhamn med representanter för den danska utredningen »Engageringsudvalget», varjämte experter och olika arbetsgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

Utredningen har i december 1962 avgivit sitt betänkande del I »Rikskonsserter» (stencilerat, 1962: 8).

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1965.

40. *1962 års ungdomsutredning* (1963: I 50; 1964: I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att utreda frågan om det statliga stödet till ungdomsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 augusti 1962):

Ward, K. K. B., chefredaktör, *ordförande*;
 Gustafsson, Anna-Greta, ungdomsintendent;
 Hellberg, K.-E., förbundssekreterare;
 Mattsson, R. N. G., gymnastikdirektör;

Ohlsson, Nils Lennart, folkhögskollärare.

Experter:

Halldén, O., fil. lic.;

Johannesson, I. V., docent;

Johansson, K. Inge, studierektor (fr. o. m. den 1 juni 1964).

Sekreterare:

Johansson, K. Inge, studierektor (t. o. m. den 31 maj 1964);

Dahlin, S. M., studieombudsman (fr. o. m. den 1 juni 1964).

Biträdande sekreterare:

Romanus, N. S. R., t. f. budgetsekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementets kommittélokaler, Sveavägen 31, 6 tr., Stockholm C; tel. sekreteraren 20 91 65, bitr. sekreteraren växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 50.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 12 sammanträden. Studiebesök har gjorts i Göteborg, Västerås och Örebro, där överläggningar hållits med såväl företrädare för de kommunala myndigheterna som med representanter för ungdomsorganisationerna.

Utredningen har den 3 mars 1964 till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande över Stockholms stads barnavårdsnämnds ansökan om statligt stöd till kvalificerad ungdomsledarutbildning vid Stockholms stads barnsköterskeskola. Utredningen har vidare avgivit yttranden, dels den 3 mars 1964 till riksdagens allmänna beredningsutskott över motionen II: 460 ang. samhällliga insatser till stöd för ungdomsverksamhet, dels i april 1964 till riksdagens statsutskott över motionerna I: 6 och II: 8 ang. utbildning av idrottsledare m. m. Härjämte har utredningen på begäran av skolöverstyrelsen den 10 juni 1964 avlämnat yttrande över en inom styrelsen upprättad promemoria rörande utbildning av fritidsledare m. m.

Inom ramen för de undersökningar rörande fritidsgruppsverksamhetens och ledarutbildningens betydelse för ungdomsarbetet, vilka inleddes under 1963, har en omfattande intervjuundersökning samt ett antal enkäter företagits. För bearbetningen och fullföljandet av denna del av utredningsuppdraget har, förutom de tidigare nämnda experterna, sekreteraren O. S. Sjögren och ungdomskonsulenten Lars Gråby knutits till utredningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

41. 1962 års arbetspsykologutredning (1963: I 51; 1964: I 47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1962 för att verkställa utredning av den psykotekniska verksamhetens organisation och vissa därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 2 november 1962):

Geijer, J. L., jur. doktor, led. av I kamm., *ordförande*;
 Ekman, A. G., professor;
 Jerdenius, K. E., byråchef;
 Lahnhagen, R., direktör;
 Neymark, N. G. E., byråchef.

Experter:

Sandstedt, B., byrådirektör (fr. o. m. den 23 juni 1964);
 Walck, K. G., byråchef (fr. o. m. den 23 juni 1964).

Sekreterare:

Gustavsson, B. P. G., fil. lic. (t. o. m. den 30 juni 1964);
 Johanson, Elvy H. K., fil. lic. (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Lokal: Militärpsykologiska institutet, Valhallavägen 117, Stockholm; tel. 24 25 60 ankn. 219.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 51.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 12 sammanträden. Studieresa har företagits till Västerås.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

42. Skolarbetstidsutredningen (1963: I 48; 1964: I 48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1963 för att verkställa utredning rörande fem dagars arbetsvecka i skolan m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 februari 1963):

Renlund, R. G., generaldirektör, *ordförande*;
 Forssell, E. E., förste skolinspektör;
 Karlsson, Elvy M., fru;
 Landström, S.-S., kanslichef;
 Rodhe, G., skolöverläkare;
 Westman, J. G., länskolinspektör.

Experter:

Andersson, E., ombudsman;
 Gustafsson, L., universitetslektor (fr. o. m. den 5 maj 1964);
 Ljunggren, F. T., rektor;
 Lunde, Ingrid M., ombudsman (fr. o. m. den 3 november 1964);
 Malmquist, E., docent (fr. o. m. den 5 maj 1964);
 Myrdal, H.-G., sekreterare;
 Sandberg, A. B., byråchef;
 Schultz, J. H. S., förste ombudsman (t. o. m. den 31 juli 1964).

Sekreterare:

Askeberg, S. H. J., byråchef.

Lokal: Svartmangatan 9, 3 tr., Stockholm C; tel 20 97 64.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 48.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 9 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1965.

43. *1963 års bibelkommitté* (1964: I 49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 1 februari och den 5 april 1963 för att verkställa utredning rörande förutsättningarna för en ny bibelöversättning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 mars 1963):
Quensel, N. J. E., f. d. president, *ordförande*;

Düring, H. I., professor, (fr. o. m. den 10 november 1964);

Edlund, C. A. E., domprost;

Eeg-Olofsson, A. O. C., lektor;

Gierow, K. R. K., författare, Svenska akademiens ständige sekreterare;

Riesenfeld, E. H., professor;

Stähle, C. I., professor;

Wifstrand, S. A., professor (avliden den 13 juni 1964).

Sekreterare:

Olsson, Birger O., teol. kand. och fil. mag.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, J. M., t. f. byrådirektör (vissa sekreterargöromål).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (biträdande sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 49.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit sex sammanträden under tillhoppa 12 sammanträdesdagar.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1965.

44. *Utredning rörande utbildningen inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden m. m.* (1964: I 51)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 mars 1963 för att verkställa utredning rörande utbildningen inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 mars 1963):

Lutteman, S. E., borgmästare, *ordförande*;

Bergman, G. M., professor;

Lauritzen, B., fil. lic.;

Rembe, R., ombudsman;

Torsslow, S., fil. doktor;

Uhlin, N. L., teknisk direktör, professor;

Unsgaard, H., utbildningschef.

Sekreterare:

Hilton, H., sekreterare i Handelsn arbetsgivareorganisation.

Lokal: Handelsn Arbetsgivareorganisation, Birger Jarlsgatan 53, Stockholm C; tel. 24 30 80.

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 51.

Förutom enskilda överläggningar mellan ordföranden och sekreteraren och enskilda kommittéledamöter har kommittén under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 sammanträtt 4 gånger.

Kommittén har den 28 februari 1964 till chefen för ecklesiastikdepartementet ingivit en skrivelse med synpunkter på förläggningen av lokaler för utbildningsändamål — Statens skola för scenisk utbildning m. fl.

Kommittén har efter remiss den 28 februari 1964 avgivit yttrande över av Teaterns Utbildningsråd inkomna ansökningar om försöksutbildning av dekoratörer, dekorationsmålare och regissörer.

Kommittéarbetet beräknas pågå under år 1965.

45. 1963 års universitets- och högskolekommitté (1964: I 55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 att verkställa vissa undersökningar rörande den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 maj 1963):

Moberg, S. T., statssekreterare, *ordförande*;

Luthman, G. F., direktör;

Rexed, B. A., professor;

Siegbahn, K. M. B., professor;

Sundberg, F., direktör;

Sunner, S. A., laborator;

Uhlin, N. L., teknisk direktör, professor;

Woxén, R., generaldirektör, professor.

Experter:

Agdur, N. B., professor;

Ahlberg, C.-F. J., professor;

Ahrbom, N. O., professor;

Björkman, B. E. T:son, professor;

Brising, L. H., direktör;

Brunnberg, H. A., professor;

Carleson, L. A. E., professor;

Carlsson, Gösta, professor;

Dahl, A. E., professor;

Fischer, H. Chr., laborator;

Forbat, F., arkitekt;

Fors, S. R., byråchef;

Fries, N. T. E., professor;
Grenander, U., professor;
Hansson, E. A., universitetslektor;
Henriksson, G. A., professor;
Hidemark, B., arkitekt;
Hildebrand, K.-G. H., professor;
Holm, J. L., docent;
Holm, P., fil. lic.;
Hoppe, E. G., professor;
Hägerstrand, S. T. E., professor;
Härnqvist K., professor;
Jacobæus, A. Chr., teknologie doktor, direktör;
Johnson, A. I., docent;
Jonsson, K. Ivar, byggnadsråd;
Jung, K. E. I., teknologie doktor, direktör;
Kihlstedt, C. A., professor;
Kierkegaard, C. P. J. H., docent;
Lamm, A. U., direktör;
Larsson, F. Gerhard, professor;
Larsson, Karl-Erik A., professor;
Leden, I. E., professor;
Liander, N. H., fil. lic., direktör;
Lindbeck, C. A. E., professor;
Lundgren, G. E. H., professor;
Lundquist, N.-H., avdelningschef;
Lüning, K. G. T. G:son, professor;
Magnéli, P. A., professor;
Malmström, B. G., professor;
Melander, L. C. S., professor;
Mileikowsky, C., teknologie doktor, direktör;
Moll, O. G., lektor;
Nilsson, Alde E., direktör;
Norén, A. B., universitetslektor;
Nydahl, F., professor;
Nyholm, K.-G., professor;
Orring, J. A., överdirektör;
Quensel, C.-E., professor;
Sandström, J. O., docent;
Smith, A. Å., avdelningschef;
Söderström, K. F. N., professor;
Westerståhl, H. J., professor;
Wickman, F. E., professor;

Willers, U. E. W., riksbibliotekarie;
Vinterbäck, C. Å., byråchef;
Wulff, H. B., professor;
Vänngård, T. I., universitetslektor.

Sekreterare:

Wallberg, K. Hj. S., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Henriksson, R. I., byrådirektör;
Johansson, Lars G., t. f. byrådirektör;
Wennström, K. G., avdelningsdirektör.

Lokal: Stora Nygatan 14; tel. 10 51 66 (Wallberg) och 11 48 39 (Wennström).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 55.

Kommittén har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 11 sammanträden med tillhoppa 16 sammanträdesdagar. Därutöver har ett antal sammanträden med skilda expertgrupper hållits.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

46. 1963 års forskarutredning (1964: I 56)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1963 för att verkställa utredning rörande forskarutbildningen och forskarkarriären jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1963):

Westerlind, E. A., landshövding, *ordförande*;
Agdur, N. B., professor;
Alemyr, S., rektor, led. av II kamm. (fr. o. m. den 29 juni 1964);
Brinck, I. G., universitetslektor;
Ellegård, H. A., professor;
Elvander, N. A. I., docent;
Gabrielson, C. O., tekn. doktor;
Nilsson, Sven A., professor;
Strand, S.-E., fil. mag.;
Sävnhagen, Ruth, I., rektor.

Experter:

Arwidsson, Greta, professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Bergman, E. T. G., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Bolding, P. O., professor (fr. o. m. den 17 mars 1964);
Carlsson, L. A., docent (fr. o. m. den 17 mars 1964);
Dahl, A. E., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Dahllöf, S., docent (fr. o. m. den 17 mars 1964);
Fogelberg, B. E. B., byråchef (fr. o. m. den 1 oktober 1964);

Fries, N. T. E., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Grönberg, B. G. L., förste bibliotekarie (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Hellwig, H., intendent (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Helmfrid, S., docent (fr. o. m. den 17 mars 1964);
Johansson, J. I. S., tryckeriintendent (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Kleman, B., forskningschef (fr. o. m. den 16 april 1964);
Mueller, J. P., lagbyråchef (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Murray, M., byrådirektör (fr. o. m. den 16 april 1964);
Rånby, B.-G., professor;
af Trolle, U., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Wallman, H., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Werkö, L. A., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1964);
Åhgren-Lange, Ulla H. A., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Helmfrid, S., docent (t. o. m. den 16 augusti 1964);
Svensson, Bengt G., fil. lic. (fr. o. m. den 17 augusti 1964).

Biträdande sekreterare:

Fjellström, Ingrid M., byrådirektör (fr. o. m. den 1 maj 1964 t. o. m. den 27 september 1964);
Hemlin, H. E., fil. lic.;
Lindholm, E. E. K. A., förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 28 september 1964);
Orava, O. A., fil. mag.

Lokal: Sveavägen 31, 6 tr., Stockholm C; tel. 20 92 95 (Svensson), 20 11 39 (Hemlin), 21 59 61 (Lindholm), 20 10 84 (Orava) och 20 10 94 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 56.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 14 sammanträden in pleno, varav ett veckosammanträde.

Utredningen har den 16 november 1963 avgivit förslag till provisoriska förstärkningsanordningar för högstadiet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

47. *Yrkesutbildningsberedningen* (1964: I 57)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa utredning rörande yrkesutbildningens uppgifter, innehåll och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 23 oktober 1963):

Öhman, G. B., överdirektör, *ordförande*;
Gårdstedt, H. B., undervisningsråd (tillika sekreterare t. o. m. den 30 september 1964);
Haldén, J. O. F., direktör;
Hallbeck, O. A., drätselkamarordförande;

Isling, B. Å. J., sekreterare;
Karlson, Tore E., ombudsman;
Kellgren, N. E., fil. kand., led. av II kamm.;
Nilsson, J. I. N., lantbrukare, led. av II kamm.;
Olsson, Bengt K., förbundsdirektör;
Stefanson, R. S. S., optikermästare, led. av I kamm.;
Stålnacke, E. O., skolinspektör;
Wetterström, Karin H., kamrer, led. av II kamm.

Experter:

Ager, Ruth M., undervisningsråd;
Alfort, A. M., direktör;
Binett, E., förbundssekreterare;
Blomberg, E., personalchef;
Brandgård, E., sekreterare;
Bäckström, S., förbundsordförande;
Caping, B. R., byrådirektör;
Claesson, Gunnel, rektor;
Dahländer, E. G., rektor;
Dahllöf, U. S., docent;
Elauder, K. O., sekreterare;
Engström, Stina, civilekonom;
Eriksson, Gösta, byråchef;
Falk, E. G. R., avdelningsdirektör;
Folkmarson, J. A., undervisningsråd;
Forsberg, U., rektor;
Fäktenmark, E., ingenjör;
Grabö, P. E., agron. lic.;
Gumaelius, H., rektor;
Hagander, S., assistent;
Hallberg, R. S., rektor;
Hallgren, Susanne, fortbildningskonsulent;
Helling, O., rektor;
Helte, G. V., sekreterare;
Hurtig, F., rektor;
Husén, T., professor;
Härnqvist, K., professor;
Jacobson, B. A., undervisningsråd;
Johansson, Gotthard, rektor;
Johansson, K. Inge, studierektor;
Jönsson, Börje, ombudsman;
Karlsson, Einar, ombudsman;
Karlsson, Erik, skolkamrer;

Lagerstedt, L., civilekonom (fr. o. m. den 20 november 1964);
Landahl, K. L., byrådirektör;
Larsson, Rune, rektor;
Lindgren, S., medicinalråd;
Lindman, P. O. G., kanslichef;
Ljungberg, L., rektor;
Lundeberg, Ch. N. S., avdelningsdirektör;
Malmgren, Helge, fil. kand.;
Mjörnberg, A., studierektor;
Nilson, Allan, rektor;
Nordenskjöld, G., direktör;
Nybom, A., ombudsman;
Olderin, G. O., byrådirektör;
Olsson, Osborn, rektor;
Pellbäck, S., ombudsman;
Persson, Stig, rektor;
Ringdal, H., yrkeslärare;
Rüdhmer, G., överingenjör;
Sandberg, P., studierektor;
Sjöbeck, Ch., intendent;
Sjöberg, H., ombudsman;
Staf, K.-R., ingenjör;
Stetler, E. F., avdelningsdirektör;
Ström, Gunne, konsulent;
Strömngren, H., konsulent;
Tegman, O., utbildningskonsulent;
Tegner, G., direktör;
Thorvinger, Hjördis, rektor;
Wahlström, L., ombudsman;
Wernlund, Brita K., byrådirektör;
Vrethammar, K. H., undervisningsråd;
Westman, E., ingenjör;
Virdebrant, B. C.-E., kansliråd;
Åberg, C.-J., avdelningsdirektör;
Åhlén, K., rektor.

Sekreterare:

Persson, Stig, rektor (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Biträdande sekreterare:

Wernlund, Brita K., byrådirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1964).

Lokal: Sandelsgatan 10—12, Stockholm No; tel. 67 69 16 (ordf.), 67 87 32 (sekr.), 67 60 54 (bitr. sekr.), 61 89 44 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 57.

Arbetet har under året bestått av dels specialutredningar i ett antal expertgrupper, som var och en letts av en ledamot av beredningen, dels ock såvitt gäller allmänna frågor överläggningar med beredningen in pleno.

Utredningen har under tiden den 1 november 1963—den 31 oktober 1964 hållit 10 sammanträden med tillhoppa 12 sammanträdesdagar. Därutöver har expertgrupperna sammanträtt ett flertal gånger.

Utredningsarbetet beräknas komma att fortgå under år 1965.

48. Sakkunnig för översyn av kyrkomusikerstadgan (1964: I 59)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1963 för att verkställa dels den av riksdagen i skrivelse den 26 april 1963, nr 164, begärda översynen av kyrkomusikerstadgan, dels ock de av kyrkomötet i skrivelser den 27 september 1963, nr 16 och 17, samt den 2 oktober 1963, nr 31, gjorda framställningarna angående ändringar i stadgan:

Norberg, R. E., kansliråd.

Experter:

Colstrup, Inga M., f. Fürst, förste stiftsnotarie;

Halle, B. T., t. f. kansliråd.

Lokal: Sveavägen 31, 6 tr., Stockholm C; tel. 20 90 15.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1965.

49. Utredningen om svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för att verkställa utredning rörande svenska ortnamnsarkivets, landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala samt landsmålsarkivets i Lund framtida ställning och organisation:

Meyerson, C. Å. V., fil. lic., *ordförande*;

Moberg, L. A., professor;

Munthe, R. E. L., avdelningsdirektör, tillika *sekreterare*.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 22 45 00 (Meyerson), 22 95 60 (Munthe).

Direktiven för utredningen har angivits i kungl. brev den 6 december 1963:

I en hösten 1961 till ecklesiastikdepartementet ingiven promemoria rörande vissa problem i samband med undersökningen av svenska dialekter och svenska ortnamn betonade arkivchefen vid landsmålsarkivet i Lund bl. a. angelägenheten av att en samlad översyn komme till stånd av landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala, landsmålsarkivets i Lund och svenska ortnamnsarkivets arbetsuppgifter och organisation.

I yttrande den 7 oktober 1961 förklarade ornamnskommissionen sig i allt väsentligt dela de meningar, som framförts i promemorian.

I 1961 års statsverksproposition, bilagan 10, punkten 19, anmälde chefen för ecklesiastikdepartementet sin avsikt att låta utreda spörsmålet om landsmålsarkivens framtida ställning och organisation. Härvid uttalade departementschefen, att det enligt hans mening föreläge skäl, som talade för att landsmålsarkivens verksamhet närmare samordnades med universitetens på vederbörande orter. Departementschefen erinrade om att från och med den 1 juli 1962 de tidigare fristående båda statsunderstödda instituten för ornamns- och dialektforskning samt folkminnesforskning i Göteborg överförts till universitetet i Göteborg och därvid anknutits till institutionen för nordiska språk respektive etnografiska institutionen. Vidare framhöll departementschefen, att han — med hänsyn till att organisationsfrågan för landsmålsarkiven i vissa avseenden borde granskas från utgångspunkter, som gällde även ornamnsarkivet — funnit den förebådade översynen lämpligen också böra innefatta sistnämnda arkivs ställning och organisation.

Utredningen skall i första hand överväga målsättningarna för ornamnsforskningen vid olika institutioner med särskild hänsyn tagen till verket »Sveriges ortnamn» samt snarast avge förslag om åtgärder för att rationalisera utgivningen av detta verk så att det kan utkomma inom överskådlig tid. Därjämte har utredningen att avge förslag om de nämnda arkivorganisationernas verksamhet och därmed sammanhängande problem.

Utredningen har intill den 31 oktober 1964 hållit 1 sammanträde.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

50. 1964 års utlands- och internatskoleutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1964 för att verkställa utredning rörande de utlandssvenska barnens skolgång, behovet av internatskolor och elevhem i Sverige samt till Sverige inflyttade utländska minoritetens skolgång (se Post- och Inrikes tidn. den 29 februari 1964):

Helén, N. G., landshövding, led. av II kamm., *ordförande*;

Fälthelm, Å. A., undervisningsråd;

Gustafsson, B. I., redaktör;

Hillman, R. A., studierektor;

Myrdal, Alva, ambassadör, led. av I kamm.;

Zethelius, P. H. G., direktör.

Experter:

Dahllöf, U. S., docent;

Gordan, K., psykolog (fr. o. m. den 1 december 1964);

Reinans, S., förste aktuarie;

Ulne, J. O., undervisningsråd (fr. o. m. den 1 november 1964).

Sekreterare:

Enander, S. E., skolinspektör.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv: (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 7 februari 1964).

I 1963 års statsverksproposition (bil. 10, punkt 103, s. 185) har jag framhållit, att utlandsskolorna synes kämpa med betydande ekonomiska svårigheter och anförts bl. a. följande: »I ett läge, då det framstår som önskvärt, att svenska medborgare beredes tillfälle att tjänstgöra såväl inom olika internationella organisationer som i den direkta svenska hjälpen till andra länder, bör det övervägas, om inte statsmakterna borde åtaga sig ett ökat ansvar för utlandsskolorna. I detta sammanhang torde också behovet av svensk undervisning för barn till utrikesförvaltningens personal böra beaktas.» Dessa frågor borde, anförde jag, bli föremål för en närmare utredning.

I ett antal motioner vid 1963 års riksdag uppmärksammades de utlandssvenska barnens skolgång. I två likalydande motioner (I: 331 och II: 375) föreslogs sålunda utredning om tillämpning av grundskolans principer på utlandssvenska barns skolgång. Ett likartat utredningskrav återfanns i motionen II: 391. I ett antal motioner — I: 197 och II: 241, I: 318 och II: 372 samt I: 324 och II: 385 — berördes internatskolornas betydelse för bl. a. de utlandssvenska barnens skolgång. Beträffande de sistnämnda sex motionerna anförde statsutskottet (SU 1963: 8, p. 38), att en utredning rörande utlandsskolorna också borde omfatta spörsmålen hur utlandssvenskars barn skall kunna erhålla skolbildning i hemlandet, varvid internatskolornas möjligheter att tillgodose de ökade krav, som kommer att ställas på dem och omfattningen av statsbidragsgivningen, borde bli föremål för överväganden. Enligt utskottets mening borde utredningsuppdraget i fråga om internatskolorna inte begränsas till lösningen av utlandssvenskarnas problem, då det emellanåt uppkommer situationer, där möjligheten att skicka skolungdomar till internatskolor framstår som den från olika synpunkter bästa utvägen även för svenskar i hemlandet.

I motionerna I: 331 och II: 375 berördes också frågan om de inflyttade minoriteternas skolgång. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (SU 1963: 208, Rskr 402) angående dessa motioner samt motion II: 391 förutsatte utskottet, att den av departementschefen förebådade utredningen rörande utlandsskolorna skulle komma till stånd snarast möjligt i form av en allsidig utredning rörande de utlandssvenska barnens skolgång både hemma och utomlands. Till denna utredning borde, ansåg utskottet, också hänskjutas de problem, som uppkommer för de inflyttade minoriteternas barns skolgång.

I skrivelse till skolöverstyrelsen har vidare utrikesförvaltningens tjänstemannaförening hemställt, att de problem, som sammanhänger med utlandssvenska barns skolgång, utredes.

Bakom de här angivna uttalandena och förslagen ligger det förhållandet, att antalet svenskar, som tjänstgör eller studerar i utlandet, på senare år ökat. Såväl ett ökat statligt engagemang i internationell verksamhet som ökade möjligheter för forskare, konstnärer och studerande till utlandsvistelse är att förvänta. Samtidigt torde exportindustrin komma att kräva ytterligare personella insatser i utlandet. Även om en viss rörelse i motsatt riktning förekommer i det att antalet svenska missionärer i vissa länder minskar, synes det vara realistiskt att räkna med en ökning av antalet utlandssvenskar.

För den som av olika skäl under längre tid vistas utomlands måste barnens skolgång vara en fråga av särskilt stort intresse. Skolgång kan i sådana fall fullgöras antingen på familjens bostadsort i svensk utlandsskola eller mera interna-

tionellt präglad utlandsskola eller i vederbörande lands skolväsen, eller ock i internatskola eller annan skola i hemlandet.

Av en tidigare, av utlandssvenskarnas förening gjord undersökning framgår, att utlandssvenska föräldrar i stor utsträckning i första hand önskar, att deras barn, så länge de är yngre, skall gå i skola på familjens bostadsort. Fullgöres skolgången då i det främmande landets undervisningsväsen uppkommer givetvis vissa problem. Sålunda får barnen där ingen undervisning i väsentliga ämnen med nära anknytning till svenska förhållanden såsom svenska språket, svensk historia och svensk samhällskunskap. Därigenom och genom att undervisningen även i övriga ämnen kan skilja sig väsentligt från undervisningen i skolorna i Sverige, försvåras elevens övergång till svensk skola. Dessa svårigheter kan i avsevärd grad elimineras genom att svensk undervisning eller i varje fall kompletterande sådan tillhandahålles på familjens bostadsort.

För närvarande utgår statsbidrag till ett femtontal svenska skolor i ett tiotal länder i Europa, Afrika och Asien. Årsbidrag utgår till kostnaderna för småskollärartjänst med 8 500 kr., för folkskollärartjänst med 11 000 kr. samt för två lärartjänster vid en i Paris anordnad realskola med 15 000 kr. för vardera tjänsten. För ordinarie lärare i Sverige är begynnelselöner i ortsgrupp 5 för småskollärare c:a 18 700 kr., för folkskollärare c:a 21 000 kr. och för adjunkt c:a 31 300 kr. Bidragets begränsade storlek i förhållande till löneläget i Sverige har medfört, att lärarlöner vid utlandsskolorna kommit att ligga på en lägre nivå än i Sverige med minskade möjligheter att för längre tid förvärva kompetenta lärare som följd. För den del av lärarlöner, som inte täckes av statsbidraget, får skolornas huvudmän helt svara. Härtill kommer kostnader för lokaler, pedagogiska hjälpmedel, skolmåltider etc. Dessa kostnader täckes på olika sätt såsom genom bidrag från svenska utlandsförsamlingar, bidrag från svenska föreningar och företag samt genom terminsavgifter. De sistnämnda blir i många fall mycket höga och kan för föräldrar med genomsnittliga inkomster utgöra ett hinder mot att utnyttja den svenska skolan på orten.

Det bör eftersträvas, att så många svenska ungdomar i skolpliktig ålder som möjligt, även de som till följd av utlandsvistelse är förhindrade att åtnjuta grundskolundervisning i hemlandet, där föräldrarna så önskar, utan alltför stora egna ekonomiska uppoffringar eller alltför stora kostnader för samhället får tillfälle till sådan undervisning på sin bostadsort.

Mot bakgrunden av det anförda bör en utredning rörande de utlandssvenska barnens skolgång nu komma till stånd. För ändamålet bör särskilda sakkunniga tillkallas.

De sakkunniga bör först kartlägga det nuvarande och, såvitt möjligt, det närmast kommande behovet av särskilda svenska skolor i utlandet samt utröna, hur de nuvarande utlandsskolorna svarar mot dessa behov. Därvid bör också undersökas föräldrarnas benägenhet att placera sina barn i vederbörande lands skolväsen och hur detta påverkar utlandsskolornas situation. Därigenom erhålles en utgångspunkt för bedömningen av under vilka förutsättningar, i vilka former och i vilken utsträckning ett ökat statligt stöd till utlandsskolorna kan vara erforderligt.

En grundläggande fråga vid denna bedömning är vilka åldersgrupper utlandsskolornas undervisning bör omfatta. Det kan antagas, att skolorna på olika orter i detta avseende måste organiseras olika, även om det synes vara önskvärt, att de i varje fall bör omfatta grundskolans låg- och mellanstadier. Vad högsta-diet beträffar föreligger praktiska svårigheter, när det gäller att i en skola

med begränsat elevunderlag tillhandahålla ett tillfredsställande antal valmöjligheter mellan olika tillvalsgrupper. Viss undervisning torde därför inte alls i regeljär form kunna erbjudas eleverna vid en utlandsskola. Det bör därför övervägas i vilken omfattning det genom lärarledd korrespondensundervisning, eventuellt i kombination med särskilda hjälpmedel, är möjligt att bemästra dessa problem i likhet med vad som sker exempelvis vid glesbygdshögstadierna.

En förutsättning för att utlandsskolorna skall fungera tillfredsställande är att läraryrket löses. Utgångspunkten bör härvid vara, att utlandsskolornas lärare skall ha samma kompetens som motsvarande lärarkategorier i hemlandet. Frågan om anställnings- och avlöningsförmåner för lärare och övrig för den direkta undervisningen nödvändig personal vid dessa skolor måste följaktligen övervägas, varvid också bör klarläggas bl. a. vilken effekt konstruktionen av de svenska socialförsäkringarna har för utlandsskolornas personal.

Ytterligare en väsentlig förutsättning för en effektiv undervisning är att skolorna har tillgång till ändamålsenliga lokaler, undervisningsmateriel och andra hjälpmedel. Grundskolans huvudmän erhåller statsbidrag till kostnaderna för dessa ändamål. De sakkunniga bör överväga om statligt stöd till utlandsskolorna i dessa avseenden bör utgå och i så fall i vilken utsträckning och på vad sätt det bör ske. Även skolsociala frågor bör uppmärksammas, exempelvis skolmåltider och skolskjutsar.

Givetvis bör det statliga stödet till utlandsskolorna differentieras allt efter skolornas storlek. Det är viktigt att söka åstadkomma ett system som smidigt kan anpassas till de speciella förhållanden, som kännetecknar utlandsskolorna, vilkas elevunderlag kan variera kraftigt under läsåret.

För ett statligt ekonomiskt engagemang på utlandsskolornas område kan två former tänkas. Antingen kan en skola drivas som en helt statlig institution eller kan statsbidrag utgå till av staten erkänd särskild huvudman för sådan skola. Enligt min uppfattning är det senare systemet att föredraga av såväl principiella som praktiska skäl. Pedagogisk vägledning och en viss kontroll bör vara förenade med ett ökat statligt stöd och de sakkunniga bör därför framlägga förslag om ett system härför. Frågan om sammansättning av styrelsen för utlandsskola bör också övervägas.

På uppdrag av Nordiska kulturkommissionen färdigställde skolöverstyrelsen 1960 en utredning om gemensam undervisning av i utlandet boende danska, finländska, norska och svenska barn. Enligt överstyrelsens då redovisade uppfattning var det ej nödvändigt eller önskvärt med en omorganisering av berörda skolor till samnordiska skolor, under förutsättning att barn från nordiskt land även i fortsättningen mottogs i skola, som upprättats av annat nordiskt land. Frågan bör enligt min uppfattning nu åter tagas upp till övervägande mot bakgrunden av det förväntade ökande behovet av utbildningsmöjligheter i utlandet för barn från de nordiska länderna. De sakkunniga bör således på ett tidigt stadium i sitt arbete skaffa sig kännedom om utredningsplanerna i detta avseende i de övriga nordiska länderna. Det bör utrönas bl. a. om de s. k. europaskolor, som upprättats inom EEC, skulle kunna erbjuda en förebild för eventuella samnordiska utlandsskolor.

De sakkunniga bör vidare undersöka i vilken omfattning insatsen från hemlandet bör bestå av kompletterande undervisning i svenska språket och andra ämnen med anknytning till svenska förhållanden i de fall där eleven går i utländsk skola. De sakkunnigas förslag i detta avseende bör ta sikte på det organisatoriska och ekonomiska stöd från statens sida, som kan finnas påkallat.

I fråga om vissa kategorier barn fordras särskilda åtgärder från samhällets sida för att de skall kunna komma i åtnjutande av en tillfredsställande undervisning, fostran och allmän omvårdnad. En av dessa kategorier är de utlandssvenska barn, som vill komma i åtnjutande av skolundervisning i hemlandet. Andra grupper, som avses i detta sammanhang, är exempelvis barn från splitttrade hem, barn i behov av ett radikalare miljöombyte än övergång till annan skola i hemorten och glesbygdsungdom. För dessa elevkategorier är lösningen på skolproblemen i regel inackordering i någon form, internatskola, elevhem eller skolhushåll.

Internatskolornas och elevhemmens betydelse, inte bara med hänsyn till de utlandssvenska barnen har diskuterats såväl av 1957 års skolberedning som 1960 års gymnasieutredning.

Vad internatskolorna beträffar framhöll jag i propositionen 1962: 54 angående reformering av den obligatoriska skolan m. m., att behovet av internatskoleplatser på grundskolans låg- och mellanstadienivå, såvitt man då kunde överblicka, inte var särskilt påträngande. Jag omnämnde vidare i det sammanhanget vissa inom utrikesförvaltningens tjänstemannaförening pågående överväganden angående upprättande av skolhushåll i vissa städer. Som jag tidigare nämnt har sedermera denna förening i skrivelse till skolöverstyrelsen hemställt om särskild utredning om de utlandssvenska barnens undervisning.

Gymnasieutredningen har i fråga om internatskolorna anfört, att det synes klart, att de redan befintliga institutionerna ej svarar mot det nu föreliggande behovet på det gymnasiala stadiet och att utvecklingen medför, att behovet kommer att öka. Särskilt svår synes enligt utredningens uppfattning bristen på anordningar av detta slag vara för kvinnlig ungdom.

Det synes nu lämpligt att till övervägande upptaga behovet av åtgärder i fråga om samtliga de här nämnda elevkategoriernas skolgång. Därvid bör bl. a. uppmärksammas de nuvarande traditionella internatskolornas förhållanden och dessa skolor såsom en bland andra möjligheter att tillgodose det behov av åtgärder, jag här avser. När det gäller dessa skolor måste uppmärksamheten således riktas på behovet av platser för skilda elevgrupper, vilket betyder att de sakkunniga förutsättningslöst bör överväga huruvida upprättande eller stödjande av internatskolor är ett i det nuvarande samhället lämpligt sätt att lösa de här ifrågasvarande elevkategoriernas problem. Härvid bör naturligtvis såväl rent pedagogiska som även sociala och ekonomiska synpunkter anläggas. För egen del finner jag det emellertid angeläget att, såsom jag i det följande närmare anger, alternativa lösningar ingående prövas.

Beträffande de nuvarande internatskolorna måste beaktas, att införandet av grundskola, fackskola och ett nytt gymnasium kan komma att minska tillströmningen till internatskolorna av glesbygdsbarn och av barn från värdkommunen. Detta förhållande kan leda till en ökning av internatskolornas möjligheter att mottaga elever ur andra av de här aktuella kategorierna.

I den mån det visar sig angeläget med en viss utökning av de egentliga internatskolornas kapacitet, vilket är tänkbart bl. a. med hänsyn till att grundskolan och det nya gymnasiet förutsätter en större skolenhet än vad en internatskola nu i allmänhet utgör, bör hänsyn tagas till att det fortfarande råder särskilt stor brist på platser för flickor. Det bör undersökas, om inte platser kan beredas även för flickor vid nuvarande skolor.

I den mindre skolenhet, som en internatskola i allmänhet utgör, kan svårigheter uppstå, när det gäller att ge eleverna de valmöjligheter, som grundskolan

skall erbjuda. I vissa fall kan säkerligen en lösning vinnas genom samverkan med värdkommunen. I andra fall kan man måhända tvingas acceptera en internatskola med mindre valmöjligheter än de i och för sig önskvärda och låta denna begränsning uppvägas av den uppgift skolan fyller från andra synpunkter. Utredningen bör närmare överväga internatskolornas anpassning till grundskolan och, på något längre sikt, anpassningen till fackskola och gymnasium.

I några hänseenden tillämpas för internatskolorna andra regler än för andra motsvarande skolor. Utredningen bör ta ställning till om sådana regler allttjämt kan vara motiverade.

Såväl skolberedningen som gymnasieutredningen har ansett, att statsbidrag även i fortsättningen bör ges till internatskolorna, men har inte sett som sin uppgift att överväga statsbidragsreglernas utformning och storleken av det statliga stödet. Internatskolornas anpassning till det nya läget kan få ekonomiska konsekvenser, som kan bli rätt betydande. Det kan krävas ombyggnad av redan befintliga lokaler eller uppförande av nya. Utrustning och nya undervisningshjälpmedel kan behöva anskaffas. Utredningen bör följaktligen också, mot bakgrunden av en bedömning av behovet av internatskolor från det allmännas synpunkt, till prövning upptaga formerna för och omfattningen av statligt stöd till dessa skolor.

Som alternativ till internatskola finnes i första hand elevhem av den typ som redan upprättats i kommunal eller enskild regi. Dessa, som förekommer i ganska begränsad utsträckning, är avsedda för barn, som går i allmänna skolor men av olika skäl inte har sitt hem på skolorten.

Det har ifrågasatts, om inte bl. a. utlandssvenskarna under vissa förutsättningar skulle kunna finna sådana elevhem lämpliga för sina barns skolgång. Denna lösning skulle vara mindre kostsam såväl för samhället som den enskilde. Elevhem och internatskola har en likartad uppgift, men de skiljer sig i fråga om uppbyggnad och organisation. Sålunda kan elevhemmet genom sin anknytning till ortens skolväsen bl. a. förutsättas ge bättre möjligheter till val bland skilda utbildningsmöjligheter, avpassade för den enskilde elevens förutsättningar och intresseinriktning. Utredningen bör närmare överväga i vilka avseenden internatskola och i vilka avseenden elevhem kan vara bäst ägnat att ta hand om elevkategorier av olika slag. Utredningen bör vidare undersöka vilka åtgärder som kan vara behövliga för att göra elevhem, som drives i samhällets regi eller med statliga bidrag, bättre skickade för uppgiften att ta om hand skilda kategorier elever, som under skolgången tvingas vara skilda från sin hemmiljö.

Som jag tidigare nämnt, har från bl. a. utrikesförvaltningens tjänstemannaförening framförts tanken att man genom upprättande av skolhushåll på lämpliga orter med differentierat skolväsen och genom ändamålsenliga former för anknytning till ortens skolor skulle kunna ge barnen större variations- och valmöjligheter i utbildningsavseende än vad som kan erbjudas i internatskolor, samtidigt som barnen skulle få en intimare och livligare kontakt än eljest med det svenska samhället av i dag.

Detta alternativ, vars bärande tanke är att bereda barnen en så naturlig och hemlik miljö som möjligt, är enligt min mening förtjänt av att ingående prövas som ett fullt jämförbart alternativ till internatskolor och elevhem. De sakkunniga bör vid denna prövning utgå ifrån att en anordning av detta slag förutsätter engagemang inte bara från statens utan också från vederbörande kommuns sida.

Som jag tidigare nämnt, har riksdagen uttalat sig för att frågan rörande vissa minoritetens skolgång också bör hänskjutas till prövning av sakkunniga. De mi-

noriteter, som därvid avsetts är huvudsakligen efter kriget från andra länder nyinflyttade grupper, vilkas barn av språkliga eller religiösa skäl kan behöva beredas särskild skolgång. Det gäller således personer av utländsk härkomst, vilkas barn är svenska medborgare, eller eljest förutsättes kvarstanna här i landet under lång tid.

Efter krigsslutet har ett stort antal utlänningar kommit till Sverige som flyktingar eller immigranter och i stor utsträckning assimilerats med det svenska samhället. Utvecklingen synes nu gå mot en minskning av de institutionella hindren för arbetskraftens internationella rörlighet. Det är därför inte orimligt att antaga, att ett betydande antal utlänningar även i framtiden kommer att tillföras den svenska arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund kan det vara berättigat att närmare undersöka om dessa grupper kan ha vissa särintressen på undervisningens område och om åtgärder från samhällets sida inom ramen för det allmänna skolväsendet, utöver de redan vidtagna, kan vara motiverade.

Utredningen har intill den 31 oktober 1964 hållit 7 sammanträden samt företagit vissa studiebesök.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

51. Utredningen rörande lärarnas arbetsförhållanden

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 april 1964 för att verkställa utredning rörande lärarnas arbetsförhållanden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 april 1964):

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör, *ordförande*;

Alfredsson, K.-E. N., förbundsjurist;

Bodell, K. G., undervisningsråd, tillika *sekreterare*;

Eriksson, B. Sune, sekreterare;

Hellers, P. A. H., ombudsman;

Nord, B. I., byråchef;

Sandberg, A. B., byråchef;

Stenerudh, K.-E. H., direktör;

Tylén, H. rektor.

Experter:

Almefelt, P. V., byrådirektör;

Karlin, B. G., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 13 oktober 1964);

Rapaport, E., byråchef;

Svensson, Nils-Eric, undervisningsråd (fr. o. m. den 13 oktober 1964).

Lokal: Linnégatan 87, Stockholm; tel. 63 06 80 ankn. 239—242.

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till stadsrådsprotokollet den 3 april 1964):

För de sakkunnigas arbete vill jag här ange följande riktlinjer:

Såsom redan i viss mån framgått, blir syftet med utredningen tvåfaldigt. För

det första skall genom ingående undersökningar lärarnas hela, faktiska arbets-situation kartläggas. Det material, som härvid framkommer, avses kunna utgöra en tillförlitlig grundval för framtida överväganden i förhandlingssammanhang av lärarnas undervisningsskyldighet. Av de sakkunniga skall dock frågor av förhandlingsnatur inte tagas upp.

Utredningens andra, mera konstruktiva syfte är att sätta de sakkunniga i stånd att, främst på grund av vad som framkommer i undersökningarna, överväga åtgärder för rationaliseringar i lärararbetet.

I fråga om den sist angivna delen av utredningsarbetet torde det i varje fall för närvarande inte finnas anledning att närmare precisera de sakkunnigas uppdrag. Under undersökningens gång kan framkomma idéer och uppslag, värda att ges en mera allmän spridning och tillämpning, för att exempelvis förkorta tidsåtgången för utförande av vissa arbetsmoment. Här torde vidare kunna aktualiseras åtgärder, som innebär en ökad koncentration av lärarens arbetsinsatser till yrkets huvuduppgifter. Det bör också framhållas, att denna utrednings tillkomst inte får bli ett hinder för nya insatser under utredningsperioden för att förbättra skolans inre arbete eller för pågående utvecklingsarbete i övrigt inom skolan. Däremot är det av vikt både av undersökningstekniska skäl och med tanke på den konstruktiva delen av utredningsarbetet, att de sakkunniga noga följer pågående utveckling och diskussion på området.

Vad så gäller uppläggningsen av undersökningen av lärarnas arbetssituation torde det vara nödvändigt att bl. a. göra vissa avgränsningar av uppdraget. Det har redan från början stått klart, att undersökningen kommer att inrymma mycket betydande undersökningstekniska svårigheter och att dess genomförande, även om det begränsades till en enda skolform, skulle kräva synnerligen omfattande insatser av tid och resurser för att ge resultat av verkligt värde. Från personalorganisationernas sida har emellertid framförts önskemål om att undersökningen skall omfatta nästan alla typer av läroanstalter och lärarkategorier utanför universiteten och att den skall innefatta jämförelser mellan äldre och nyare organisationsformer. Dessa önskemål måste givetvis vägas mot vådorna av att ytterligare försvåra undersökningen och därmed kanske äventyra dess genomförbarhet och resultatens värde. Det bör vidare framhållas, att en undersökning av lärarnas arbetsförhållanden inom en skolform kan få en allmänt grundläggande betydelse för bedömningen av motsvarande förhållanden även inom andra mer eller mindre likartade läroanstalter.

Även om jag sålunda inte finner det lämpligt eller ens möjligt att ge undersökningen en så vid omfattning som personalorganisationerna önskat, vill jag inte heller — trots att detta i och för sig vore naturligtast — begränsa den till den nya skolorganisationen, i en första omgång grundskolan och i ett senare skede ett nytt gymnasium och tvååriga fackskolor. Såsom nyss redovisats, gjordes redan i propositionen 1962: 64 vissa preliminära uttalanden om vilka skolformer undersökningen kunde tänkas gälla, nämligen »i huvudsak grundskolans olika stadier, de högre kommunala skolorna och de allmänna gymnasierna». Om också utredningsarbetet, med vissa närmare preciseringar, som jag strax återkommer till, ges en sådan vidare ram, är det enligt min mening självklart, att tyngdpunkten i undersökningen liksom naturligtvis i utredningens övriga mera konstruktiva delar klart skall falla inom den nya skolorganisationen. Undersökningar inom äldre organisationsformer bör ske endast i den mån de är av väsentlig betydelse för att belysa de nya skolformerna och deras förhållanden. Mindre fruktbara och för framtiden tämligen intresselösa jämförelser av arbets-

förhållandena inom äldre och inom nyare skolformer bör undvikas. I detta sammanhang vill jag också bestämt ta avstånd från ett under förberedelsearbetet väckt förslag, att utredningen på olika vägar även skulle insamla material till belysning av arbetsförhållandena i olika skolformer under början av 1950-talet.

I fråga om vilka *skolformer* undersökningen bör omfatta, vill jag mera preciserat förorda följande.

Såvitt gäller gruppen högre kommunala skolor bör undersökningen, på lämpligt sätt begränsad, avse tre- eller fyraårig realskola. Om undersökningstekniska skäl talar därför, bör emellertid hinder inte möta mot att medtaga även statlig realskola. En utvidgning till kommunal flickskola och eventuellt även praktisk realskola bör komma i fråga endast om de sakkunniga vid sina närmare överväganden finner det oundgängligen nödvändigt. De begränsade undersökningarna av nu berörda skolformer måste med hänsyn till dessas snara avveckling höra till de första etapperna i de sakkunnigas arbete.

För gymnasiets del bör en till omfattningen på lämpligt sätt begränsad undersökning göras av nuvarande förhållanden. Bland de allmänna gymnasierna bör särskilt försöksgymnasiernas förhållanden uppmärksammas. Trots angelägenheten av att begränsa undersökningens omfång synes det från andra synpunkter vara mest rationellt att inbegripa även tekniska gymnasier och handelsgymnasier. Därest det av gymnasieutredningen föreslagna tidsprogrammet för gymnasierreformen kommer att följas, torde utredningsplanen böra uppläggas på ett sådant sätt, att det blir möjligt att göra studier både rörande förhållandena i det nuvarande gymnasiet och i en ny typ av gymnasium.

Undersökningens huvudobjekt bör nu vara grundskolan. Även skolor av B-typ torde här böra beaktas. I förberedelsearbetet har från flera olika håll särskilt framhållits, att undersökningsarbetet i grundskolan inte bör sätta in förrän den nya läroplanen trätt i tillämpning fullt ut på de olika stadierna och arbets-situationen hunnit stabilisera sig. Detta synes riktigt och jag vill vidare uttala min principiella anslutning till ett under förberedelserna framfört önskemål, att grundskolans samtliga stadier undersökes samtidigt. Om så sker, skulle undersökningen i grundskolan verkställas tidigast under läsåret 1966/67, helst kanske ännu ett år senare, om inte de skolor som utväljes tidigare än normalt införts anordningen med sammanhållna klasser i årskurserna 7 och 8. Ett visst dröjsmål skulle också medföra den fördelen att analys- och metodfrågor kunde hinna grundligt genomarbetas och att en viss praktisk utprövning av metoderna kunde ske dels i de tidigare lagda, mera begränsade undersökningarna i äldre skolformer, dels eventuellt i en särskilt arrangerad försöksetapp för grundskolan.

Först sedan möjligheter föreligger att bedöma värdet av en sålunda påbörjad första undersökningsetapp, bör ställning tagas till frågan om en utsträckning av undersökningen till ett nytt gymnasium och den tvååriga fackskolan.

Även med denna avgränsning i fråga om skolformerna blir antalet *lärarkategorier*, som beröres av undersökningen, betydande. Det är nämligen min uppfattning att denna i princip skall omfatta samtliga lärartyper i de medtagna skolformerna. Småskollärare, folkskollärare, lärare i läroämnena och övningslärare bör sålunda medtagas. Genom att de två sistnämnda kategorierna inrymmer företrädare för ett stort antal olika ämnen med sinsemellan skiftande arbetsförhållanden, blir givetvis antalet kategorier, som skall särhållas, väsentligt större än uppräkningsen ger intryck av. Med den nyss angivna totalramen bör hinder inte heller möta mot att arbetsförhållandena för olika slag av yrkeslärare och speciallärare i grundskolan studeras. Att undersökningen skall ge en kartläggning av

lärarnas hela, faktiska arbetssituation innebär vidare bl. a., att specialuppdrag som studierektor, tillsynslärare, yrkesvalslärare, klassföreståndare, institutionsföreståndare, huvudlärare, bibliotekarie etc. skall bli beaktade; beträffande vissa dylika uppgifter återkommer jag i det följande.

Efter dessa avgränsningsfrågor övergår jag till spörsmål om undersökningens närmare uppläggning i olika avseenden. Jag vill då inledningsvis framhålla, att mina synpunkter i det följande i första hand tar sikte på undersökningen i grundskolan. Modifikationer och begränsningar kan bli aktuella beträffande undersökningar i andra skolformer.

Det är nödvändigt att de sakkunniga inleder arbetet med en grundlig *analys* av de olika delar och moment, av vilka lärarens arbete är sammansatt. Utan anspråk på att här göra annat än en grov och ofullständig indelning och exemplifiering kan jag antyda sammansättningen på följande sätt: planläggning av arbetet för läsåret, för terminen och för kortare perioder; lektions- och laborationsförberedelser, undervisning, efterarbete efter lektioner och laborationer; klassföreståndarskap, elev- och föräldrakontakter av skilda slag, skolsociala uppgifter i övrigt; utarbetande av arbetsmaterial och prov av olika slag, rättning av skrivningar och prov; konferenser och kollegier; fortbildning i organiserad form och av annan art; betygsättning och därmed sammanhängande uppgifter; vård, handhavande och tillsyn av institutioner och materiel etc.

Undersökningen avser till stor del en ren registrering — så objektiv och tillförlitlig som möjligt — av tidsåtgången för den totala arbetsvolymen och de skilda arbetsmoment, som ingår i lärararbetet. Det insamlade materialet skall självfallet ingående belysa variationer i denna tidsåtgång för lärarna individuellt och mellan olika kategorier av lärare. Den registrerade arbetsbelastningen bör emellertid också kunna ställas i relation till faktiska omständigheter av skilda slag, exempelvis skollokalernas ändamålsenlighet, skolans tillgång på kontors-teknisk och annan apparatur, undervisningsmateriel och hjälpmedel av olika slag, tillgången på skrivhjälp och på skolpsykologisk och annan särskild expertis, elevantalet och åldersstadierna i de klasser läraren arbetar med. Andra exempel på data, som naturligen bör ingå i undersökningsmaterialet är uppgifter om lärarens ålder, kön och utbildning liksom tidigare tjänstgöring. Vidare bör bl. a. registreras det totala antalet effektiva undervisningsdagar under läsåret samt lov-dagar, friluftsdagar, tid för skrivningar och liknande avbrott i det normala schemat för såväl skolans olika årskurser som för de enskilda lärarna. Naturligtvis bör också framgå hur de schemabundna lektionerna för den enskilde läraren fördelar sig på veckans dagar och under skoldagen med beaktande också av förändringar häri på grund av koncentrationsläsning eller dylikt, liksom för klasslärarnas del hur ämnesbyte mellan lärare medför undervisning av samma lärare i flera klasser och en begränsning av det antal ämnen han undervisar i. Lärarens övertimmar utöver undervisningsskyldigheten och därmed sammanhängande arbetsuppgifter (förberedelser, skrivningsrättning m. m.) skall självfallet särredovisas. Förekomsten av uppdrag utanför lärartjänsten av mera tidsödande slag torde också bära registreras. Av intresse kan även vara att få uppgift om lärarens egen uppfattning om anledningarna till upplevda svårigheter och till särskilt stor tidsåtgång för vissa uppgifter, om disciplinförhållandena vid skolan och bland de egna eleverna etc.

Vad jag nu berört utgör exempel på frågor, som bör belysas i undersökningen, och data, som kan ha relevans för en bedömning av lärarnas arbetssituation. På de sakkunniga bör ankomma att i den inledande fasen av undersökningsar-

betet, jämsides med den tidigare nämnda analysen av vad som ingår i lärararbetet, närmare precisera dylika frågeställningar eller detaljmålsättningar för undersökningen och fastställa härför erforderliga typer av data.

För belysning av intensiteten och tyngden i olika arbetsuppgifter bör kunna inhämtas uppgifter om hur lärarna själva i grova drag graderar olika arbetsuppgifter inbördes, exempelvis vilka uppgifter som kräver en särskilt hög grad av koncentration eller eljest är särskilt tröttande, och vilka moment, t. ex. deltagande i pedagogdagar och friluftsdagar, som kan medge ett visst mått av avkoppling. Av betydelse för en bedömning av arbetet kan också vara uppgifter om sjukledighetsfrekvens och avgång från tjänsten i förtid.

Ytterligare frågor, som kräver stor uppmärksamhet i den första fasen av undersökningsarbetet, är sådana, som gäller representativiteten i det material som skall insamlas. Hit hör spörsmål om underlagets storlek och valet av undersökningsenheter men också frågor om tidsmässig representativitet. Att undersökningen såvitt möjligt bör belysa förhållandena under ett helt arbetsår torde vara ett för alla parter klart önskemål. Vissa exempel har redan anförts på data, som bör avse hela läsåret. Huruvida registrering ute bland lärarna av tidsåtgången för olika arbetsuppgifter behöver pågå kontinuerligt under ett helt läsår eller med lämpliga avvägningar kan inskränkas till stickprovsmässigt valda perioder blir emellertid en fråga för de sakkunniga att ytterligare överväga. Uppgifter även beträffande ferietidens utnyttjande för arbete med anknytning till lärartjänsten är naturligtvis av stort intresse för totalbilden av lärarnas arbetssituation.

Nödvändigt är vidare, att de sakkunniga ägnar *undersökningsmetodiken* en ingående prövning. Vissa erfarenheter om svårigheterna på området och risker för felkällor samt uppslag i fråga om lämpliga metoder torde de sakkunniga kunna erhålla från *dels* några få tidigare undersökningar på skolans område av i viss mån liknande natur, möjligen även de i anslutning till 1957 års skolberedningsarbete genomförda s. k. kursplaneundersökningarna och motsvarande undersökningar inom gymnasieutredningen, *dels* gjorda arbetstidsundersökningar inom näringslivet, *dels* de undersökningar, som på senare tid utförts inom försvaret genom militära arbetstidsberedningen, *dels* kanske också utländska undersökningar av liknande art. De nämnda undersökningarna torde dock bara i begränsad omfattning kunna ge de sakkunniga vägledning. Metoderna måste under alla förhållanden genomtänkas från grunden med utgångspunkt i de förhållanden det här gäller.

Eftersom en stor del av lärarnas arbetstid normalt är förlagd till hemmet, finns knappast någon möjlighet att med objektiva arbetsmättningsmetoder kartlägga vad som utföres utom lektionstid. Undersökningsmetoderna bör visserligen inte läsas i detta sammanhang och vidare bör möjlighet föreligga att parallellt använda olika metoder. Det synes dock vara sannolikt, att undersökningen till större eller mindre del måste baseras på personliga enkäter. Även om jag hyser tillit till den goda viljan och vaksamheten mot bristande objektivitet hos den kår, vars arbetsförhållanden skall undersökas, är det med hänsyn till att resultaten bl. a. skall kunna åberopas i förhandlingssammanhang klart, att synnerlig omsorg, särskilt vid tillämpning av enkätmetoden, måste nedläggas på planeringen och genomförandet av undersökningen, för att den skall ge ett så långt möjligt objektivt och tillförlitligt resultat. Utrymmet för personliga skattningar, om vilkas realism tvekan kan råda, måste göras så litet som möjligt.

Under förberedelsearbetet har diskuterats att göra direkta fältstudier, base-

rade på förutsättningen att lärare vid någon eller några skolor, där möjligheter finns att bereda arbetsplats m. m., till skolan förlägger allt det arbete, som eljest sker i hemmet. Ett sådant arrangemang skulle kunna vara värdefullt både från undersökningsteknisk synpunkt och med hänsyn till de mera konstruktiva utredningsuppgifterna i rationaliseringssyfte. Genom möjligheten att åtminstone tidvis följa läraren i hans arbete på nära håll skulle bl. a. objektiviteten i undersökningarna kunna stärkas och bättre insikter kunna nås om tyngden i olika arbetsuppgifter; samtidigt får givetvis beaktas, att underlaget i en sådan begränsad undersökning kan bli tämligen osäker från statistisk synpunkt. Såsom ett rationaliseringsexperiment i aktivt samspel med de i undersökningen deltagande lärarna kan anordningen måhända ge mera. Tillfälle skulle kunna ges att studera exempelvis tids- och effektivitetsvinster genom omedelbar tillgång i arbetslokalerna till bl. a. bibliotek och kontorstekniska hjälpmedel; problem rörande schemaläggning och utnyttjande av håltimmar skulle måhända kunna ses från en ny aspekt, av betydelse också för allmänt aktuella frågor om klassföreståndarskapets utövande, elevkontakter m. m. — Det här i korthet antydda uppslaget bör ytterligare övervägas av de sakkunniga i samband med övriga metodproblem.

För att undvika missförstånd vill jag här framhålla, att det självfallet inte är avsikten, att denna utredning skall ge sig i kast med rent pedagogiska och undervisningsmetodiska spörsmål. Arbetsmetoder, som hänför sig t. ex. till sättet att utföra skrivningsrättning, föra elevanteckningar, framställa arbetsmaterial och dylikt, skall däremot lika självfallet kunna studeras, jämföras och värderas. Intet bör heller hindra att i undersökningen uppmärksammas om lektionstiden i olika avseenden blir ineffektivt utnyttjad t. ex. på grund av brist på tekniska hjälpmedel. Också andra skäl talar för att klassrumsdörren inte får vara stängd för undersökarna. Jag är övertygad om att skolledare och lärare kommer att möta undersökningen med sådan förståelse för det positiva syftet, att önskemål att få närvara i erforderlig omfattning även under lektionerna inte skall utgöra något problem.

Vad jag hittills berört i fråga om analysarbete, fastställande av datatyper, val av undersökningsmetoder m. m. hänför sig till en första, inledande fas i undersökningen, där de sakkunniga förutsättes ta aktiv del i och gemensamt ansvar för att uppläggningsen så långt möjligt blir sådan, att resultaten kan omfattas med tilltro från skilda parter. Redan i denna fas krävs dock tillgång till matematisk-statistisk och annan undersökningsteknisk expertis samt till utanförstående skol-expertis från skilda områden.

I den därpå följande fasen, som innefattar utförandet av själva kartläggningsarbetet, insamling, granskning och bearbetning av material, bör arbetet i största möjliga utsträckning utföras självständigt av särskild expertis utanför de sakkunnigas krets och fristående från de partsintressen, som utgör bakgrunden till undersökningen. Man får dock vara på det klara med att även i denna fas kommer att finnas behov — bl. a. för granskning av insamlat enkätmaterial — av kvalificerad skolexpertis.

Vad gäller själva bearbetningsmetodikens förutsätter jag, att någon form av maskinell bearbetning blir nödvändig med hänsyn till materialets omfattning.

I en tredje fas av undersökningsarbetet bör de sakkunniga åter träda in med full aktivitet för att taga ställning till de framkomna resultaten. De bör sedan på grundval härav framlägga sina slutsatser och bedömningar om arbetets anordning i olika avseenden och vidare de förslag till åtgärder för rationalisering och förbättring av arbetet, som de finner undersökningarna ge anledning till.

Däremot bör det, såsom tidigare framhållits, inte ankomma på de sakkunniga att överväga frågor av förhandlingsnatur. Redovisning av resultaten av undersökningarna och utredningens arbete i övrigt bör, om så finnes önskvärt och lämpligt, kunna framläggas i etapper.

Önskemål om en sådan etappredovisning i en speciell fråga framfördes redan i den inledningsvis nämnda propositionen 1962:54. Det framhölls nämligen där, att i undersökningen borde ägnas uppmärksamhet och studium inte minst åt den del av lärarnas och andra befattningshavares åligganden som rör tillsyn, handhavande och vård av *undervisningshjälpmedel och annan materiel* samt institutionsföreståndaruppgifter o. d.; en första partiell redovisning borde om möjligt göras rörande dessa frågor med anknytning till undervisningshjälpmedel och annan materiel. I denna speciella del av undersökningsarbetet, som måhända bör läggas upp som en separat undersökning med förtur, har sålunda också förutsatts ett studium av inte bara lärarnas utan även andra befattningshavares åligganden. Här beröres alltså vissa rent kommunalt reglerade tjänster, t. ex. vaktmästartjänster för grundskolan. Vad gäller sådana kategorier utanför lärarkåren torde få förutsättas, att undersökningen inskränkes till sådana sysslor, som är nära förbundna med lärarnas arbete, d. v. s. i huvudsak uppgifter rörande tillsyn, handhavande och vård av undervisningshjälpmedel och annan materiel. Samtidigt måste man givetvis i utredningen ha klart för sig att även andra arbetsuppgifter regelmässigt ingår i deras totala arbetsvolym.

Slutligen torde här böra erinras om att en utredning om fem dagars arbetsvecka i skolan m. m. — den s. k. skolarbetstidsutredningen — för närvarande pågår och att enligt direktiven för denna ett samarbete i vissa frågor med de sakkunniga som skall ansvara för den här aktuella utredningen kan vara påkallat.

Utredningen har under tiden fram till den 1 november 1964 hållit 5 sammanträden samt därjämte gruppsammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

52. ADB-utbildningssakkunniga

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1964 för att bereda frågan om utbildning i automatisk databehandling:

Selldén, Å. S. E., t.f. byrådirektör, *ordförande*;

Lundberg, J. B. F., avdelningschef;

Moll, O. G., lektor;

Nordström, L. W., byråchef.

Expert:

van Tongeren, H., byrådirektör (fr. o. m. den 24 september 1964).

Sekreterare:

Cedheim, B. O., byrådirektör.

Lokal: Svartmangatan 9, 3 tr.; postadress Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. 20 87 69.

Vid uppdragets fullföljande har de sakkunniga att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria angående riktlinjer

för beredning av frågan rörande utbildning i ADB (automatisk databehandling).

1. Utvecklingen inom ADB-området har gått mycket snabbt. Man torde böra räkna med att datamaskiner inom en inte avlägsen framtid kommer att utnyttjas som hjälpmedel inom praktiskt taget alla områden. Med den vidgade användningen av den automatiska databehandlingen följer krav på utbildning. Behovet av utbildning för de speciella arbetsuppgifterna inom ADB-området har framhållits i skilda sammanhang. Frågan behandlades av kommittén för maskinell databehandling, i remissyttrandena över denna kommittés förslag och i propositionen angående organisationen av den automatiska databehandlingen inom statsförvaltningen (prop. 1963: 85). Den har även berörts i en motion till 1964 års riksdag (II 1964: 784). Utbildning genom kurser i ADB har hittills anordnats av bl. a. universiteten, statskontoret, överstyrelsen för yrkesutbildning, statistiska centralbyrån och maskinfirmorna.

2. Vid övervägande av hur utbildning inom ADB-området bör anordnas måste givetvis beaktas att utbildningsbehoven varierar i fråga om karaktär och nivå.

2.1. Ett snabbt växande antal befattningshavare inom näringsliv och förvaltning kommer att i sitt arbete få kontakt med automatisk databehandling. Detta aktualiserar frågan om inte redan inom det allmänna skolväsendet bör ges en viss orientering om ADB.

2.2. På det akademiska stadiet kommer successivt att ske en breddning av undervisning med ADB-tillämpningar till allt fler utbildningslinjer. Fördjupad utbildning för särskilt avancerade tillämpningar kommer att ske, huvudsakligen knuten till undervisning inom respektive kunskapsområde.

2.3. Härutöver kan en mera specialiserad icke-akademisk ADB-utbildning behövas, som inte ingår i eller kompletterar annan högre utbildning utan är avsedd för personal, som skall utföra vissa slag av arbetsuppgifter inom ADB-området såsom detaljutformningen av maskinernas arbetsprogram och förberedelserna för och övervakningen av maskinernas arbete.

2.4. För många redan yrkesverksamma behövs undervisning i ADB såsom ett led i fortbildningen inom yrket. För vissa yrken torde denna ADB-utbildning kunna begränsas till en information om teknikens möjligheter som hjälpmedel.

3. Inom de närmaste åren kommer gymnasiet att reformeras och samtidigt därmed fackskolan att införas i mer definitiva former. 1960 års gymnasieutredning har föreslagit, att orientering om ADB skall ges i ämnet redovisning inom det nya gymnasiets ekonomiska sektor. En överarbetning av gymnasieutredningens och fackskoleutredningens förslag pågår inom en av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning gemensamt tillsatt läroplansgrupp. Det torde få ankomma på denna grupp att överväga, om inte orienteringen om ADB bör utvidgas till flera, eventuellt alla gymnasiets studievägar och om inte en viss orientering bör ges även i fackskolan.

4. Akademisk utbildning i ADB förekommer redan nu i begränsad omfattning. Denna utbildning avser dels datamaskinernas konstruktion och dels metodiken för utnyttjandet av maskinerna. Denna metodik är problemorienterad, vilket innebär att de metoder, som utvecklats för lösning av beräkningsproblem, s. k. matematisk ADB, endast till en del är gemensamma med de metoder, som används för att utnyttja maskinerna som ett kontorstekniskt hjälpmedel, s. k. administrativ ADB. Utbildning i matematisk ADB ges f. n. inom civilingenjörsutbildningen samt i ämnet numerisk analys inom de filosofiska fakulteterna.

Frågan om anordnande av akademisk utbildning i administrativ ADB och därmed sammanhängande frågor utreds för närvarande av en av kanslern för rikets universitet tillsatt kommitté och kommer därför inte att närmare behandlas i detta sammanhang.

5.1. De största personalgrupperna inom ADB-området är för närvarande programmerare, operatörer och systemanalytiker. Gränserna mellan dessa tre personalkategorier är dock flytande. Det förekommer t. ex. ofta att systemanalytikern utför även programmeringen eller att programmeraren får ansvara också för systemuppläggningsen.

5.2. Flertalet arbetsuppgifter för de nu nämnda personalgrupperna inom administrativ ADB är inte av sådan art, att akademisk utbildning krävs. För vissa kvalificerade arbetsuppgifter är dock sådan utbildning betydelsefull. Bland de förkunskaper, som generellt erfordras för arbete med ADB, bör främst nämnas goda kunskaper i engelska, eftersom maskinbeskrivningarna och den övriga facklitteraturen som regel kommer från USA och inte översätts till svenska. Vissa förkunskaper i matematik behövs i programmeringsarbetet, men inom administrativ ADB räcker det med relativt elementära kunskaper.

Samtliga här aktuella personalkategorier behöver emellertid en gedigen fackutbildning i ADB, särskilt då det gäller administrativ ADB. Denna fackutbildning kan i viss utsträckning böra differentieras efter de olika kategorierna, men specialiseringen får inte drivas så långt, att översikten över arbetsfältet går förlorad. Utbildningen torde emellertid under alla förhållanden bli så specialiserad, att man inte bör inom gymnasiet eller fackskolan inrätta särskild studieväg härför. Däremot kan det måhända vara motiverat att inom vissa studievägar ge den i punkt 3 nämnda orienteringen om ADB en något större omfattning.

5.3. Det synes sannolikt att ett snabbt växande behov kommer att föreligga av personal för mera speciella arbetsuppgifter inom automatisk databehandling för vilka erfordras en fackutbildning, vilken är mer omfattande än vad som kan ges inom det allmänna skolväsendet utan att därför i regel vara av akademisk karaktär. Frågor sammanhängande med en dylik utbildnings omfattning, innehåll och organisation bör övervägas av särskilda sakkunniga. Utöver denna huvuduppgift bör de sakkunniga överväga fortbildningsproblemet samt framföra synpunkter på en eventuell orientering om ADB inom gymnasiet och fackskolan. I sistnämnda fråga bör kontakt tas med den i punkt 3 nämnda läroplansgruppen. ADB-utbildning på universitetsstadiet ingår inte i de sakkunnigas arbetsuppgifter, men kontakt bör hållas med myndigheter och kommittéer, som ansvarar för och överväger härmed sammanhängande frågor.

6. De sakkunnigas arbete bör omfatta en bedömning av utbildningsbehovet och förslag till hur detta behov skall tillgodoses samt en beräkning av kostnaderna härför.

En av de sakkunnigas första uppgifter bör därför bli att kartlägga behovet av och tillgången på olika kategorier av ADB-utbildad personal i nuläget samt att söka bedöma det framtida behovet av sådan personal, även beträffande kategorier för vilka ADB-utbildning hittills inte anordnats vare sig i Sverige eller utomlands. Vissa jämförelser med utvecklingen utomlands, särskilt i USA, torde därvid böra göras.

6.1. Frågan om differentiering av fackutbildningen i ADB bör ägnas särskild uppmärksamhet. Bland frågor som bör övervägas kan nämnas:

Kan fackutbildningen t. v. begränsas till en grundläggande utbildning i administrativ ADB?

Behövs någon icke-akademisk fackutbildning av programmerare för matematisk ADB?

Bör särskilda fackutbildningskurser för systemanalytiker anordnas? Härvid måste särskilt beaktas, hur den akademiska utbildningen inom området kommer att ordnas.

Bör en grundläggande utbildning av ingenjörer för arbetsuppgifter, som inte är speciella för viss maskintyp, anordnas, eventuellt som fortbildningskurser för närmast gymnasieingenjörer?

6.2. På grundval av uppskattningar av de olika utbildningsbehoven bör förslag framläggas rörande huvudsakligt kursinnehåll samt beträffande omfattningen av stödkurser i ämnen, som bör ingå i fackutbildningen utan att dock vara huvudämnen.

6.3. Då det gäller undervisningens organisation bör förslag framläggas rörande fördelningen på olika undervisningsformer. De erfarenheter av utbildning i ADB, som nåtts vid tidigare anordnade kurser (jfr punkt 1) bör därvid utnyttjas. Av stor betydelse för undervisningens organisation blir utnyttjandet av tekniska hjälpmedel, exempelvis datamaskiner, programmerad undervisning och eventuellt även film- och televisionstekniken. Behovet av sådana hjälpmedel bör anges. Förslaget bör även särskilt gå in på frågan om i vilken utsträckning utbildningen skall anknytas till existerande maskinell utrustning samt hur en alltför hård specialisering till viss maskintyp skall kunna undvikas.

Frågan om praktikanttjänstgöring bör utredas och förslag framläggas rörande dess omfattning och organisation samt beträffande de villkor, som skall ställas på mottagare av praktikanter.

Spörsmålet om kurstidens längd måste prövas med hänsyn till bl. a. kursinnehåll och praktikanttjänstgöring. Därvid måste beaktas att utbildningen oftast torde få formen av en påbyggnad på en redan lång grundutbildning.

6.4. Frågan om hur lärare skall rekryteras bör övervägas och förslag framläggas till en lösning dels på kort sikt och dels på längre sikt. Särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om utbildning av lärare i ADB. Kravet på kvalitet bör därvid vägas mot kravet på att verksamheten måste påbörjas utan dröjsmål. Ett anslag för utbildning av lärare i ADB har beviljats av riksdagen.

6.5. I de sakkunnigas uppgifter skall vidare ingå att framlägga förslag rörande den organisatoriska inplaceringen i utbildningsväsendet av den icke-akademiska fackutbildningen i ADB samt beträffande förläggningen av sådan utbildning till olika skolformer och orter. Det bör därvid övervägas huruvida det i vissa fall kan vara ändamålsenligt att uppdra åt enskild huvudman att med statligt stöd anordna ADB-utbildning. Problemen med anskaffning av lämpliga skollokaler bör beaktas.

6.6. Särskilda beräkningar av de kostnader, som utbildning enligt de sakkunnigas förslag kommer att draga, skall utföras, varvid alternativa beräkningar bör göras för olika kombinationer av alternativa förutsättningar rörande exempelvis utbildningstidens längd, utbildningens lokalisering och dess organisation. Förslag bör även framläggas rörande sättet för finansiering av kostnaderna.

7. Som anfördes i propositionen angående riktlinjer för fortsatt utbyggnad av universitets- och högskoleväsendet m. m. (prop. 1963: 172 s. 229) bör målet vara att göra den icke-akademiska högre utbildningen tillgänglig och attraktiv för ungdom med skiftande grundläggande utbildning. Icke-akademiska utbildningsmöjligheter i ADB bör kunna bli av betydelse också i detta sammanhang. Genom de för närvarande goda framtidsutsikterna inom ADB-området bör det nämligen

vara möjligt att till dylik utbildning attrahera personer med utbildning på olika nivåer och av olika inriktning. Utbildning i ADB borde kunna utgöra ett alternativ till akademisk utbildning även för många ungdomar med socialt eller humanistiskt inriktad förutbildning.

8. Utredningen bör bedrivas skyndsamt och förslagen må framläggas succesivt. I fråga om övervägandena rörande orientering om ADB i gymnasiet och fackskolan måste speciellt beaktas, att utformningen av dessa skolformers läroplaner inom kort torde komma att slutligt fixeras.

De sakkunniga har intill den 31 oktober 1964 hållit 6 sammanträden. Härjämte har överläggningar med representanter för statistiska centralbyrån m. fl. ägt rum.

Med skrivelse till skolöverstyrelsen den 30 september 1964 har de sakkunniga framfört synpunkter på frågan om orientering i ADB inom gymnasium och fackskola.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1965.

53. *Sakkunnig för utredning av vissa frågor i samband med tillkomsten av universitetsbiblioteket i Umeå*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utreda i vilken utsträckning det i 4 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen omfördälda granskningsexemplaret bör överlämnas till universitetsbiblioteket i Umeå jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Tynell, L. V., förste bibliotekarie.

Lokal: Kungl. biblioteket, Box 5039, Stockholm 5; tel. 24 10 40.

Direktiven för utredningen, se kungl. brev den 29 juni 1964 till statens nämnd för förhandlingar med kommuner angående uppdrag åt nämnden rörande universitetsbiblioteket i Umeå m. m.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1965.

54. *Lokal- och utrustningsprogramkommittéer för universitet och högskolor*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram för universitet och högskolor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1964):

Kommittén för Uppsala

Wijkman, E. G. B., universitetsråd, *ordförande*;

Lindstrand, Leif, avdelningsdirektör;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., byråchef.

Expert:

Öbrink, K.-J., laborator (fr. o. m. den 1 november 1964).

Biträdande sekreterare:

Bergman, B. T., byrådirektör;

Hörlin, P.-O., förste byråsekreterare.

Förekommande smärre hyresärenden har behandlats genom underhandskontakter inom kommittén.

Kommittén för Lund

Hammar, S. H., universitetsråd, *ordförande*;

Broberg, K. B., professor;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Bergman, B. T., byrådirektör;

Hörlin, P.-O., förste byråsekreterare.

Kommittén har under tiden t. o. m. den 31 oktober 1964 hållit ett **sammanträde**.

Kommittén för Göteborg

Rönmark, L. C. A., professor, rektor, *ordförande*;

Engelmark, B. E., professor;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., byråchef.

Expert:

Grönfors, K. G. W., professor, rektor (fr. o. m. den 15 oktober 1964).

Biträdande sekreterare:

Bergman, B. T., byrådirektör;

Hörlin, P.-O., förste byråsekreterare.

Kommittén har under tiden t. o. m. den 31 oktober 1964 hållit ett **sammanträde**.

Kommittén för Stockholm

Woxén, R., generaldirektör, professor, *ordförande*;

Bergström, K. S. D., professor;

Henriksson, G. A., professor;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Nial, S. H., professor, rektor;

Olrog, O. Ch., byggnadsråd;

Rudhe, R. S., byråchef.

Experter:

Brommesson, P.-A., direktör;

Hagbergh, G. G. E., avdelningsdirektör;
Hermansson, Nils, disponent;
Ingvar, L. O. A. H., byrådirektör;
Kierkegaard, C. P. J. H., docent (fr. o. m. den 1 december 1964);
Laurin, K., byrådirektör;
Sköld, L. G., rektor;
Törnlund, S. G., assessor;
Weibull, M. C., docent.

Sekreterare:

Holm, E. O., jur. kand.

Biträdande sekreterare:

Bergman, B. T., byrådirektör;

Hörlin, P.-O., förste byråsekreterare.

Kommittén har under tiden t. o. m. den 31 oktober 1964 hållit två sammanträden. Därutöver har expertgruppen för bespingsfrågor sammanträtt fem gånger.

Kommittén för Umeå

Larsson, L.-G., professor, rektor, *ordförande*;

Fors, S. R., byråchef;

Lindstrand, L., avdelningsdirektör;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., byråchef.

Experter (fr. o. m. den 1 december 1964):

Andersson, N. E., professor;

Björkman, M., docent;

Frankenhaeuser, C. B., docent;

Hellmér, S.-O., stadsbibliotekarie;

Johnels, J. A. G., professor;

Lennander, S. K., universitetslektor.

Lindahl, P. E. A. A., professor;

Lüning, K. G. T. G:son, professor;

Minnhagen, E. L. W., professor;

Nyholm, K.-G., professor;

Odeblad, E. E., docent;

Sjörs, H. M., professor;

Sköld, L. G., rektor;

Virgin, H. I., professor.

Förekommande ärenden har behandlats under hand.

Samarbetsnämnden för kommittéerna

Woxén, R., generaldirektör, professor, *ordförande*;

Hammar, S. H., universitetsråd;

Larsson, L.-G., professor, rektor;

Rönnmark, L. C. A., professor, rektor;

Wijkman, E. G. B., universitetsråd.

Sekreterare:

Moll, O. G., lektor.

Biträdande sekreterare:

Bergman, B. T., byrådirektör (fr. o. m. den 1 november 1964);

Ericson, Berit Constance (fr. o. m. den 23 oktober 1964);

Hörlin, P.-O., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 november 1964);

Lokal: Wenner-Gren Center, Sveavägen 166; tel. växel 23 76 80 (post-adress: Box 23 037, Stockholm 23).

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 29 juni 1964):

I propositionen 1964: 50 förordnades, att lokal- och utrustningsprogramkommittéer skulle organiseras för universitet och högskolor, en för var och en av universitets- och högskoleorterna. Kommittéernas uppgifter borde enligt propositionen vara att inom ramen för av statsmakterna godtagna program för verksamhetens utbyggnad utarbeta lokalprogram och förslag till utrustning för samtliga läroanstalter på respektive universitets- och högskoleort. Riksdagen har icke haft någon erinran mot förevarande förslag (SU 119; Rskr 293). I enlighet härmed bör ifrågakvarande kommittéer nu komma till stånd.

Såsom framgått av det föregående skall *kommittéernas uppgift* vara att för verksamhetens utbyggnad vid berörda universitet och högskolor utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram, de senare även innefattande kostnadsramar. Kommittéerna skall härvid utgå från av statsmakterna godtagna program för verksamhetens utbyggnad. Därjämte bör de beakta den verksamhet, som finansieras av forskningsråd och därmed jämförliga organ. Vidare bör kommittéerna utreda de lokal- och utrustningsbehov, som kan föranledas av förslag från vederbörande lokala eller centrala universitets- och högskolemyndigheter. Programarbetet bör avse lokaler och utrustning för bl. a. undervisning, forskning och förvaltning samt serviceanordningar såsom bespising för anställda och studerande. Däremot bör arbetet icke omfatta studentkårlokaler.

Vad gäller planeringen av snickeriinredningar, elarmatur och möbler m. m. torde få hänvisas till vad som uttalats härom i förutnämnda proposition (s. 152).

Lokalprogrammen skall av kommittéerna successivt överlämnas till byggnadsstyrelsen (motsvarande) och utrustningsprogrammen till utrustningsnämnden för universitet och högskolor. Dessa myndigheter har därefter att vidtaga på dem ankommande åtgärder för programmens realiserande, innefattande bl. a. äskande av medel hos Kungl. Maj:t.

Frågor rörande förhyrning av lokaler för läroanstalterna bör prövas av kommittéerna, innan vederbörande myndighet ingår hyresavtal.

Kommittéerna bör i sitt arbete särskilt beakta möjligheterna till ett effektivt och flexibelt utnyttjande av lokal- och utrustningsresurser. Ett sambruk av resurserna mellan läroanstalter, fakulteter och institutioner bör i största möjliga utsträckning eftersträvas. I detta sammanhang torde få erinras om att i den förutnämnda propositionen 1964: 50 uttalades dels att syftet med att organisera *en* kommitté för var och en av universitets- och högskoleorterna bl. a. var att i största möjliga utsträckning kunna tillvarataga föreliggande möjligheter till gemensamt utnyttjande två eller flera läroanstalter eller fakulteter emellan av lokaler och utrust-

ning, dels att i propositionen förordade riktlinjer för institutions- och institutionsgruppsindelningen borde vara vägledande i arbetet med uppgörande av lokalprogram.

I programarbetet bör särskilt övervägas sådana lösningar, som leder till att, å ena sidan, lokaler för lägre utbildning och, å andra lokaler för högre utbildning och forskning hålles samman, allt i den mån så befinnes lämpligt. Beträffande undervisningslokaler bör förutsättas ett utnyttjande av desamma under c:a 40 timmar per vecka. Vid utformningen av programmen bör självfallet alla möjligheter att begränsa kostnaderna tillvaratagas. Vidare bör programmen uppgöras med beaktande av angelägenheten av att lokalerna med minsta möjliga kostnad skall kunna tillbyggas för utökade behov.

Föreskrifter med normer för dimensioneringen av programmen torde sedermera komma att utfärdas av Kungl. Maj:t.

Beträffande *kommittéernas verksamhetsområden* uttalades i förutnämnda proposition, att för varje universitets- och högskoleort skulle organiseras en kommitté och att denna skulle ha till uppgift att utarbeta program för samtliga högre läroanstalter på ifrågavarande ort. De olika kommittéerna bör omhänderha programarbetet för följande läroanstalter, nämligen kommittén för

Uppsala: universitetet;

Lund: universitetet, tekniska högskolan och socialhögskolan;

Göteborg: universitetet, Chalmers tekniska högskola, handelshögskolan och socialhögskolan;

Stockholm: universitetet, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan och socialhögskolan; därjämte bör farmaceutiska institutet tills vidare tillhöra denna kommittés verksamhetsområde;

Umeå: universitetet och socialhögskolan.

Åt kommittéerna bör vidare kunna uppdragas att omhänderha programarbetet rörande lokaler och utrustning för andra institutioner för högre utbildning och forskning och därmed jämförlig verksamhet än de som här medtagits.

Vad gäller *riktlinjer för verksamhetens utbyggnad* bör kommittéernas arbete tills vidare — innan ställning tagits till resultatet av 1963 års universitets- och högskolekommittés arbete — grundas på följande antaganden om totalantalet närvarande studerande vid läroanstalterna omkring år 1970 (jfr propositionerna 1963: 172 och 1964: 74). Siffrorna avser samtliga studerande enligt den officiella statistikens definition. Programmen bör emellertid uppgöras med utgångspunkt i antalet i undervisningen deltagande studerande, varför en lämpligt avvägd reduktion av antalet studerande bör ske.

Fakultet (högskola)	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå
Teologisk	750	750	—	—	—
Juridisk	2 000	2 000	—	2 000	—
Humanistisk och samhällsvetenskaplig	5 500	3 500 ¹	4 000	8 000	1 000
Handelshögskola	—	—	1 100	(1 400) ²	—
Matematisk-naturvetenskaplig ..	5 000	5 000	4 000	5 000	1 400
Teknisk	—	3 200	4 000	4 700	—
Medicinsk	1 000	1 700	1 500	2 400	700
Odontologisk	—	600	600	700	300
Summa	14 250	17 850	15 200	22 800 (+ 1 400)	3 400

¹ Exkl. civilekonomutbildning;

² Civilekonomutbildning;

³ Avser handelshögskolan i Stockholm, som icke ingår i kommitténs uppdrag.

Såsom riktpunkt för socialhögskolornas utbyggnad bör tills vidare gälla en in- tagningskapacitet omkring år 1970 av 750 platser, fördelade med 240 i Stockholm, 180 i Göteborg, 180 i Lund och 150 i Umeå (jfr propositionen 1964: 48). Beträf- fande farmaceutiska institutet torde riktlinjer för utbyggnaden få meddelas fram- deles.

I fråga om *kommittéernas sammansättning* anfördes i propositionen 1964: 50, att i kommittéerna borde ingå representanter för byggnadsstyrelsen (motsvarande), utrustningsnämnden för universitet och högskolor, universitetskanslersämbe- tet samt för var och en av de läroanstalter, som beröres av vederbörande kom- mittés arbete. Kommittéernas sammansättning bör bli den nu anförda, dock bör därjämte en representant för statskontoret ingå i varje kommitté. I kommittén för Stockholm bör därutöver ingå ytterligare en ledamot. Vissa läroanstalters — handelshögskolans i Göteborg, farmaceutiska institutets och socialhögskolornas — representation torde böra ges den formen, att en representant för läroanstal- ten får ställning som expert i vederbörande kommitté. Till kommittéerna bör vi- dare kunna knytas de ytterligare experter, som befinnes erforderliga.

Av central betydelse för arbetet med lokal- och utrustningsprogrammen är att ett nära *samarbete mellan kommittéerna* etableras. Dessa bör nämligen tillämpa enhetliga normer vid programmens uppgörande. Vidare torde många frågor vara av sådan art, att utredningsarbetet lämpligen kan samordnas. För att åstadkom- ma enhetliga normer och samordning i övrigt bör ordförandena i de skilda kom- mittéerna bilda en samarbetsnämnd. Frågor av principiell betydelse bör prövas av samarbetsnämnden och, därest de är av större vikt, av denna underställas Kungl. Maj:ts prövning, innan program utarbetas. Det bör även åligga samarbets- nämnden att ha ett allmänt överinseende över programarbetet i de olika kom- mittéerna.

Ett för samtliga kommittéer gemensamt sekretariat bör upprättas. Sekretariatet bör ledas av en huvudsekreterare. Arbetet inom sekretariatet torde böra ordnas så, att till viss kommitté eller vissa kommittéer företrädesvis blir knuten viss sekreterare. Med hänsyn bl. a. till att arbetsbelastningen kommittéerna emellan kan bli ojämn och till att vissa utredningar torde kunna utföras gemensamt för kommittéerna bör sekretariatetsresurserna vara rörliga. Biträde med utredningar m. m. åt kommittéerna bör i viss utsträckning kunna lämnas av byggnadsstyrel- sen (motsvarande), utrustningsnämnden för universitet och högskolor, universi- tetskanslersämbetet och vederbörande läroanstalt.

Slutligen bör understrykas, att kommittéerna bör bedriva sitt arbete i nära samråd med berörda myndigheter, läroanstalter, andra kommittéer och utred- ningar. Det bör även åligga kommittéerna att hålla chefen för ecklesiastikdepar- tementet underrättad om arbetets fortgång.

Samarbetsnämnden har under tiden t. o. m. den 31 oktober 1964 hållit ett sammanträde.

Kommittéernas och nämndens arbete beräknas fortgå under år 1965.

55. *Sakkunniga för utredning rörande samlevnadsfrågor och sexual- upplysning*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 oktober 1964 för att över- väga och framlägga förslag rörande *dels* sexualundervisningens och sexual- upplysningens omfattning, innehåll och mål, *dels* åtgärder till förbättrande

av undervisningen och upplysningsverksamheten på ifrågavarande område:
Lund, R. F., undervisningsråd, *ordförande*;
Bergström-Walan, Maj-Brith, fil. lic.;
Boëthius, C. G., redaktör;
Granstrand, R., studerande;
Heeger, Birgitta, ungdomsinstruktör;
Ottersen, J. O., rektor;
Rodhe, G., skolöverläkare;
Sjövall, T., leg. läkare;
Wickbom, T. A., rektor.

Lokal: Skolöverstyrelsen, Fack, Stockholm 8; tel. 22 24 00 (ordf.).

Direktiven för utredningen har angivits i kungl. brev den 9 oktober 1964:

De sakkunniga skola under sitt arbete beakta de erfarenheter som vunnits av sexualundervisningen i skolorna och av upplysningsverksamheten i samlevnadsfrågor inom ungdomsverksamhet och folkbildningsarbete ävensom de rön och erfarenheter som gjorts på detta och närliggande områden inom medicinsk, psykologisk och social forskning.

De sakkunnigas överväganden och förslag skola avse den undervisning som meddelas inom skolväsendet samt den upplysningsverksamhet, inriktad på skolans olika åldersstadier, som förekommer eller bör förekomma vid sidan av den egentliga skolundervisningen.

Vid sina överväganden av vilka värderingar, som skola läggas till grund för sexualundervisningen, böra de sakkunniga se denna undervisning som ett led i den uppfostran för mänsklig samlevnad vilken skolan och övriga institutioner för fostran och upplysning har till uppgift att meddela. De värderingar, från vilka undervisningen och upplysningsarbetet i sexual- och samlevnadsfrågor skola utgå, böra därför sammanfalla med de grunder, på vilka skolans etiska fostran i allmänhet skola bygga.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

56. *Filmcensurutredningen*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1964 för att verkställa utredning rörande den statliga filmcensurens ställning jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 november 1964):

Ekblad, S. G., rättsavdelningschef, *ordförande*;
Gustavsson, K. Rune, ombudsman, led. av II kamm.;
Gärde Widemar, Ingrid, advokat, led. av II kamm.;
Möller, Y. A., chefredaktör, led. av I kamm.;
Peterson, Thage, E. G., förbundssekreterare;
Wennerfors, A. A:son, studierektor, led. av II kamm.

Sekreterare:

Ekman, G. O. S., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Johnson, Olle P., t. f. byrådirektör.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00; rikssamt. 23 62 00.

Direktiv: (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 9 oktober 1964):

Statlig filmcensur har i Sverige förekommit sedan 1911. Gällande bestämmelser om censuren finns i förordningen den 5 juni 1959 (nr 348) om biografförställningar (den s. k. biografförordningen) och i instruktionen för statens biografbyrå den 31 maj 1963 (nr 357).

Enligt 3 § biografförordningen må biografbyrån ej godkänna film eller del av film, vars förevisande på grund av det sätt, varpå händelserna skildras, och det sammanhang, vari de förekommer, kan verka förråande eller skadligt upphetsande eller förleda till brott. Ej heller må film eller del av film godkännas, om dess förevisande kan anses olämpligt med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt eller kan lända till upplysning om förhållanden, vilkas uppenbarande kan medföra men för försvaret eller eljest för rikets säkerhet. Biografbyrån äger även i annat fall vägra godkänna film eller del av film om biografbyrån finner förevisande därav uppenbarligen strida mot allmän lag. Film eller del av film må ej godkännas till förevisning för barn under elva år eller för barn, som fyllt elva men ej femton år, i den mån den kan vålla barn i sådan åldersgrupp psykisk skada. Biografbyrån må ej vägra godkänna film på andra grunder än sålunda stadgats.

I biografbyråns instruktion erinras i 4 § om att till byrån är knutet statens filmgranskningsråd såsom rådgivande organ i frågor rörande godkännande av film. Enligt 8 § får byrån ej pröva frågor om godkännande av film utan att ha inhämtat filmgranskningsrådets yttrande, därest fråga uppkommer att helt förbjuda film, att förbjuda betydande delar av film, att förbjuda delar av film, vilken vunnit erkännande såsom film av betydande konstnärligt värde eller som uppenbarligen kan antagas vinna sådant erkännande, eller att företa censuratgärd som är av normerande betydelse för verksamhetens utövande.

Biografbyrån består av en direktör, tillika filmcensur, som är byråns chef, samt ytterligare ett antal filmcensurer. Fråga om godkännande av film prövas i regel av en filmcensur men i vissa fall av två eller tre censurer.

Filmgranskningsrådet består av ordförande och fyra ledamöter jämte fem suppleanter, alla utsedda av Kungl. Maj:t.

Frågan om filmcensuren bibehållande prövades av 1954 års riksdag. Den utredning, 1949 års filmkommitté, vars förslag då behandlades, hade övervägt att låta filmer för vuxna helt befrias från censur och härvid framhållit bl. a. att det rådde skarpt delade meningar om vad som är moraliskt och mentalhygieniskt farligt. Kommittén tillstyrkte dock att censuren skulle bibehållas inte bara för skyddande av barnen utan även med tanke på vuxna, därför att den behöves främst som mentalhygieniskt skydd mot sadistiska och skadligt ångestpressande inslag i filmerna. Kommittén framhöll även risken för att den statliga censuren, om den upphörde, skulle ersättas med en både godtyckligare och strängare privat censur. — Praktiskt taget alla remissinstanser anslöt sig till förslaget om censuren bibehållande.

Föredragande departementschefen (prop. 1954:116) delade uppfattningen att censuren borde bibehållas. Dess betydelse ansåg han främst ligga i att den er-

bjuder ett skydd för barnen mot skadliga filmintryck. Men även när det gäller film avsedd för visning inför vuxen publik fann han censuren fylla en viktig mentalhygienisk funktion.

De bestämmelser för censuren, som föreslogs i propositionen, innebar att censuren mentalhygieniska inriktning kraftigt underströks. Departementschefen uttalade att ingripande i filmerna efter moraliska eller estetiska linjer inte borde få förekomma och avböjde bestämt varje form av smakensur. Han betonade vikten av att filmer och filmscener bedömes inte blott efter sina rent formella element utan också med behörigt hänsynstagande till filmens sammanhang, syftning och helhetsverkan. I propositionen föreslogs i överensstämmelse härmed vissa ändringar i den då gällande biografförordningen, varjämte förordades, att jämte den existerande gränsen för barntillåtna filmer, 15 år, skulle införas en lägre gräns vid 11 år.

Riksdagen (SU 1954:112; rskr 309) ansåg att filmcensuren borde bibehållas och fann ej anledning till erinran mot de föreslagna förutsättningarna för ingripanden av mentalhygieniska och socialetiska skäl. Riksdagen fann däremot ej tillräckliga skäl för införande av alternativa åldersgränser.

1959 (prop. 1959:135; L2U 39; rskr 308) ersattes den tidigare biografförordningen med den nu gällande. Frågan huruvida filmcensuren borde avskaffas behandlades icke. I fråga om censuren mentalhygieniska inriktning gjordes ej ändring. Däremot infördes den alternativa lägre gränsen för barntillåtna filmer vid 11 år.

I den offentliga debatten har man fortsatt att ifrågasätta nödvändigheten av filmcensur för den vuxna publiken. Enskilda ställningstaganden från biokrafbyråns sida vid olika tidpunkter har skarpt kritiserats antingen på grund av att ingrepp ansetts oberättigade med hänsyn till gällande normer eller på grund av att myndigheten med hänvisning till filmens sammanhang och konstnärliga värden underlåtit att göra ingrepp. Argumenteringen kring dessa frågor har belyst denna oklarhet som framför allt råder om vad som kan anses vara skadligt upphetsande eller förråande.

I skrivelse den 2 december 1963 till justitieombudsmannen med anledning av begärt yttrande om filmen *Tystnaden* ifrågasatte de i beslutet rörande denna film deltagande censorerna om inte censuren för vuxen publik över 18 år kunde avskaffas. Censorerna uttalade vidare, att tiden var mogen för en översyn av censuren i dess helhet.

I motioner vid 1964 års riksdag (I: 316 samt I: 385 och II: 459) har hemställts om en utredning om den statliga filmcensuren ställning. Motionärerna anger som utredningens huvudsyfte att pröva nödvändigheten av censur för vuxna och att pröva hur åldersgränserna för barn och minderåriga bör avvägas. De hänvisar därvid till televisionens tillkomst och den förändring detta kan innebära. Över de till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna har ett antal organisationer och myndigheter yttrat sig. Förslaget om utredning tillstyrkes eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden. Skolöverstyrelsen anser det dock tveksamt om utredning är påkallad, Sveriges Radio finner det inte motiverat att innesluta frågan om visning av film i television i en sådan utredning.

I sitt utlåtande (ABU 33) framhåller allmänna beredningsutskottet, att reglerna för filmcensuren skapar osäkerhet vid tillämpningen och att osäkerhet råder om de motiv som kan föranleda fortsatt särställning för behandlingen av film i förhållande till andra massmedia. I enlighet med utskottets förslag beslöt riksdagen (rskr 307) med anledning av de nysnämnda motionerna att hos Kungl. Maj:t hem-

ställa om tillsättande av en förutsättningslös utredning om den statliga filmcensurens ställning och därmed sammanhängande spörsmål.

Den under senare tid pågående intensiva diskussionen rörande filmcensuren har visat, att en betydande oklarhet råder om censur verkligen är motiverad för vuxen publik och hur denna verksamhet i så fall lämpligen bör vara utformad. Bland dem som anser att censuren bör bibehållas godtages i allmänhet den i nuvarande regler för filmgranskningen fastslagna målsättningen, att ingrepp mot film, om man bortser från sådana specialfall som rör rikets säkerhet eller förhållande till främmande makt, inte bör grundas på andra skäl än sådana som syftar till att förebygga brott eller verka som mentalhygieniskt skydd. Där emot är meningarna mycket delade i frågorna om hur olika åldersgrupper påverkas av film och huru påverkan från film skiljer sig från påverkan av liknande slag från andra massmedia. Detta torde delvis sammanhänga med, att problemen på området är otillräckligt utforskade. Den vetenskapliga forskning som redan bedrivits på området synes dessutom inte ha sammanställts och gjorts allmänt tillgänglig i tillräcklig utsträckning.

Starka skäl synes enligt min uppfattning sålunda föreligga för en utredning med syfte att möjliggöra en grundlig omprövning av behovet av respektive förutsättningarna för den statliga filmgranskningen. Jag förordar därför, att en sådan utredning verkställs genom särskilda sakkunniga.

Utgångspunkten för utredningsarbetet bör vara att bättre än hittills varit möjligt belysa vilka faktorer, som kan motivera särskild förhandsgranskning eller eventuellt andra former av särskild samhällskontroll för offentliga visningar av film. Utredningen bör därvid inrikta sig på att diskutera karaktären av de skadeverkningar på olika publikkategorier som kan tänkas motivera vissa generella normer för sådana ingripanden.

För den vetenskapliga dokumentation och analys som kräves härför, bör utredningen tillföras särskild expertis. Det ligger nära till hands att härvid i första hand utnyttja den grupp av experter som engagerats i de av Svenska Filminstitutet igångsatta forskningsprojekten med uppgifter som berör den nu tillkallade utredningens.

Mot bakgrund av den bild som utredningen sålunda erhåller, bör de sakkunniga förutsättningslöst pröva behovet av särskild samhällskontroll av filmvisningar och de lämpligaste administrativa lösningarna för att åvägabringa sådan kontroll.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1965.

57. Utredningen om de nationella kyrkoförsamlingarna

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 november 1964 för att verkställa utredning angående de spörsmål av organisatorisk och ekonomisk art, som kunna vara förknippade med frågan huruvida de nationella kyrkoförsamlingarna skola äga bestånd med beaktande jämväl av eljest uppkommande frågor i samband därmed:

Norberg, R. E., kansliråd.

Lokal: Sveavägen 31, 6 tr., Stockholm C; tel. 20 90 15.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Jordbruksdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1964

1. Vattenvårdskommittén (1963: I 8; 1964: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 januari 1953 för att verkställa utredning om åtgärder till motverkande av förorening av sjöar och vattendrag (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1953):

Schirén, G. U., vattenrättsdomare, *ordförande*;

Andersson, S. G. V., överinspektör;

Andersson, T. C., direktör;

Bengtson, T. S., chefredaktör, led. av I kamm.;

Hawerman, K. B. A., överingenjör;

Laurell, G., laborator;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, f. d. riksdagsman;

Svensson, O., distriktsingenjör;

Vallin, S. A., fil. lic., f. d. överinspektör;

Åqvist, E. G., direktör, f. d. riksdagsman.

Experter:

Goldschmidt, H. A., byrådirektör;

Hannerz, D. G. L., laborator;

Lindell, B. G., civilingenjör, fil. lic.;

Persson, J. L., vattenrättsdomare;

Thunmark, S. G., professor;

Vasseur, E. J. E., byrådirektör.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., överinspektör (se ovan).

Biträdande sekreterare:

Bexelius-Jansson, Gunvor, E., fiskal.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Jo 20.

Kommittén har den 1 december 1954 avgivit betänkande med förslag angående organisations- och lagstiftningsfrågor m. m. (SOU 1955: 6), den 1 mars 1958 angående vattenvårdens centrala och lokala organisation (stencilerat), den 9 december 1960 angående skydd för vattenförsörjningen (SOU 1960: 38) och den 23 februari 1962 angående tillsyn över radioaktiv vattenförorening (stencilerat, Jo 1962: 2).

Kommittén har den 9 november 1964 avgivit slutbetänkande Vattenvårdens organisation m. m. (stencilerat, Jo 1964: 12).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Veterinärhögskoleutredningen (1963: I 10; 1964: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1958 för att verkställa utredning rörande forskningen och undervisningen vid veterinärhögskolan och veterinärinrättningen i Skara (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1958) samt rörande verksamheten vid och organisationen av statens veterinärmedicinska anstalt i den utsträckning denna verksamhet berör forskningen och undervisningen vid veterinärhögskolan och veterinärinrättningen i Skara:

Wikström, H. J., generaldirektör, *ordförande*;

Kvarnbäck, J. S., rektor;

Lagerlöf, N. P., professor emeritus, f. d. rektor;

Wilhelmson, J. F., veterinärmedicin doktor.

Experter:

Hansen, H.-J., professor;

Schmitterlöw, C. G., professor, rektor.

Sekreterare:

Dahlström, B. E., avdelningsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Danielsson, A., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Jo 25 samt 1961: I Jo 16.

Utredningen har under tiden november 1963 — april 1964 hållit 20 plinarsammanträden.

Utredningen har avgivit ett den 20 mars 1964 dagtecknat betänkande: Veterinärmedicinsk forskning och undervisning, del II, (SOU 1964: 12) och i särskild skrivelse den 18 april samma år framlagt förslag beträffande byggnader och därtill hörande utrustningsfrågor inom det ifrågavarande ämnesområdet.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Utredningen rörande ny förläggningsort för statens centrala frökontrollanstalt och för statens växtskyddsanstalt samt därmed sammanhängande frågor (1963: I 16; 1964: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 mars 1960 för att verkställa utredning rörande ny förläggningsort för statens centrala frökontrollanstalt och för statens växtskyddsanstalt samt därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 15 april 1960):

Björck, K. A. W., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

von Horn, K. R. L. R., överintendent;

Osvald, K. H., professor emeritus;

Stiernstedt, L. J. T., friherre, byråchef.